

ALMANAC

DE LESQVELLA DE LA TORRATXA

PIPERAZINA

ARTRITISME,
REUMA,
GOTA, MAL DE PEDRA
EL MILLOR DISOLVENT DEL ACIT URICH

D^R. GRAU

DICCIONARI CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

COMPOT EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS
AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERARIES I FILOLÒGI-
QUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA,
I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO
S'HAVIEN CATALOGAT,

PER

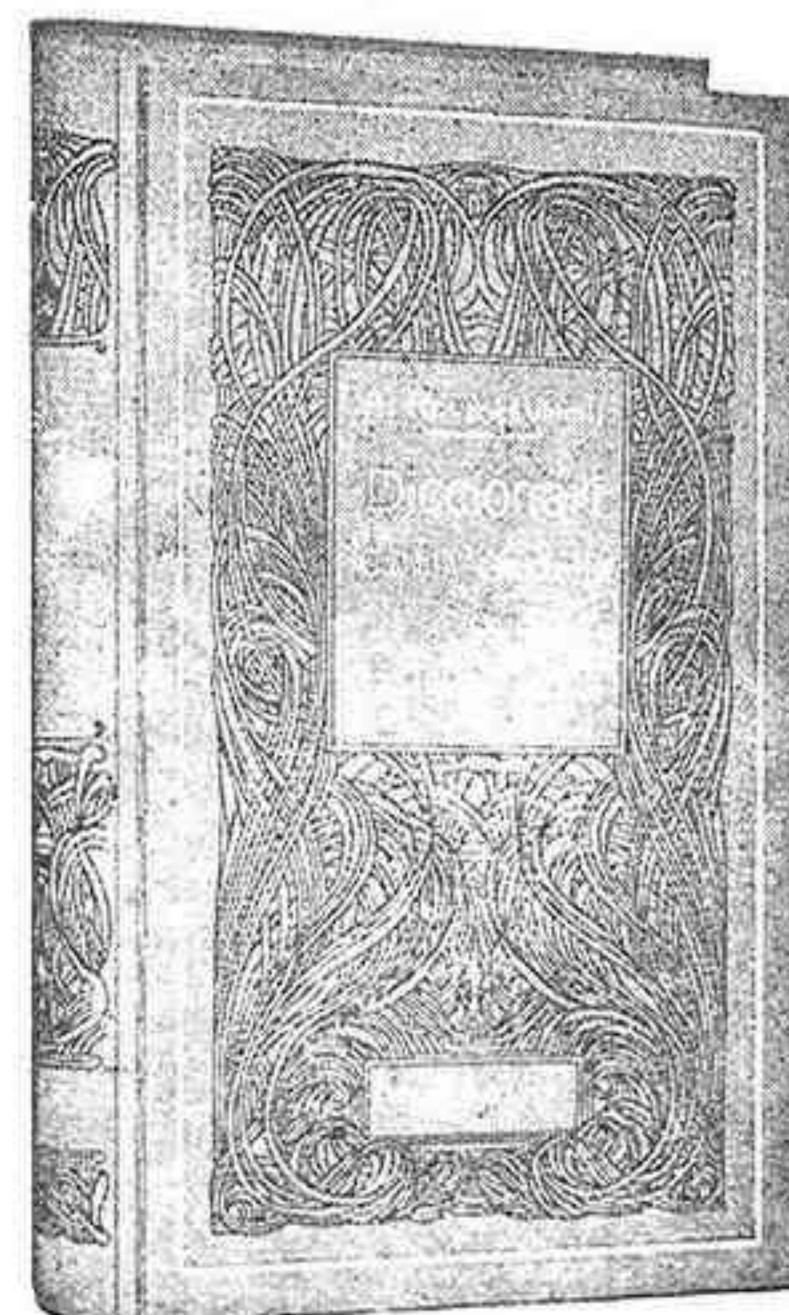
A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER
FINISSIM I INTRASPARENT, REL·LIGAT AMB PEGAMOID

900 planes, 2 centímetres de gruix!!

PTES. 10

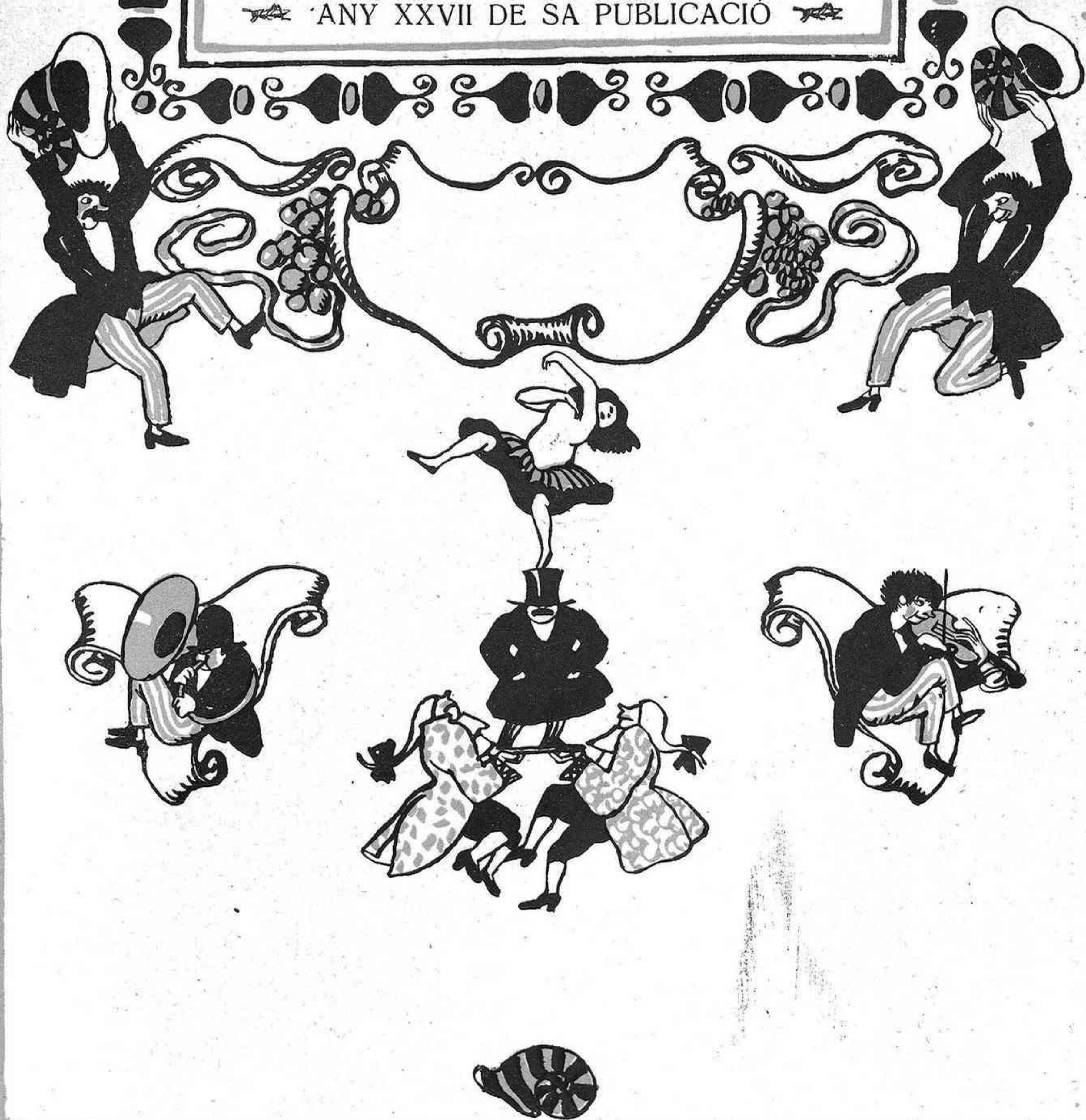
DICCIONARIS LÓPEZ

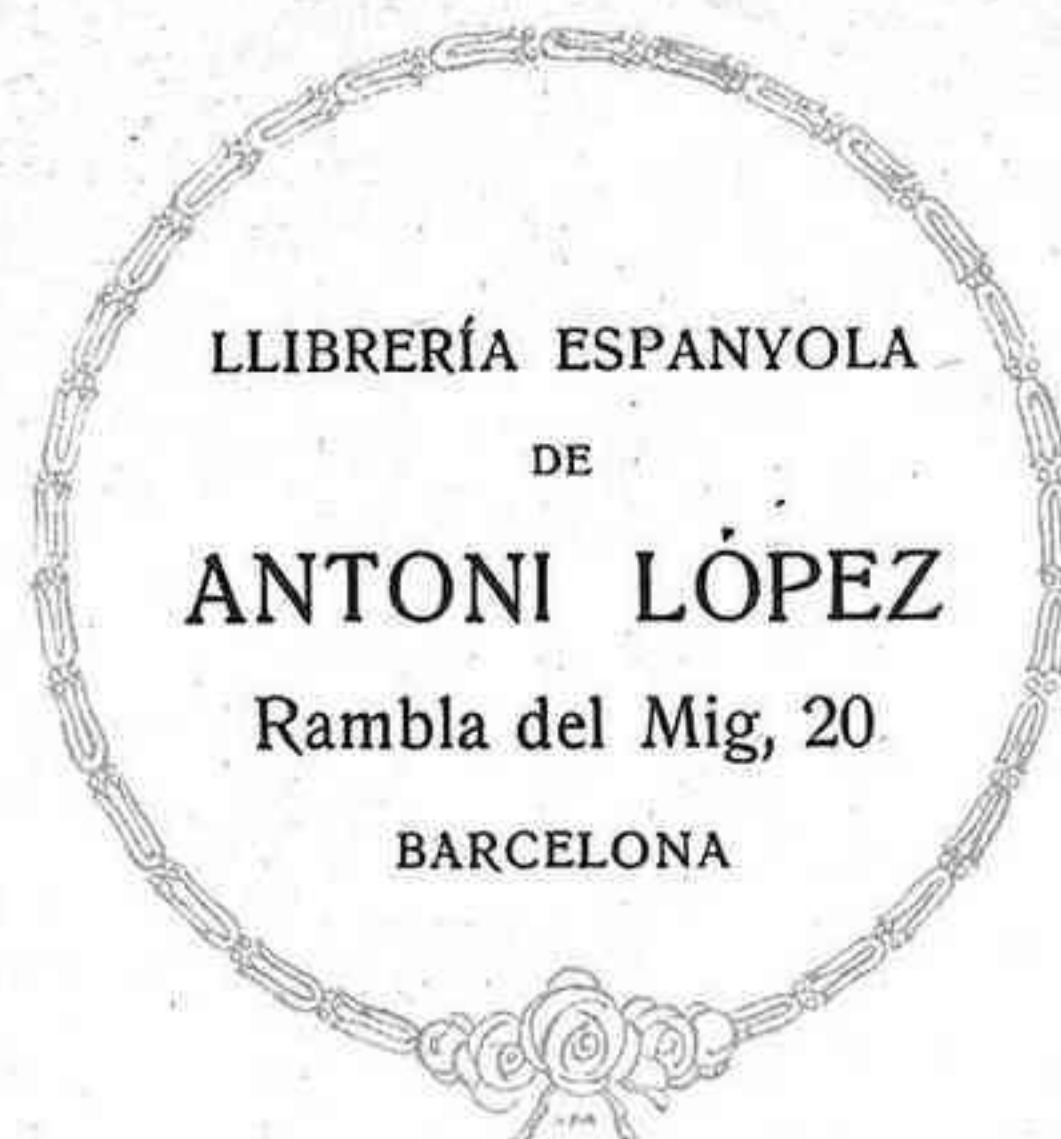

Facsimil del Diccionari

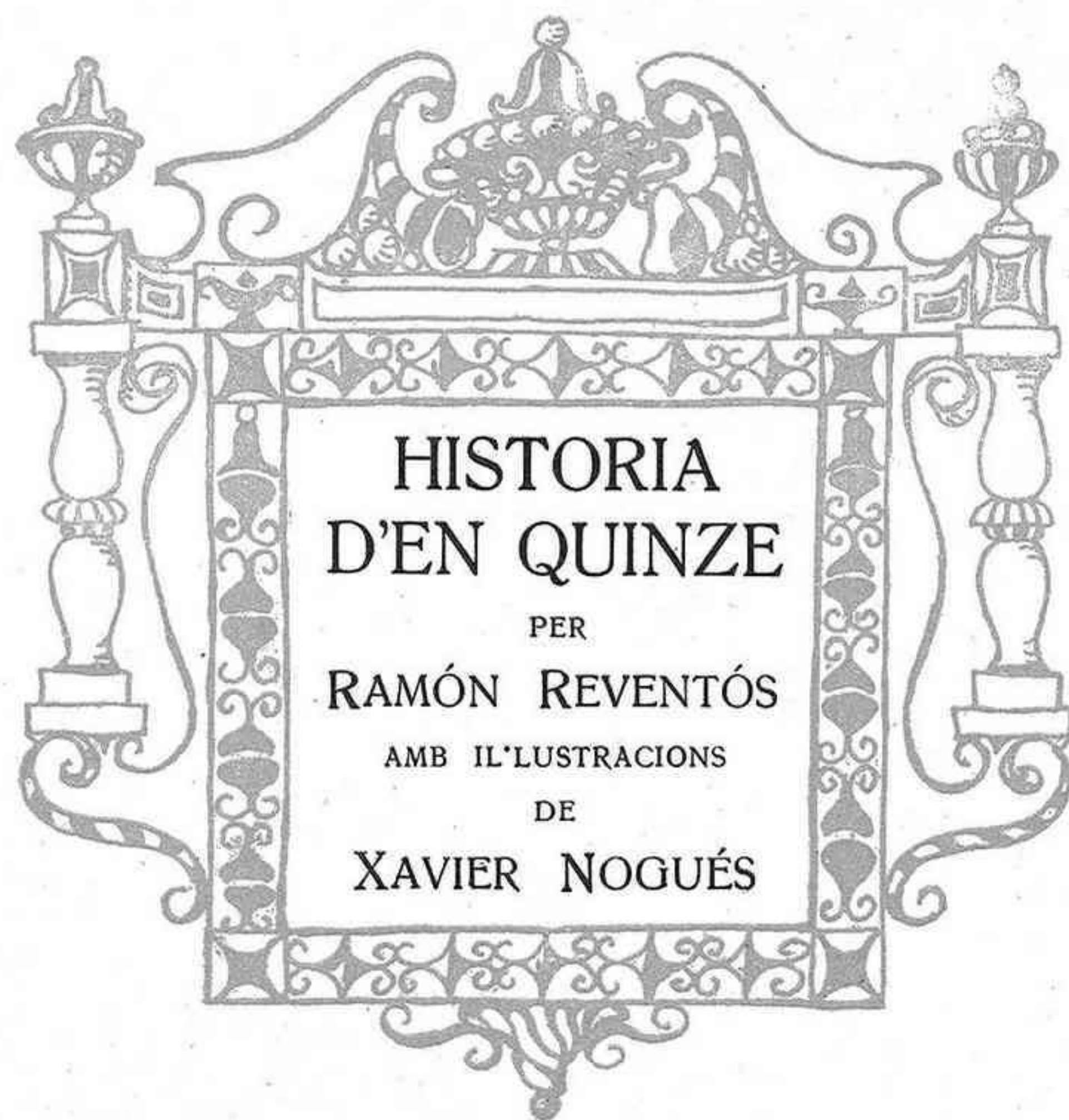
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA
ALMANAC PER A 1915

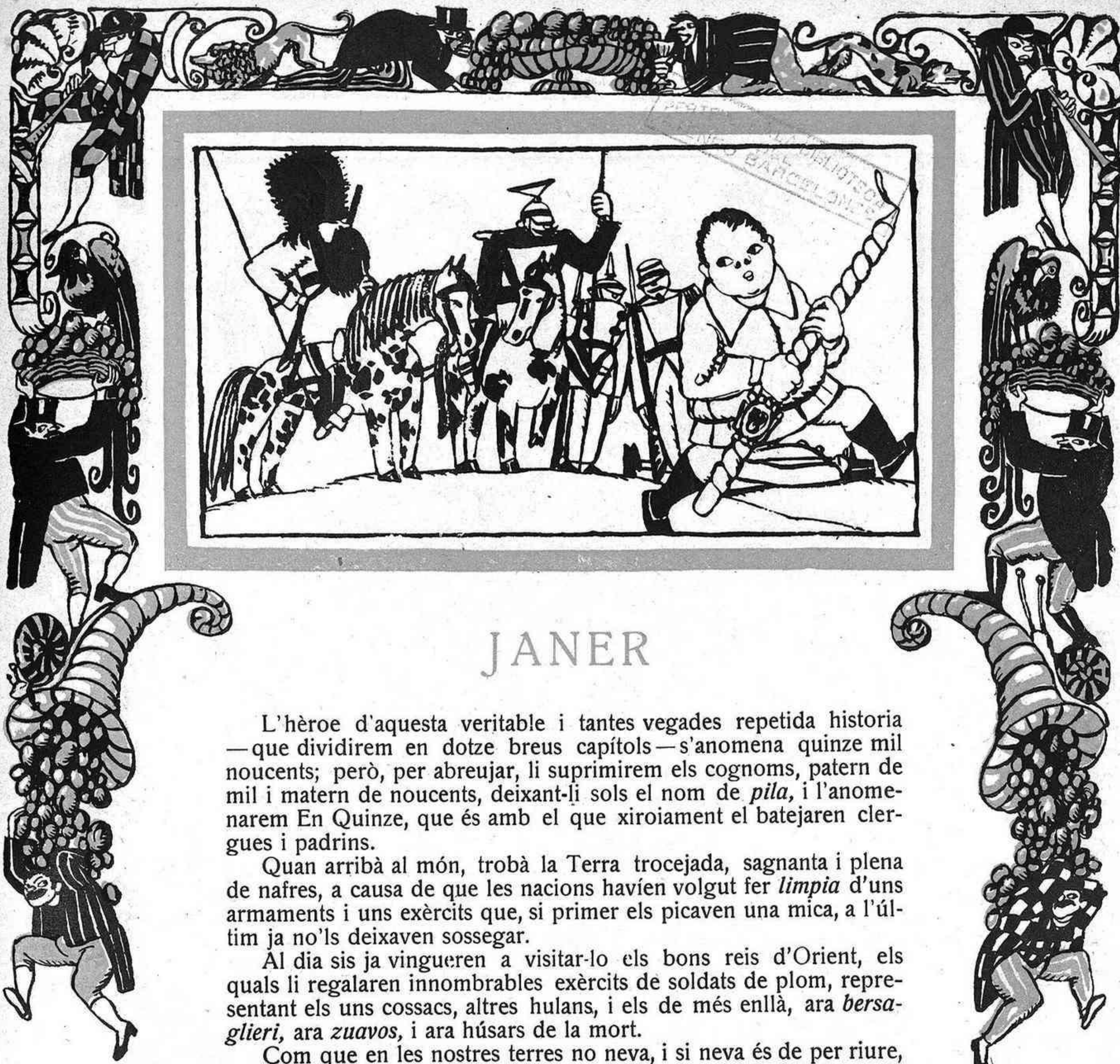
ANY XXVII DE SA PUBLICACIÓ

IMPRESA LA CAMPANA I L'ESQUELLA :: OLM, 8 :: BARCELONA

JANER

L'hèroe d'aquesta veritable i tantes vegades repetida historia —que dividirem en dotze breus capítols— s'anomena quinze mil noucents; però, per abreujar, li suprimirem els cognoms, patern de mil i matern de noucents, deixant-li sols el nom de *pila*, i l'anomenarem En Quinze, que és amb el que xiroiament el batejaren clergues i padrins.

Quan arribà al món, trobà la Terra trocejada, sagnanta i plena de nafres, a causa de que les nacions havien volgut fer *limpia* d'uns armaments i uns exèrcits que, si primer els picaven una mica, a l'últim ja no'ls deixaven sossegar.

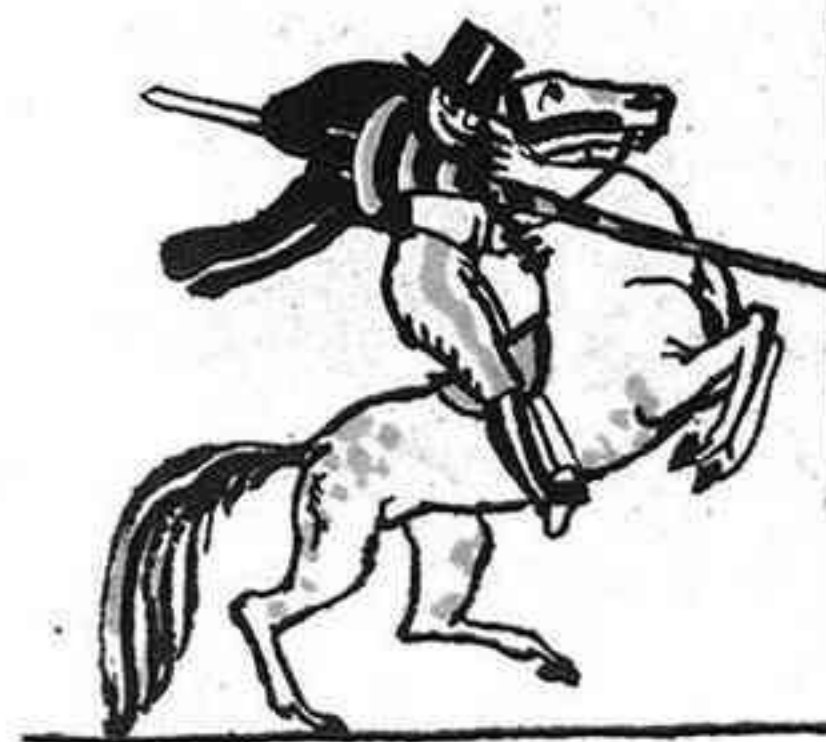
Al dia sis ja vingueren a visitar-lo els bons reis d'Orient, els quals li regalaren innombrables exèrcits de soldats de plom, representant els uns cossacs, altres hulans, i els de més enllà, ara *bersaglieri*, ara *zuavos*, i ara húsars de la mort.

Com que en les nostres terres no neva, i si neva és de per riure, se passava el dia estirat al sol, darrera els vidres del balcó, fument-se de l'hivern.

Un dia li portaren moltes candeles virolades i una altra de blanca que tenia uns gorniments de paper d'or, cargolats a l'entorn, i un cromo voltat d'antiquèles empastat al mig.

Sense mirar si eren o no beneides, les trencà; després, amb les mans grassones, les estovà, fins a fer-ne una bola, i després... ja no's recorda de res més.

Això és lo que acostuma a passar a tots els humans. Jo, de la meua infància, no tinc present més que de la coberta d'un vaixell, i un pandero amb un lloro pintat de groc, vermell i verd.

1 div. La Circumsció.	17 diu. El dolç Nom de Jesús.
2 dis. Sts. Isidor i Marcel.	18 dill. La càtedra de S. Pere, en Roma.
3 diu. Sts. Anter i Daniel.	19 dim. S. Canut, rei.
4 dill. S. Aquilí i comp. ms.	20 dim. S. Sebastià, mr.
5 dim. S. Telesfor, mr.	21 dij. S. Fructuós, mr.
6 dim. Els Sants Reis.	22 div. S. Vicens i Atanasi.
7 dij. Sts. Julià i Teodor.	23 dis. S. Ildefons, bisbe.
8 div. S. Llucià i comp. ms.	24 diu. Ntra. Sra. de la Pau.
9 dis. Sta. Basilissa, verge.	25 dill. Conversió de S. Pau.
10 diu. S. Gonzal, mr.	26 dim. S. Policarp.
11 dill. Sts. Higini i Silvi.	27 dim. S. Joan Crisostom.
12 dim. Sts. Benet i Arcadi.	28 dij. S. Julià, bisbe.
13 dim. S. Gumersinde, mr.	29 div. S. Francisco de Sales
14 dij. S. Hilari, bisbe.	30 dis. Sta. Martina.
15 div. S. Joan de P.	31 diu. S. Pere Nolasc.
16 dis. S. Marcel, mr.	

FEBRER

Ja més grandet, arribà un dijous, que sempre serà recordat per ell amb greu dolor i malencònica racança. El séu pare li parlava d'aquell dia a venir, pintant-li uns camps de mongetes amb llomillo, i unes muntanyes de botifarres i salsitxes, i unes carreteres empedrades de llardons que, veritablement, feien omplir la boca d'aigua. Aquest és l'origen de la racança.

La seva mare i unes tietes cosien, com unes desesperades, velluts, sedes i galons. D'aquí provingué el dolor.

Arribà el «Dijous gras», data a la qual—com ja haurà endevinat el lector—ens referim, i lo primer que feu la seva mare fou enviar-lo a càl perruquer, per a que'l rinxolessin i adquirís un ral de *crepée*.

Ja a casa, li donaren esmorçar i li rentaren la cara, les mans, i, sobre tot, els *morritos*, que'ls duia fets un femer. Després—ai!—me'l vestiren de *conde*, i amb el *crepée* li feren un mustatxo i una *perilla* que semblava D'Artagnan.

I alsa! Cap a cà l'avia, cap a cà l'avi, cap al magatzem del papà i cap a cà la senyora del soci del papa. Després anaren al Passeig de Gracia; tothom se'l mirava com si fos un mico; nn trinxeraire va escupir-lo.

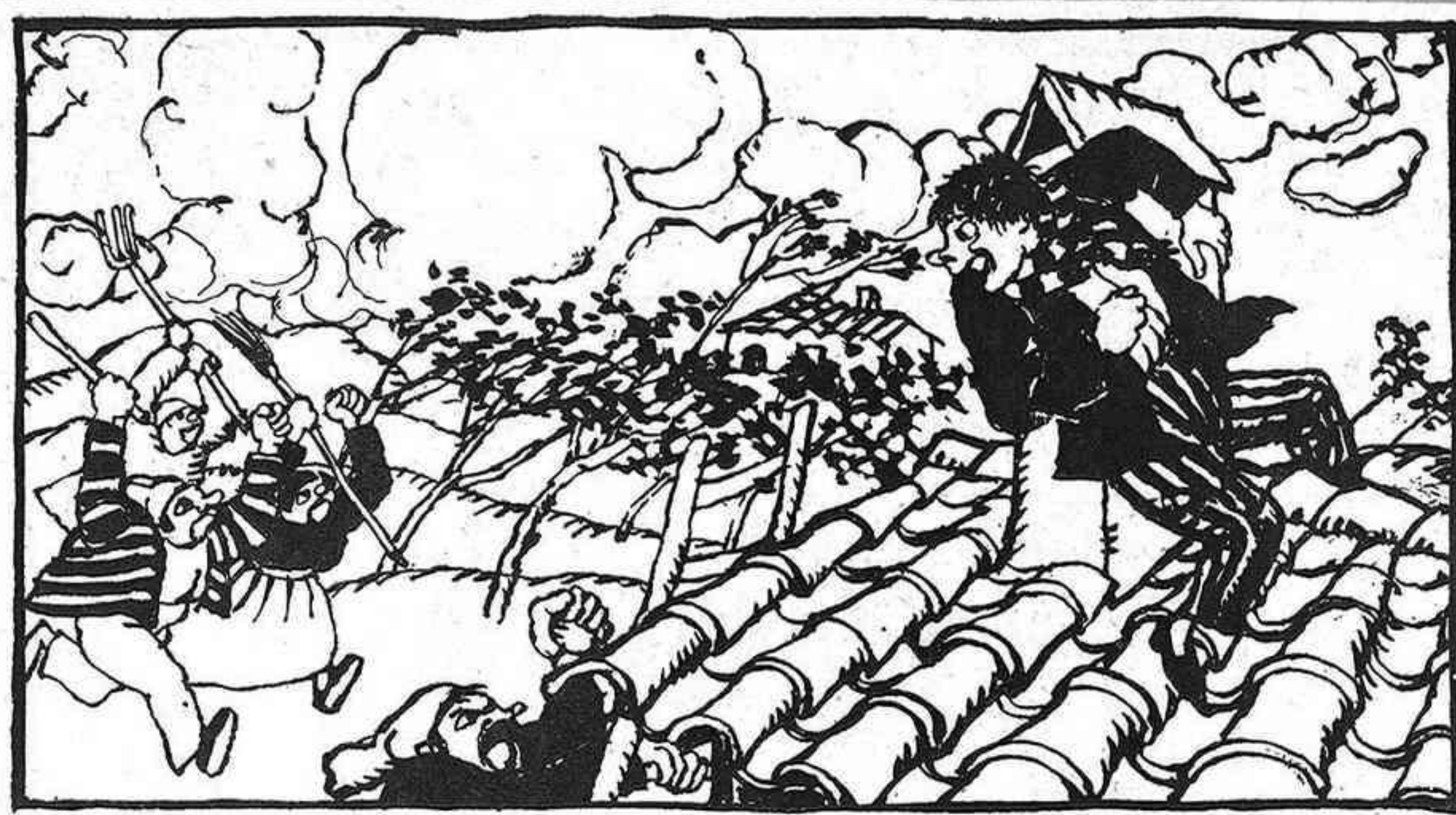
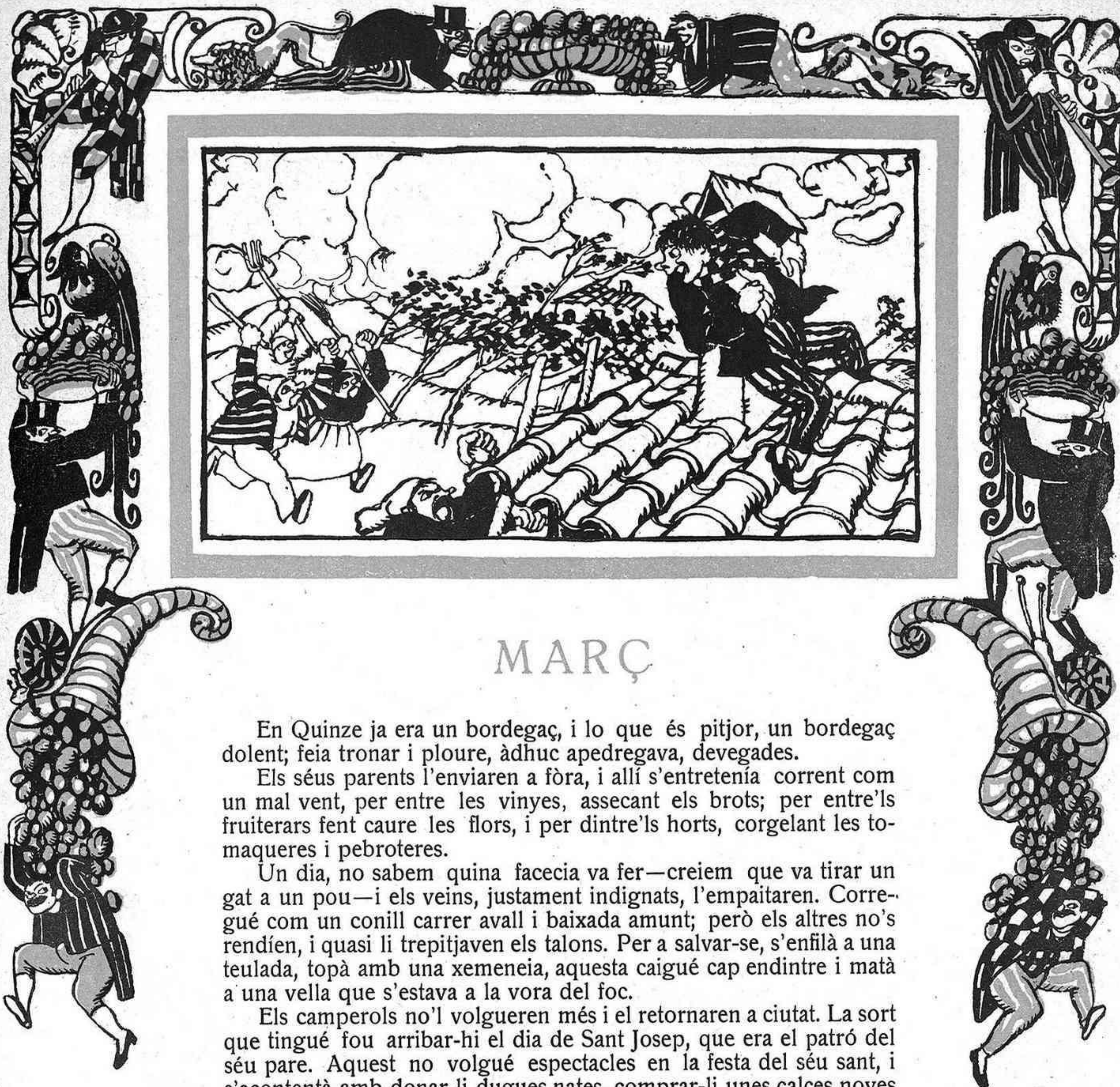
A l'hora de dinar, prou sortiren a taula les botifarres, les salsitges, el llomillo, les mongetes i les coques de llardons; però com que anava vestit de *conde*, i per por de taques l'embolicaren amb un tovalló més gros que ell, no podia valdre's. I això... encara! Lo terrible és que no li havien deixat arrencar-se la barba ni el bigoti; ell comprenia que's mengés amb ceies, amb pestanyes, àdhuc amb ulleres; però amb *crepée* enganxat amb goma als nasos?, de cap de les maneres!... No hi hagué remei, i amb la panxa prima tingué de anar al ball infantil de l'Aurí-gemma, on en Junyent O. (a) *Paquenyu* li regalà un penó de satí blau.

El Dimecres de Cendra vegé una processó que l'astorà, i després, acompanyant uns amics, va enterrar la sardina i begué molt vi.

1 dill. Sts. Ignasi i Cecili.	15 dill. S. Faustí.
2 dim. La Purificació de la Verge.	16 dim. S. Julià, mr.
3 dim. S. Blai, bisbe.	17 dim. de Cendra. S. Julià.
4 dij. S. Andreu Corsino.	18 dij. S. Simeó, bisbe i mr.
5 div. Santa Agueda.	19 div. S. Gabí, mr.
6 dis. Sta. Dorotea, verge.	20 dis. Sts. Lleó i Nemesi.
7 diu. S. Romuald.	21 diu. S. Felix, bisbe.
8 dill. S. Joan de Mata.	22 dill. Sts. Secundí i Sirici
9 dim. Sta. Polónia.	23 dim. Sta. Marguerida.
10 dim. Sta. Escolàstica.	24 dim. S. Maties.
11 dij. S. Sadurní.	25 dij. S. Cesari.
12 div. Sta. Eularia, verge.	26 div. S. Alexandre.
13 dis. S. Benigne.	27 dis. S. Leandre, arqueb., i S. Baldomer.
14 diu. Sts. Vital i Valentí.	28 diu. S. Romà, abad.

MARÇ

En Quinze ja era un bordegaç, i lo que és pitjor, un bordegaç dolent; feia tronar i ploure, àdhuc apedregava, devegades.

Els seus parents l'enviaren a fòra, i allí s'entretenia corrent com un mal vent, per entre les vinyes, assecant els brots; per entre'ls fruiterars fent caure les flors, i per dintre'ls horts, corgelant les tomaqueres i pebroteres.

Un dia, no sabem quina facecia va fer—creiem que va tirar un gat a un pou—i els veïns, justament indignats, l'empaitaren. Corre-gué com un conill carrer avall i baixada amunt; però els altres no's rendien, i quasi li trepitjaven els talons. Per a salvar-se, s'enfilà a una teulada, topà amb una xemeneia, aquesta caigué cap endintre i matà a una vella que s'estava a la vora del foc.

Els camperols no'l volgueren més i el retornaren a ciutat. La sort que tingué fou arribar-hi el dia de Sant Josep, que era el patró del seu pare. Aquest no volgué espectacles en la festa del seu sant, i s'acontentà amb donar-li dugues nates, comprar-li unes calces noves—perque les que duia ja no podien anar—i deixar-lo atipar de crema.

Però el bordegaç era un ingrát. Al cap de pocs dies tornà a les seves; no hi valia per res que'ls divendres no li donguessin escudella ni carn d'olla, i li fessin menjar bacallà. Ell, a fer mal.

El Diumenge de Rams anà a la porta de Santa Maria i va robar una lliura de comfitura de les palmes; pera d'aquesta, taronja de l'altra. Després va barallar-se, a cops de llorer, amb uns de la Barceloneta, i va cridar, dintre missa, com un foll: «Santa Madalena—porta una cadena—per lligà al dimoni... Visca Sant Antoni!».

El seu pare el va castigar a quatre dies de peix.

—Sí, eh?—feu En Quinze.—Doncs, vinga picar amb una maça a les portes, i vinga rodar un xerrac, i el dis-sabte vinga arrocegar una llauna de petroli, dient que Déu ressucitava.

Després, al vespre, va sentir les caramelles; a l'endemà començà a atormentar un xai i es menjà mitja mona.

1 dill. S. Rossendo.	17 dim. S. Patrici.
2 dim. S. Llucià.	18 dij. S. Gabriel arcàngel
3 dim. S. Emeteri.	19 div. Sant Josep.
4 dij. S. Casimir, rei.	20 dis. S. Nicet.
5 div. S. Eusebi, mr.	21 diu. <i>de Passió.</i> S. Benet.
6 dis. S. Olaguer.	22 dill. S. Deogracias.
7 diu. S. Tomas d'Aquino.	23 dim. S. Victorià.
8 dill. S. Joan de Déu.	24 dim. S. Agapit.
9 dim. Sta. Francisca.	25 dij. <i>Anunciació de Nos-tra Senyora.</i>
10 dim. S. Melitó.	26 div. La Verge Dolorosa.
11 dij. S. Eulogi.	27 dis. Sta. Lidia.
12 div. S. Gregori el Magne.	28 diu. <i>de Rams.</i> S. Càstor.
13 dis. Sts. Ramir i Salomó.	29 dill. S. Eustasi.
14 diu. Sta. Matilde, reina.	30 dim. S. Joan Clímac.
15 dill. Sta. Madrona, verge.	31 dim. Sta. Balbina.

ABRIL

En Quinze s'anà estirant; aviat fou un minyó llarg de coll, llarg de braços, llarg de cames i amb el cap petit. Al començar aquesta època de la seva vida anava amb els cabells arràn, lo qual li estalviava el partir-se la clenxa; però tot d'un plegat, un borriçol li brollà entre nas i llavi, i el pèl de sobre les orelles començà a devallar-li galtes avall com desmai.

En Quinze, aleshores, se deixà la cabellera, es comprà un berret gros i una corbata amb gran llaçada; encengué una pipa, qual fum li feia plorar els ulls, i per excusar les llàgrimes, se feu sentimental.

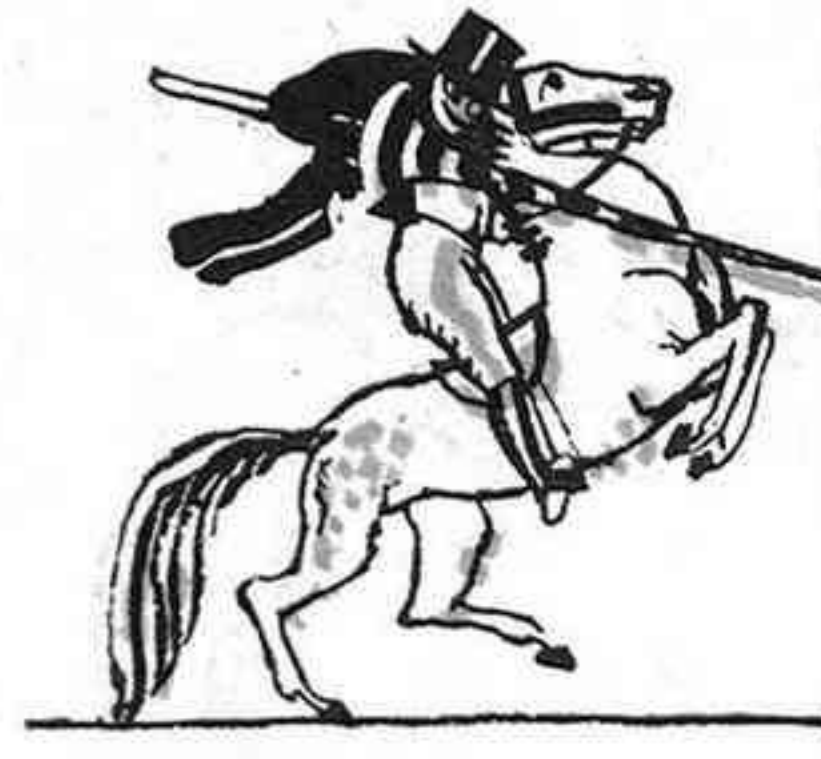
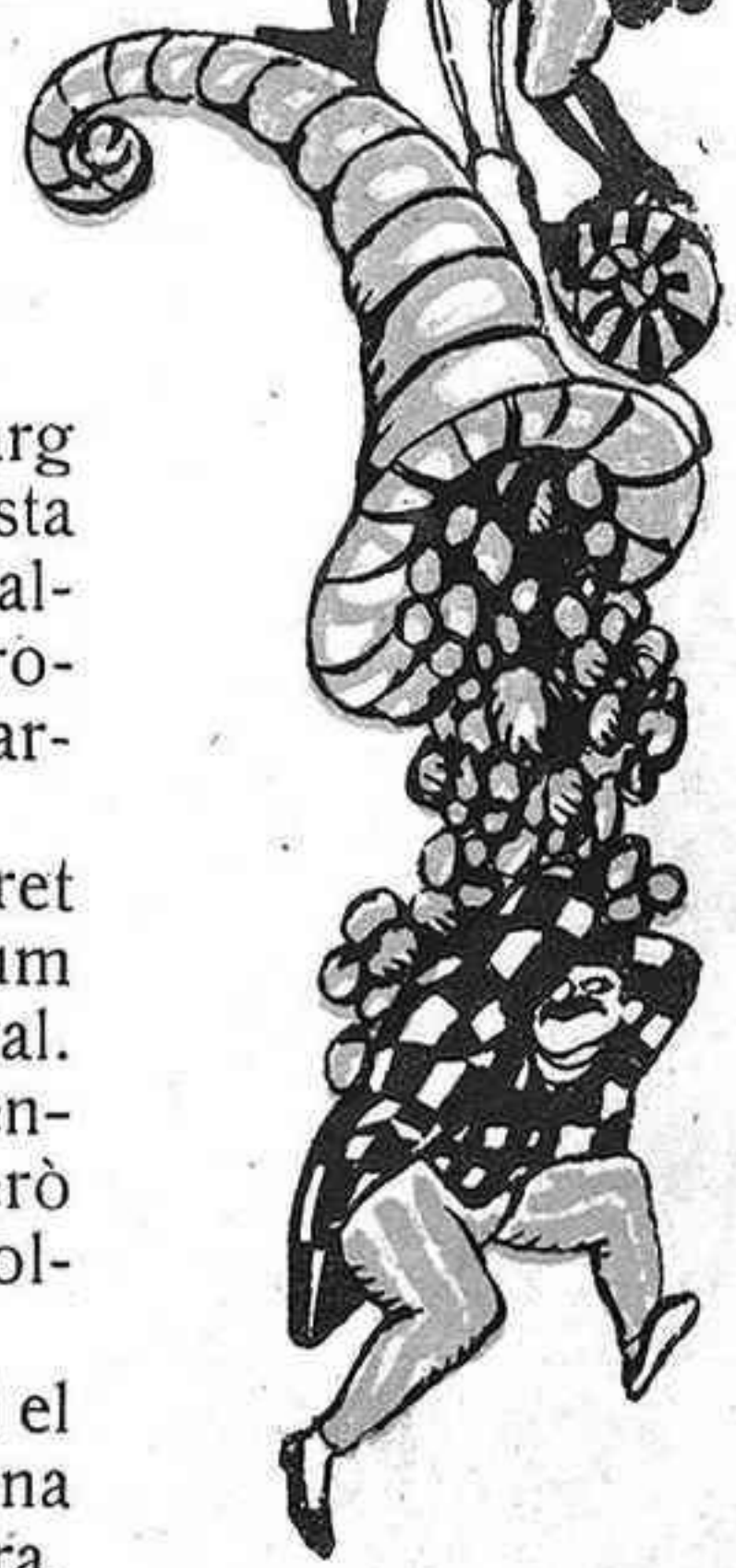
I plorava, plorava; encontres d'En Quinze, els companys començaren a dir-li «l'Abril», per allò de que cada gota en val mil. Però ell seguia amb les seves malenconies de poeta i amb les seves dolces i quietes llàgrimes de fonteta amagada.

I per aquesta via conegué l'amor. No pas el d'una princesa, ni el d'una viuda, ni el d'una noia maca; tampoc foren, encara, els d'una modisteta, el cor i ulls que d'ell se compadiren i assoliren sa còrpora.

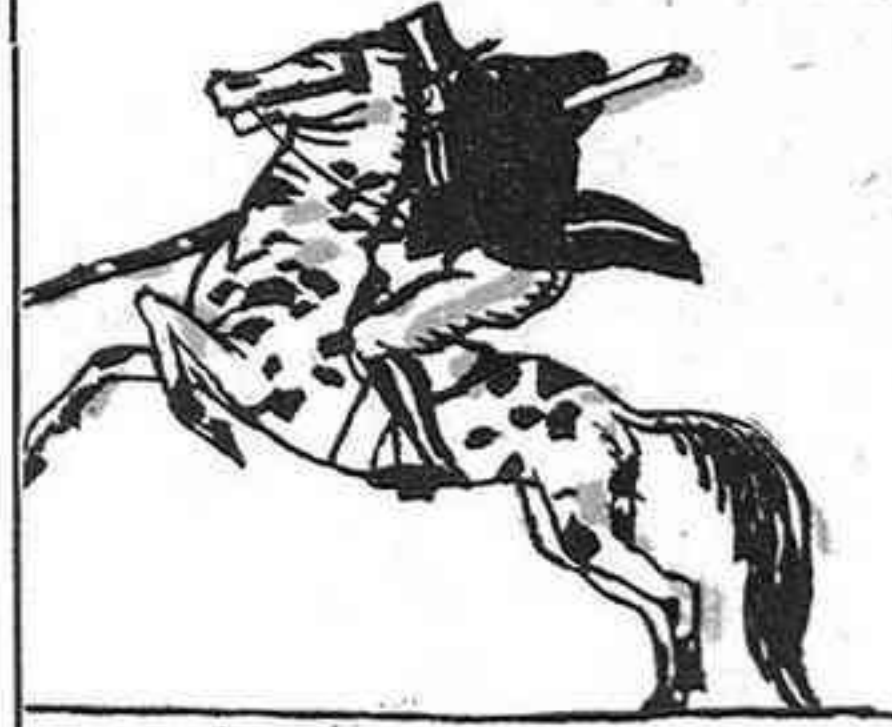
La tan gloriosa com fàcil victòria estava reservada a una criada.

Aquesta es manejà molt encertadament, i En Quinze sortí perfectament ensenyat, després de breus lliçons. Però, a més, sortí ple de una gran curiositat per tot lo que a fembres i fembretes respecta. Trobava encants en tot lo d'elles i es menjava amb els ulls la faç, els peus, les mans i les mamelles de les dònnes, fossin brunes, fossin rosses.

També canvià en el físic, s'anà omplint; el séu coll esdevingué rodó, i el borriçol del llavi ja sigué un bigotet.

1 dij. Sant S. Venanci.	16 div. Sta. Engracia.
2 div. S. Francisco de Paul.	17 dis. S. Toribi.
3 dis. S. Pancràs.	18 diu. S. Eleuteri, bisbe.
4 diu. Pasqua de R.	19 dill. Sts. Dionís i Lleó.
5 dill. S. Vicens Ferrer.	20 dim. Sta. Agnès de Mont.
6 dim. S. Celestí.	21 dim. Sts. Anselm i Simeó.
7 dim. S. Epifani.	22 dij. Sts. Soter i Caio.
8 dij. Sts. Dionís i Tiburci.	23 div. S. Auguri.
9 div. Sta. Casilda.	24 dis. Sts. Gregori i Fidel.
10 dis. S. Ezequiel, profeta.	25 diu. S. Marc, evangelista.
11 diu. Sta. Florentina.	26 dill. S. Filemó.
12 dill. Sts. Victor i Zenón.	27 dim. S. Pere Armengol.
13 dim. S. Hermenegild.	28 dim. S. Didim, mr.
14 dim. Sts. Valerià i Tiburci.	29 dij. S. Pere de Verona.
15 dij. Sta. Anastasia.	30 div. Sta. Caterina de Sena.

MAIG

No sé, perquè hi ha gent que diu que pel maig la Terra es vesteix de primera comunió. És fals. La Terra es vesteix de núvia, i en els temps en que s'escorria aquesta verídica història, s'hi vestí més que mai. I això que allò no era vestir-se, sinó despullar-se i ensenyar-se amb tot el rengle de mamelles que fan les muntanyes; amb totes les cabelleres dels boscos i totes les curves incitants dels golfs i les badies. I tot ornat amb flors de mil colors i nèt com una plata, mercès a les carícies dels rius i riuets que li regalaven esquena avall; per les carícies de la mar que la llepava i rellepava.

En Quinze sortí de casa; la vegé tan hermosa i va quedar-ne corprès. Més. Follament enamorat.

I esdevingué poeta; escrigué sonets, cançons i madrigals; després els tirà als Jocs Florals, i, com que qui sembla cull, ell copsà una flor natural, la qual, naturalment, ofrenà a la nina dels seus ulls i regina del seu cor.

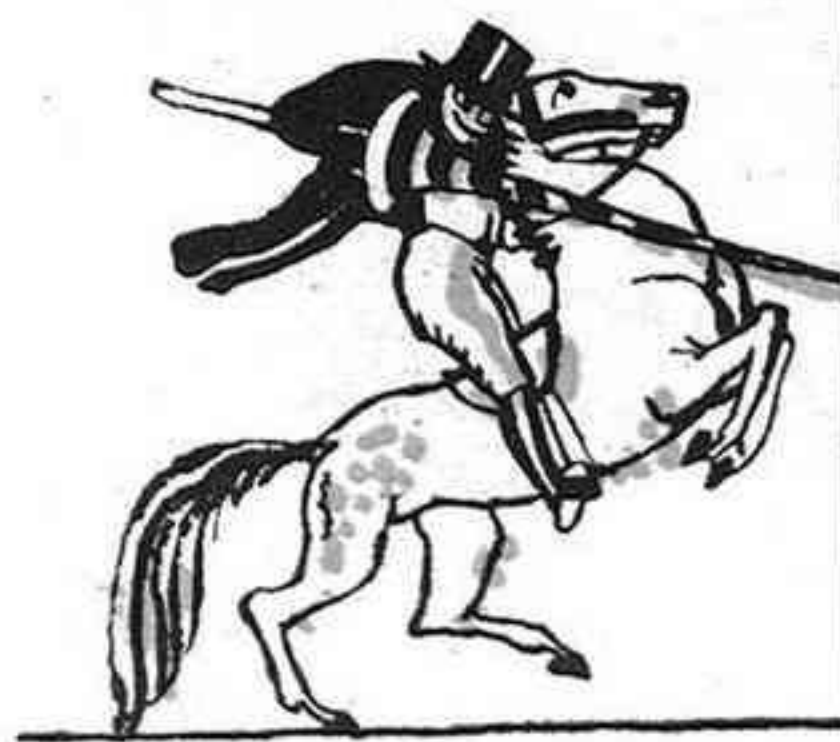
De com batejava el cor d'En Quinze, quan com poeta victoriós, gronxat per la marxa de Joan II, caminava envers l'estimada, no vui parlar-ne.

Sols diré que prenent els protocols en vers, escrits per ell, s'avansà al públic, i tremolós, llegí:

A MA ESTIMADA

Des del dia que't vegí acosta't a mi, t'ho prego;
que no paro ni sossego; no vulguis fer-me morí», &c.

Lo que sí diré és que fou molt ben rebut a casa sa estimada, i que'l matrimoni es tirà endavant a corre-cuita, perquè ni l'un ni l'altre es satisfien amb petons, ni pecics, i no podien aguantar més, i jo no juraria si s'aguantaren.

1 dis. S. Felip, ap.	16 diu. S. Joan Nepom.
2 diu. S. Atanasi, bisbe.	17 dill. S. Pasqual Bailon.
3 dill. Patrocini de S. Josep.	18 dim. S. Venanci, mr.
4 dim. Sta. Mònica.	19 dim. Sta. Palenciana.
5 dim. S. Agustí.	20 dij. S. Bernardí de Sena.
6 dij. S. Joan A. P. L.	21 div. Sta. Maria de Socors.
7 div. S. Prudenci.	22 dis. Sta. Rita de Casia.
8 dis. L'aparició de S. Miquel.	23 diu. Pasqua de Pent.
9 diu. S. Gregori Nacianzè.	24 dill. S. Joan F. de Regis.
10 dill. S. Ladislau d'Av.	25 dim. S. Gregori, papa.
11 dim. S. Mamet.	26 dim. S. Felip Neri.
12 dim. S. Domènec.	27 dij. El venerable Beda.
13 dij. L'Ascenció del S.	28 div. Sts. Just i Emili.
14 div. S. Bonifaci.	29 dis. S. Maximí, bisbe.
15 dis. S. Isidro llaurador.	30 diu. S. Ferràn, rei.
	31 dill. Sta. Petronilla.

JUNY

La dolça lluna de mel!... En Quinze portava a la seva aimada costella d'ací en enllà. Anaven als braus i, en sortint, a la «Valenciana», a menjar un gelat estrany que se'n diu *Turrón Vaticano*. Anaven al «Tívoli», on feien opereta; entraven a «Novedades», on treballava la Guerrero. Ella volgué conèixer—quin pecat!—aquests llocs prohibits que s'anomenen «Alcázar», «Eden», «Palais de Cristal», etc., i ell li portà; ben agafats de bracet, s'estaven en un recó; a cada franceseta que sortia, ella deia:

—Poca vergonya!... Més que poca vergonya!... I això us agrada? —i el pecigava.

Ell mig reia, fent un paper de *corrido* retirat, i li amoixava les mans.

Després tornaven a casa i s'estaven molt al llit.

Vingué Sant Joan i anaren a Montjuic; allí vegeren com s'il·luminava Barcelona, i com enceníen focs, i anaven aviant coets.

Soparen lo que pogueren; ella flairà uns clavells dintre una tanca; ell els volgué collir i ho logrà, no sense que l'abordés un goç i

s'esgarrapés amb l'*espino artificial*.

Ella li embolicà la nafra amb un mocadoret brodat, després se posà les flors al pit i en col·locà una al trauc d'ell; caminaren una altra estona, silenciosos sota les estrelles, i finalment, a l'ombra de una figuera, se feren un petó llarg... de tan llarg, interminable.

Per Sant Pere tornaren a sortir; pujaren al Tibidabo; sonava una musica militar i, quan aquesta estava cansada, la «Principal» de Perelada cridava als aficionats a puntejar la dansa més bella.

La núvia es trobà malament; lornaren corrents a casa; vomits, basqueig, mal estar... Devia ésser un cop d'aire.

1 dim. S. Segond, martir.	16 dim. S. Aureli.
2 dim. S. Marcellí i Sta. Paula	17 dij. Sts. Manel i Sabel.
3 dij. Corpus Christi.	18 div. Sts. Marc i Marcellí.
4 div. Sta. Sadurnina.	19 dis. S. Gervasi.
5 dis. S. Bonifaci, bisbe.	20 diu. S. Silveri, papa.
6 diu. S. Robert.	21 dill. S. Lluís Gonzaga.
7 dill. S. Salustià, confessor.	22 dim. S. Paulí.
8 dim. Sts. Prim i Felicià.	23 dim. S. Basili el Magne.
9 dim. Sta. Marguerida.	24 dij. La Nat. de S. Joan B.
10 dij. Sts. Castor i Just.	25 div. S. Prosper.
11 div. Sagrat Cor de Jesús.	26 dis. Sts. Joan i Pau.
12 dis. S. Joan de Sahagún.	27 diu. S. Zoilo i coms. mrs.
13 diu. Antoni de Padua.	28 dill. S. Argimir i Lleó.
14 dill. S. Basili, bisbe.	29 dim. Sts. Pere i Pau.
15 dim. Sts. Norbert i Vit.	30 dim. La com. de S. Pau.

JULIOL

A la Terra li agafà una gran febrada; però una febrada estranya; sense suors de cap mena, els rius i reguerots s'anaven assecant, com si tota l'humanitat fos engolida pel foc devorador que cremava en ses entranyes; els camps de blat, d'ordi i de cibada, que's gronxaven com una verda mar, esdevenien grocs, i a l'embat del ventijol deixaven sentir el cre-crec de mil·lions de palles que s'abaten al pas d'un enemic tot poderós. No d'altra manera cauen les fileres d'infants, quan la poderosa artilleria vomita foc i ferro.

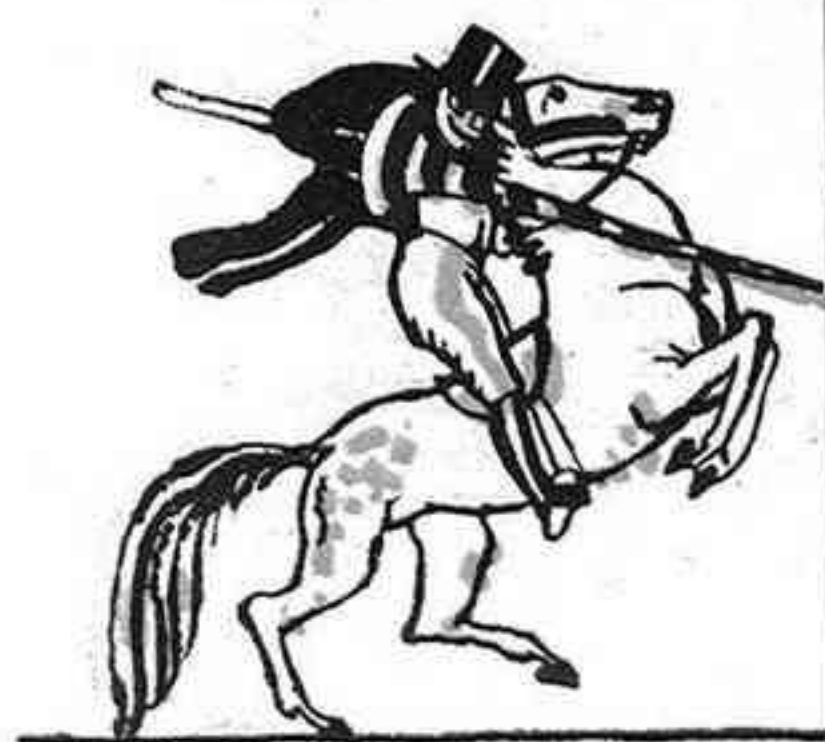
En Quinze n'era preocupat de tot això. Aleshores, els fills de sa muller, els homes, nosaltres, ens sentírem posseïts de l'ardència de la mare, i ell—pobre parastre!—ens vegé reproduir les tràgiques escenes de la setmana aquella, i commemorar la festivitats de Sant Jaume, com si haguessim anat als braus i aquests eixissin dolents.

En Quinze no sabia on girar-se, ni què fer, veient a sa mare i fills en tal desfici.

La primera punxada fou una vaga parcial sense importància, però amb la gran febra aviat abrandà tot un ofici, i aleshores començaren a funcionar per una banda els comitès, i per l'altra la policia, el governador, les autoritats judicials, militars i els elements d'ordre. Resultat: la general, trets, tramvies amb uns quants vidres pelats. Lo que se'n diu, un mal de ventre de veres.

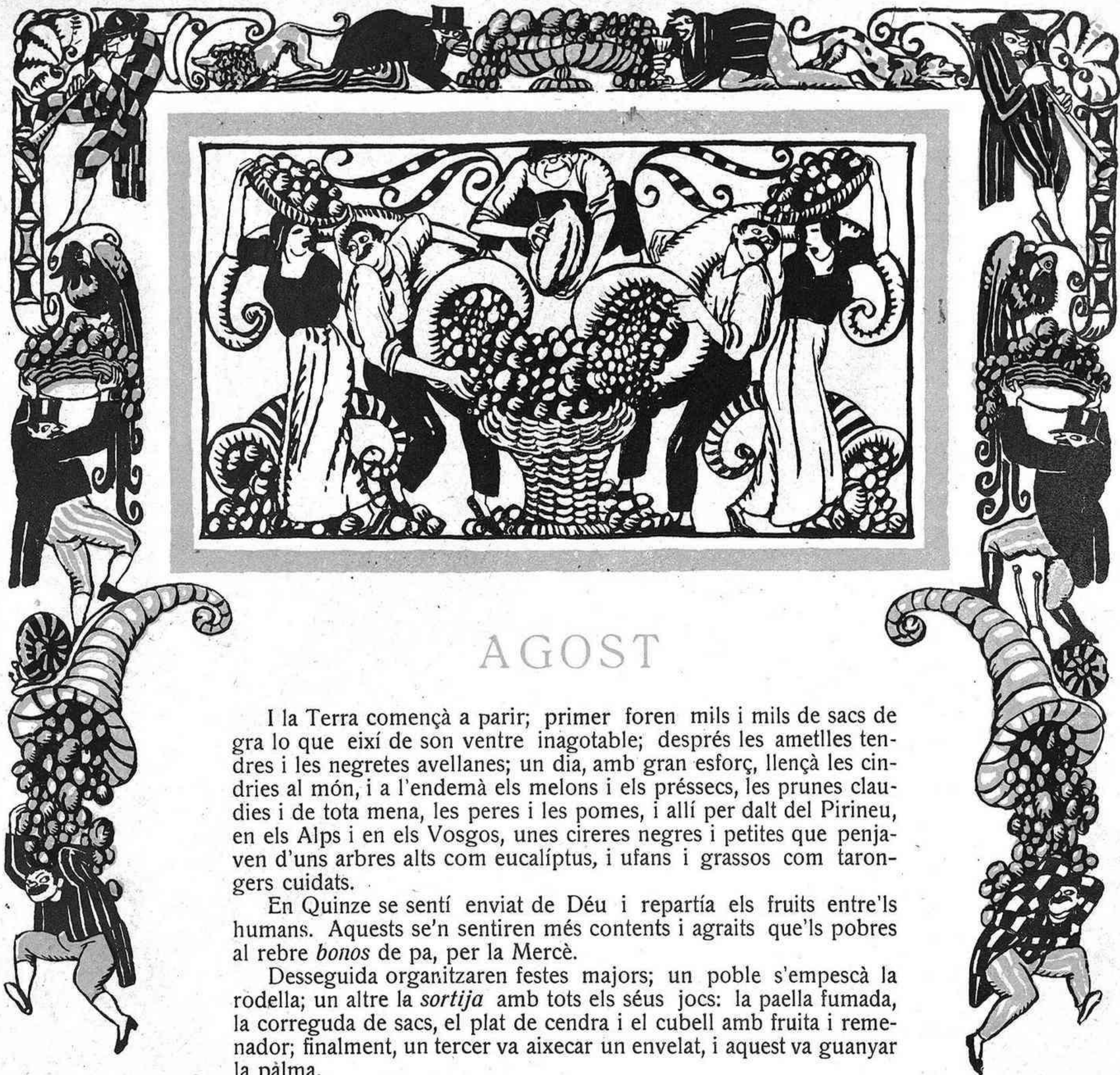
Els metges, cridats a consell, l'aconhortaren. No era res; més ben dit, sí que era; lo que no sabien és lo que fóra. Si noi, o noia, o un gat.

Ara, lo que no tenia dubte, és que donya Terra, l'aimada esposa d'En Quinze, estava prenys. Febres, angunies i demés, no tenien altra causa.

1 dij.	Sts. Castor i Secundí.	17 dis.	Sta. Marcelina.
2 div.	S. Eustasi, martir.	18 diu.	Sta. Sinfrosa, mr.
3 dis.	S. Heliodor.	19 dill.	Stes. Justa i Rufina.
4 diu.	S. Laureà, bisbe.	20 dim.	Sts. Elies i Geroni.
5 dill.	S. Miquel dels Sants.	21 dim.	Stes. Pràxedes i Julia.
6 dim.	Sta. Llúcia.	22 dij.	Sta. Maria Magd. ^a
7 dim.	S. Fermí, bisbe.	23 div.	S. Llibori.
8 dij.	Sta. Isabel, viuda.	24 dis.	Sta. Cristina, verge
9 div.	Sts. Cirilo i Zenon.	25 diu.	Sant Jaume , apostol.
10 dis.	Sta. Amalia.	26 dill.	Sta. Agna, Mare de Nostra Senyora.
11 diu.	S. Pio I papa.	27 dim.	S. Pantaleó.
12 dill.	S. Joan Gualbert.	28 dim.	Sts. Nasari i Cels.
13 dim.	S. Anaclet, papa.	29 dij.	Stes. Marta i Beatriu.
14 dim.	S. Bonaventura.	30 div.	Sts. Abdón i Senèn.
15 dij.	S. Enric, emperador.	31 dis.	S. Ignaci de Loyola.
16 div.	Ntra. Sra. del Carme.		

AGOST

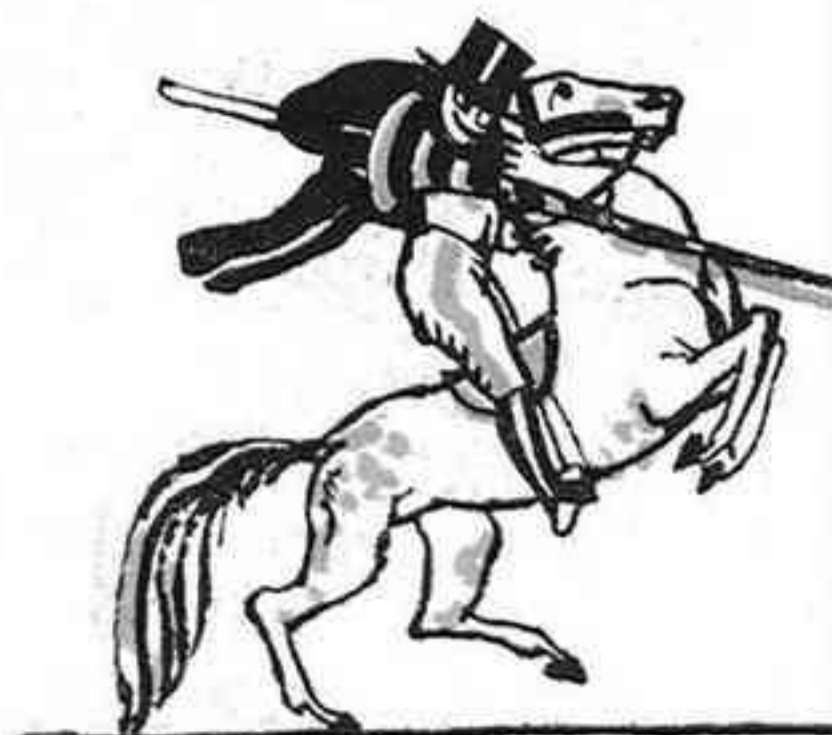
I la Terra començà a parir; primer foren mils i mils de sacs de gra lo que eixí de son ventre inagotable; després les ametlles tendres i les negretes avellanes; un dia, amb gran esforç, llençà les cindries al món, i a l'endemà els melons i els préssecs, les prunes claudies i de tota mena, les peres i les pomes, i allí per dalt del Pirineu, en els Alps i en els Vosgos, unes cireres negres i petites que penjaven d'uns arbres alts com eucalíptus, i ufans i grassos com tarongers cuidats.

En Quinze se sentí enviat de Déu i repartia els fruits entre'ls humans. Aquests se'n sentiren més contents i agraits que'ls pobres al rebre *bonos* de pa, per la Mercè.

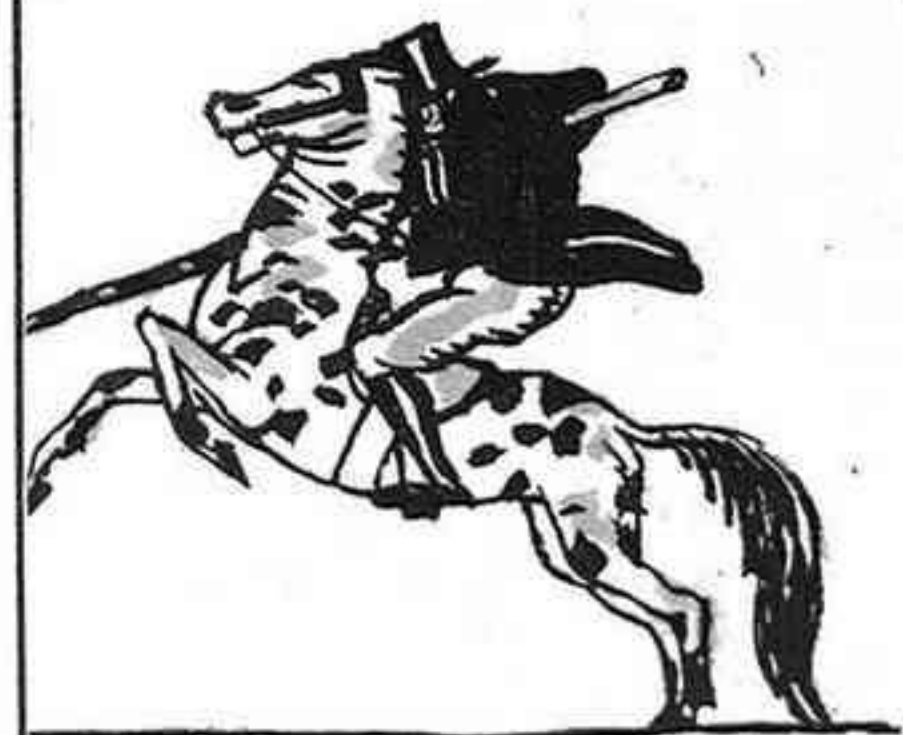
Desseguida organitzaren festes majors; un poble s'empescà la rodella; un altre la *sortija* amb tots els seus jocs: la paella fumada, la correguda de sacs, el plat de cendra i el cubell amb fruita i remenador; finalment, un tercer va aixecar un envelat, i aquest va guanyar la palma.

Les sirenes, els tritons, les Venus i l'Amor nano n'ocuparen la presidència; els espills retrataren a les noies i el cornetí dels «Fatxendes» lluí les seves habilitats sota aquella teulada de cobrellits, admiració d'en Gaudí.

Els humans no som tan desagraits com podria creure's; bona prova d'això és que quan arribà la Mare de Déu d'Agost, dia en que En Quinze feia mesos, organitzaren més festivals que mai. Badalona, Gracia, Camprodon, el cinquanta per cent, en fi, dels pobles celebraren la diada, i els que no la celebraven anaven allà on ho feien.

1 diu. S. Pere Advincula.	16 dill. Sts. Roc i Jacinto.
2 dill. Nostra Senyora dels Angels.	17 dim. S. Pau, mr.
3 dim. S. Nicodemus	18 dim. Sta. Elena.
4 dim. S. Domingo de G.	19 dij. Sts. Lluís y Donat.
5 dij. La Verge de les Neus.	20 div. S. Bernat.
6 div. Transfiguració del S.	21 dis. S. Donós, mr.
7 dis. S. Gaietà.	22 diu. S. Joaquim.
8 diu. S. Ciriac i cons. mrs.	23 dill. S. Felip Benici.
9 dill. Sts. Romà i Secundí.	24 dim. S. Bartomeu, ap.
10 dim. S. Llorenç.	25 dim. S. Lluís.
11 dim. Sta. Susagna.	26 dij. S. Ceferi.
12 dij. Sta. Clara.	27 div. S. Josep de Calasanz.
13 div. Sts. Cassià i Hipòlit.	28 dis. Sts. Agustí i Moisès.
14 dis. S. Eusebi.	29 diu. Sta. Sabina.
15 diu. L'Assumpció de M.ª	30 dill. S. Homobò, bisbe.
	31 dim. S. Ramon Nonat.

SETEMBRE

I la terra seguia parint. Fruites i flors eren ofrenades als homes; cada vegada més dolces, més sabroses, més madures. Però no'n tingué prou i permeté que li cerquessin les pusses, aquestes pusses de la mamà gran, que s'anomenen perdius, conills, llebres, tords, toixons, etc.

Els homes se llençaren, rabiosos, a la cacera; uns amb llicència i altres sense.

Els cans que s'amagiren en son jorn, anaven lleugers com sagetes, empaitant als pobres animalons; les fures els treien del cau i els homes els feien caure a escopetades. La vella reia.

Mentrestant, les festes majors se perllongaven i repetien; se podia ben bé dir que la Terra era un país.

En Quinze li advertia:

—Mira, noia, que'n fas massa!

Però ella... que és cas.

—Els hi tinc de donar tot; fins la sang!—deia.

I començà a parir per la banda de les vinyes.

Els pobles se llençaren cap allà i colliren els raims daurats i els negres; els dolços com mel i aquells altres que agregen una mica.

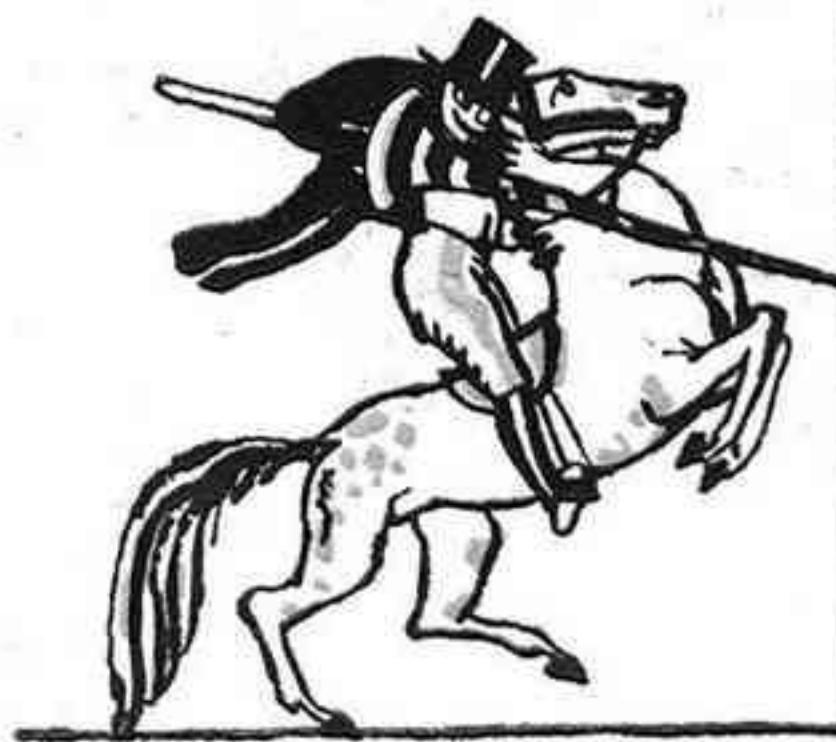
I els ficaren en portadores, i els trepitjaren, i la sang de la Terra va regalar pels cups, i feu bullida.

Després la tragueren i la portaren a les bótes, on va seguir bullint. Primer el vi sortia tèrbol, després s'anà aclarint.

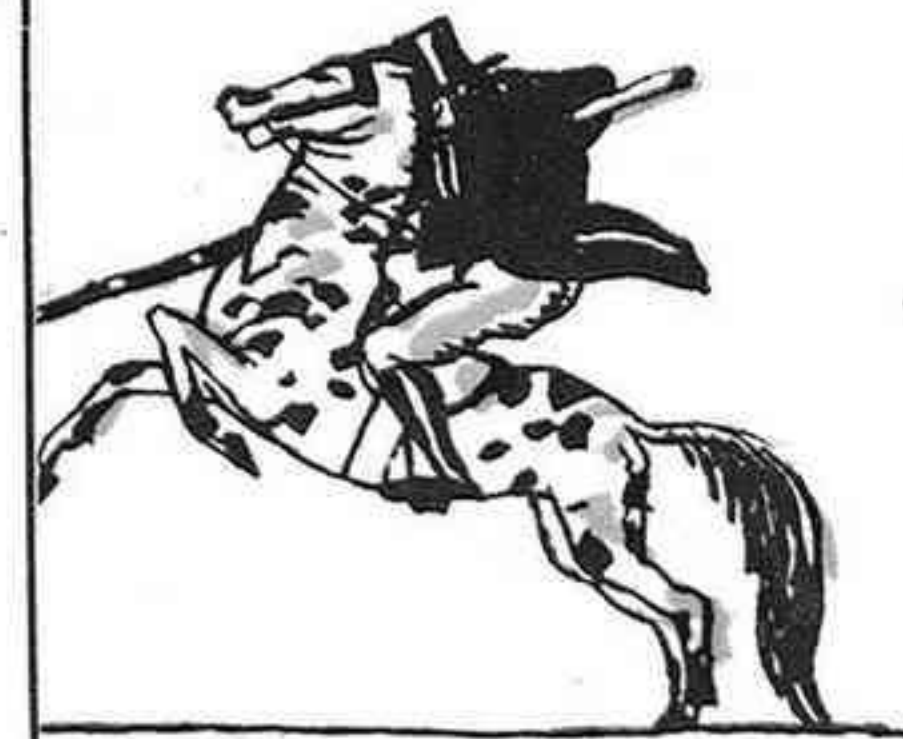
En Quinze i els humans begueren llargament, i després rigueren més llargament encara.

Tornaren a beure i s'adormiren abraçats amb la llur mare.

Qualcún, sentint-se generós, li retornà, gitant, lo que donat li havia.

1 dim. La Verge de la Consolació.	15 dim. S. Nicomedes, mr.
2 dij. Sts. Esteve i Antolí.	16 dij. S. Corneli.
3 div. S. Ladislau.	17 div. Les llagues de S. F.
4 dis. Sta. Rosalía.	18 dis. S. Tomas de V.
5 diu S. Llorenç Justinià.	19 diu. S. Genari.
6 dill. S. Eugeni.	20 dill. S. Eustaqui, mr.
7 dim. Sta. Regina, verge.	21 dim. S. Mateu, ap.
8 dim. La Nativitat de Maria.	22 dim. S. Maurici, mr.
9 dij. S. Gorgoni, màrtir.	23 dij. Sta. Tecla.
10 div. S. Ciprià Eng.	24 div. La Verge de la Mercè.
11 dis. S. Emilià.	25 dis. Sts. Llop i Cleofà.
12 diu. El Dolç Nom de M.*	26 diu. S. Cebrià.
13 dill. Sts. Felip i Eulogi.	27 dill. Sts. Cosme i Damià
14 dim. L'Exaltació de la Santa Creu.	28 dim. S. Wenceslau.
	29 dim. S. Miquel Arcàngel.
	30 dij. S. Geroni.

OCTUBRE

Les vinyes canviaven de color; les fulles, de verdes que eren, esdevenien vermelles amb taques grogues. La Terra quasi no paria res; figues i unes quantes castanyes, veu-s'ho aquí.

Al mateix temps se decandia. En Quinze se la mirava tot concirós. Ell no era pas cap jove; però no's veia atrapat com sa muller.

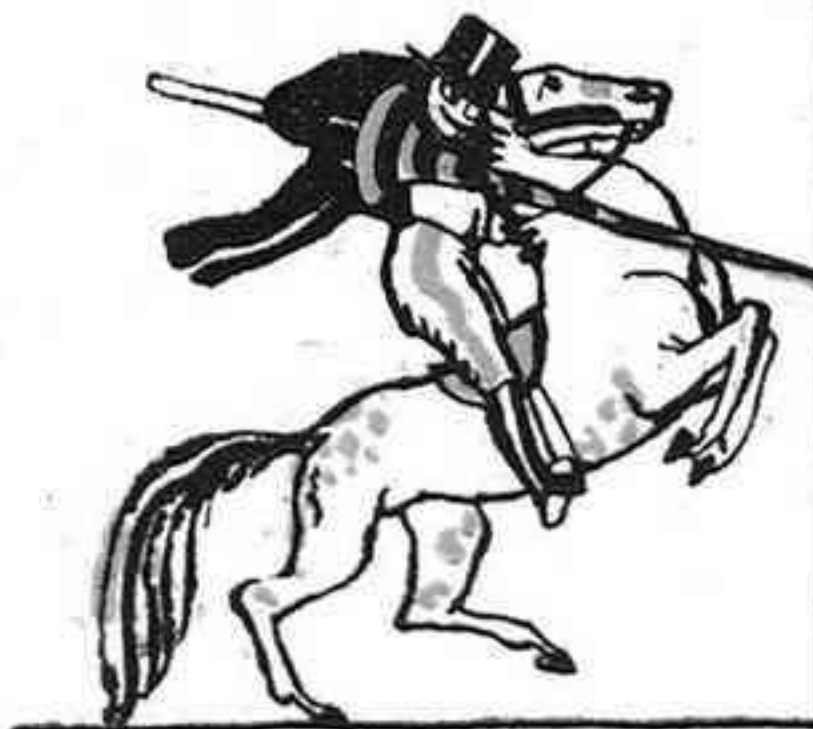
Aquesta dormia fins més tard que abans; devegades a mig dia s'animava un xic; però a la posta de sol li entrava una gran malenconia i tota ella semblava esllanguir-se en un bany d'aigua tebia i acaronadora, que era aquell cel tan vermell, i aquella lluna mústiga, i el cementiri, i la caseta blanca, i el bosc negre, i els camps pelats.

En Quinze tingué esperança, però debades; ni la seva cura, en lo que fa referencia al cos, ni els seus amors en lo que a l'ànima convé, serviren de res. La Terra es consumia com un ciri cap per avall.

El dia quinze, sant d'ell i de la *Ben Plantada*, la malalta tingué una forta crisi. Tots ens creiem que se n'anava. L'endemà es reviscolà—Sant Gal devia intercedir per ella—i el dia 24, Sant Rafel, encara se sentí amb forces per a parir nous i serbes.

Com si volgués adelantar les diades, per haver viscut més temps, començà a torrar castanyes 'moniatos, quan Tot-Sants encara no era aquí; s'estigué moltes estones a la voreta del fogó remenant els fruits fumats amb els dits balbs, als quals ni el foc solia donar una sensació d'escalforeta. Ni el foc ni aquell mocador gran i pesat que la tapava tota.

Fou el darrer esforç. Després d'això no tornà a bellugar-se; el respir se li feu ara fatigós, ara violent; suava molt, però molt; li queien tots els pèls i s'embolicava, cada vegada més, en aquells crepuscles sagnants que no sabem si va empescar-se ella o el senyor Urgell; però que a nosaltres també ens maten.

1 div. S. Remigi.	16 dis. Sts. Gal i Ambrosi.
2 dis. S. Leodegari.	17 diu. Sta. Eduvigis, viuda.
3 diu. Sts. Candi i Fausti i Ntra. Sra. del Ross.	18 dill. S. Lluc i Sta. Julia.
4 dill. S. Francesc d'Assís	19 dim. S. Pere d'Alcàntara.
5 dim. Sts. Placid i Frollà.	20 dim. S. Joan Canci.
6 dim. S. Bru.	21 dij. Sta. Ursula.
7 dij. S. Marc.	22 div. Sta. Maria Salomé.
8 div. Sta. Brígida.	23 dis. S. Pere Pasqual.
9 dis. S. Dionís Aeropag.	24 diu. S. Rafel, arcangel.
10 diu. S. Francisco de B.	25 dill. S. Crispi.
11 dill. S. Nicasi.	26 dim. S. Evarist, papa.
12 dim. La Verge del Pilar.	27 dim. S. Vicens.
13 dim. S. Eduard.	28 dij. S. Judes Tadeu.
14 dij. S. Calixte I, papa.	29 div. S. Narcís, bisbe.
15 div. Sta. Teresa de Jesús.	30 dis. S. Claudi.
	31 diu. Sts. Quintí i Nemesi.

NOVEMBRE

I va morir. En Quinze acabava d'engolir l'última castanya i començava el primer panellet quan el cridaren. Hi corregué amb la boca plena encara, sense poguer treure's les paraules de la boca. S'agenollà al capsal del llit i prengué entre les seves, les mans d'ella, glassades i com fetes amb sarments.

La Terra va parlar-li com segueix:

—Mon tendre, mon ardent, mon carinyós espòs: adeu, fins a mai més!... Jo sé bé el meu destí. Com els humans, he de resucitar, per a trobar-me promptement amb un fill teu, qui em farà sa muller, i del qual tindrè nous fills, com els teus, tendres i sucosos. No has fet ni bé ni mal, estimat Quinze. Reb la benedicció d'una pobre agonitzant.

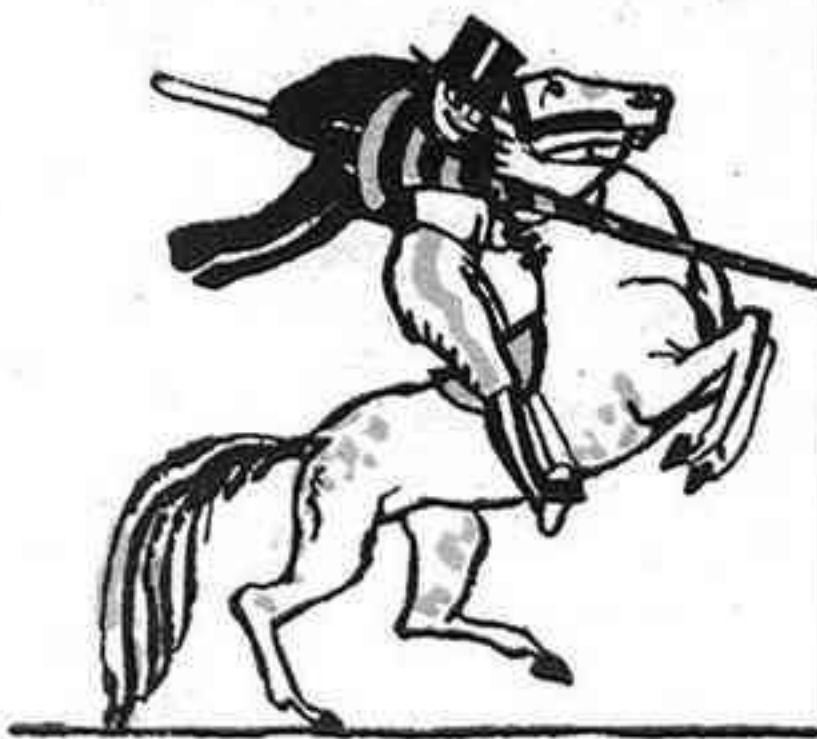
Aquí, un badall.

En Quinze va plorar perllongadament; un dia, dos, una setmana encara. Després notà que a la seva difunta se li descomposava la fesomia, i ell s'enfilà a les muntanyes alteroses, i allí copsà la neu blanca com flors de l'ametller.

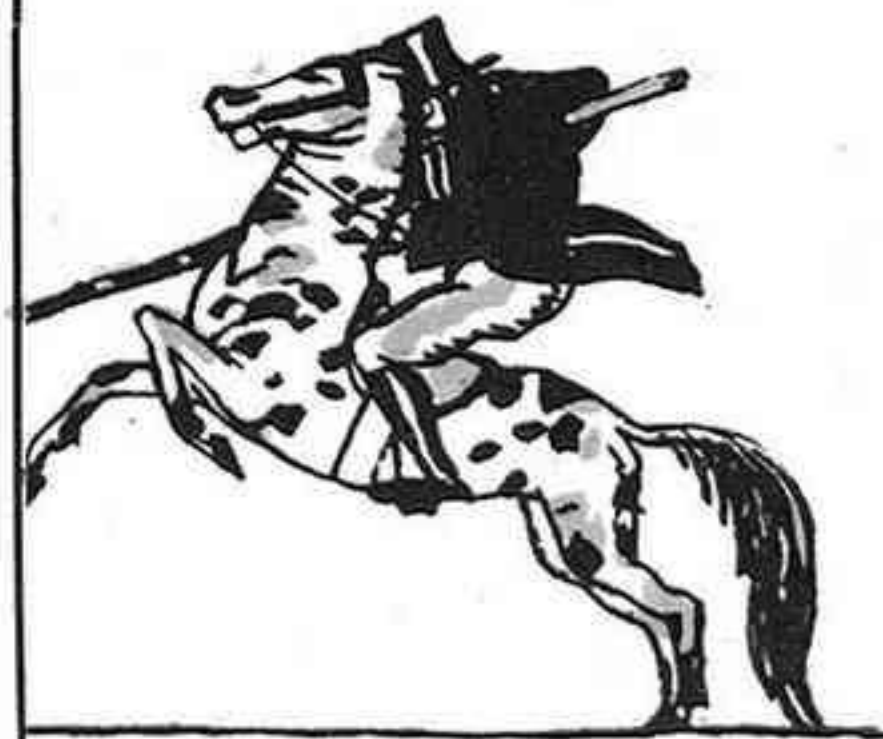
I la cobrí amb ella, i de dia encengué un sol cobert amb núvols allargassats i tenues, i de nit, una lluna vermella a l'eixir i després esblaimada, com si cada volta fos sorpresa per l'espectacle d'aquell cadavre.

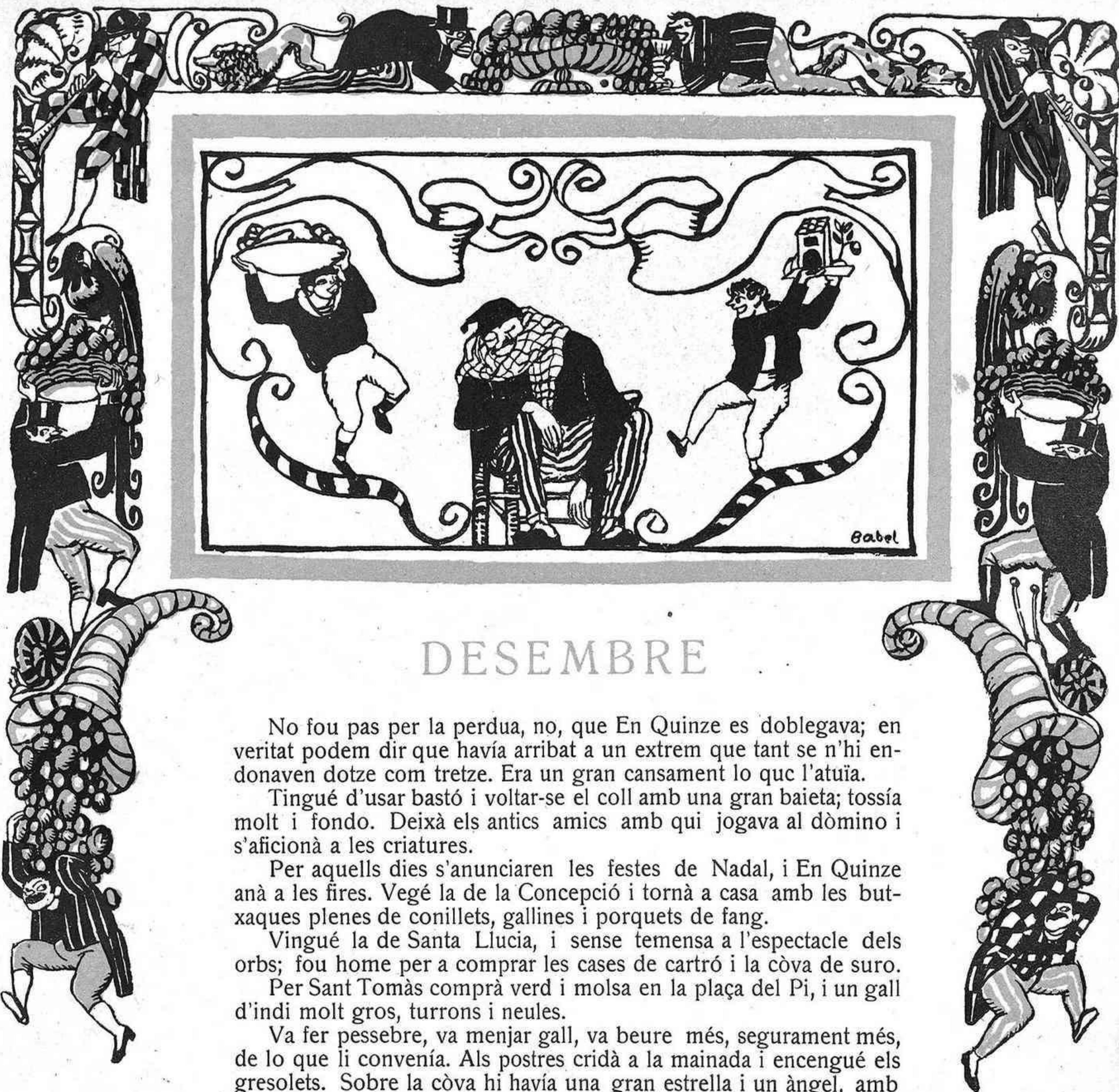
En Quinze, després, tornà a plorar; els rius anaren plens de llàgrimes, i les mars amb prou feines podien engolir-les.

El dia de Sant Andreu hi hagué pluja, neu i fret; un company d'En Quinze el convidà a la festa major del barri de Palomar. Allí jogaren a bones i a males, i perderen vintiuna pessetes. A Sant Andreu ne saben.

1 dill. Tots-Sants.	16 dim. S. Rufí.
2 dim. Comemoració dels Difunts.	17 dim. Sta. Gertrudis.
3 dim. S. Valentí.	18 dij. S. Maxim.
4 dij. S. Carles Borromeu.	19 div. Sta. Isabel, reina.
5 div. S. Zacaries.	20 dis. S. Felix (de Valois).
6 dis. S. Sever.	21 diu. La Presentació de Ntra. Sra.
7 diu. S. Florenci.	22 dill. Sta. Cecília.
8 dill. S. Arme igol.	23 dim. S. Climent, papa.
9 dim. El Patr. de Ntra. Sra.	24 dim. S. Joan de la Creu.
10 dim. S. Andreu Avelí.	25 dij. Sta. Caterina.
11 dij. Sts. Martí i Millà.	26 div. Les noces de la Verge
12 div. S. Didac d'Alcalà.	27 dis. S. Primitiu.
13 dis. S. Estanislau de K.	28 diu. S. Gregori III, papa
14 diu. S. Serapi.	29 dill. S. Sadurní.
15 dill. S. Eugeni.	30 dim. S. Andreu.

DESEMBRE

No fou pas per la perdua, no, que En Quinze es doblegava; en veritat podem dir que havia arribat a un extrem que tant se n'hi endonaven dotze com tretze. Era un gran cansament lo que l'atuïa.

Tingué d'usar bastó i voltar-se el coll amb una gran baieta; tossia molt i fondo. Deixà els antics amics amb qui jogava al dòmino i s'aficionà a les criatures.

Per aquells dies s'anunciaren les festes de Nadal, i En Quinze anà a les fires. Vegé la de la Concepció i tornà a casa amb les butxaques plenes de conillets, gallines i porquets de fang.

Vingué la de Santa Llúcia, i sense temensa a l'espectacle dels orbs; fou home per a comprar les cases de cartró i la còva de suro.

Per Sant Tomàs comprà verd i molsa en la plaça del Pi, i un gall d'indi molt gros, turrans i neules.

Va fer pessebre, va menjar gall, va beure més, segurament més, de lo que li convenia. Als postres cridà a la mainada i encengué els gresollets. Sobre la còva hi havia una gran estrella i un àngel, amb un lleterero que deia: «Pau en la terra als homes de bona voluntat».

En Quinze sospirà. Recordava aquella infantesa seva, quan la que després fou sa muller era plena de nafres i coberta de cadavres.

Però s'animà desseguida, veient a les criatures i cantant amb ells:

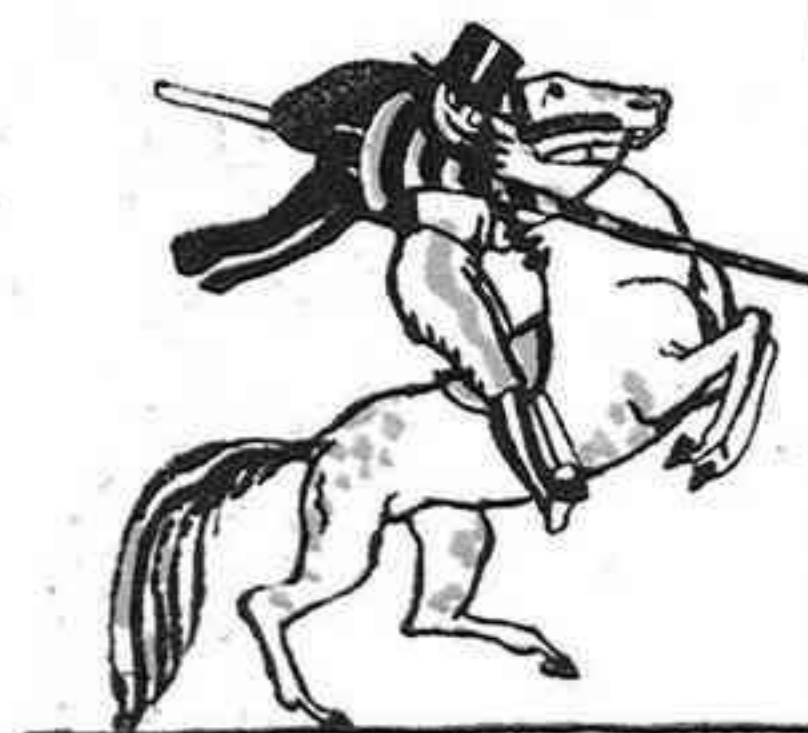
«El desembre, congelat, — confós se retira; — maig, de fulles coronat, — porta nova vida».

I prenent un infant, fingint vèu fosca, li preguntà:

«Vols venir tu, rabadà?»

I el noi et fugí astorat. Dormí malament i, com un llum que s'acaba, va finir.

El dia de Sant Silvestre la seva minyona digué al moço del carrer d'en Robador que no volien ja més llet de burra ja.

1 dim. Sta. Natalia.	17 div. S. Llatzer, bisbe.
2 dij. Sta. Bibiana.	18 dis. Verge de l'Esperança.
3 div. S. Francisco Xavier	19 diu. Sta. Fausta.
4 dis. Sta. Bàrbara, verge.	20 dill. S. Domingo de Silos
5 diu. S. Dalmau.	21 dim. S. Tomàs.
6 dill. S. Nicolau de Bari.	22 dim. S. Demetri.
7 dim. S. Ambròs.	23 dij. Sta. Victoria.
8 dim. Puríssima Concepció.	24 div. S. Gregori.
9 dij. Sta. Llúcia.	25 dis. Naixement de Jesús
10 div. La Verge de Loreto.	26 diu. S. Esteve.
11 dis. S. Sabí.	27 dill. S. Joan, apòst. i evangelista.
12 diu. Sta. Adela.	28 dim. Els Sants Ignocents.
13 dill. Sta. Llúcia.	29 dim. S. Tomàs Cantu.
14 dim. S. Nicasi.	30 dij. Trasl. de Santiago.
15 dim. S. Eusebi.	31 div. S. Silvestre, papa.
16 dij. S. Valentí, mr.	

CRÒNICA DE L'ANY

En la vella oleografia, el dibuixant ingenu posà al costat de l'any vell, barbut, calvo i amb sumaris habillaments, l'any jove; més no com un infant rodanxó i rialler, sinó com un adolescent granat i meditabond.

Eren ornament del grupu, la falç simbòlica i aquell rellotge de sorra que no hauríem d'haver llençat de la taula de les nostres meditacions.

Definia l'any vell amb la mà pontificalment extesa i escoltava l'any nou reconcentradament, igual que si rebés la narració del misteri de la vida.

Avui, mirant la cànvida alegoria, he pensat que'l valetudinari ompliria el diàleg amb coses ensopides, i m'he posat a escriure sota d'ell, com si escoltés les seves paraules graves i feixugues amb soroll d'hores de rellotge de catedral.

L'any vell.—Els anys, minyó, som una cosa ben bé de munició i vuida. Igual que les boles de les taules de comptar de les escoles... Un any, dos, quatre, deu, vint... I anem desfilitant sense que'ls homes se preocupin de nosaltres i sense deixar altre rastre que una mica de cendra en els cabells i uns quants records boirosos de dolor o de joia. Solsament quan la vellesa posa un pròleg a la mort, se recorden d'un de nosaltres, de l'any de neixença, i diuen, sovint: «Jo vaig néixer l'any...».

L'any jove.—Mes de mi se'n recordaràn. Realitzaré tantes gestes, que perduraré en la maçurca humana.

L'any vell.—Te fa somniar la teva joventut. També nosaltres estem subjectes al Destí, i ell ens distribueix la gloria o l'anònim. Jo ja havia arribat a la meitat de la meua vida quan per la terra se sentí un crit d'angoixa: «La guerra!... La guerra!...». Tota la meua ànima s'extremí, perquè allò era el dolor per als homes, per a la gloria, per a mi. A l'any primer del Crist, que divideix l'història, al 405 de la caiguda de Roma, a l'any 1000 apocalíptic, al 1492 que presencià l'eixamplament de la terra, al 1793 que pintà amb sang de reis, de clergues i de nobles l'aua dels homes lliberats, s'afegiria el 1914. Passava d'un any gris a un any de fama, fent-me amb la mortalitat humana la meua immortalitat.

L'any jove sent la frisança de la gloria i escolta al vell amb el silenci i l'emoció d'un soldat novell que fruís les confidències d'un soldat veterà ple de llores i de ferides.

L'any vell.—Cap any com jo; ni el del Crist, ni el dels terrors mig-evuls, ni el de l'aparició d'Amèrica, ni el de la Reforma, ni el de la Revolució. Sembla talment que siguin els déus i no pas els homes els que estiguin en guerra. L'Anticrist mana, l'Anticrist regna. Se combat pels aires, per tota la terra; a Europa, a l'Àfrica, a l'Àsia i a l'Oceania; sota les aigües hi són a mil·lions de millions els guerrers. Sabs quants soldats portava Alexandre? Quaranta mil. Penses quants barbres arrocègà Atila de l'Orient contra l'Occident? Sis-cents mil. Recordes quants homes seguiren a Napoleó? Quaranta mil a Itàlia, cinquanta mil a Egipte, dos-cents mil a l'Àustria, quatre-cents mil a Rússia, i tota Europa, per a enfonsar a Bonaparte, no conseguí reunir, durant el regnat dels cent dies, més que un mil·lió d'homes. Doncs ara, les xifres de combatents ressonen com udols de volcà: sis mil·lions d'alemanys, cinc de francesos, vuit de russos, tres d'austriacs...

L'any jove.—I, damunt de tot el carnatge, el teu nom: 1914.

L'any vell.—I, pensa que no tan sols mor la carn furieta, sinó quelcom que era una gran il·lusió humana. Les paraules del Crist ja eren ben mortes, però una nova doctrina fraternitària s'extenia pel món amb els mateixos fervors que l'evangeli. Mai s'havien pensat estimar-se tant els homes, ni mai ho havien dit tant com ara. I el socialisme cau també fusellat, i els seus doctrinaris, els seus apòstols, els seus deixebles, s'estripen les entranyes. Es com si marxessin sis apòstols contra'ls altres sis.

L'any jove.—Es grandios, grandios!... El pare Temps te farà seure a la seva dreta.

L'any vell.—Grandios el moment de la lluita, però més grandiosa la seva fi. Si Alemanya triomfa, totes les colònies franceses seràn seves; tot l'imperi anglès serà seu; Rússia, vençuda, li oferirà més terres, i els pobles petits que restin seràn la clientela de Guillem II, emperador de la terra i de l'Atlàntic. Júpiter s'asseurà en el palau imperial de Berlín, i res de la terra, ni del mar, ni de l'aire viurà que no porti l'àliga negra. Si Alemanya és vençuda, els temps seràn dolents per als nostres germans, els anys que'ns succeeixin. L'ordre tornarà al món. Se constituiràn els pobles per afinitats, i, desaparegut aquest poble alemany, que té les mateixes inquietuts i la mateixa força, i fins diré que'ls mateixos ideals que'ls desposseïts que s'anomenen obrers, els Estats viuràn plà-

cidament, amb placidesa de burgesia. Fins que una altra raça torni a exigir la seva part en aqueix «banquet de la vida», que començà essent una frase de retòrica insurgent i ha acabat per ésser l'evangeli d'un poble i la bandera d'aquesta hecatombe que haurà fet tancar els ulls a les Furies.

L'any jove.—Però an a mi ja no'm tocarà res d'aqueixa gloria que us emporteu. El Destí no reservarà res per a mi, que tinc l'ànima guerrera.

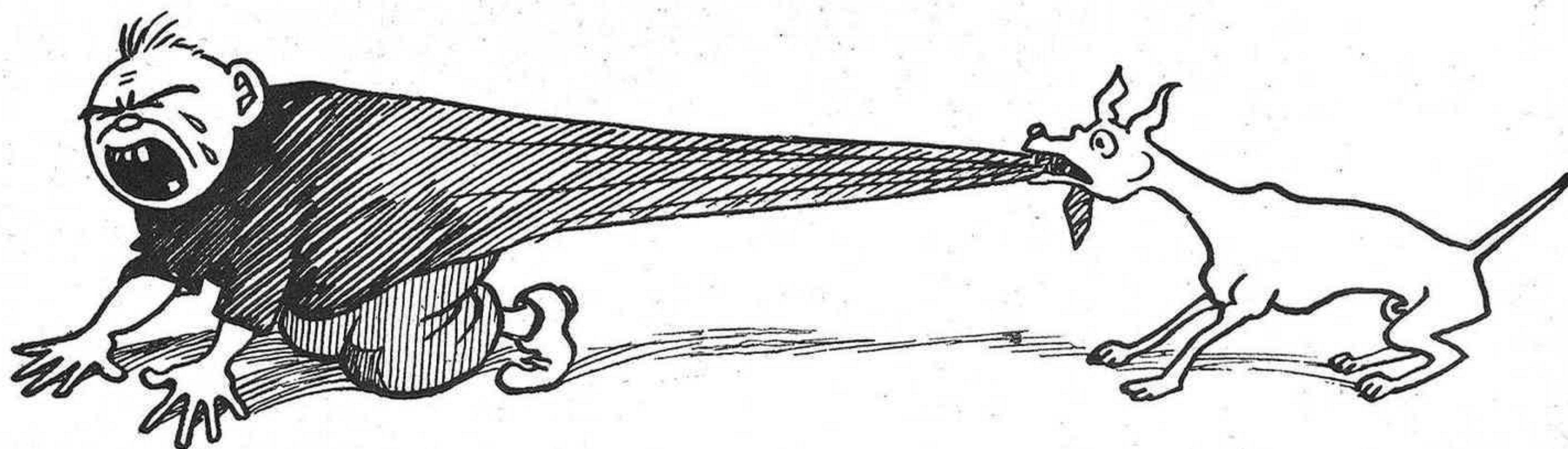
L'any vell.—Seràs l'any de la pau, i els homes no s'enrecordaran de tu, com no celebren els aniversaris del naixement dels seus grans homes, sinó del de la seva mort. Seràs l'any del repòs i de l'amor, i tornaràs a escoltar petons, i a presidir els acoblaments que remediaran les hecatombes. Més plaurà això, a la teva joventut, que no pas els carnatges. I en darrer terme, a nosaltres,

els anys, què se'ns en dona de tot això?... Un home, dit Tourgueneff, composà un petit poema que era un diàleg entre'l Montblanc i la Jungfrau. «Què veus?», se preguntaven desde les seves immensitats gelades. «Veig unes taquetes negres que's belluguen». I passaren segles, i la pregunta tornava. «Veig aquelles taquetes que no's belluguen tant». I passaren més segles. «Què veus?» «De aquelles taquetes gairebé no'n queden». I tornaven a passar segles. «I ara?», demanava el Montblanc. «Ara, res, tot blanc, blanc com nosaltres».

He tornat a mirar l'oleografia. El vell, august, extenia la mà alliconadora, mostrant, imaginari, el cementiri del món. L'any jove, meditabón, escoltava la vèu savia de l'any vell, pare de tragedies:

—A nosaltres, minyó, què se'ns endona de tot això?

PARADOX

La colònia escolar

SANT POL

I

Dugues joves professores d'exàmen pròxim, brillant, comanen una colònia que va a pendre el mar i el sol; el tren decanta a la costa, s'obre'l vano de Sant Pol, i Sant Pol reb-les amb joia i entusiasme delirant.

Els seus carrers, els seus arbres, les salabroses remors que les ones despedeixen en baralla permanent, estiraganyen un cant, perquè'l sentin dolçament els braus obrers de la terra i els intrèpits pescadors.

Un somris d'agraïment, i orgull, i satisfacció, floreix en la faç bonica de les dugues professores: la quitxalla canta, juga, cerca amigues santpolanes.

I així que són a posada, noten una depressió, són les cames en fatiga, són les boques cantadores, són els ulls que s'emboirinen plens de llum i plens d'ufanes.

II

Un garrofer protector, després del primer dinar, oferí les seves ombres; Morfeu s'hi embrancà amb bon fi: uns angelets terrejaven, un sospir s'escabullí, era la primera espurna que'l cor posava a volar.

Seguidament esclataren plors en chor, el pensament

recordava l'espectacle d'un «adéu» i d'un petó: un instant de desconfiança erigí el sacre fibló, les muntanyes eren altres, el mar era diferent.

Després feren coneixença amb el mar: una barcaça se n'ha emportat mar endins la colònia emmorenida, Sant Pol enrera, l'ermita de Sant Pau en resplandors.

Les ones esquitxonaven, malgrat la seva catxaça, i ja en la platja, calmosos, dos bous de niçaga ardida, reclamaven per l'arena l'aparell dels pescadors.

III

L'hora del retorn s'acosta, la mesada toca al fi: els pescadors fets a veure's, des la platja, venerats per la colònia estiuenca, s'han tingut per obligats a un obsequi de petxines i còrns del pèlec marí.

De les herbes muntanyenques, curadores, se'n fa un feix, les motxilles s'omplen de promences de salut, prompte ens comptarà la bàscula el miracle apetescut i sabrem cares morenes. prò cossos d'augment en greix.

S'obren i tanquen manetes en el tren ple de sorolls, l'«adéu-siau» és en les boques, l'emoció posa els ulls molls, Sant Pol s'ompla d'un xiulet, fuig un tren de correguda;

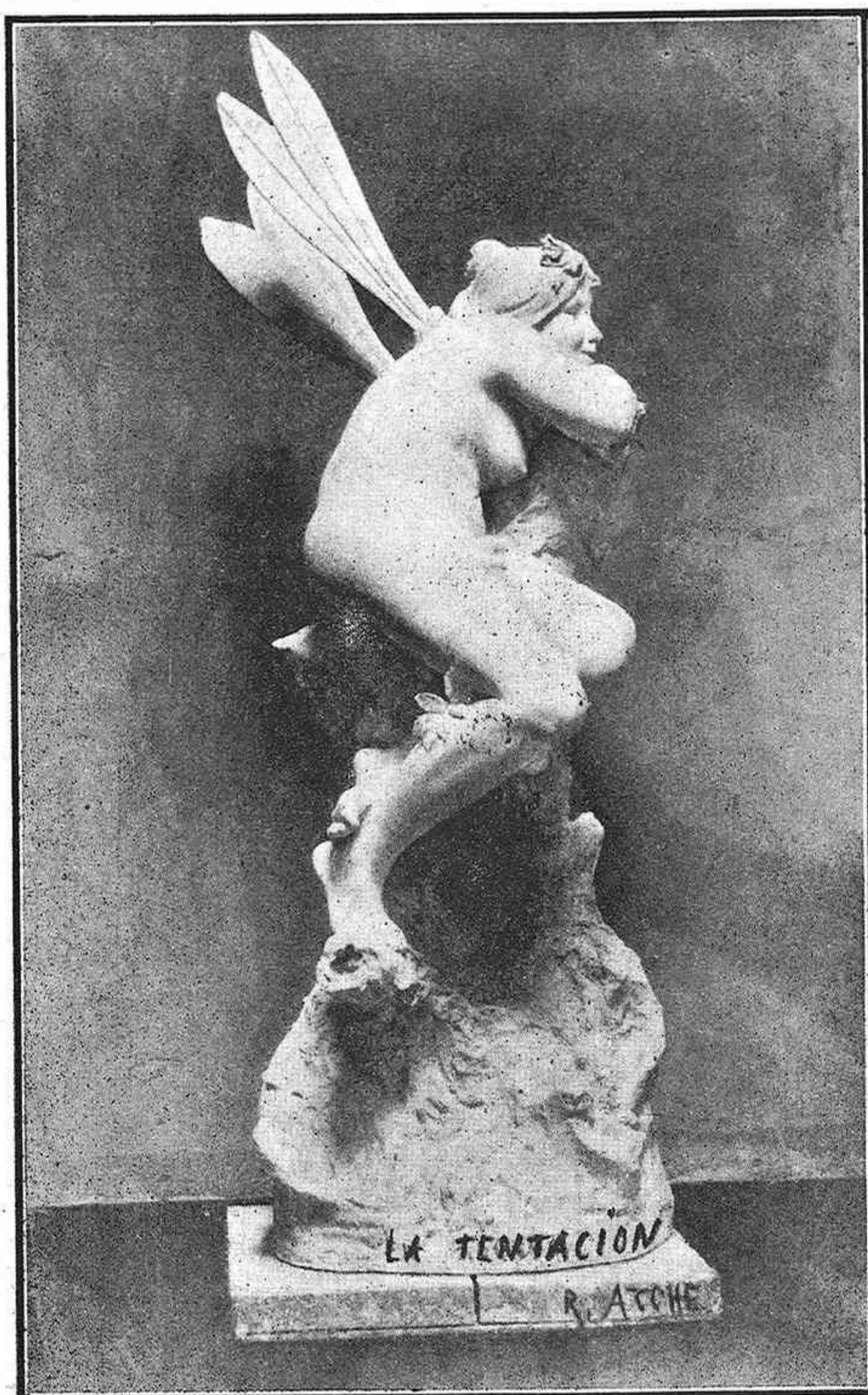
i al ser al punt de retorn, canta el petó, estreny la mà, s'escapen interjeccions, i la colònia es desfà sots el mantell amorós d'una excelsa benvinguda.

J. COSTA I POMÉS

LA GITANETA

Dibuix, per A. Cardunets.

LA TEMPTACIÓ

Alegoria, per Rafel Atché.

El sant matrimoni!

«Estimat amic: Dona per rompuda la nostra germanívola amistad i tota relació de companyerisme, si aquest istiu no'm compleixes la paraula que'm tens donada de venir a passar uns dies a l'hisenda de Vallhonrat, en la qual no hi manquen fonts d'aigües—que sinó són medicinals tampoc espatllen els ventrells—fresques i regalades; ni boscuries i salzaredes que tenen la consigna de barrar el pas als raigs ardents de l'astre Sol; ni caça abundant, conills i perdius sobre tot, que trobaràs a l'alcanç de la teva mà... a la caçola, si no prefereixes còrre'ls-hi al darrera amb l'escopeta a coll; ni fruites saonades a l'arbre i verdures no pujades artificiosament; ni ous del dia que conservaran encara l'escalforeta del claustre matern, els quals podràs retirar per ta mà dels ponadors de l'airejat galliner; ni llet pura, sanitosa, no estirada amb aigua ni espessida amb midó, procedent d'unes cabres i d'unes vaques mig salvatges que no són encorridades sinó a l'hora d'anar a jóc... En fi, això és un veritable Paradís terrenal en el qual, com diu una comedia,

sols hi falta Adan i Eva
i la serp dant-los la poma.

Valgui, doncs, aquesta carta, com un *ultimatum*; això és: o vens, o jo, i amb mi els meus pares i també la meva germana, et retirem la nostra amistad i tot l'afecte que per tu sentim, i no podràs disposar mai més d'aquest encara avui bon amic teu,

Carles Vallhonrat.»

Aquesta carta fou contestada amb aquesta altra ben lacònica:

«Benvolgut amic Carles: Dissabte vinent, a l'hora que'l tren correu de la tarde arriba a la vila de X., tingues la tartana a l'estació, per a conduir-me al Paradís descrit en el teu *ultimatum*.

Una abraçada a la bestreta i a compte i unes afectuoses salutacions per als teus bons pares i gentilíssima germana, d'aquest ton ver amic,

Jaume Sureda.»

* *

Vaia una hisendassa la de Vallhonrat! Extenses planuries esmeragdades per las verdes pampolades de les vinyes rublertes de raïms ja virolats de negre els sumois i garnatxes' i de pàlit color de cera els xarel·los, parellades i moscatells; çà i enllà grans quadrenys de terrosos rostolls enrondats d'un marc de sendes filerades de fosques i ufanes oliveres; grans pinars i alzinars cobreixen les muntanyes i garrigues, i xamoses i fresques valls s'extenen entre les vessans i replecs de les mateixes, en les quals l'aigua hi saltirona rumorejant i els aucells hi xarregen jolius canturies entre'l brancatge dels fruiterars, tot picotejant les saonades fruites, i les vaques i els vedells i les ovelles hi peixen calmoses els tendres herbers de les vessanes. Arressarat al peu de la muntanya, un grapat de blanques casinyoles hi reposa, habitades per parcers i masovers qui treballen les terres de l'hisenda.

Asseguts estàvem a l'ombra d'una vella pomera, fumant un cigarret, en una de les fresques i jolives valls, a l'hora baixa d'una tarde calitjosa, l'escopeta al costat, esperant el retorn de la *Marquesa*, una goça perdiguera, magnífic exemplar de raça, que s'havia entocudit darrera'l rastre d'una perdiu ala-trencat que peonant s'havia internat al bosc veí, quan al fons de la vall aparegué la silueta d'una dòna, qui, portant un cistell a braç, feia via envers nosaltres.

En Carles la fità, i em digué:

—Quan passi aquella dòna que baixa, fíxa't-hi.

Pocs moments després, la dòna ens saludava amb un:—¡Bones tardes!

—Que vé de la vinya, Francisca? — Li digué en Carles.

—Sí, senyor; de cullir uns quants préssecs.—I separant la pampolada de cep que cobria els préssecs, continuà, presentant el cistell:—Són servits? Prènguin; són dolcíssims.

—Mercès, i s'agraeix, Francisca.

—Els proba, enguany, l'estada a Vallhonrat?

—Com cada any.

—Ho celebros. Expressions a donya Pepeta, i al senyor Rafel, i a la senyoreta Elvira.

—Mercès; de part vostra.

—Vaja, estiguin bonets, i no s'hi cansin.

—Adeusiau, Francisca.

Durant el curt diàleg, vaig examinar a pler a la Fran-

MODES, per *Jou*.

—Dispensi... Voldria enraonar dues paraules amb la seva germana...
—Fugi!... Que's creu que vui aguantar dues capes, jo?

cisca i, la veritat, no vaig saber trobar-li res de particular, res que'm cridés l'atenció. Era un tipu vulgar de menestrala de poble; ni guapa ni lletja, ni alta ni baixa, ni escaiguda ni desgarrada, de cara inexpressiva i d'edat indefinida; és dir, res remarcable que cridés l'atenció. Així vaig manifestar-ho al meu amic.

—I no obstant—va dir-me—tal com la veus, la situació en que's troba és tant excepcional, que a bon segur no s'hi troba en el present, cap altra dona de l'univers.

—Es molt gran l'univers! Tant anòmala és la seva situació?

—Tant! Escolta, i te'n convenceràs.

—Digues; soc tot orelles.

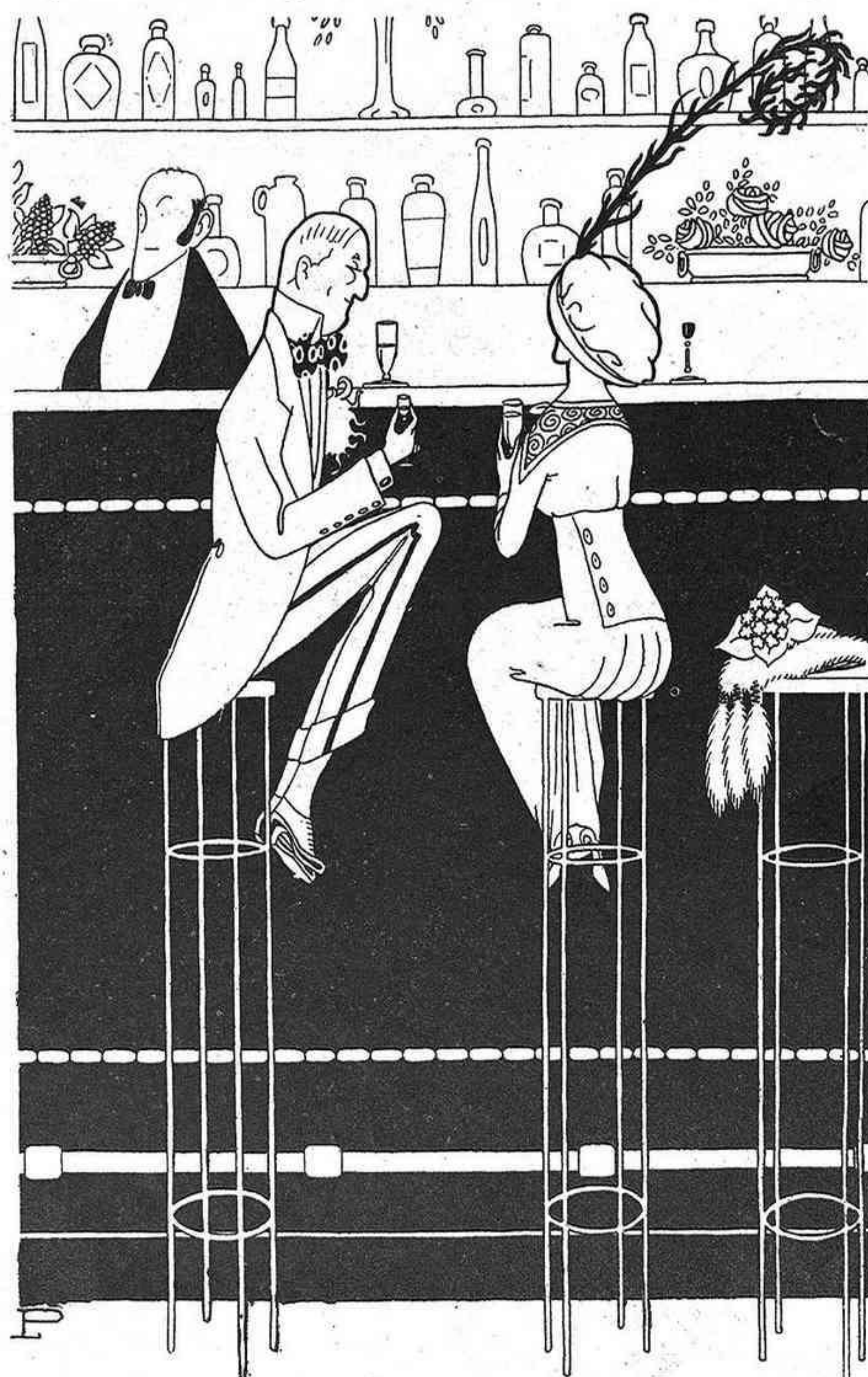
En Carles llençà el cigarret que feia poc havia, encès, i recolzant-se més còmodament a la soca de la pomera que'ns dava ombra, seguí dient:

—Aquesta dona, la Francisca, que pot-ser t'ha semblat té trenta o més anys, tot just ne té vinticinco; és orfa de pare i mare i viu en companyia de son germà, el cafeter del poble.

—Es soltera?—vaig preguntar, interrompent-lo.

—Ja en parlarem del seu estat civil, o sia l'estat excepcional en que t'he dit es troba. Fa deu anys—ella en tenia tot just quinze—hi havia al poble un tipu, com se'n troben en tots els pobles, que li deien en Trenca, cul de cafè, jugador d'ofici, busca-bronquina i mal ànima, que havia estat uns anys a presidí per un delictes de sang en baralles; en una paraula: era el pinxo del poble. Tenia trenta anys i també un germà que havien de quintar-lo aquell any, i a fi de lliurar-lo del servei de les armes, com a fill únic de viuda pobre, aconsellaren a en Trenca que's casés i visqués separat de sa mare i germà. Però, quina seria la noia que's prestarà a emmullerar-se amb un home de tant mala reputació com en Trenca? Era un bon xic difícil. I en Trenca fità sos ulls en la Francisca, la germana del cafeter, en el Cafè del qual tenia aquell el seu camp d'operacions per a plomar incautes. I es va entendre amb el seu amic i soci, el cafeter.

Aquest, fos per imposició de la por, fos per treure's de casa a la seva germana, o per les dugues coses a l'hora, sense consultar a la Francisca, va accedir al matrimoni, i, depressa i corrent i a la callada, sense gairebé heur-me esment ni donar-se'n compte, aquella desvalguda noia, qui tenia més encara de criatura que de dona feta,

TAVERNA ARISTOCRÀTICA, per P.

—Encara que begui *Anís del Mono*, per això, no's cregui, soc filla d'una família molt rica.

—Jo no més puc dir-li, senyoreta, que en aquests moments estic en una posició bastant enlairada.

plorosa, inconcient i esma-perduda, anà al peu de l'altar i es trobà unida, amb el llaç indisoluble del sant matrimoni, a un home que tot just coneixia, amb el qual no havia esmerçat ni una dotzena de paraules, que li causava més repulsió que simpatia i que no estimava ni podia estimar, ni molt menys ésser estimada per ell, home mancat de tot sentiment generós i altruista per no haver respirat altre ambient que'l del vici, el de la cràpula, el de l'hampa. Fou aquell un maridatge monstruós!

—Pobre noia! I després? Continúa, que'm va interessant.

—El mateix matí del casament, que's celebrà sense expansions ni goig, ni alegries, un marxant havia esmorzat al Cafè, i al pagar el gasto, es va treure de la butxaca interior de la folgada brusa un bossot prou replè per a tentar la cobdícia d'en Trenca, qui no deixà d'espiar al marxant, el qual, amb un cigar entre llavis, el cap recolzat a la paret, es quedava abal·tit i ensonyat, i, poc després, dormit.

En Trenca, aprofitant un moment en que quedà sol al Cafè, ben cerciorat de que'l marxant dormia, s'hi atansà, i, amb tota cura i precaució, li va treure la bossa de la but-

xaca; però al retirar-se, amb la precipitació, va fer caure una cadira i el marxant despertà esverat. Veure la bossa en mans d'en Trenca, derribar la taula que s'interposava entre'ls dos i abraonar-se amb ell, fou obra d'un moment. El marxant, més home, més sapat, hauria dominat, agarrotat, an en Trenca, mes aquest, veient-se perdut, forcejant, va poder-se treure el gabinet i l'enfonsà fins el mànec al ventre del marxant, qui queia mort en el mateix instant que acudien els de la casa, atrets pel terrabastall d'aquella tant curta com tràgica lluita.

—Quin matí de bodes!... I en Trenca, pogué fugir?

—Sí; però a la mateixa tarde la guardia civil l'agafava en una barraca dels encontorns, on s'havia amagat esperant es fes de nit per a fugir definitivament, trobant-li la bossa i el gabinet a sobre.

—I del procés, què'n resultà?

—El fiscal qualificà el delictes de roba i assassinat sense cap circumstancia atenuant, demanant, en conseqüència, s'imposés al processat la pena de mort, a qual pena, mitjansant un veredite de culpabilitat del Jurat, fou condemnat pel Tribunal de Dret.

—I va ésser executat?

—No, perquè fou inclòs en els indults del Divendres Sant d'aquell any; commutant-se-li la pena de mort per la de reclusió perpetua, que està extingint.

—Si que ha quedat en una ben estranya situació, aquesta pobre xicota.

—En la que't deia. Es va recòrrer i's van posar en joc tota mena d'influències per a que a Roma anul·lessin un matrimoni tan monstruós, anul·lat ja de fet per la reclusió perpetua del marit; però les recomanacions, les influències, el favorable expedient que s'instruí, les certificacions facultatives acreditatives de que no hi havia hagut contacte carnal entre marit i muller, s'estrellaren contra la toçuda intolerància de les altes autoritats eclesiàstiques, contra l'intransigent *non posumus* de la Curia romana.

—Sí en un cas tant excepcional i justificat com aquest, no pot decretar-se la dissolució d'un matrimoni, no sé pas per quan esperen.

—Fins la meua mare, quins arrelats sentiments religiosos prou bé coneixes, recrimina una tant incomprendible intransigència, la qual fa que una malaventurada noia, sense haver-hi posat per part seva cap mica de voluntat i sí sols una inconscient i passiva obediència, es trobi que ha de portar al damunt, i portarà demà si sobreviu a un marit al qual no ha tingut cap tracte marital ni contacte carnal, l'estigma de muller avui i de viuda demà, d'un lladre i assassí qui estigué a punt de pujar els graons de l'infamant patíbul!

—Tant mateix és ben digna de llàstima aquesta malaventurada Francisca! Per ella sí que's ben pesanta la creu del sant matrimoni.

—Sant matrimoni, dius!.. No! en el seu cas, és un monstruós sarcasme, una heretgia, invocar la santetat del mateix. Digues, ¡l'infame, el criminal matrimoni!

R. RAMÓN I VIDALES

Cameloterapia

—¿Que com tan depressa he pogut adquirir-la aquesta reputació de que avui disfruto?—va dir-me el doctor Frank, responent a la meua

insistent pregunta. — Es una historia senzillíssima. I, sense fer-se pregar més, va contar-me-la.

—A l'acabar la carrera de metge—va començar dient—jo tenia vintiquatre anys. D'il·lusions i de ganes de guanyar diners no me'n faltaven, però una vaga intuïció de la realitat clavava els meus peus en terra, i una vèu fonda, molt fonda, em deia desde no sé quin replec de la meua ànima: «Cuidado amb el començament!... L'èxit o el desastre d'una vida depenen, quasi sempre, del primer pas».

Després de vacil·lar molts dies, fent i desfent projectes i prenent i abandonant resolucions, el meu àngel tutelar va iluminar-me, i una tarde, passant abans l'esponja per tots els plans fins allavors traçats, vaig anar a veure al doctor Blaga, vell amic de la meua família i ja, com deia ell, completament retirat dels «negocis».

—¿Es dir—va dir-me el doctor, rient, quan va haver escoltat les meves tribulacions—és dir que ja has acabat els estudis, que tens la «patent de corso», i ara no sabs per quin cantó posar-te a fer mal?

—Al contrari!—vaig replicar-li jo.—Fer bé... i guanyar quartos; això és lo que jo voldria.

—Ui, ui!—va exclamar el doctor Blaga.—No tens poques pretensions!... Guanyar quartos... fer bé... D'aquestes dugues coses, no podrías contentar-te amb una sola?... Verbi gracia, amb la primera?...

I sense donar-me temps per a respondre-li, va continuar:

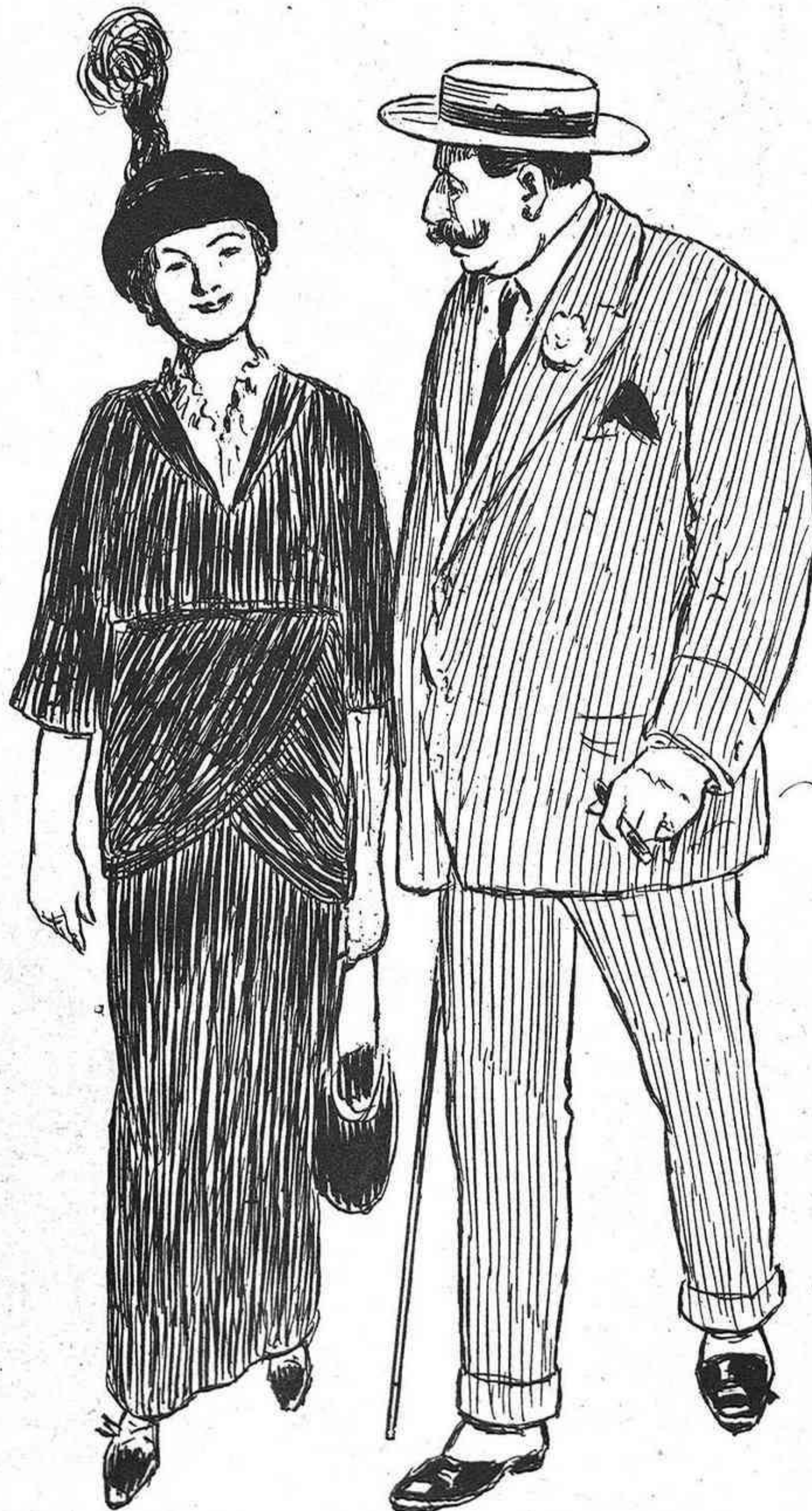
—Deixa't de romanticismes i fantasies, i vés directament a lo que t'interessa; això és, adquirir un nom i fer-te una posició. Com pot realitzar-se aquest miracle? Si et limites a posar una placa a la teua porta i un avís als diaris que digui: «El doctor Frank ofereix a usted sus servicios», no faràs absolutament res. Avui, aquí, hi ha més metges que malalts, i pels camins rectes i trillats és molt difícil guanyar-se la vida.

—No m'espanti!...

—No. Lo que jo vull és exposar-te francament els perills a fi de que, coneixent-los, puguis evitar-los. La medicina, ja deus saber-ho, és una pura camama.

—Vol dir?

—Sí; i quan més l'exerceixis, més te'n convenceràs. Nosaltres, als malalts no'ls curem; no fem altra cosa que

LA PROSA BARCELONINA, per M. Foix †

—Tota la tarde al «Turó»?... I doncs ¿a quina hora soparem?

—No t'amohinis, home. Ja he deixat mongetes al foc.

DRAMA DE MÓN, per Pitús.

—Si no'm dones les dues pessetes que't demano, busque't home que t'estimi.

—Dués pessetes?... Si que valeu poc els homes!

entretenir-los, passejar-los l'il·lusió per davant dels ulls... i explotar-los. ¡Si el món sapigués el número de malalts que, a pesar de l'intervenció dels metges, es curen!... ¡I si poguessin comptar-se els que, sense la nostra intervenció, segurament s'haurien curat!...

—Però això que'm diu és horrorós!

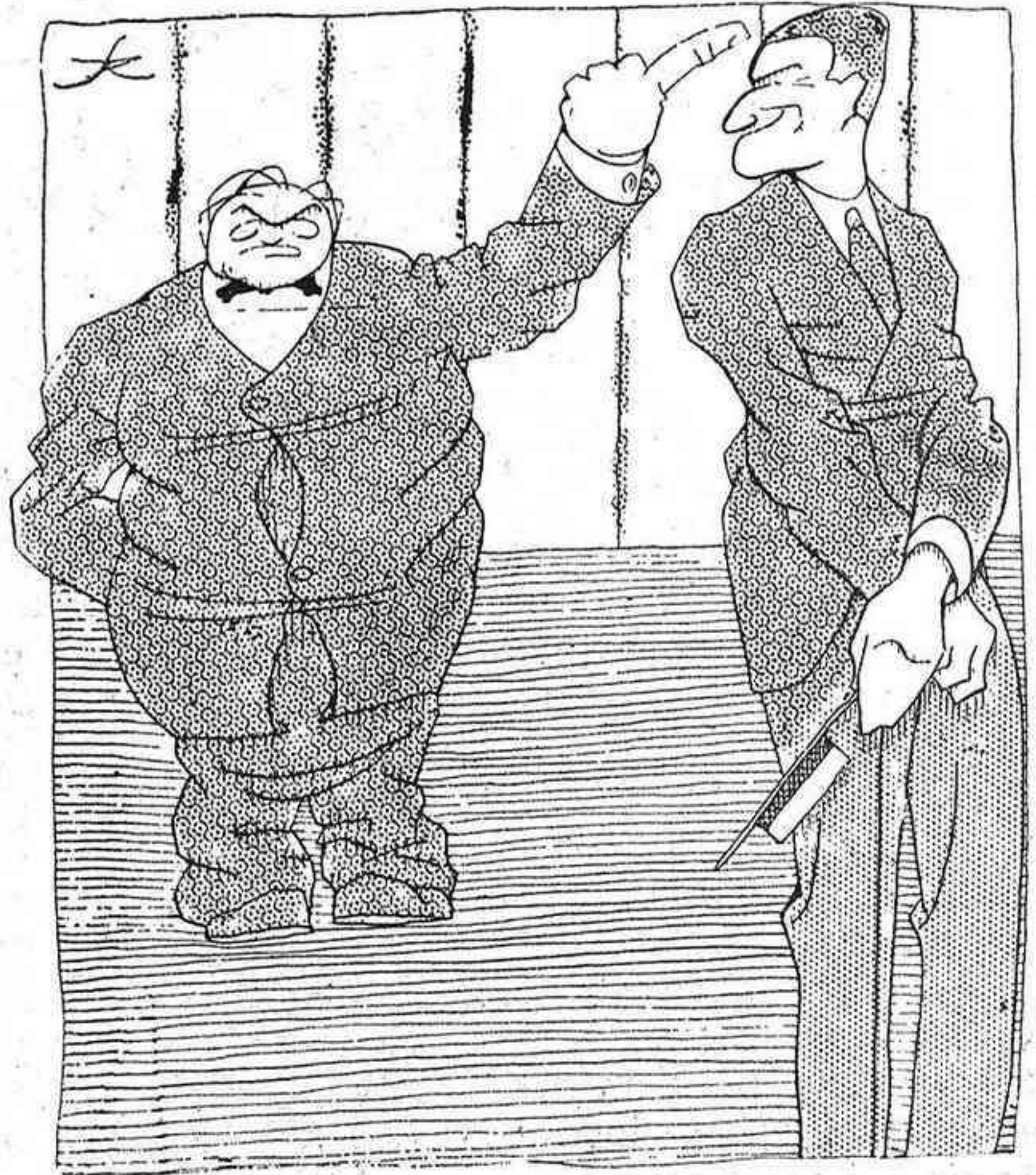
—Tan horrorós com vulguis, però nosaltres hem de viure; hem passat la joventut estudiant aquesta carrera i no'ns queda més remei que pendre el pols... i el pèl a la gent, receptar... i cobrar. Per lo tant, ara que hi ets a temps, segueix els meus consells i no vulguis fer el *Quijote*. Comença per pensar que, miris cap allà on vulguis, totes les posicions ja estan preses. I tu, indispensablement, necessites pendre'n una. Com resoldre'l, aquest conflicte?... No hi ha dolencia humana que no tingui el seu explotador. Netejar el fetge amb píldores de pa tou? Està, temps hà, ocupada la plaça. ¿Curar els pulmons dibuixant creus a l'esquena amb llàpiz blau?... Ja hi ha qui ho fa. Combatre el mal de cap amb fregues als peus?... Són molts els que s'hi dediquen. ¿Què has de fer, doncs, tu, per a obrir-te pas i guanyar honradament nom i fortuna?... Separar-te de tot lo que fan els altres; buscar un filó desconegut; descobrir, en fi, i inventar si convé, una malaltia nova.

—Oh! Sí; quina?...

—Jo te la diré, perquè ja fa temps que la tinc pensada: la kilometritis.

—Què és això?

—El mal del segle, la més terrible de les dolencies que atormenten avui al género humà. No't diu res la sola paraula? La kilometritis és el frenesí mortal que produeixen el cinematògraf, la bicicleta, la moto, l'automòbil; és el neguit que dona a l'ànima la mania de la

DRAMA DE MÓN, per R.

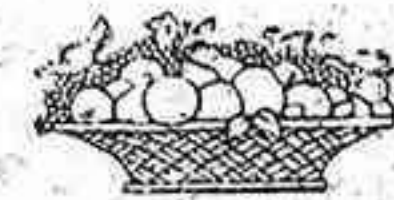
—Ves-te'n de casa, mal fill!... Desvergonyit!
¿On s'és vist entendre's amb la criada abans que jo!...

velocitat, de la rapidesa boja, del kilòmetre... Comprends?...

Ja ho crec que vaig comprendre!... Quina troballa!...

No va tenir, el doctor Blaga, necessitat de dir-me res més. Apoderat immediatament de la seva hermosa idea, vaig corre a posar-la en execució. Una campanya d'anunci ben organitzada, tres conferencies a l'Ateneu i uns quants articles hàbilment redactats van ésser suficients per a imposar el meu «Institut de Cameloterapia». La kilometritis, malaltia que tothom tenia sense haver-se'n adonat, va fer-se de moda; els pacients varen ploure a casa a milers, i aquí té vostè—va acabar dient el doctor Frank—com, en pocs anys, he conquistat la reputació de que disfruto i que, seguint ignocentment les vies vulgars, no hauria jamai adquirit.

ADAM ASTOR

Primaveral

Reverdegen els camps intensament;
les nits són encalmades i nupcials,
i en les tiges que's gronxen dolçament
s'inflen els càlzers, com els pits sensuals.

Perpellegen els astres refulgents
i suren les besades enervants;
per la Natura passa, com els vents,
un espasme d'aromes fecondants.

J. NOVELLAS DE MOLINS

VERSOS A UNES BELLES GIRONINES

La noia que li escau donar flors

De la ciutat de Girona
lo que bellament m'atrau,
és una noia bufona
que té els ulls de color blau.

És una bona minyona
que té el riure clar i suau,
i que si una flor us dóna,
us la sab posar al trau.

No és la flô el que's remercia,
sinó el gest del séu donar,
que té tota l'armonia
i l'impuls de l'ordenar,
d'una dòna amb seny i guia
i que sab acontentar.

La noia que li plau la dança

Dintre teu hi hà l'alegría
d'un bell jorn que ha de vení,
d'un bell jorn tot poesia
que a ningú vols descobrí.

Mes jo te'l descobriria
anc que no'l volguessis dí.
¿Pla que tot se confondria
amb un jove gironí?

Els bells secrets de promesos,
com que solen ser d'amor,
en tos ulls els veig impresos
quan els tanques dins del cor.

És que an ell tens compromesos
els balls de festa major!

La noia que vol promès

Oh, la bella gironina
que en els llavis dúu una flô
i apar una figurina
d'un pessebre encisadô.

En sos ulls se li endevina
que desitja un aimadô
per deixar d'ésser fadrina,
si el trobava bon minyó.

Prou li parla cada dia
el que té en llur pensament;
mes ella no'n té alegría,
anc que no'n senti torment,
perque son desig seria:
prometatge i casament.

R. RIBERA LLOVET

LES DELICIES DE LA PAU

Dibuix, per Rosa Riera.

Emoció de la casa nova

Al meu germà Joan

Bona sort, casa nova, alegre i orejada!
No voldria enganyar-me. Me fas goig al mirar.
El sol, que t'entra i surt pels braços i la cara,
convida, atemperat, a que un s'hi deixi anar.

Tens un hermós caient de noia no cansada
per cap marcit amor, que sempre sol cantà.
Aquell refilador canari que'm donava
un cor tendre i senzill en tu s'hi trobarà,

que a bon matí i al vespre, sovint, a mig-diada,
pot més un cant d'aucell que'l goig del triomfar,
i el got de l'aigua clara, per nostres mans pouada,
és l'ideal beguda per a tot dol calmar.

Salut l'eixida hermosa d'antiga balustrada,
i els peixos de colors, nespres i pomerar,
i els violers, pomeres, i l'aigua tan gemada,
i el gesamí florit, que tanta pau sab dar.

Salut i bona sort! Les hores que han passades,
felices o perdudes, ja no podran tornar,
que quan sortiu les noies, dels pares ben casades,
no ho feu per enyorar-vos, sinó per ben fruitar.

Salut, la casa nova i flors mai esclatades,
les cambres mai dormides, les galtes per besar,
i les secretes dolces converses no parlades,
i el blau del cel, i els núvols, i els arbres de verd clar.

JOSEP M.^a DE SUCRE

IMPACIENCIA, per Pitus.

—Qui s'espera es desespera;
i si l'home que una espera
és jove i guapo amb dinês...
es desespera molt més!

LA GUITARRA MUDA, per Picarol.

—Ara en cantaria una
a l'estimat llegidor,
prò, ai! d'ensà que'ls lloguers pugen,
ni ell ni jo estem per cançons.

Pensaments

Quan no's té experiència, prenem els coneguts per
amics; quan se'n té, prenem els amics per coneguts.

*

Els qui moren de vellesa són uns ingrats, si no mo-
ren rient.

*

Escursar els vicis de la joventut és allargar els plaers
de la vellesa.

*

Ésser vell és cosa del temps; sapiguer-ne ésser es
cosa nostra.

*

A mida que se't va pulint la consciència, se't va rove-
llant la bossa.

*

Gènit prompte, prompte disgustos.

*

Jove que's burla d'un vell, és poc educat; vell que's
burla d'un jove, és poc il·lustrat.

UN PAPÀ PREVISOR, per R.

—Noia, has de dir a ta mare que't vesteixi de llarg, perquè això ja són massa pantorrilles.

Hi hà homes que estàn revestits d'autoritat i exerceixen de calamitat.

*

Si es formés procés a les dones de món i es busquesin les causes de sa prostitució, molts pares serien condempnats.

*

Bones i dolentes accions de la joventut ressonen en la vellesa. Les dolentes, l'amarguen; les bones, l'endolceixen.

*

La serietat dels difunts és un vot de censura al món que abandonen.

*

A l'endemà de casat,
ni seriós ni capficat.
Però anant el temps corrent,
demostra't viu i prudent.

*

Els perills ens rodegen sempre, com fent sardana, i nosaltres, en lloc de prevenir-nos-en, volem ballar-la.

*

Els metges i els advocats viuen dels descuidats.

*

Confiar a ulls clucs salut i diners al pròxim, és com donar a guardar moltons a llops famèlics.

*

Quan plorem, Jesús ens mira; quan riem, ens deixa estar.

*

Moltes dones busquen un marit esperant trobar un subvencionista.

*

L'home, com més savi és, més sociable és per als altres i menys ho són els altres per a ell.

*

Dignitat per a viure i salut per a riure.

*

Se té més guardant que no guanyant.

*

Les apariencies diuen: «És!... Ja està!...». L'experiencia diu: «No sé... Veurem».

*

Alabar-se a sí mateix és posar-se un epitafi en vida.
RAMÓN MASSIP

SANTA INOCENCIA, per Pitus.

—Vaja, ja tens el trajo que volies... ¿què vols que't compri ara?

—Un nen.

Del natural

Després de córrer món uns quants anys, observant i divertint-se a la seva manera i gastant una part de la fortuna que li havien deixat els seus pares, en Maginet va casar-se i, buscant repòs, va instal·lar-se al «màs», decidit a explotar a la moderna les seves terres que, ben cuidades, podien donar-li per viure més que esplèndidament.

No mancat de cultura, doncs de jove havia estudiat a ciutat amb bastant profit, dels seus viatges no n'hi havia quedat més que dugues coses: un soberà despreci a les vanitats humanes i una irresistible inclinació al suc de la vinya

—L'aigua—solia dir amb freqüència—és bona pels arbres, per les plantes, per les besties i pels barcos. Pels homes, no hi hà res com el vi.

Segons ell, els que l'humanitat considera grans genis, deurién ésser mirats com uns criminals, ja que, amb les seves invencions i els seus descobriments, ben lluny d'ennobrir al home, no han fet més que exasperar-lo, sembrant per tot arreu l'infelicitat; el desordre, l'enveja i la cobdícia.

Gutenberg, Colón, Stephenson, Fulton, Watt... ¿aquests són els «grans homes» que'l món venera?... Per en Maginet, no n'hi havia més que un de gran home, digne d'aquest títol: Noè; el primer cultivador de la vinya, el descobridor benemèrit d'aquesta beguda excel·sa que se'n diu vi.

—I, vegeu lo que és l'humanitat—deia.—Mentres tots aquests ximpls o malvats tenen, al mig de les plaçes, monuments de pedra i bronzo que pregonen la seva «gloria», de Noè, del gran Noè no se'n recorda ningú, ni se li ha dedicat en lloc la més insignificant làpida commemorativa.

Amic de predicar amb l'exemple, en Maginet no perdía ocasió de rendir fervorós culte al geni que amb tanta convicció aclamava. Bevia al matí al alçar se, bevia durant el dia, bevia al anars-e'n al llit.

El trago era l'epileg obligat de tots els drames, tragedies i comedies de la seva vida. Rebia una notícia grata?... Havía de celebrar-la bevent. Passava una pena?... Bevent havia de apagar-la. Rialles, inquietuts, preocupacions, alegrías... tot anava a disoldre's al mateix lloc: al fons d'una copa, on, incitant i olorós, brillava el nèctar diví que les arrels dels ceps xuclen lentament de la mare terra.

Sòlid de testa i llargament «entrenat», bevia amb la major senzillesa, d'una manera enorme, sense que'l seu organisme semblés ressentir-se'n; però, tant va el cantí a la font, per més que en l'afició d'en Maginet ni les fonts ni els cantis hi tinguessin res que veure, que poc a poc, insensiblement, traspasà la «línia», i *de la noche a la mañana*, el que sols era un valent bevedor, va degenerar en borrarxo.

Prou la seva muller que, desolada, veia els progressos del seu vici, li feia reflexions carinyoses o l'escandalitzava, segons els casos.

—Vés!—li responia ell, amb molta calma:—No hi entens res, tu, amb aquestes coses. El vi és el primer element de la vida, superior, per molts conceptes, al aire. Les nacions més poderoses són les que més beuen.

I agafant un got, posava fi a la polèmica omplint-lo —i buidant-lo—un parell de vegades.

Tenia frases rodones i contundents com una marte-

llada i que, segons deia ell, demostraven la fermesa de les seves conviccions.

Un dia, núvol i trist, en que, tenint en Maginet necessitat d'anar al poble, després de dinar, s'havia quedat adormit de cap a la taula, obrí de sobte els ulls fatigats i preguntà a la seva dona quin temps feia.

—No sé!...—va dir-li aquesta, després de sortir a fòra a mirar al cel:—Me sembla molt que menaça aigua.

—*Malò!*...—va fer ell.—Quan menaçi vi, desperta'm. I tornant a baixar el cap, va continuar l'interrompuda dormida.

En una altra ocasió se trobava al casino, on solia anar alguna tarde a fer la manilla amb uns quants amics. Parlant de mil coses, va recaure la conversa en lo molt que influeix en la sort del individu el fet purament casual de nàixer en tal o qual nació o en aquesta o en aquella localitat.

—Si vos haguessiu de tornar a venir al món—va preguntar un an en Maginet—on voldríau nàixer?

—A Espanya, que és el país on se cull el millor vi—respongué sense pensar-s'hi.

—Però quina població esculliríau?

—Buitrago!...

No hi podia fer més. Per amunt o per avall, per la dreta o per l'esquerra, tots els camins morals i materials que ell coneixia portaven sempre al mateix siti: al celler.

La seva idea mare era que, al món, no s'hi ve per viure, sinó per *beure*. I aferrat an aquest principi, que constituía, per ell, tot el programa de l'existència, bevent va viure i bevent va morir.

Però, lo que és el destí dels homes... ¡quin trago més desagradable el que, per final, li reservà la sort!...

Un vespre d'una avinguda forta, tornant al màs amb la tartana, la corrent va arrastrar-li el vehícol al travessar la riera, i l'endemà els moços de l'Esquadra varen trobar-lo ofegat, cent passos més avall, sota les branques d'una vella alzina.

¡Què tristos degueren ésser els seus últims moments, si en aquell tràfec va tenir esma per a donar-se'n compte!...

Pobre Maginet!... Morir d'un tip d'aigua, ell, que tan sincerament l'havia sempre aborrida!...

A. MARCH

Medalló

La joventut dançava brodant un torbellí;
vivía en tots els ulls un llampegeig d'estrella;
el somriure en els llavis era un etern florí
i la sala tenia visions de meravella.

En mig d'ubriac tumulte d'un boston de Lehar
abandonà el poeta sa evocació estimada,
i atentament l'esguard ficsà en un vestit clar,
i en uns auris cabells, i en un rostre de fada.

A un car amic confià la seva admiració,
i l'amic trameté—lleugera indiscreció!—
l'elogi versallesc a la verge exquisida...

I els ulls de la donzella, ara, amorosament,
esguarden al poeta, que té un remordiment...
els seus amors són lluny, en una vall floral!

J. BOSCH I ROMAGUERA

A LA PLATJA, per Opisso.

—Quin desvergonyiment, posar-se aquest trajo!
—No, mamà; més desvergonyiment seria treure-se'l.

L'envelat

Les darreres trompetades
del sarau de l'envelat,
estridents, caragolades,
les parelles, ja ensonyades,
mig d'esma, han giravoltat.

Ha finit la desfilada
del jovent cansat i laç;
les clarors de matinada,
dins la sala encatificada,
comencen a obrir-se pas.

Lo que tot era bullici
s'és tornat ara quietut;
de les dances el seguici,
dels dançaires el desfici,
el silenci ha esdevingut.

Les espelmes colltorçades
cera van regalimant;
les parets engarlandades
amb flors de drap rebregades,

humitats van traspüant.

Espès núvol de boirina
vola per l'espai tancat,
que va cobrint de polsina
els penjolls de sedalina
que rumbeja l'envelat.

Els espills i cortinatges,
nimfes de pintat cartró,
cariàtides salvatges,
galeríes i ramatges
que adornaven el saló,

de sos llocs de preferència,
sens respectes ni dolors,
són arrencats sens clemència,
amb suprema indiferència,
per mà dels enveladors.

Com víctimes d'una guerra
en desordre amuntegats,

o com inútil desferra,
resten extesos en terra
per ésser encaixonats.

Sols queda la gran carcaça
de veles, pals i cordam,
llefiscosa, bruta i grassa;
és la brutícia que passa
empolvada pel terram.

És l'embustera disfrega
d'un palau en enderroc,
que en un instant se redressa,
i per morir porta pressa
per reviure en altre lloc.

Alça ta silueta enlaire,
les banderes flamejant,
per orgull del bon dançaire,
en tant t'espera el drapaire
amb el sac boca-badant.

MERCÈ MATA DE BOSCH

FOTOGRAFÍA POPULAR, per Mercè.

¡—No's mogui, si és servit...? ara està esplèndit!

COMENTANT EL CRIM, per Bon.

—La Blanca fou una tonta. Abans del fet no s'havia d'entretenir en menjar bunyols.
—Aquest va ésser el bunyol, sí, senyora!... Jo tinc més fè amb els churros!

Triptic

AUBA

Ab onades de llum ta cabellera
nimbava del teu rostre la ventura,
en els ulls hi tenies la més pura
claror de la teva ànima riallera;
una flaira de nova primavera
expandies arreu, dolça criatura,
del teu candor en la brillanta albura
quedava nostra vida presonera.

Corries, flor sagrada d'ignocència,
pel teu jardí amb suprema inconsciència,
caçant, al bes de l'aire els papallons,
i mentres el teu cos s'aponcellava,
la vida en ton ceryell hi desgranava
un estol de rosades il·lusions!

MIG-DÍA

Per tos encants la joventut glatía
al foc d'una passió remorejanta,
del teu pit la turgència exhuberanta
anhels voluptuosos encenia;
en ton esguard més lluminós que'l dia,
brillava de l'amor la fè vibranta,
i a tes gracies de fada que'ns encanta,
tot el món tributava pleitesía.

I assaborint del viure els somnis bells,
flirtejaves, coqueta, amb els donzells,
desitjant i evadint les tentacions,
i mentres tot somreia al teu voltant
en và esperaves sempre aquell aimant...
el príncep de tes dolces il·lusions!

CAP-VESPRE

Avui que'l desengany ja has conegut
i t'ha ofert el dolor forta punyida,
ara que veus ta joventut marcida
i el cor te sagna fortament retut,
¿qui a ton passat de gloria i de virtut
voldrà brindar-li l'ansia pressentida,
i on hi hà el bàsem que curi la ferida
de l'enyorança de l'amor perdut?

Ja no llueix l'encís en ta mirada,
ja ta bellesa per ningú és cantada,
Venus caiguda d'un abim al fons...
i del goig de les altres tens enveja,
i sembla el teu cabell, que'l temps plateja,
la tomba de tes mortes il·lusions.

FRANCESC OLIVES

Neutralitat amorosa

Dos pretendents té la Quima,
i ambdós l'estimen igual;
mes la Quima als dos estima,
sent una noia com cal.

La mare, que ho ha notat,
li ha fet reflexions de mare,
i, havent-ho reflexionat,
va apaliçar-la el séu pare.

—No sabs (sa mare li deia)

que sols pots estimar-ne un?
—Com que l'un l'amor me feia
i l'altre també, per punt...—

—Que no comprens, filla meva,
que amb aquests amors desfets,
tothom hi dirà la seva
i et pendran per lo que no ets?

—Es per fer contents als dos
(respongué la gata-maula).

I el séu pare, tot furiós,
exclamà: —La gran barjaula!

Vine'm aquí, mala filla!
Que has perdut l'enteniment?
No comprens que així perilla
la teva honra... doblement?

Confessa aquí, llamps i trons!
Per quin fi, per quin motiu
als dos xicots correspons?
(son pare, indignat, li diu).

I, plorant, respòn la Quima:
—Com que m'estimen igual,
el meu cor als dos estima;
perque'l meu cor és... *neutral*.

PEPET DEL CARRIL

El molí

Parat en mig de la planuria
he descobert un gran molí;
vora un camí ferm s'aixecava
entre'l silenci de lo gris.

El vell molí abans rodava,
esguardant sempre l'infinit,
tots els vents va provar, i un dia
volgué parar-se, i emmudí.

I avui he vist que jo m'assemblo
a l'orgullós i vell molí:
ell probà tots els vents mentres rodava,
jo he probat, vivint, tots els camins,
i com ell m'he quedat en la planuria,
en la pau i el silenci de lo gris.

EMILI SALETA I LLORENS

Protesta

Com més gras se torna un literat
més magre esdevé la literatura.
(De L'Esquella de la Torratxa).

Jo no sé qui és el trapella
que una vegada a L'ESQUELLA
va posà aquest «acudit»,
però consti que'n protesto,
i des d'ara manifesto
que no és cert el tal escrit.

Jo el talent d'alguns envejo,
però també putinejo
la literatura un xic.
Puc parlar per experiència
i la vèu de la consciència
m'obliga ara a dî el que dic.

El temps que més magre estava,
si d'inspirar-me probava,
sentía defalliment,
i al fi tot lo que escrivía
ben garbellat, no sortía
més que un escarransiment.
Després, quan vaig engreixar-me,
oh, quin modo d'inspirar-me!
I quin bé-de-deu d'escrits!
Quan els meus versos llegien,
tothom deia que'm sortien
molt *grassos* i arrodonits.

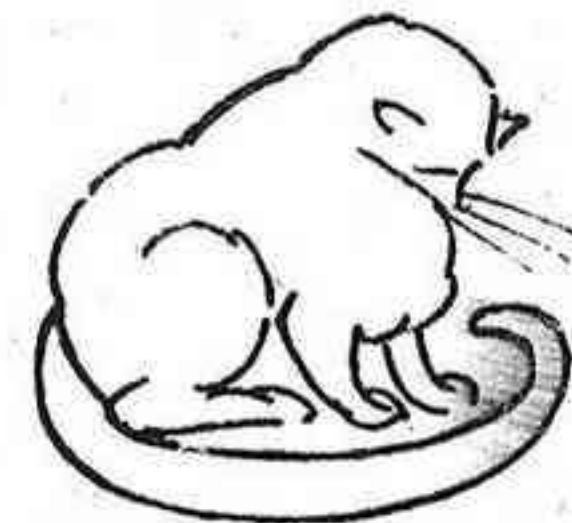
D'aquella literatura
d'allavors hi hà qui assegura
que ja mai més se'n farà.
Xistos bons en abundancia
i plena d'una sustancia
que hi podien sucra pa.

Varen vení els modernistes
i tot eren coses tristes,
i versos sempre esllanguits.
És clar, com que'ls escrivien
uns homes que's distingien
per lo prim i escanyolits.

Basti eix botó per a mostra,
i que això és cert es demostra
cada any aquí, a l'ALMANAC.
Quan el vers de llegí acaben,
els que'm coneixen, ja saben
si estic més gras o més flac.

Per lo tant sofreix desvari
qui sostingui lo contrari.
Jo conec el mal aquè;
jo, fa un any (i m'horripilo)
que cada mes perdo un kilo.
Per xò el vers és tan *magret*.

MARTÍ REVOLTÓS

L'escala amoinosa

SÚPLICA

a la meva veïneta D.' Sol Dorre Milà

DO-nya Sol, no estic en mi;
RE-flexioni que'n fa massa.
MI-ri que la ratlla passa.
FA-rà la mort d'un pollí!
SOL-ament li vinc a dî
LA causa que m'atropella;
SI, la seva cantarella:
DO, RE, MI, FA, SOL, LA, SI,
SI, LA, SOL, FA, MI, RE, DO;
LA escala que amb tant desfici
SOL cantà, ho ha pres per vici.
FA-ci els possibles que jo
MI-ri en no eixir de fogó.
RE-tiri's, no brami així:
DO, RE, MI, FA, SOL, LA, SI,
SI, LA, SOL, FA, MI, RE, DO.

F. LLAVEIOL

SENSE TÍTOL

Comedieta en tres actes i en prosa

ACTE PRIMER

LA REVELACIÓ

Saló ric.—El Papà, la Mamà, la Filla.

Papà.—Dius que has de parlar-nos nena? De què?...

Filla.—D'un assumpte del qual en dependeix la meua felicitat.

Mamà.—Ah!... Dignes, digues. De què's tracta?

Filla.—Jo... la veritat... pot-ser he sigut massa reservada, però, ha arribat un moment en que... En fi, avui... dintre de pocs minuts, vindran a demanar-me...

Papà i Mamà.—Oh!

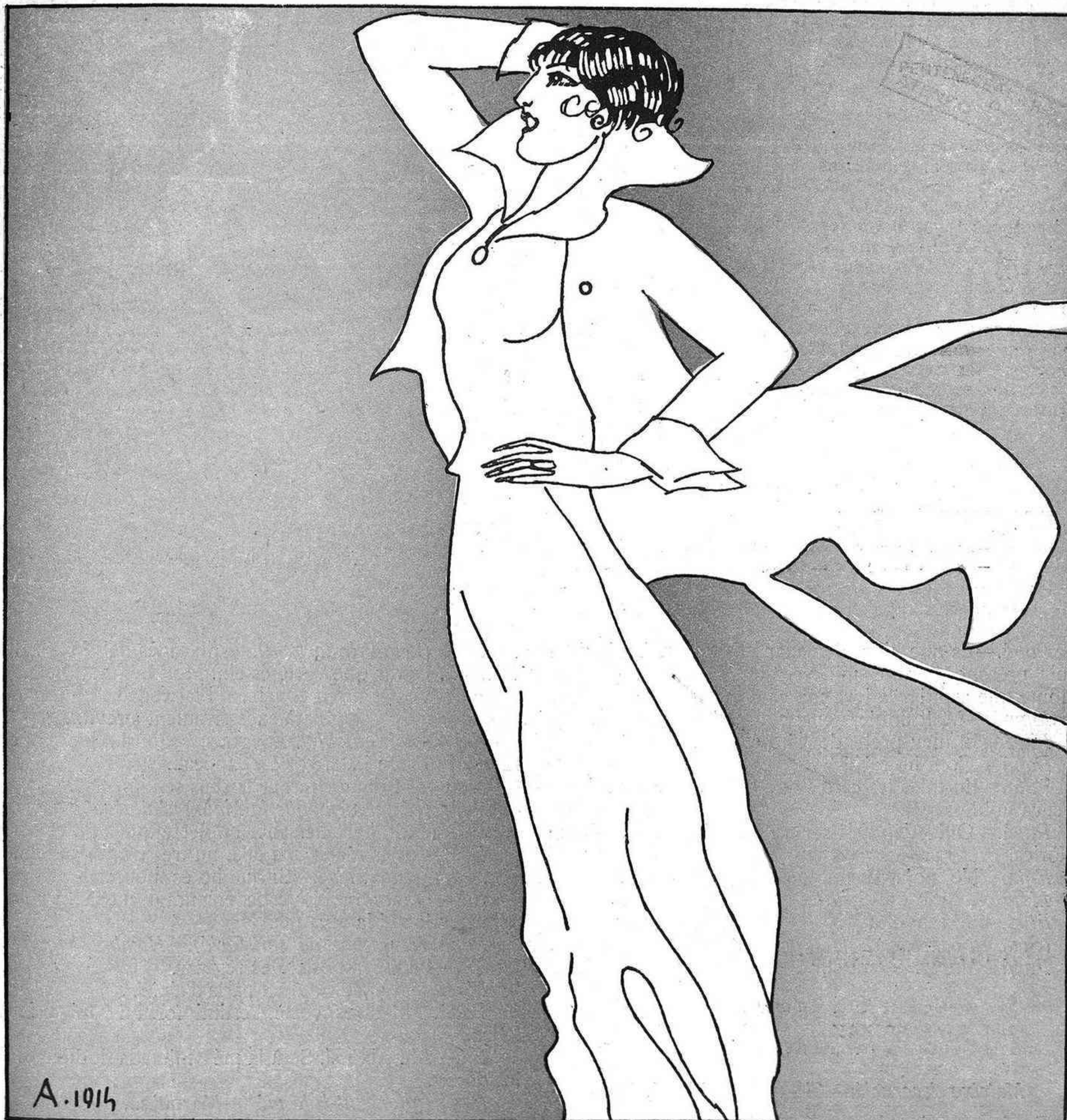
Filla.—I ara!... Què'ls passa?...

Papà.—Demanar-te a tu?

Mamà.—La nostra filla única...

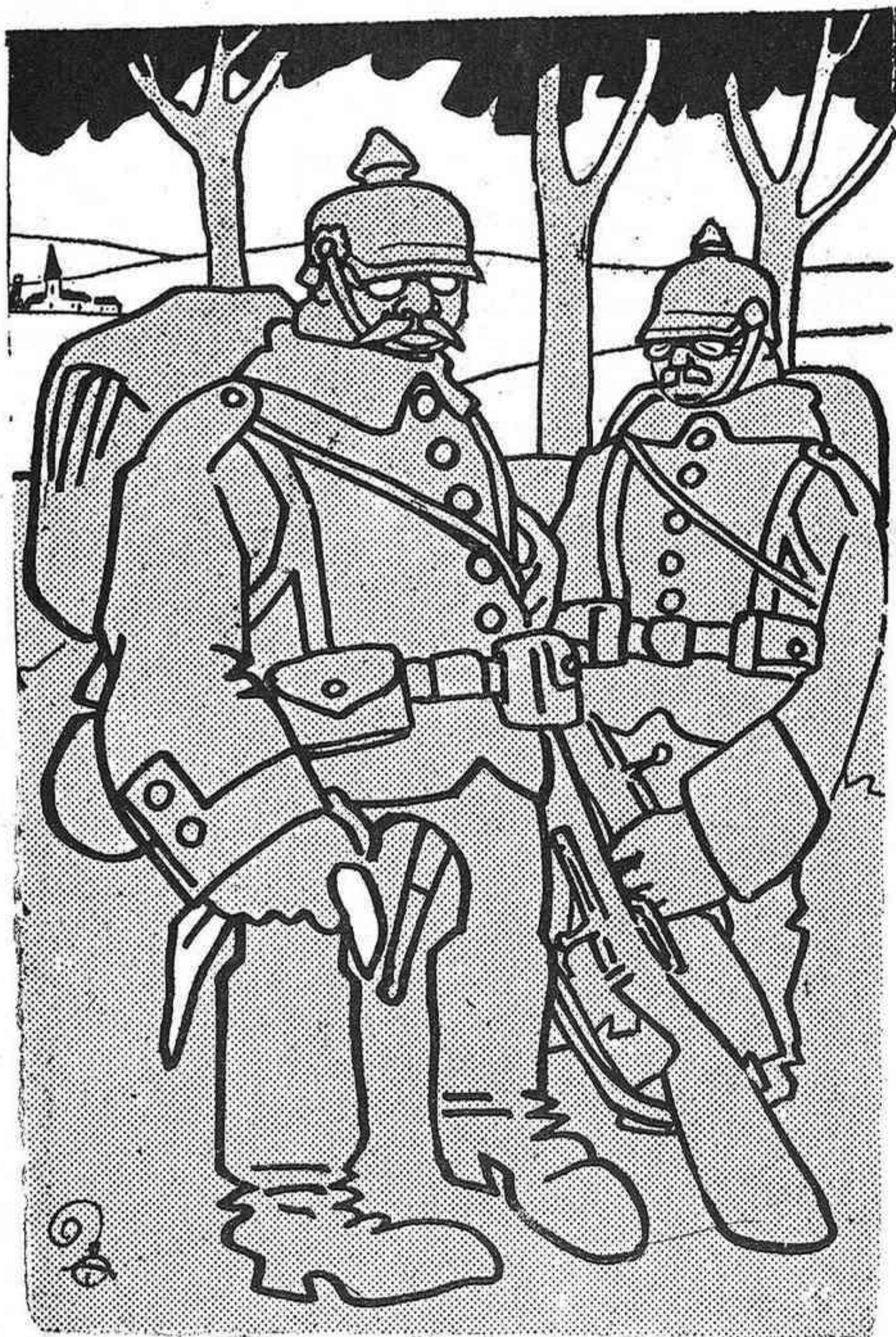
Papà.—La nostra hereua universal...

Filla.—Però, papàs, no sembla sinó que'l volguer a una noia sigui un delictes... Amb vintitres anys que tinc, crec que'l demanar-me no és cap cosa de l'altre món.

LA GRAN IL·LUSIÓ, per Angoletta.

—Que m'agradaria veure funcionar un canó d'aquests de 42!...

ELS INVASORS, per *Picarol*.

—És bonic això de Bèlgica, oi?
—Sí; és una especie de França Xica, molt pintoresca.

Papà.—Es que hi hà demanar i demanar. Tu ja deus tenir present, perque mil vegades t'ho hem dit, que l'home que aspiri a la teva mà ha d'ésser noble...

Mamà.—Molt noble, nena; completament noble.

Filla.—El meu pretendent ho és.

Papà.—Com ho sabs?

Filla.—En totes les cartes que m'escriu em parla de la seva noblesa.

Papà.—Oh! Això pot-ser no és més que una figura retòrica.

Filla.—No, no!... Es noble de debò.

Mamà.—Amb títol i tot?

Filla.—Sí, senyora.

(*Sona la campaneta de la porta*).

Papà i Mamà.—Serà ell?...

ACTE SEGÓN

LA DEMANDA

Mateixa decoració.—*El Papà, la Mamà, Ell*.

Papà.—A qui tenim l'honor de?...

Ell (*traient-se una targeta de la cartera i entregant-li*).
—Si és servit.

POBRE ALSACIA!, per *Picarol*.

—Però, què'ls he fet, jo, perque'm castiguin així?

Papà (*llegint la targeta*).—«Marquès del Mas». Bravíssim!... Es dir que vostè és el... Molt bé, molt bé!...

Ell.—Vostès no'm coneixen, i tal vegada el pas que estic donant els semblarà excessivament atrevit...

Papà (*molt amable*).—Segons, segons!... La gent enraonant s'entén i... si vostè s'explica...

Mamà.—I demostra que'ls seus sentiments...

Papà (*comprentent que la Mamà s'allarga massa*).—Abans que tot, hem de saber l'objecte que aquí el porta.

Ell.—Vostès tenen una filla, un tressor, un àngel...

Mamà (*enternida*).—Sí que ho és, pobreta!...

Ell.—Doncs bé; jo estic enamorat d'ella... i vinc a demanar-los-hi la seva mà.

Papà (*reventant de satisfació*).—*Hombre, hombre!*...

Ell.—La meva posició és regular.

Mamà.—I ara!... Qui en parla d'això?...

Papà.—Mentres vostè l'estimi forsa i sàpiga fer-la feliç...

Ell.—Ah! Això sí! Serà la més mimada i ditxosa de les dones.

Papà (*allargant-li la mà*).—Marquès...

Ell.—Es dir que es cosa feta?...

Mamà (*no poguent-se contenir i obrint-li els braços*).
—Fill meu!...

UN AUSTRIAC, per *Picarol*.

—Quina surra, fills meus!... Me l'han posat com un tomàtec!...

Ell.—Oh!...

Mamà (plorant).—Hi, hi hi!...

ACTE TERCER

L'ENDEMÀ DE LA BODA

Mateixa decoració.—*El Papà, la Mamà*.

Papà (que ve del carrer esbofegant).—Sabs lo que passa?... Hem sigut víctimes d'un engany tremendol!...

Mamà.—Nosaltres?...

Papà.—Sí!... Tu, jo, la noia, tots...

Mamà.—I qui és el que'ns ha enganyat?...

Papà.—Ell, el gendre.

Mamà.—En Pepet?... Per què? Què ha fet?...

Papà.—Ara ho he sapigut. No és noble!...

Mamà.—Horror!... Què dius!...

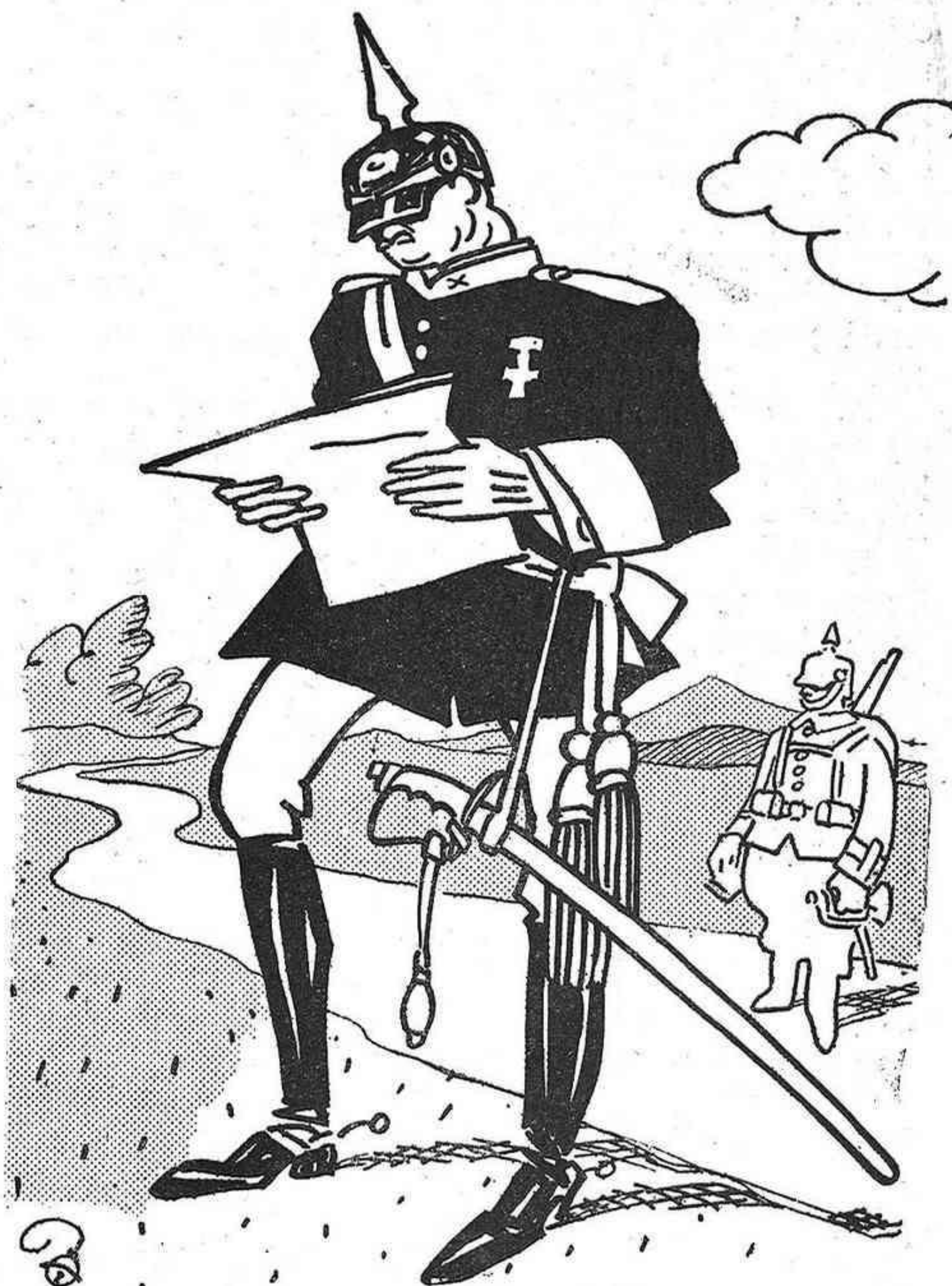
Papà.—Que no és noble, que estem en el més espantós dels ridícols!...

Mamà.—Però... ¿i aquella tarjeta? ¿No deia «Marquès del Mas»?...

Papà.—Sí; i encara ho diu, i ho dirà tota la vida.

Mamà.—I doncs?...

Papà.—La nostra ceguera ens va perdre. «Allò» és veritat, però «allò» no son més que'ls séus apellidos. El

VINCITOR, per *Picarol*.

—Que és estrany que aquest A. B. C. encara no porti el meu retrat!...

nostre gendre es diu, simplement, Josep Marqués Delmàs.

Mamà.—Ah!... Sense títol!... (Cau desmaiada).

Papà.—Quin deshonor!... (Se deixa caure al costat de la seva dòna).

TELÓ PAUSAT

MATÍAS BONAFÉ

Gramàtica parda

Ja feia més de tres anys que en Mateu era conceller, amb una fortuna ben arrodonida, quan una pulmonia se li emportà a la Roseta en quatre dies.

Aquesta pèrdua el va contrariar, no tant per la feme-

lla, a la que no havia estimat mai, com per lo bé que'l cuidava i sobre tot pel gasto que representaven l'enterrament i funeral que va veure's obligat a fer amb tota pompa, aconsellat per en Sánchez, qui va haver de treure-li del cap de fer un enterro de pobre, com era la seva intenció. Trobava malaguanyats els diners perque si havia d'anar al cel, tant hi aniria amb un enterrament de dues atxes com amb un de dotze; i si va consentir en fer-li fer de primera classe va ésser per a no renyir amb en Sánchez qui es va enfadar de mala manera al veure's contradit per primera volta per en Mateu.

Al tractar amb el capellà encarregat d'aquests assumptes va regatejar com si comprés trumfes, i si bé no va lograr que li rebaixés ni un cèntim per l'enterrament, no fou així pel funeral.

Discutint el preu que mossèn Jofre s'esforçava a fer-li comprendre que obeïa a una tarifa fixa i que no admetia rebaixa de cap mena, va acabar per menaçar-lo amb fer-lo fer a l'església de l'Hospici, que li eixiria vint duros més barato que a la Parroquia i també li farien de primera. El capellà que tenia por de perdre aquell ingrés, encar que no ho demostrava gaire, va dir-li que'l fes de segona que li eixiria trenta duros més barato.

—I quina diferencia hi hà entre'l de primera i el de segona?

—Burrango! En els de primera s'endola tota l'esgle-

sia; i solament el treball que representa la col·locació dels tapiços i cortines ja val la diferencia entre'ls preus que li demano.

—Partim la diferencia i no'n parlem més.

—No puc, no puc de cap manera: cregui, don Mateu, que ho sento molt, però no puc rebaixar-li ni una malla.

—Doncs cap a l'Hospici falta gent.

—Vostè mateix.

Ja se'n anava en Mateu quan, de sobte, se girà en rodó, dient:

—Calli, se m'ocorre una idea.

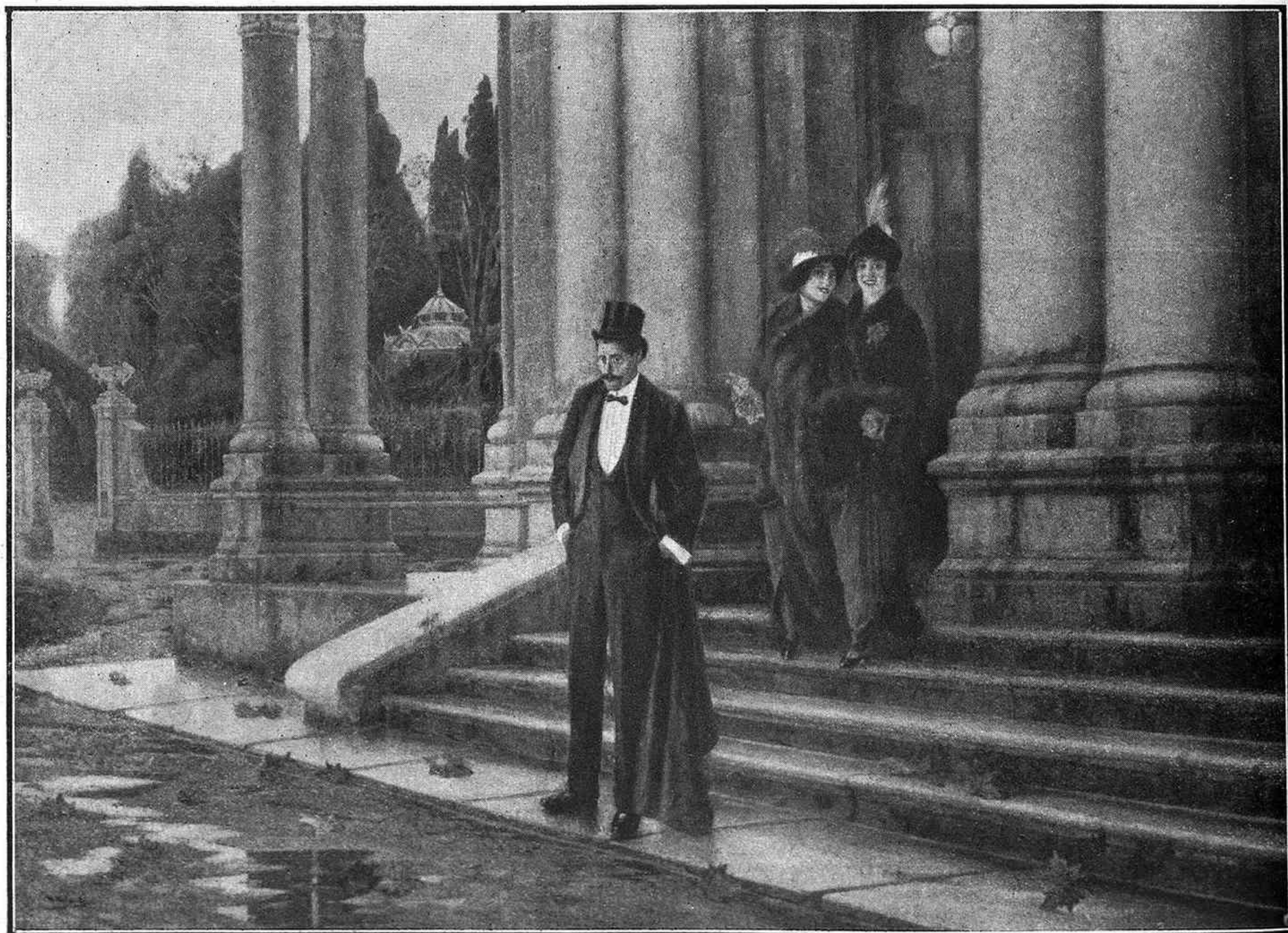
—Digui, don Mateu, digui.

—No me ha dit vostè que la diferencia entre'ls de primera i segona representa el treball d'endolar l'església?

—Quin dubte hi hà?

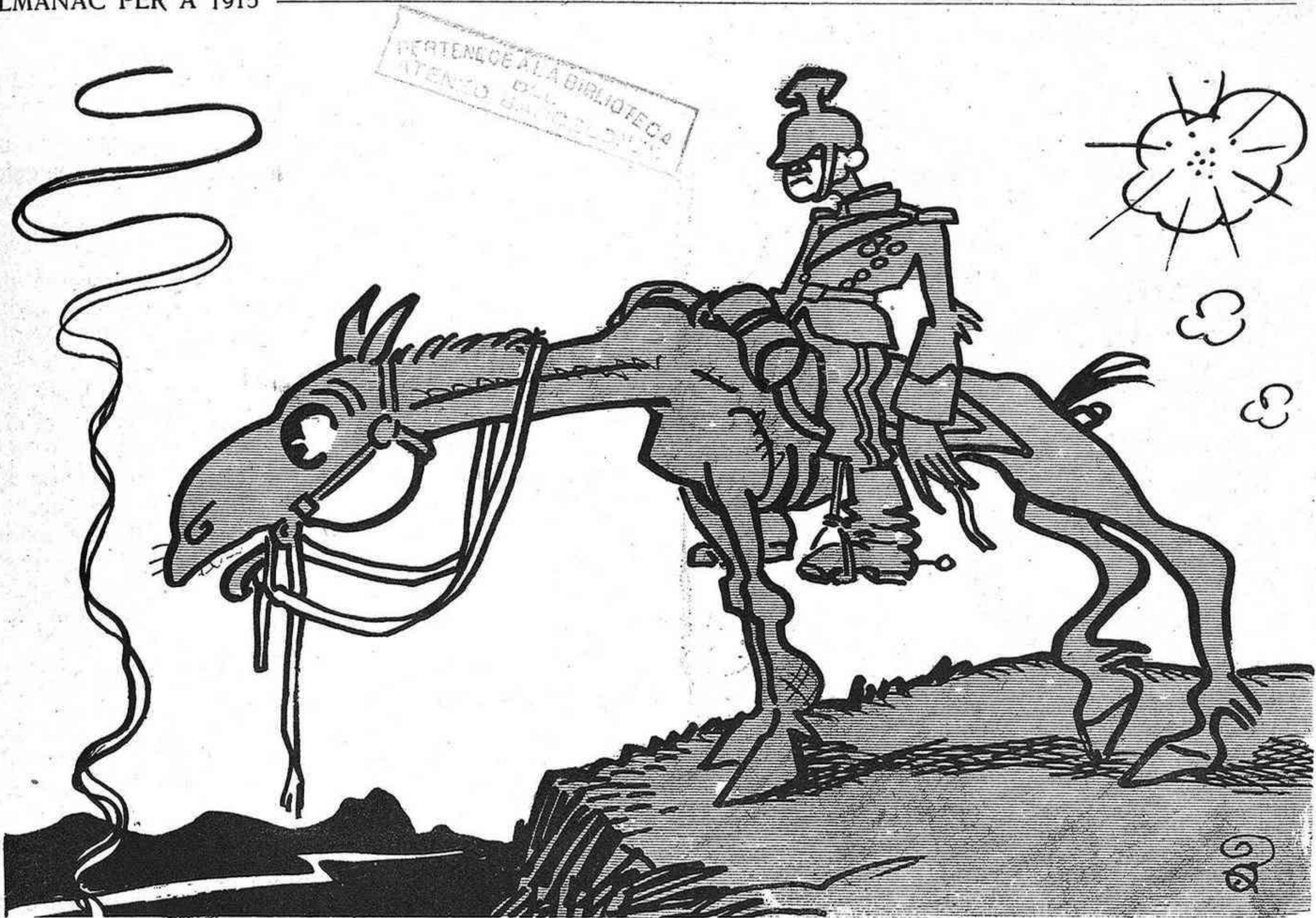
—Doncs miri: jo no porto cap pressa. Vostè ja sab on m'estic; amb això quan li surti un funeral de primera m'avisa dos dies abans per a donar els anuncis als diaris; i el de la dòna el farem l'endemà de l'altre, així no li caldrà desguarnir l'església que ja la desguarniran un cop fet el de la Roseta.

El capellà va trobar-se agafat veient-se forçat a acceptar no tant per a mostrar-se esclau de la seva paraula com per la por que tenia que d'aquella quantitat s'en

FULLES CAIGUES

Quadro a l'oli, per M. Balasch

CANVI DE PAPERS, per Picarol.

EL CARETO: —Fins ara els homes heu menjat carn de cavall; ara els cavalls menjarem carn d'home.

aprofités una altra Comunitat. El fet és que en Mateu va eixir amb la seva, estalviant un bon grapat de duros.

D'ençà d'aquell dia varen fer-se amics amb mossèn Jofre, qui va agafar el costum de presentar-se cada tarde a l'establiment de'n Mateu a pendre un vas de llet i fumar un cigarret, cercant sempre conversa an en Mateu que'n donava a tots els parroquians i, atent al seu negoci, tenia la diplomacia de no contradir a ningú donant-los sempre la raó; com també tenia el talent i força de voluntat necesaris per a no deixar escapar ni un *all* quan els conversaires eren capellans, gent d'upa o senyors, no mossegant-se la llengua quan, pel contrari, els qui le parlaven eren renegaires. Així és que veient-lo mossèn Jofre tan moral i tan d'acord amb ell quan parlaven de religió, pensant-se que anava amb el cor a la mà i no maliciant que tot allò era vent de boca, un bon dia va emprendre'l per a tractar d'un assumpte, amb la convicció més absoluta que en Mateu no li negaria el seu concurs:

—Doncs, com li deia, el senyor Rector va tenir una pensada.

—Molt bé.

—Adonant-se que l'altar de Sant Farriol estava tot despintat i la fusta bon xic corcada...

—Es veritat: jo també me n'he adonat.

—Fa que sí?

—I tal: és una llàstima!

—Per això que el senyor Rector va pensar que seria convenient restaurar-lo.

—I té raó que li sobra el senyor Rector.

—Tan mateix tancar els forats dels corcs amb pasta, pintar-lo i daurar-lo seria qüestió de pocs diners.

—Una miseria; però trobo que la pensada del senyor Rector no és completa. Perquè tancar forats i repintar? Fugi, home, lo que caldria fóra fer un altar nou.

—Sí, que te raó!

—Total afegint-hi sis quartos més podria fer-se quelcom de decent i bonic que això d'apedaçar, qué vol que li digui?

—Ah, don Mateu, no n'hi hà gaires d'homes com vostè! Ah si tots els nostres parroquians tinguessin els sentiments religiosos tan arrelats com vostè que aniríem de bé!

—Vol dir que no tothom?...

—Calli, calli, sant cristià: com més anem menys valem i això s'està posant pitjor cada dia; per això les coses van tant bé!... Doncs, com li deia, el senyor Rector té l'intenció de reunir els obrers de la parroquia...

—Molt encertat: per a que contribueixin als gastos de l'altar nou? Es just i em sembla molt natural.

—Veritat?

Jo penso com el senyor Rector i li aprovo el pas que vol donar: ningú més indicat que'ls obrers.

Encantat mossèn Jofre del giro que prenía la conversa, ja no va dubtar que en treuria el resultat que s'havia proposat a l'iniciar-la; així és que va continuar:

—Clar que sí; però desgraciadament l'Obra ja va gastar molts diners per a canviar l'enrajolat de la sagristia,

A LA RAMBLA, per R.

—Apa, compri-me'n un, senyoret.
—Sí, home. Ja que no m'has donat fills, al menys, obsequie'm amb un goç.

PARISENCS, per Jou.

—Tinc un encostipat!... No Faig més que estornudar.
—Bé, però no tiris capellans, que ara tots aprofiten per a anar a la guerra.

que no podia anar; i com que la majoria no són gent de gran posició, el senyor Rector i jo havíem pensat que les famílies riques de la parroquia...

—També ho trobo ben pensat i de segur que cap d'elles els negarà el seu òbol ja que's tracta d'una reforma necessària; qué dic necessària? imprescindible; perquè, la veritat, tal com està avui l'altar no pot anar: vostè ho ha dit.

—Quin dubte té? Jo ja he donat algun entretoc després d'haver format una llista en la que hi he posat el nom de vostè...

—A mi em té per ric?

—Ja ho crec! Duenyo de tres cases i d'un dels establiments més acreditats de la ciutat; i fervent catòlic... Déu li conservi i li augmenti per molts anys!

—En vida seva, mossèn Jofre, però jo no soc més que un pobre treballador. De totes maneres ja que vostè m'ha posat a la llista dels contribuents li farà avinent que amb molt de gust faria l'almoina per a renovar l'altar de Sant Farriol; però, la veritat, no sé com dir-li... se tracta d'un sant que... com li diré, pobre de mi?... no m'és simpàtic, Déu me perdoni!

—Que té que veure que fós capità de lladres, si després va convertir-se i devingué sant?

—Veü? Jo encara no ho sabia que hagués sigut capità de lladres: a major abundament. Precisament se deia Farriol un brètol que va donar molts disgustos al meu pobre pare, que Déu tingui en sa santa glòria; i que va contribuir no pas poc a la ruina de casa. Sant Farriol!... No puc fer-hi més: no m'entra. Per a qualsevol sant de molt bona gana... Ja vaig! Dispensi'm mossèn Jofre que tinc una mica de feina allí dins; ja'n tornarem a parlar.

I va plantar al capellà qui es va adonar una mica tart que en Mateu l'havia averat; i va eixir de la botiga per a no acostar-s'hi mai més.

Quan, al cap d'un moment, va tornar en Mateu, mossèn Jofre ja era fòra; però un parroquià qui, trovant-se a la taula del costat, va oir tota la conversa fruit de la diplomàcia del lleter, no va saber estar-se de dir-li:

—Ja us tenia per llest, Mateu, però mai hauria dit que tinguessiu tanta traça a rifau-vos fins del Sursum-corda.

—Jo?...—va fer en Mateu amb candidesa.

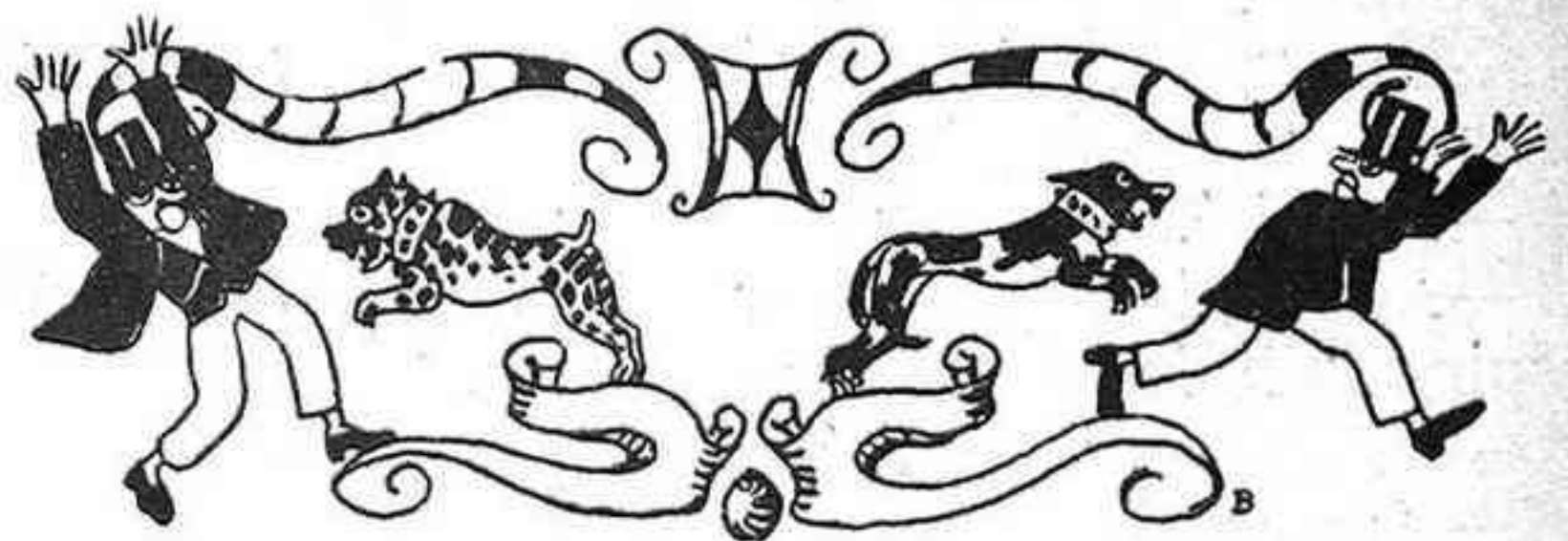
—Vaia, home, després d'haver-lo enllemnit me li surtiu amb que Sant Farriol no us és simpàtic! Mal hagués sigut el Jesuset o el mateix Sant Mateu també us haurien sigut antipàtics.

—Vol dir?

—Vos si que sou el viu retrato de la fatxada de l'església de Sant Jaume. A dalt varen posar-hi: «Diliges proximum tuum sicut te ipsum» i més avall hi ha Sant Jaume atropellant als moros... Bé és veritat que'ls moros no són pròxims, sinó llunyans.

—I be, tase!

R. Foyé

En Currutacu

Es l'hereu de cân Maneja
de lo més gat que's coneix,
i amb l'amor tant s'hi rabeja,
que al jovent mata d'enveja,
i a les noies embojeix.

Es diu Francesc, però com
que sempre va molt més macu
i més pulit que tothom,
ningú el coneix pel seu nom,
sinó per En Currutacu.

No hi hà fira ni mercat,
aplec ni festa majò,
que l'hereu, net i planxat,
hi manqui pas, tot trempat
i plé a vessâ el butxacò.

Ell a la fonda, al cafè
o al firal, per tot rumbeja,
gastant a dojo el dinè,
perque vegin que no'n té
ningú, com l'hereu Maneja.

I les noies capritxoses,
de cap ple de pardalets,
se'l contemplen amoroses,
encegades com aloses
per l'espill dels mirallets.

Prò orgullós, En Currutacu,
despreciant amors i dots,
les tracta a tall de *patacu*,
doncs no en và és ell el més macu,
i més bon tipo de tots.

Per xò els joves, que'ls apura
tanta fanfarroneria,
per més que tenen cordura,
no'l poden veure en pintura,
ni cap li dona el bon dia.

Ell els tracta de baboies
i com que's net de clatell,
diu que això tot són tramoies
dels celos, perque les noies
no més s'estimen an ell.

Mes aquí lo inexplicable
i que estranya de debò
és que lluny de ser-hi amable,
d'elles fuig com del diable,
igual que li fessin pô.

Ell ja gosa fent d'esquè,
quan d'amor veu que bateguen,
però en passant d'això, rê,
no hi vol més tractes, perque,
diu que les dones mosseguen.

I per xò, la gent murmura
de l'hereu tota estranyada,
i no falta qui assegura,
que'l pot de la confitura,
no és més que una mossegada.

Diu que un cop que va baixâ
no sé què fê a Barcelona,
s'ignora perque va anâ
un cert dia, a visitâ,
una noia molt bufona.

No se sap que passaria,
ni lo que van fê al xicot,
més *algo* important seria,
que... tingué una malaltia
i ara, el pobre, *no hi és tot*.

PEPIS

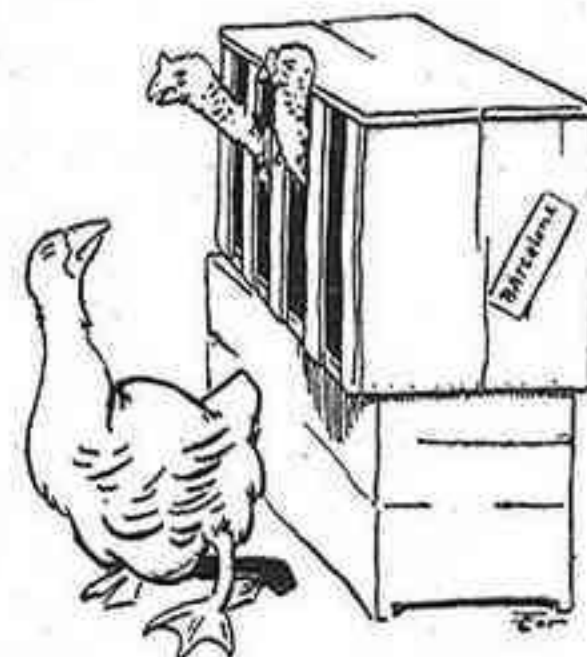
POTI-POTI

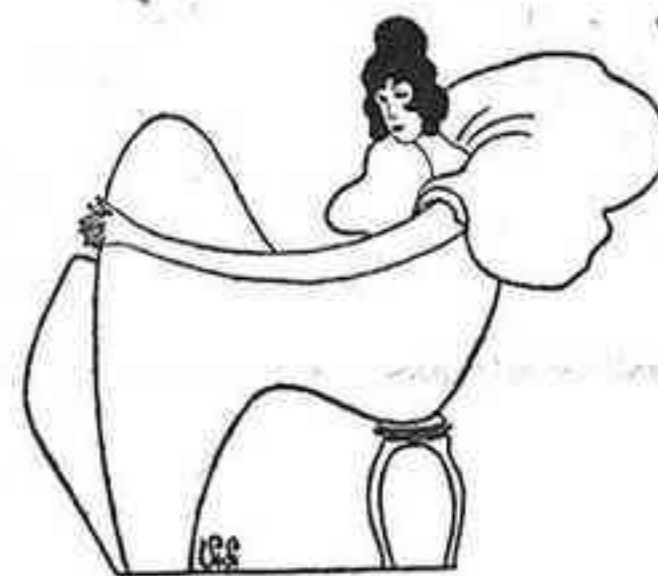
—Anem, *Bismark*, que ni tu
ni jo fem conquestes avui.

—Un dècim, senyor!... Porto
la sort!
—La vostra sort, ja us la re-
galo.

—On aneu?
—A passar les festes de Na-
dal a Barcelona.

—Eh, quin braç més llarg
que tinc?... Si fós de *gitano*, ja
me l'hauria menjat.

—De la guerra?... No'n vui
saber res. No estic per *boles*!

Visió de mar

Assegut arràn de platxa
he fruit l'oreig marí;
cada sanitosa ratxa
el cor m'ha fet extremí...

Cada lleu remor de l'ona
de la mar plàcida i suau
m'ha breçolat bella estona
per la volta del cel blau...

I en ma boja fantasia
si n'he forjat d'il·lusions!...
si n'he begut de poesia!...
si n'he sentit de cançons!...

Cançons d'amor, d'enyorança,
de vida, de dolò intens...
ara de mar en bonança,
ara de tràngul immens...

I el ritme ha ferit ma orella
com fondos ecos passats,
amb una gran cantarella
de dolçors o malvestats...

I han passat visions estranyes
per mos ulls; quadres de dol.
D'allà'l fons de les entranyes
del mar, on no hi bat el sol...

Ha acudit a ma memoria
el clam del naufrag morent,
imaginant-me una historia
de tot son tràgic moment...

I m'ha fet extremí encara
—glatint-ho com si passés—
lo que deu sofrí una mara
que a son fill no veurà més!...

I el resar de la donzella
que espera al seu estimat
ha zunzinat a ma orella
tot un poema sagrat...

Mentres la mar, suau, tranquila,
amb gronx de breçol d'infant,
enmirallava la vila
diàfanament i cantant,

espargint clams de bonança
que l'ona descapdellà
per a infiltrar l'esperança.
benfactora del demà.

El sol la platxa cremava;
una gavina xisclava
passant vora meu, suau...
I en ma boja fantasia
clucava els ulls i em sentia
volar, del mar al cel blau!

J. AYNÉ RABELL

Calaverada tràgica

La masovera de càn Serra no acabava d'empassar-s'ho. Prou el noi gran li llegeix i torna a llegir-li la carta de don Miquel: ella resta esmaperduda, no capint aquella determinació, aquell viatge, ni aquelles ordres.

Don Miquel Serra de les Boixardes i de Planola compareixia sols una vegada a l'any per la casa pairal. Amb dos dies ne tenia prou per a arreglar els comptes als parcers, avisant-los amb temps la llur vinguda, i trobar apariats els quartos. Ja plenes les butxaques, el Guerxo el conduïa amb la tartaneta xica a l'estació de Manresa i l'express el duia a Barcelona. Fins al any següent, de don Miquel ja no se'n cantava gall ni gallina.

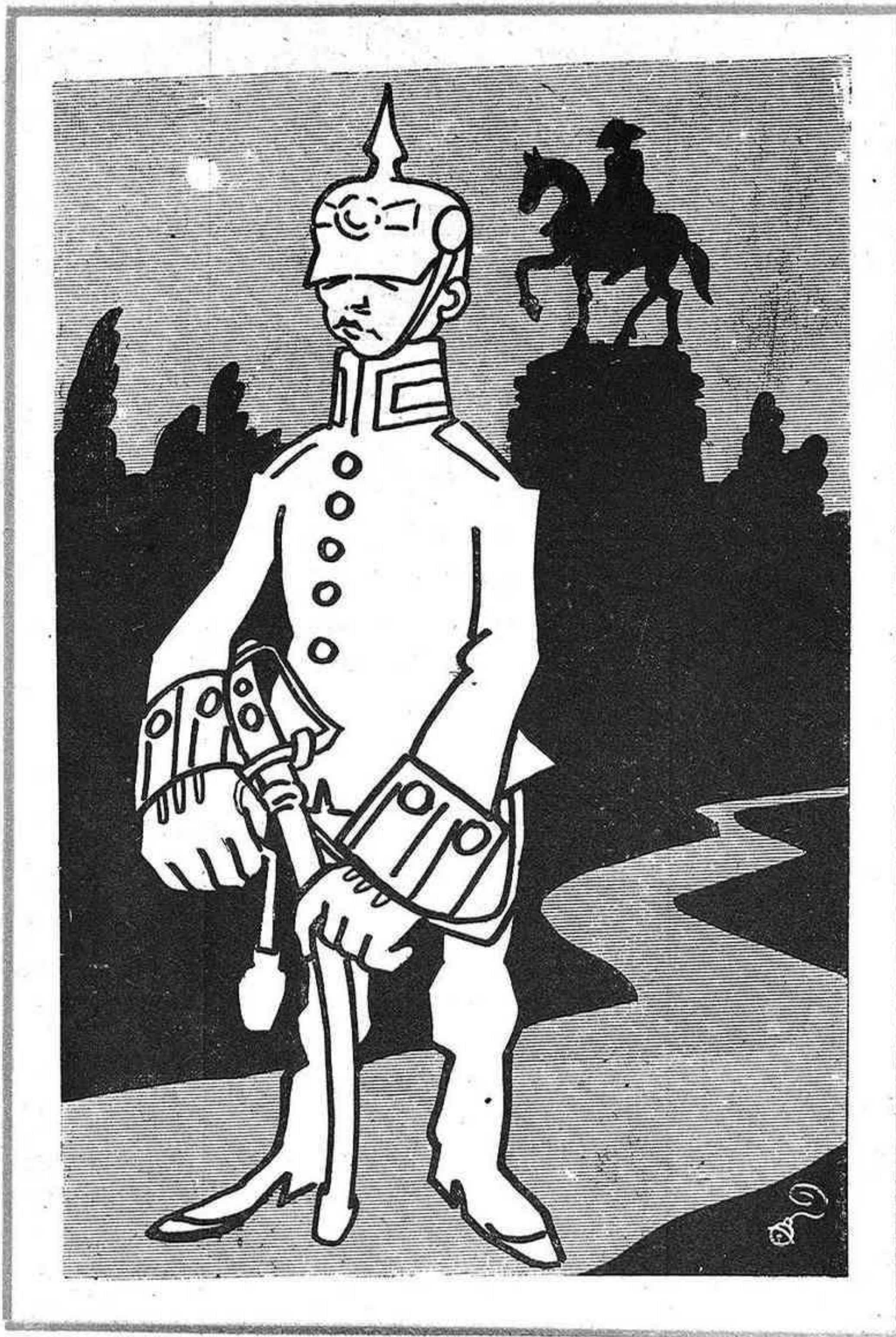
A què venia, doncs, aquella visita fora de hora? Quin dimoni es trencà el coll que tals disposicions eren dades? I quins encàrrecs, vàlgam Déu! Que per tot arreu se fés dissabte; que prepararessin el dipòsit del carburo, fent que'l llauner Ventura resseguís els becs i les canonades del gas; que'l noi xic del Cafè, qu'era un trumfo per a aquella feina, afinés el piano; que's treguessin les fundes dels quadros i de les aranyes de cristall de la sala gran; que'l Quiquet del Hostal tingués enllestits els preparatius per a uns quants àpets de primera; que'l Xavets se arribés a l'estació de Manresa a recullir dos caixes amb focs artificials i sis de xampany; i altres i altres comandes que mai s'haurien ni sospitat.

Se trastocava don Miquel? ¿Què era allò d'anunciar la seva anada amb alguns companys i senyorettes de Barcelona, una dotzena, tirant curt, que arribarien en tres o quatre automòbils per a passar un parell de jorns de gresca i de xivarri?

La masovera movia el cap plena de santa indignació i de grossa extranyesa. Tothom a Vallvinyera sabia que damunt la casa pairal dels Serra hi gravitaven dos hipoteques; que les demás finques estaven també empenyades; que'l Mas del Fenc queia a troços, abandonat en plena vellesa; que La Panissola s'acabava de perdre en

mans dels masovers més ineptes y dropos del món; que Torre Muxera ja quasi no dava rendiment de cap classe per la mala administració de l'amo i del llogater; i que les propietats de Berga, la del camp de Tarragona, la del Empordà i fins la riquíssima del Urgell amb prou feina redituaven lo necessari per a pagar els gastos de la vida esbojerrada i disoluta que duia don Miquel a la capital.

*
**

EL NOI, per Picarol.

—No sé, el meu papa, també, qui el feia enredar en aqueixes aventures...

Se compliren les ordres al peu de la lletra. Anà la masovera endreçant les amples estades, obrin de bat a bat portes i finestres, sense que logrés esvahir aquella flaire de romàtic que mobles i parets esbargien ensem. A la sala gran, els vells quadros, víctimes del temps i de la humitat, no oferien al espectador més que un quadrilater obscur amb qualche taca esblanquehida, on devien endevinar-s'hi la cara i mans del retratat. Sols en mig d'aquella fosquetat general, dos, els més recents, conservaven exempta de patina la frescor de llur pintura. Era l'un l'imatge de la viuda Serra, la mare de don Miquel, altiva, dreta, revenxinada, blanca de cabells i vestida de negre, que, sense arribar a verda-derajoia d'art dava expressió justa de l'ànima d'aquella dona, qui feu cara a les dissorts de la vida conservant la dignitat senyorívola dels passats, trobant en son sí el tren necessari per a evitar humiliacions i baixeses impropies de la seva casta. S'hi veia a la dama feudal arranjada amb indumentaria del segle

xix. Representava l'altra pintura al senyor oncle cardinal, a l'eminentíssim D. Maurici de Serra de les Boixardes, mort a Roma després d'una brillant carrera eclesiàstica, deixant per tot arreu una estela de murmuracions poc piadoses, a varies diòcesis un rastre de corrupció que entelava la llur memoria i a la casa pairal la seva grossa fortuna en immenses finques i en senallades de lires, que's cuidà de fondre el nebot amb constancia esparveradora. La taca roja dels hàbits cardenalics donava més relleu a la cara severa, adusta, casi tètrica del

emporprat, més que res els ulls, aquells ulls negres, de mirada dura, intemperant, ferèstega, i aquelles celles espesses, juntes, delatadores d'un caràcter toçut, luxuriós i crudel.

Quan la masovera finí la tasca, a reculons abandonà aquell *Sancta Sanctorum*, senyant-se cristianament, com si acabés de veure'ls espectres d'aquells dos personatges, als qui conegué de petita i dels qui tantes coses senti contar en l'infantesa de boca dels seus pares.

Allò sí que a Vallvinyera no s'havia vist mai. Aquell desvari de corre amb els autos de aquí i d'allà: carretera amunt cap a La Panis-sola, carretera avall cap a Torre Muxera, disparats, empaitant-se els uns als altres, sonant les bocines follament, en mig de núvols de pols, cridant els homes, xisclant les dones, agarbonats ells amb elles, pecigant-se, pe-tonejant-se sense rubor ni vergonya. Era una visió nova, completament nova per aquells isarts camperols, que s'ho miraven amb els ulls oberts com esperitats, la boca badada i tirant-se endarrera al pas dels vehicles endimoniats que ben pocs miraments servaven pels vianants. Quin escàndol! I quins companys els de don Miquel! I quines amigues! Perque, vaja, de senyors no ho eren pas. Qui eren ells i què eren elles! Per això les grans bagasses podien ben bé presumir de guapes. A fè de Déu no se'ls hi negava. i ben empolainades; molta glassa, molt coloret; però aquells xiscles!, i més que res aquells accionats i gestos! Fins el barber assegurava haver-les vistes al *Edèn* o a *La Buena Sombra* quan baixà a ciutat per mor de la quinta.

El qui reia més de gust era el Quiquet del Hostal. Ja se la esperava una bona xera, però, amb franquesa, no pas tant grossa. Un parell de jornades a les costelles de don Miquel, li compensarien de segur la mala anyada; perque allí de caça de les rodalies, de peix i de lleminedures de ciutat, de carn de xai i d'avioram i de Codorniu extra i fins de Moët n'hi havia per a tothom en abundò. Ambs gaires clients per l'estil, prou se'n riuria de les

festes majors i de les fires. Per aquest motiu el Quiquet tenia sempre a punt una paraula de disculpa quan els homes de seny i els joves entenimentats damnaven la conducta escandalosa d'aquella comitiva ciutadana que'ls obligava, vulgas que no, a ésser testimonis de les seves follies i concupiscencies.

Arredossada a un turonet que li priva la vista de Vallvinyera, la Masia d'en Serra, allunyada sols deu mi-nuts del poble, aparenta trobar-se a molts ki-lòmetres de món vi-vent. Però en la fosquetat de la nit, quan la Natura calmosa o sossegada apar que re-posit en la quietut enso-pidora d'un sublim es-mortuiment, una vèu, un crit, qualque soroll s'esbargeix i vola per l'espai amb claretat in-compreensible. I aixís, ja a la primera nit de gresca, desde Vallvi-nyera fruiren de l'es-petec i de les colorai-nes dels cohets, de la fumera i resplandor de les bengales, i fins dels xiscles i udols que arri-baven de la masia en plena bacanal.

Acostumada la gent del terrós a anar-se'n a joc com les gallines, sabent que la feina els esperava l'endemà a trenc d'auja i que no els ajudaria pas els senyorets que tan a des-hora es disbauxaven, s'entornà tothom a casa, deixant els respec-tius observatoris, car no valia la pena de mortificar-se per tant xic divertiment.

Els dos més toca-tardants hi feren al des-pedir-se un comentari:

—Bons caps de ca-sa!—Ja la pujaràn dre-ta la paret!

Lo que allí passà la segona nit sols pogué contar-ho el Quiquet, testimoni presencial, deixant de banda en-cara els molts detalls que per força escapen al més seré i fidel espectador, quan d'una catàstrofe es tracta.

Començà prop de les nou el sardanapalesc sopar convertit després en tragedia. El vi portà l'animació; més vi dugué l'entusiasme; nous dolls de vi el desbocament del llenguatge; i un devassall de licors l'eclipsi de la raó. Els homes s'alleugeriren de roba; les dones, més. Ells

DANÇA FUTURISTA, per Pícarol.

El valç de l'aliança.

cantaven en descompassada cridoria; elles s'esgargame-llaven baladrejant *couplets* desmandats i luxuriosos. Ells s'espargiren per les habitacions tambalejant en plena borratxera, elles, ubriagues, els empaitavan, colpejant-los, magulant-los sens pietat, en eròtic frenesí. I ningú s'entenia, ningú conservava una espurna d'enteniment.

Oh! I després... després. En irrupció diabòlica invadiren la sala gran, la sala austera de la família. Quin soroll, quin escàndol, quines irreverències! Les tètriques imatges dels passats foren riuxades de xampanyes i d'altres begudes alcohòliques.—Per a que us animeu, enso-pits d'altres centuries!—els deia xusquejant-se aquella munió d'inconscients.—I, xap!, una copa plena de vi se estrellava damunt la figura dels antics senyors, arrenge-rats a les parets com un cordó de fantasmes aparescudes per a contemplar la profanació de la llur casa en una orgia moderna. Damunt d'un vell cavaller dels temps de Carles III hi empastà una mà atrevida un mastegall de galetes, condecorant-lo de la faisó més ridícula. A la riallada general aprobatoria de tant irrespetuós acudit, se-guí el bombeig general de les pintures. Fruites, conser-ves, pastes, rosegons, deixies de vianda volaven per l'ai-re, empastifant aquells quadros, record i orgull d'aquell gloriós llinatge. La boca del cardenal tapada amb un emplaste de natilla, regalimant per les rojes vestidures, semblava vomitar rabiosa brumera. La dama negra, re-venxinada i altiva, apareixia còmicament adornada de serrells de crema i brodats de cabell d'àngel.

I encara no n'hi havia prou. L'amo, en Miquel Serra, bullint com un cup en fermentació, va presentar se re-vestit amb hàbits episcopals. La mitra i la capa plovia del senyor oncle, llampantes d'or i pedreríes, que's guardaven a cà'n Serra com reliquies venerandes, per ésser testimonis muts de la declaració dogmàtica de la infalibilitat papal, eixien de nou a llum en mig de l'apo-teosi del Vici; i don Miquel, enarbolant el bàcul de

plata daurada amb aires de tambor major, marcava'ls pri-mers compassos d'un can-can desenfrenat.

En Quiquet ja no's recorda de res més. Sentí un gran soroll, fugí espordit; darrera séu espetegava quelcom igual que un foc granejat de fuselleria, i als i crits i ge-mecs i blasfèmies en confusió espantosa.

I ell fugia. Fugia dret a Vallvinyera. Li aclaria el camí una resplandor vermellenca, però ell, sense girar-se, com Lot esporuguit abandonant Sodoma, no tornà'l cap en-rera. Avall, avall sempre, corprés d'espant, anorreat el esperit, les cames mig segades de basarda.

Fins a punta de dia no demanà ningú assistència al poble. El metge, el jutge i uns quants individus del so-matèn foren els primers a corre-hi.

No se'n treia pas l'aigua clara. Que si la bencina, que si'l carburo, que si la palla, que si'ls cohets: res. Ja el mas cremava quan els masovers s'adonaren de la desgracia. Els convidats encara no estaven en son cabal judici. Un d'ells, l'autor inconscient tal volta, amb greus cremadu-res, sols esma tenia per a queixar-se del dolor que l'ac-la-parava.

Després, allà, al peu de la casa, dos morts: un i una. Ella, Diana Germain, la bella coupletista, estenallada da-munt d'un basal de sang; els cabells rossos, esbullats; oberts els ulls, amb les blaves nines fites al cel en mirada de dolçor infinlta; boi espitregada, mostrant la blancor esgroguehida d'una pell ebúrnea. Ell, En Miquel Serra, embolicat amb la capa episcopal com grotesc ninot dins d'una paperina, contreta espasmòdicament la cara, en-lletgida per clapes moradenques i regalims sanguinosos.

Esverats pel soptat incendi, cercaren la fugida per una finestra. La Mort obrí els braços i tomà dos còssos.

XAVIER ALEMANY

A UNS DANÇAIRES

Oh! dançaires de la terra,
braus dançaires, jo us salut.
Oh! gentiliques parelles
que heu, al ball, aparegut
i heu après les belles dances
en la flor de joventut.

Vostres dances ens evoquen
el record d'un temps millô.
Sou com l'eco sacratíssim
que escoltem amb devoció.
Sou dançaires noucentistes
que'ns porteu la tradició.

Vostres dances nobles, dignes,
són honestes, són humils.
Del terror tenen l'essència,
la elegància dels gentils,
que avaloren les belleses
de les gracies femenils.

Vostres dances, no són dances
envidades, sensuals:
són esplais d'ànimes fortes
que triomfen sobre'ls mals
i s'encarnen en el ritme
dels esbarjos fraternals.

Anireu per valls pregones.
Anireu arràn del mar.
Anireu per les montanyes
els balls llurs a recordar
i honorareu la vostra patria
honorant el séu dançar.

Oh! dançaires, danceu sempre,
danceu sempre amb tant dalit.
Quan logreu que'ls balls exòtics
restin morts en el oblit,
l'obra vostra, redemptora,
l'ideal haurà assolit.

JOAN REDONDO

TARDORAL, per Capuz.

—Quin vent!... Veiam si et fugirà el sombrero!...
—Com que encara el dec, és molt possible que se n'entorni a casa el barretaire.

LA PRUSSIA ORIENTAL, per Opisso.

—Ja és un cas ben desdixat,
ara haver d'anar pel món
amb el timbal esbotzat!

DIGNITAT, per Tot.

—Arri allà, desvergonyit!... Vaia unes coses de
proposar-me, vostè també!

La dançatriu de Montmartre i les aigües del Vístula

Enllà del Niemen, en la Polònia russa, hi ha un poblet com un remat de cabres i així mateix un castell com si'n fós el pastor: com si n'hagués estat el pastor, perquè, ¡poc que'n tingui avui d'espitlleres, ni de sala d'armes, ni de pont llevadiç!...

Té bon xampany per a pòlvora en salves, bona munició de porc singlar, i en fi que tot ell galleja com un xalet a Longchamp, com un niu d'amor parisenc despenjat del *Bois de Boulogne* i transportat, per un príncep rus, en terres del Niemen.

La castellana, és una franceseta escotorida, xarman, que repicava de talons en escenaris de Montmartre...

I el príncep rus, que era aleshores un cadet, ara és un brau comandant que enjega la rabior dels russos vers a Cracovia.

I mentre'l príncep và a la conquesta d'Alemanya, van els prussians a la conquesta de Rússia. S'omplen de llops les terres del Niemen i veu's aquí com el poblet se'n adona de que'l castell ja no té espitlleres, ni canons, ni pont llevadiç!...

Una greu esgarrifansa s'apodera del cor de les dones. Com un remat de cabres esporuguides entren endins d'aquelles cambres *pompadour* i troben a la francesa enrogint-se els llavis, amb tot l'enginy i picardia del vell Montmartre.

¡Tan mateix no us esvera el terratrèmol dels canons alemanys!

¡Senyora, que pels carrers ronden els prussians empunyant l'arma! ¡Senyora, que tenim a la guerra als nostres marits! Què serà de nosaltres? Senyora!... Senyora!... Senyora!...

La franceseta riu repintant-se les ceies, les pestanyes, una piga temptadora que té al coll.

I tot rient, rient sempre, com se riu a Montmartre, fa un discurs sobre l'enginy conqueridor de les fembres. I veu's aquí que aquelles camperoles se transfiguren a davant del mirall. A la fortor de cuina i d'aufals ha devingut la essència de llesemí, de rosa, de heliotrop, de pell d'Espanya.

I veu's-aquí, també, que moltes ampolles de begudes reconfortables són sotmeses a l'acció d'una herba contrària a restrenyiments, i repartides que han estat entre les camperoles, i arribades que han sigut aquestes a casa seva, reben obsequis dels prussians i un aire que picanteja com a Montmartre, s'esten per tot el poble, fent oblidar l'ausència dels marits.

La franceseta allotja al comandant i té un bell dir i un bell riure com totes les fembres del poble mentres que vuiden les ampolles els quefes i els soldats.

Un mal de ventre repenti retarda l'amor i el fa impossible a l'hora.

Sota mateix de la faixa sent l'exaltació de la beguda i en và esperà'l cor l'inspiració del vi. ¡Pobre comandant, pobres quefes, pobres soldats que es prometien una nit esplèndida!

La dançatriu de Montmartre plany aparentment al comandant, però escolta en el silenci de la nit la primera canonada dels russos que s'acosten.

I va passar lo inevitable. En lloc de plantar cara als cosacs, fugiren Niemen ençà, cap a les aigües del Vístula, renta que renta calçotets...

ESPATEC

L'ESPILL

Corre el rierol
fet de raigs de sol
i aigua cristallina;
corre mansament,
clàr i transparent
com espill d'ondina.

Espill tan fidel,
que retrata el cel
en moguda llenca.
Prò jo m'hi he mirat
i no m'hi he trobat;
al mirar-m'hi es trenca.

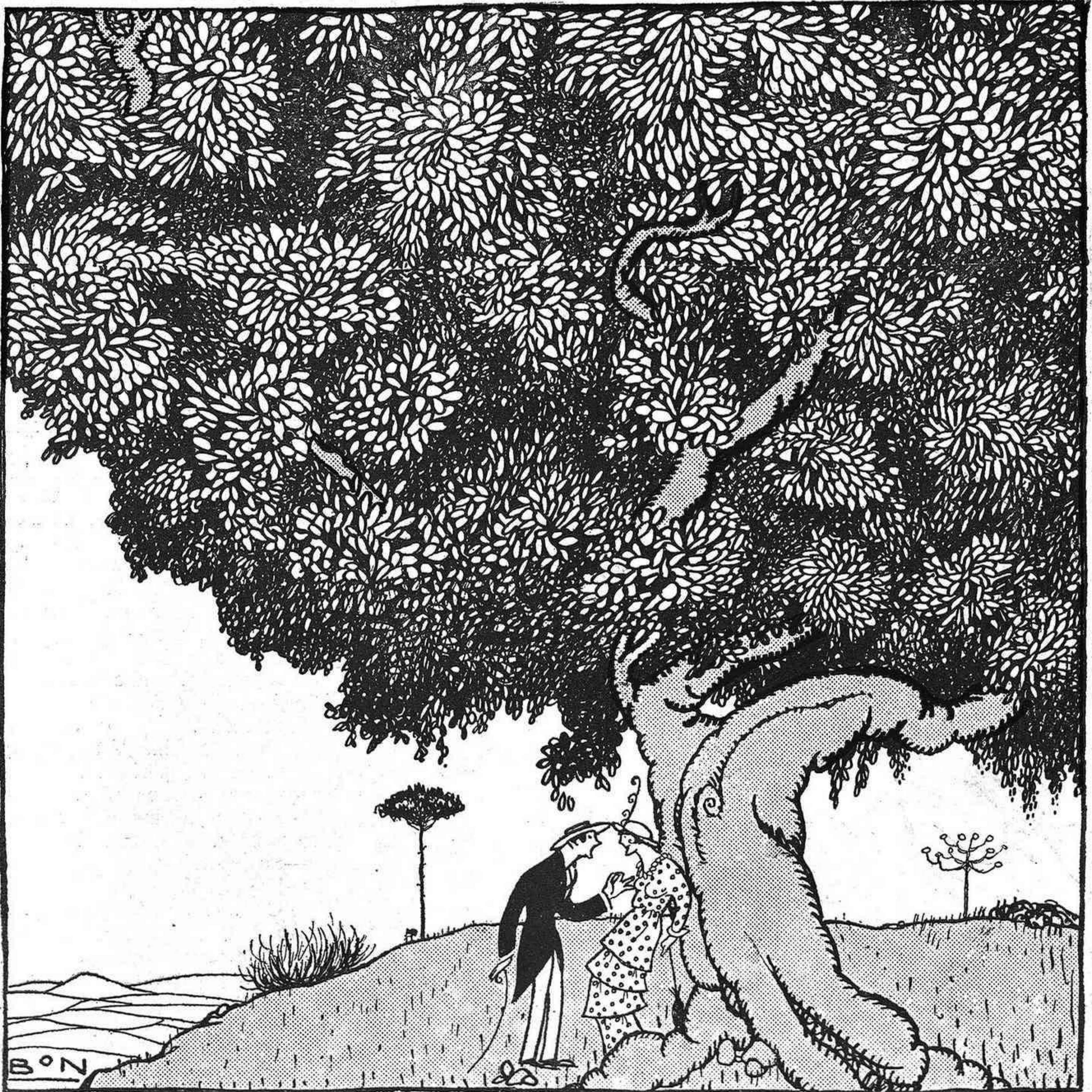
Altre és mon espill,
altre de menys brill
que l'aigua encantada.
Més que'l rierol
em plau el revol
de la rierada.

Bullen les passions
de mon cor al fons
amb força violenta.
Mon cor és volcà:
desfet huracà
l'agita i el venta.

Sent mon esperit
anhel infinit
i eterna frisança:
el món, turbulent,
l'afany que no sent
el rec d'aigua mansa.

Passa, rierol
fet de raigs de sol
i aigua cristallina.
Es el meu mirall
el foll torrentall
que du la tempestat dintre la sina.

CLAUDI MAS I JORNET

L'AMOR HIGIÈNIC, per Bon.

—Ai, si l'Ernest ho sabia, que se te m'emportes a la muntanya!
—M'ho agrairia, dona; perquè veuria que després li torno la senyora oxigenada.

En Pinós

Era el graciós de l'estudi. I no ho era pas perquè ell, pobre xicot, pretengués ser-ho. Desgarbat, xato com un bull-dog, escàs de memòria i una mica tartamut, res tenia que agrair a la mare naturala que, per a acabar-lo d'obsequiar, havia cobert la seva closca amb una mata d'una cosa, mig cànem, mig safrà, que ho semblaven tot, menys cabells de persona.

Però estava en canvi adornat d'una ingenuïtat tan fonda; tenia una manera especialment seva de veure les coses i de resoldre els problemes, que'n moltes ocasions era impossible escoltar-lo sense llençar a tot drap la més franca rialla.

Don Ignasi, el mestre, no sabia com pendre'l. Devegades s'hi enfadava de debó i, aburrit davant de la seva incapacitat, el treia de la classe per a lliurar-se de la seva presència durant una estona; però altres cops sorprès per algunes de les sortides de l'original alumne, se'l mirava amb una espècie d'involuntària admiració i acabava per riure, com tots nosaltres.

Una tarde, a la classe de gramàtica, va tractar-se llargament del «nom». El mestre s'esforçava en fer-nos comprendre la diferència essencial que hi ha entre el substantiu i l'adjectiu.

—A ver—va dir de prompte don Ignasi, mirant-se fixament an en Pinós:—¿Sabe V. lo que es un sustantivo?

—Sí, señor,—va respondre el xicot amb la major formalitat.

—Pues diga V. uno.

—Caldo de gallina.

—¿Eso es un sustantivo?

—Sí, señor. I de los mejores.

—¿Por qué?

—Porque es un caldo que tiene mucha *sustancia*.

Tots vàrem posar-nos a riure, i el mestre, que aquell dia estava de bon humor, rient com els demés, va dir-li, mossegant-se lleugerament els llavis:

—Me parece, señor Pinós, que habla V. más bien como cocinero que como gramático.

* *

En una altra ocasió ens trobàvem en les intrincades amenitats de l'Historia Sagrada. Havíem entrat en la vida de Jacob i era qüestió d'examinar l'arbre genealògic de la seva família, base i fonament de mil pintorescos fets que desde aquella hora endavant esmalten els principals capítols d'aquella historia per tants conceptes admirable.

Tots els deixebles sabíem que'ls fills de Jacob havien sigut dotze, però aquí s'acabaven les nostres notícies. D'un a un, amb la mirada, va anar interrogant el mestre tota la classe, i ningú va saber afegir-li res més. Es a dir ningú... A l'arribar an en Pinós, que era el darrer de la colla, tanta satisfacció va llegir don Ignasi en la seva cara, que, verament sorprès, va preguntar-li:

—¿Qué?... ¿Usted conoce algo la historia de Jacob?

—Sí, señor.

—Hola, hola!... Veamos; ¿qué sabe V. de ese patriarca?

—Que tuvo doce hijos.

—Eso ya lo han dicho todos, pero ¿sabe V. sus nombres?

—Sí señor.

—Dígalos V.

—Oh!... (*Pausa molt llarga*). No puedo.

—¿Quién se lo impide?

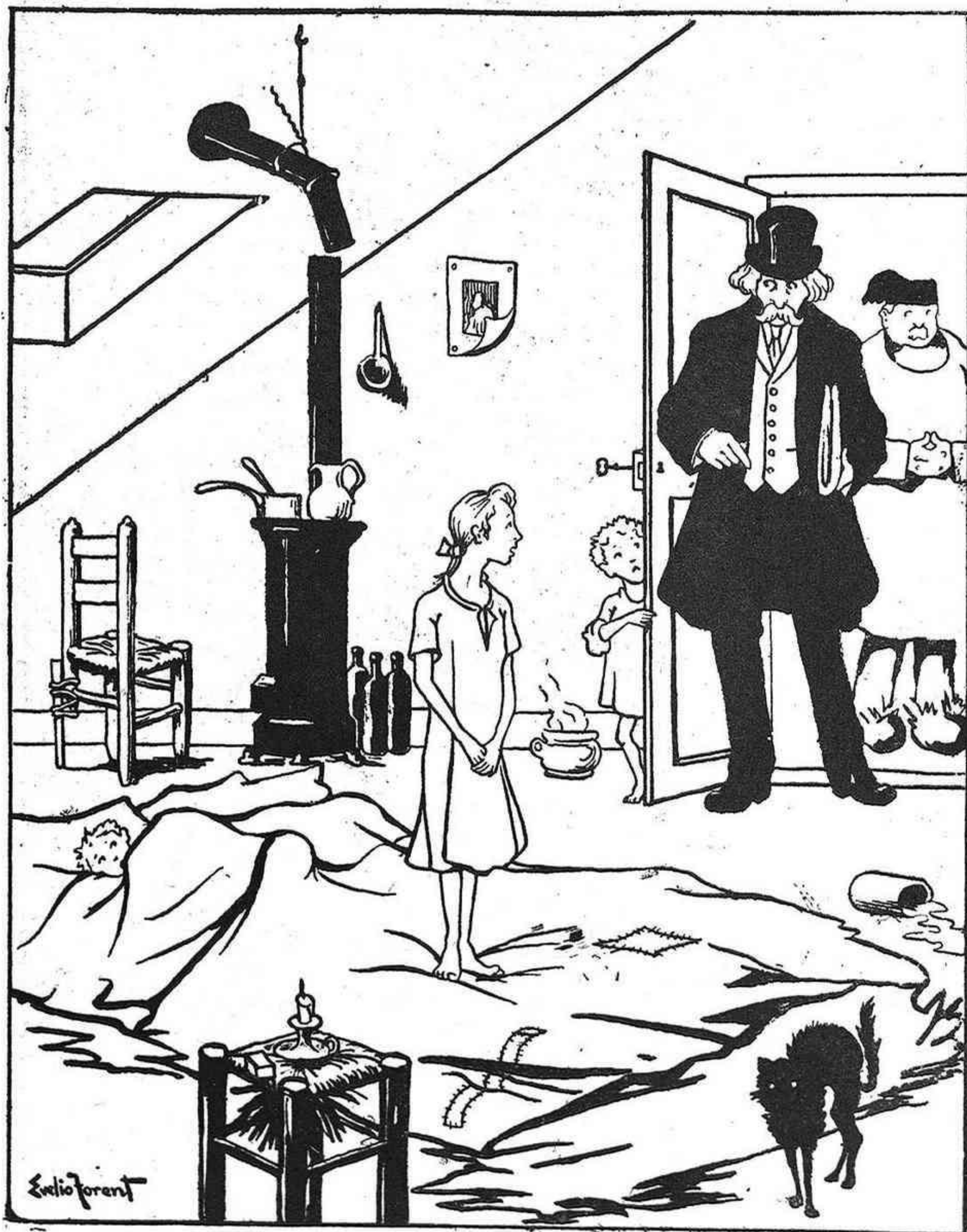
—Nadie, pero no puedo decirlos.

—¿Por qué?

—Porque no me acuerdo.

—¡Pues entonces—va dir el mestre, cridant, indignat per l'inesperada sortida d'en Pinós—entonces es lo mismo que si no lo supieses!...—

I, considerant, sens dubte, que aquella resposta mereixia un «pre-

LA CARITAT, per E. Toront.

—Ara et donaré una pesseta per a ta mare, però no't descuidis de dir-li que des d'aquest mes pagarà un duro més de lloguer del pis.

SANT MATRIMONI, per R.

—Per què't pego?... Perque t'estimo, et pego.
—Bé, doncs,... no m'estimis tant.

ESCOLES DE BOSCO, per Prat.

—Me da usted permiso?
—Sí, però ves-hi ben lluny, que no arribi aquí la fragància.

mi», don Ignasi va acabar la seva filípica fent posar al noi de *rodillas* fins a la terminació de la classe.

* * *

Ocorrencies com aquestes se repetien cada dia, cada matí, cada tarda, cada hora. No hi havia lliçó que no dongués motiu an en Pinós per a lluir la seva ingenuïtat a prova d'escarments.

A estar a la nostra mà, el mestre no hauria fet en tot el dia altra cosa que preguntar an en Pinós. Desgraciadament per a nosaltres, don Ignasi ens veia el joc. Comprenia que estàvem pendents dels llavis del nostre company, com els habituals concurrents d'un teatre ho estan de les sortides còmiques del seu actor predilecte, i procurava evitar tot lo possible aquelles escenes de regosig i taral·la.

¿Voleu conèixer, per acabar, la més famosa, pot-ser, de les respostes de l'incomparable alumne i l'eco de la qual ressonà durant molts dies en la sala de l'escola?... Oíula, que val la pena.

Don Ignasi, en uns exercicis gramaticals, ens parlava del *pescado* i del *pez* i procurava cridar-nos l'atenció sobre'l valor de cada una d'aquestes dues paraules.

—*Pez y pescado*,—ens deia— aunque parezcan cosas iguales, no significan lo mismo. ¿Comprenden ustedes?...—

Silenci general.

—¿No saben la diferencia que hay entre el *pescado* y el *pez*?

—Yo lo sé—va cridar en Pinós, amb la seva habitual frescura.

El mestre, naturalment, va clavar-li una mirada, on hi havia més desconfiança que altre cosa.

—¿Usted lo sabe?

—Sí, señor, La diferencia que hay es que el *pescado* es más largo que el *pez*.

—¿Cómo más largo?—va preguntar, estupefacte, don Ignasi.

—Vaya!—respongué en Pinós, sense immutar-se lo més mínim:—Verá V., cuente las letras de cada palabra.

O. MEGA

Contrasentit

Mentres els savis naturalistes, químics, botànics i els alquimistes, remeis inventen, suant el kilo per a extirpar-ne tot mal *baccilo*, i així la màrtir Humanitat tingui en el viure seguretat, lliure de pestes, mals infecciosos, i la existencia passem ditxosos sense mal tèmer la mort de mals traidors, terribles per als mortals...; i els arquitectes fan monuments, palaus i cases grans, sorprenents...; la guerra esclata per tot el món, i els edificis destruïts són; i els homes queden a mils sense vida...

La Ciència avença?... Qui ho diu?... Mentida!!

JOSEP BARBANY

RECORDATORI DE LA MORT DE L'AVI DEL PARC

UNA MANIFESTACIÓ D'ELEFANTS A L'INDIA

A l'immensa corrúa s'hi afegiren, en franca germanor bestial, algunes altres feres de la localitat.

Obríen la marxa dos lleons pares, de ullals esquerps, de blonda cabellera, i amb uns bramuls que feien retrunyir la selva.

Seguíen després dues girafes, mascle i femella, com si diguessim el gegant i la gegantesa. Uns quants escamots d'austrucs, de plomissol nevad, feien de ganfarons.

Un tigre i un lleopard feien d'arregladors.

De hienes no n'hi havia cap, perque anteriorment les havia cantractades totes la casa Krupp.

Però hi anaven un reguitzell de gats masqués; i cloïen el seguici una patrulla de porquets de Sant Antoni.

Arribats que fóren a les portes de Colombo, els elefants celebraren una solemnia vetllada necrològica, amb discursos i poesies, tot dedicat a enaltir la bona memoria de l'Avi. En resum, una festa digna d'uns nets amorosos que saben honorar a la familia.

Acabades les tres cerimonies, els elefants de l'India acordaren amb plena unanimitat enviar un expressiu cablegrama de condol al Alcalde de Barcelona, oferintse cada un d'ells en particular i tots en general al nostre Ajuntament per a ocupar la plaça del difunt.

En Cuca-Fera, en nom de l'Alcalde, va contestar que s'acceptava amb molt gust l'oferta i que un d'ells se posés immediatament en camí per a substituir a l'Avi. Però els elefants d'India no han volgut venir.

Perquè?

Perque han sapigut que a l'Ajuntament de Barcelona ja hi hà prou *trompes* i no admeten competencia.

XIM

Els elefants de Ceylan (India), així que varen rebre, per mediació de l'agencia «Havas», la infausta nova de la mort de l'Avi del Parc, tot seguit varen organitzar una gran manifestació, uns solemnes funerals i una gran vetllada necrològica, tot en honor i a la bona memoria del popular colega de Barcelona.

Per a celebrar els funerals, improvisaren una artística Pagoda al aire lliure, construïda amb gegantines palmeres i elegants bambús; tot l'altar estava enflocat amb fulles de pebrer i branquillons de canyella que embaumaven la selva. El més gros i més vell dels *proboscitos* va oficiar davant de milers d'agremiats, els quals, ara agenollant-se amb les potes del davant, ara arronçant les del darrera, ara aixecant la trompa al cel, ara brandant les immenses orelles, ara remenant la queta, ara obrint la bocaça, tot genives, ploraven com unes desconsolades Magdalenes.

Acabada la missa de campanya, els pesants animalons s'organitzaren en imponent manifestació. A quatre de fons, i custodiats per agents especials que havia enviat expressament l'Empresa Zoològica Internacional que patrocina en *Cuca-Fera*, formaren un imponent seguici, una esplèndida manifestació de dol en la qual sols hi mancaven un Boladeres o un Andrade per acabar de tenir tot el caràcter de epepeia.

LA CAÇA DEL MUSSOL, per Caray d'H.

—Justa, noi!... Me sembla que n'he enfilat sis de rengle.

SITUACIÓ FATAL

Jo no entenc pas lo que'm passa,
deu fer cosa de mig any
que escric amb paper d'estrassa,
la canalla em te la passa
i no puc caça amb parany.

Estic tant encaparrat
que'l cervell no sé com tinc,
encara no hi esmorsat
i al poble de Sant Culgat
ja deuen ser quarts de cinc.

Ma situació és tan fatal,
que si no's crida a en Falqués
perque faci un pedestal,
m'estableixo al Senegal
i em faig súbdit japonès.

No vui morir-me de gana
sense trobar solució,
telegrafiaré a l'Habana,
puig l'expres de Collbató

surt quan els dona la gana.

I si amb energia es logra
que'ls bars venguin pa moreno,
procuraré posâ freno
a la fera de la sogra
que vol fugí amb un sereno.

I llavors aquell torero
que ara crec que encen fanals,
si no va pels federals
que vagi a trobar la Otero
al congrés de manescals.

S'ha de fê així net o brut
com aquell fideu groixut
que roda per *La Bombilla*;
que quan en Dato perilla
el Zar beu vi de l'aixut.

Així pot-sê a l'Ateneo
serviràn biscuit glacé

i és fàcil que per recreo
el còs de chor del Liceo
jugui al Pare Carbassé.

De tot lo que més m'esvera,
és que no hi valdrà la llei
i que la pobre somera
si baixen els de Tordera
nevarà a Molins de Rei.

Pot-sê llavors el padrí
de la dòna d'un cosí
del nebot d'un meu cunyat,
faci llengua amb estofat
i el *Gallo* vagi a Rubí.

Tot pot-ser, això i molt més!
i no'm negaràn vostès
que tinc sobrada raó,
mes si així no m'han entès...
tampoc sé lo que hi dit jo.

P. CATALÀ

El meu jardí

En el meu jardí hi planto rosers de refiledes espines, esclatant-ne belles roses, qual aroma m'ubriaga. També hi enterro dolorosos records.

Cada dia me les miro i quan alguna pena abat el meu ànim, com si defallís el meu ser, aleshores, les miro i l'aigua, fent-ne argentí polsim, s'endressa per entre'l fullatge que forma el capoll; rellúen les gotes que ni perles orientals; rellúen com l'or que xarbotava dintre el gresol.

Me les contemplo com se desfullen; cada fulla que cau sembla una llàgrima del dolor que sent la flor al perdre sa hermosura, fins que sols ne queda el rastre a voluntat del vent.

Amb aquesta contemplació ploro coses passades que m'esgarrinxen el cor, caient-ne, tal vegada, gotes de sang, com les fulles de les roses.

Parlant amb les flors, el meu ànim, abatut per profunda pena, se reanima pressentint noves il·lusions, perquè sento la vida viva dels més grans ideals i amb nerviosa actitud per la energia interna, observo les parets que'm cerquen i mirant enlaire, veig el celatge immens, on mentalment puc remontar-me fins al límit de ma pensa, confiant que les il·lusions mortes renaixeràn amb més grandesa.

Agobiat en les meves meditacions, veig una cara decrepita que perfidiosament em mira, qual aspecte sembla el símbol de lo que ja s'acaba, com si fós la representa-

ció dels agotats. Veig moure's el seu còs aparerat; allà on fita la mirada o fita la seva faç de caigudes faccions. Qui sab, si dintre aquella runa humana es troba la il·lusió més viva i pura. Observo que dirigeix la mirada allí on sent els alegres crits dels infantons que juguen en els simètrics jardins que circunden el meu.

Amb l'excusa de lo que aquell home deu pensar, jo medito, i sols fatigo ma pensa, perquè el meu esperit té arrels fondes a la immondícia de les passions; per això sofreixo però això no cura que no inquireixi els misteris d'aquell home que porta l'hàbit dominicà.

Té el seu mirar, severa expressió; cada llambregada seva me fa l'efecte d'un reny; pot-ser és perquè jo tinc fills que amb el meu esforç els guío per la ruta d'ignorada fi: són ells, el meu joliu encant, són les més hermoses flors que adornen el jardí de ma vida.

Fixant-me amb l'home de decrepit semblant, duplo i comparo mentalment:— «¿Qui sab si ell haurà resolt el seu ideal millor que jo el meu?»

De tant en tant em fa l'efecte que aquella cara arrugada fa un somriure indiferent com si preveïés l'indubtable desengany que'ls sers més estimats em preparen. En canvi, jo penso:— «Si la misió a terres indíanes no va guiar-li l'alt esperit de la religió, com deuríes sofrir! Si sols vares anar-hi enlluernat per les arenes oríferes que amb tanta paciència i manya recullen els indians per a neguit del món, ah, com deus haver sofert! Sol, ben sol amb l'ambició... qui sab! Ara si no té la companyia del seu esperit, ningú el pot confortar en el seu abatiment, perquè la casa conventual que jo miro és gran i sols l'habiten quatre vells que l'ordre els té allí abandonats, com desferres humanes, esperant, que la naturalesa els resolgui...»

Al costat del gran casal hi ha una caseta que també perteneix al convent. Allí hi viu un seglar, home ja vell, de forma rara com una dislocació, el qual sempre solia anar al terradet escaient-se aquest al costat de la paret de tò rojós prenent col·loracions metàliques al rebre els primers raixos del sol ixent.

En la gran paret sols hi ha dos balcons i a l'indret de les vigues que sostenen el terrat es veuen, simètricament, els foradets on els aucells hi solen fer niu.

Tenia tot aquell edifici un no sé què de estrany com si la fredor moral de dintre traspués al defora.

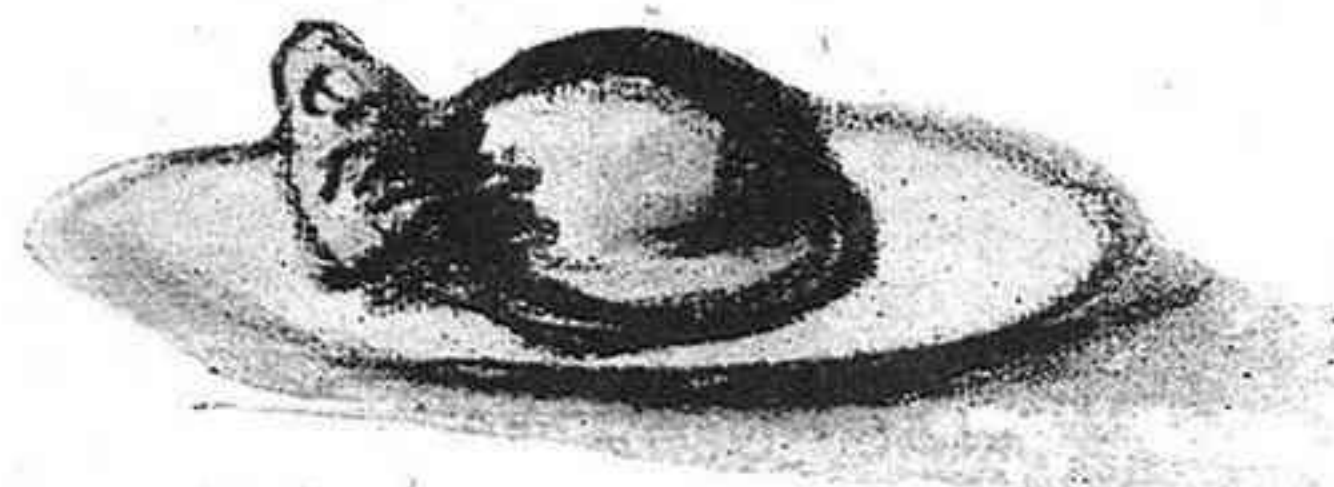
Al vell, corvat com un càstic de la naturalesa, li dolia que les enjoguessades aurenets fessin son habitual niu, elles que'ns canten l'himne de la hermosa primavera, remontant-se per l'espai i aplanant-se prop de terra ajudant-nos a concebir idees optimistes.

El vell caduc tal vegada va engegósir-se'n de que els aucellets fessin niu a la casa on ell també hi tenia el jaç i amatent pel deliri que dona la maldat, lligà un cordill

LA «TOILETTE» DEL PICADOR, per N.

— En què ens 'assemblem els picadors a les dones lleugeres?... En que no ens vé d'una caiguda.

CAPS DE CASA, per Lata.

—Carta dels teus *guetos*, has rebut, Enric?... I què't diuen?
—Què faci bondat. Vès, encara volen que faci més bondat, i m'en vaig al llit a les sis de la tarde...

a un rajol fent-lo ferm d'un cap; el mateix pes tapava el foradet. Va fer-ho tantes vegades com nius hi havia.

Les aurenets prenién forta volada per a retornar al niu, i capbuçant-se describién el séu desengany i el vell contemplava el desfici dels aucellets amb aquella fruisó malèvola dels que'l cor mai ha bategat per cap emoció.

Solía aquella mena d'home llegir un llibre d'untades pàgines o mormurar alguna oració que ell mai havia entés i ajejut a terra hi passava hores i més hores...

Els rosers del meu jardí, tornen a esclatar roses de hermosos colors i de refinada fragancia. Els coloms, amb sa insaciable luxuria, fruïnt i reproduint-se. Un gall canta satisfet i orgullós del séu domini ostentant vanitosament el colorit de les seves plomes. Les plantes reverdeixen

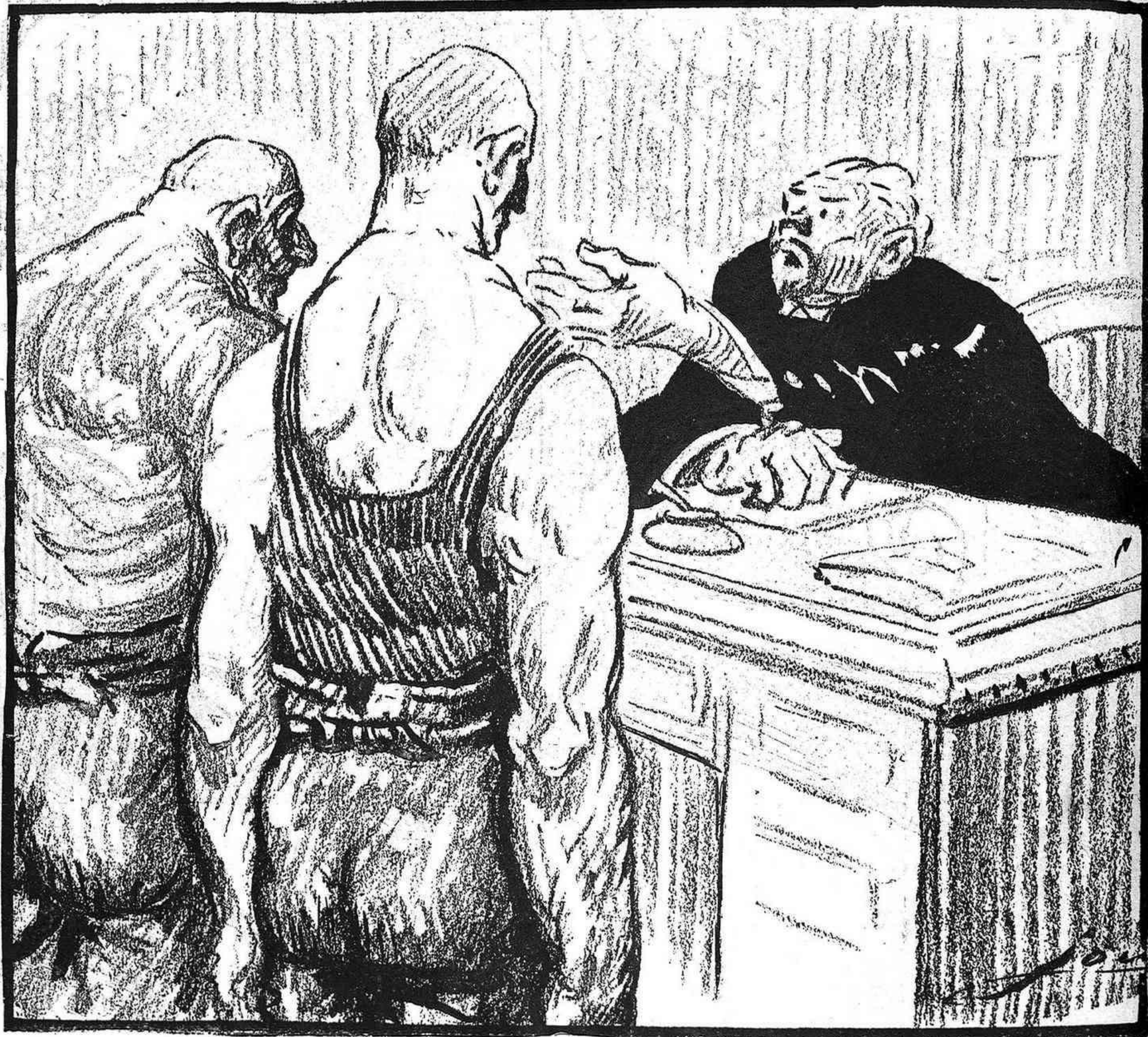
amb més intensitat que en altre època de l'any. En el meu jardí, lluny de les intrigues humanes, procuro purificar el meu esperit que persisteix aferrat a la terra...

Les aurenets ja no canten ni les veig voleiar per l'espai, sols se sent aquella remor xardorosa de l'istiu com si la força del sol fes bullir la terra quan tot d'una se sent un ail esferehidor.

El dominic, indiferent a tot, mira cap avall on hi hà les criatures esferehides. El vell seglar de mala forma ha mort...

El cordillet que aguantava el rajol, per l'acció sensata del temps s'havia trencat.

JULI VALLMITJANA

PLET ENTRE ATLETES, per Jou.

—El senyor té raó i, no hi ha més, vostè li ha de pagar el deute. Si no té diners, dongui-li lo que tingui.

—Li donaré vint cops-de-puny.

FIGURÍ, per Sancho.

Un disfraç original
per al pròxim carnaval.

Prop de l'abisme

D'una flor de la muntanya,
amic meu, m'he enamorat,
i crec que millò ens seria
que no'ns haguessim vist mai.
Aquesta flor de muntanya
és mare de dos infants
i el séu marit és senzill,
honrat, bondadós i franc.
Des que vaig arribà al poble
ell i ella s'han desvetllat
en fer-me bona l'estada
lluny dels sers que estimo tant.
Vaig pujà aquí per refer-me
del desgast de la ciutat,
i amb tot el cor t'ho confesso,
crec que'm trobo més malalt.
No'n diguis res a la mare
—els meus mals l'espanten tant!—
ni en diguis res a la Berta...
Pobreta! Soc un ingrata!

Aquesta flor de muntanya
té per mi un encís tant gran!...
No'ls diguis res... ja hi resolt
dintre pocs dies tornar...
Si no tornés... tinc a voltes
uns pensaments tan malvats!...
Però, no; ell se l'estima
i ademés... ¡pobrets infants!
L'altre dia amb els nens i ella
an el bosc vàrem anar,
i mentres els nens jogaven
als papellons empaitant,
jo vaig sentar-me prop d'ella,
tremolós, com espantat...
Molts cops vaig volguer parlar-li,
no sabent com començar.
Ella, amb vista amorosida,
tenint el pit agitat,
semblava que volgués dir-me:
«No parlis! ¡No't puc amar!»
Per fi vaig dir-li amb vèu feble:
«¡I que'n soc de desgraciat!»
i ella, amb vèu també apagada,
com volguent-me aconhortar,

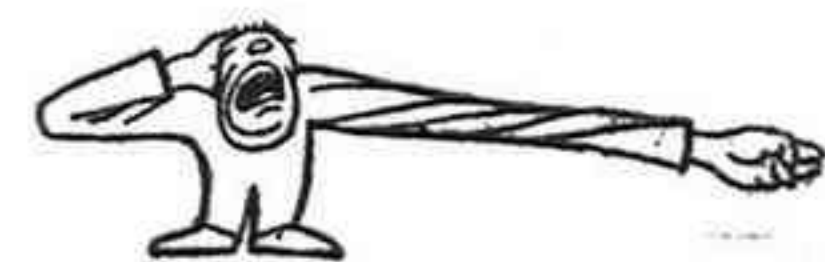
féu: »¿No té una mare tendre?
No té una promesa aimant?
Vol encar tenir més ditxa?
No té prou felicitat!»
—«Felicitat!... en gosava;
més des que vaig arribar
an aquest poble i vaig veure
la senzillesa, els encants
d'una flor de la muntanya,
dixosa en sa soletat,
contenta amb les seves gracies
sense adobs ni falsetats,
va començar ma dissort,
que no sé com finirà.»
I al di això, de l'amor presa,
vaig estrenye, delirant,
la seva mà satinada,
que suaument va retirar
mentres a frec de sa boca
demanava enamorat
un bès dels séus dolços llavis,
encesos com el coral,
anunci d'immensa ditxa,
aurora d'un bell gosar.
Va mirar-me amb compassió,
exclamant: «¡Ah, no, això mai!»
i an els dos noiets, mostrant-me,
que prop estaven jogant,
va afegir: «Jamai! Per ells!
Pobrets! Per ells!... Que jamai
puguin de mi avergonyir-se.
I per ell... que m'aima tant.
¡Si la roca l'aplom perd,
com boja a l'abisme cau!»
— Ni una esperança?...

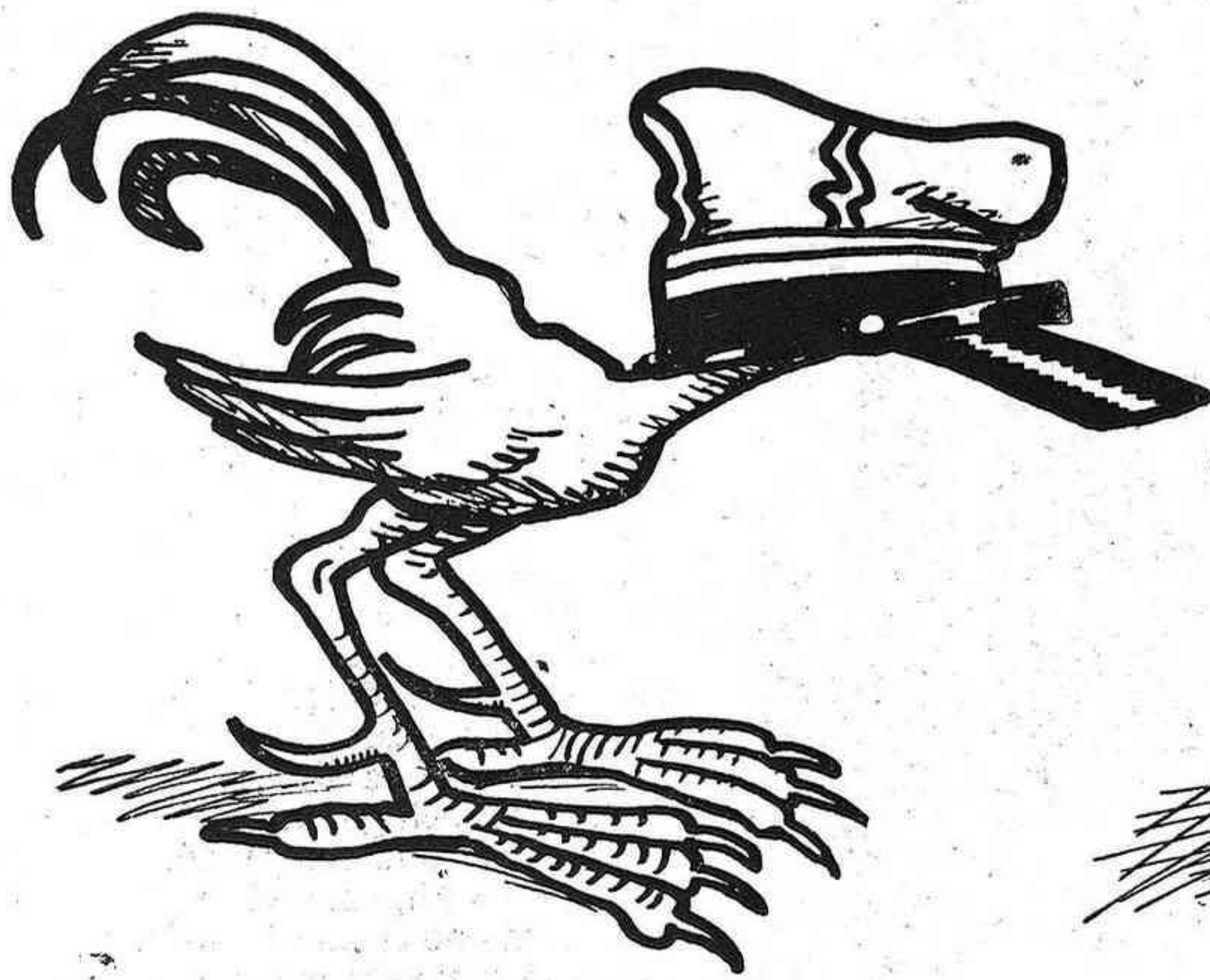
—No, ni una!

Per vostè massa hi pecat,
perque *ell* ja sols té el meu còs,
i l'ànima, amb vèu d'esglai,
me declara qua ja és *teva*...
Oh, anem-se'n!... Massa hi parla!—

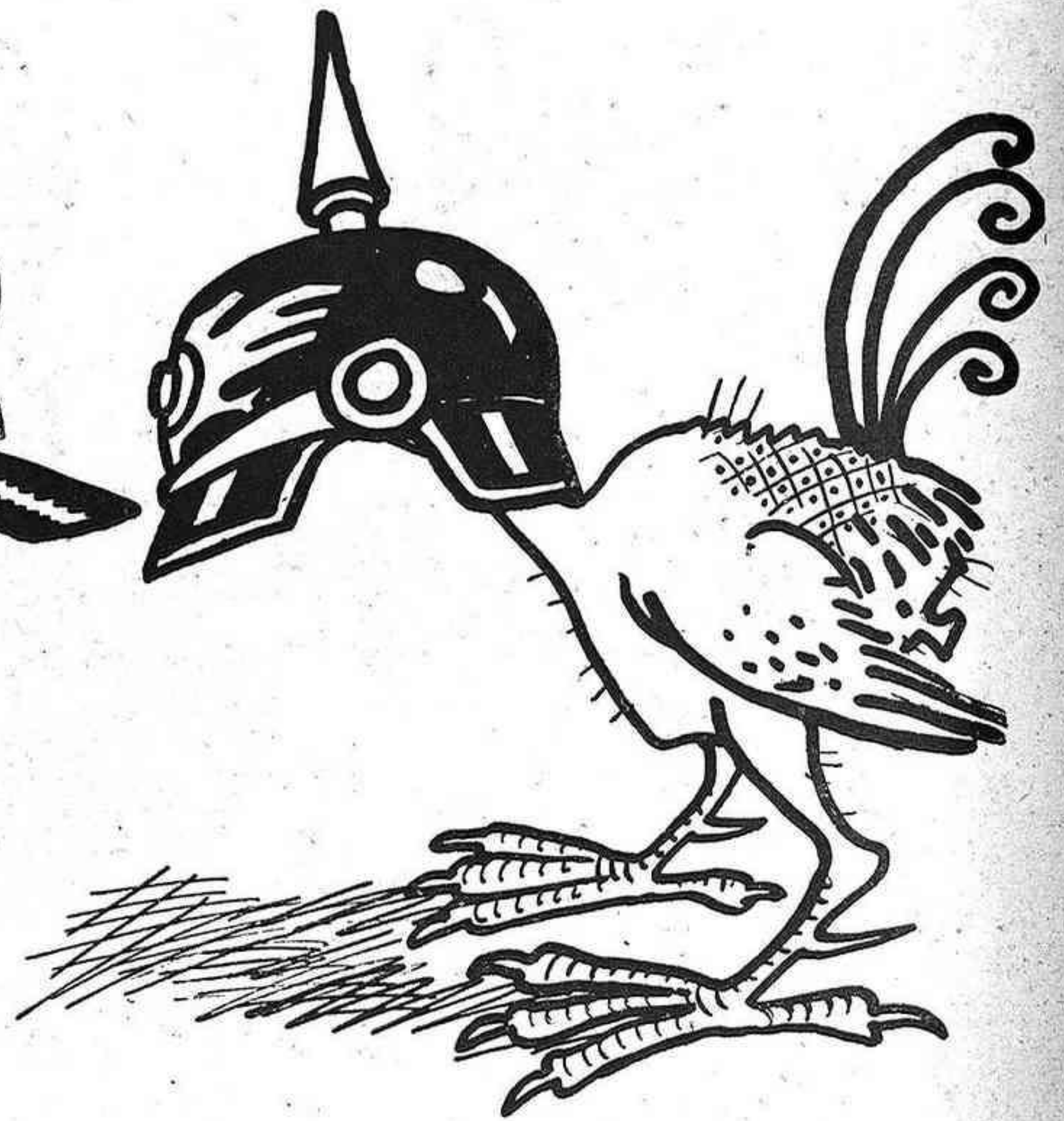
L'endemà no vàrem veure'ns,
com volguent fugir del mal;
més això sols durà un dia,
perque'ns és a ambdós tan grat
l'estar l'un aprop de l'altre...
resistent i desitjant,
que temo... Bon amic meu;
de tot lo que t'hi comptat
no'n diguis res a la mare,
que li faries molt mal,
ni res a la meva Berta,
que prou trista deu estar.
I és clar que no'n diràs res!
Dispensa'm si t'hi faltat.
Tu ets el meu amic més bò
i de sobres comprendràs
que tenia el viu desig
de mes penes confiar
a un amic que tant m'estima.
D'haver-t'ho tot explicat,
ja'm sembla que soc un altre,
que mai més haig d'intentar
repandre aquest mal camí...
Adeu! Soc molt desgraciat!

ARTUR GUASCH TOMBES

LA RENYINA, per Picarol.

L'un és un busca-raons;
l'altre és bastant valentet...
I al fi guanyarà el gallet
que té més bons asperons.

Saltimbanqueries

PERSONATGES

L'EMPRESARI, L'AGENT DE TEATRES, L'ACTOR I LA BELLA CUCULLERA

L'agent: ¿Se puede?

L'empresari: Endavant, home endavant. Gracies a Déu que ha arribat. Vostès són la gent de la calma, mentres nosaltres ens cremem la sang; vostès, Rambla amunt, Rambla avall, mai se'ls fa tart.

L'agent: Què se l'hi ofereix?

L'empresari: Ja veurà. Jo ja fa dos mesos que treballa. Vareig pendre aquest teatre, perquè'ls amics em van entabanar:—Home, pren-l'ho home; pren-l'ho que guanyarà diners... i, per ara els únics que no falten mai són ells, però el públic... *naranjas*.

L'agent: Sí, però jo...

L'empresari: Ja veurà. La meva finalitat era donar drama clàssic, regenerar el teatre, com m'aconsellaven els crítics de *La Vanguardia*, de *El Dia Gráfico* i de *La Publicidad*, i tal dit tal fet. Moretí, Rojas, el duc de Rivas, Calderón, Lope de Vega, tots han passat per l'escenari, però han passat sols, a les butaques ni *un alma*.

He probat de posar els còmics a sis sous, de deixar de fer funció per allò de *dar descanso a la compañía*, i para dar lugar a los ensayos, i res, ni així em puc salvar.

Vareig tirar-me al vaudeville i el públic se m'ha tornat honest; dels estrenos ningú se'n fia, i si no fós que a

la primera actriu l'hi ha sortit un ànec que'm protegeix ja hauria tancat.

L'agent: I jo què vol que hi faci?

L'empresari: Home vui veure si amb atraccions, en surto millor. A l'Imperio donen *La princesa del dollar* i 22 liliputienses, a Romea, en Palacios, feia *El duo de la africana* amb acompanyament de la bella Imperio; al Nou l'any passat i aquest el Soriano han anat endavant amb els telons; fins l'Alfonso que abans feia sarsuela i després comedia, diu que va a can Gordito per a aprendre de coupletista; i en Santpere se salva fent tercerilles i jocs de mans; en altres teatres els actors fan el burro i tenen sort, i vostè no'n sab cap que'm pugui fer alguna cosa?

L'agent: Pensi que a Barcelona hi hà vint music-halls i doscents cafès de *camareras* i que a les *camareras* els hi han pujat la mesada ¿d'on vol que li tregui artistes?... Però, calli.

L'empresari: Què?

L'agent: Que crec que puc servir-li... Sí... Sí... La bella Cucullera.

L'empresari: La Cu-cu... què?

L'agent: Cucullera. Es una cotillaire del carrer de la Mina, que tirà per artista i que ha debutat a Blanes, a can Vila, i en el teatre de *L'Amistat* de Riudoms.

L'empresari: I vol dir que farà?

L'agent: Ja ho crec, burrango; com a cantar no canta gaire bé, guapa no ho és i de gracia, Déu no n'hi ha dat poca ni molta, però té una poca solta que meravella, enraona amb el públic i té unes pantorrilles molt molsudes.

L'empresari: Molsudes! Porti-la desseguida, al preu que vulgui, però desseguida.

L'ANGLÈS SUPERVIVENT, per Kint.

—Deu ésser terrible!... Quan un barco així s'enfonza, no deuen tenir temps de res.

—No gaire, no senyora. Amb prou feines el temps precís per a fer-nos la clenxa i respallar-nos les dents.

L'agent: Vaig volant (Se'n và).
L'empresari: (fregant-se les mans) Estic salvat.
L'actor: (pel foro) Hi hà permís?
L'empresari: Hola! és vostè, què l'hi passa?
L'actor: Que vostè no és recorda que vé Tots Sants.
L'empresari: I Què?
L'autor: Que hem de fer el *Tenorio*.
L'empresari: Home, te raó. Cap a ensajar-lo.
L'actor: Sí, però hi hà una dificultat.
L'empresari: Quina?
L'actor: Que no tenim Agnès.
L'agent: (entrant) Aquí està la Cucullera.
La Bella Cucullera: (a l'empresari) *Hola, buenas.*
L'actor: Què fem?
L'empresari: (assaltat per l'inspiració) Aquí te l'Agnès.
L'actor: On?
L'empresari: Aquí. Aquesta senyora.
L'actor: Una coupletista?

L'empresari: I és clar home, és clar. Consideri l'èxit d'anunciar al cartell: «*D. Juan Tenorio*, drama sacro en siete actos; en el cuarto, la Bella Cucullera, interpretará el papel de D.ª Inés, bailando el tango argentino y la rumba con D. Juan. Nuevos couplets de actualidad en el cementerio». Què me'n diu?

L'actor: Que té un talent *macho*. Però què dirà la companyia?

L'empresari: Digue-ls'hi que'l di lluns hi haurà nòmina i ningú dirà res.

L'actor: Així bueno.

Nota d'un periòdic local: «Es insufrible que se profane el arte hasta el punto de no respetar ni las creaciones de los príncipes de la poesía. Ayer se ofendió la memoria del gran Zorrilla con coplas soeces y bailes sicalípticos intercalados en el inmortal drama *D. Juan Tenorio*.

Protestamos con todas nuestras fuerzas.

La entrada fué un lleno y están despachadas las localidades para toda la semana».

LLUIS PLANAS DE TAVERNE

Un sofoco... anglès

Troba el barretaire Andreu a un séu client, que'l barret que porta, fent el distret, ja fa molt temps que li deu.

L'Andreu, amb un fals somris se descobreix saludant... prò el client, no fa altre tant i l'Andreu s'exclama aixís:
 —Que no's descobreix?...
 —Fa fret...

—¡Ja li convé refrescar la memoria i recordar... que encara em deu el barret!

J. MORET DE GRACIA

L'amor primer

La dòna, ja se'ns presenti en l'aua de la seva vida, ja en la plenitud de la seva bellesa, ja en la respectuosa neu dels séus anys, ens captiva sempre, i no podria ésser pas altrament, car ella, inspiració sagrada del geni, és el misteri palpitant de la Naturalesa, on hi llueix com perla encastada en corona de Deesa.

El misteri, abim de l'intel·ligencia, és l'imant que atrau les idees i s'enfocnen allí amb vivesa intensa d'un desitg vehement per a sortir després més hermoses i serenes quilotades en la flama de lo absolut. I la dòna és misteri: el séu cor un oceà de corrents tranquiles com el mirar dels infants; tempestuoses com els aires d'un huracà, quines corrents devenen sempre dominades per la brutalitat de l'home, que conscient o inconscient somergeix en aquell oceà o bàlsams de claror vivificado-

IMPRUDENCIA TEMERARIA, per Porta.

—Nena!... I ara!... Què fas aquí, mig vestida?
 —No la renyi; m'ensenyava la vacuna antitífica.

MARIT DIPLOMÀTIC, per Capuz.

—Desvergonyit!... Mal home!... M'acaben de dir que t'entens amb una francesa.

—T'han enganyat, doncs. Des de que en Dato vol que siguem neutrals, he deixat la francesa... per una de la Vall d'Andorra.

ra o bé ombres de sofriment humà, per a gaudir gràtiant, segons el seu grau de cultura, o l'iris d'una llum d'irradiant felicitat o l'avassalladora força del despreci, que dúu aparellats el sofriment i la mort de l'ànima.

La feconditat d'aquestes dugues manifestacions hem de saber capir-la per a feros càrrec de que la dona és la continuació complementaria de nosaltres, és l'alegre expansió de la nostra ànima, és el goig recomfortador de la nostra vida.

L'amor és la vida de la dona i les seves primeres insinuacions amoroses l'agiten d'un modo extrany. La noia, d'alegre i xamosa, esdevé pensativa i reservada; pensa i no sab en què pensa; la commoció la persegueix, sospirs comprimits surten del seu pit; llàgrimes furtives se

escapen dels seus ulls, i ja no sojorna com abans el seu cap angelical en el sí amorós de la seva mare, per a murmurar allí, baixet, molt baixet, les ignoscencies del seu cor immaculat.

Aquella desviació de la infantesa, natural i lògica, és la formació de la donzella. Els jocs preferits els substitueixen els artefactes per a aprendre les modes; les nines són abandonades per a buscar en l'artifici els objectes il·lusionats per a habillar-se; totes les seves il·lusions de l'infantesa volien amb les primeres ansies de la dona i amb el poderós batec de la seva joiosa joventut, estima inconscient tot lo bell i tot lo gran, i per a donar esbarjo als seus sentiments de bellesa passa les hores vives enfront del mirall estudiant dollaments voluptuosos per a fer més suggestiva la seva figura.

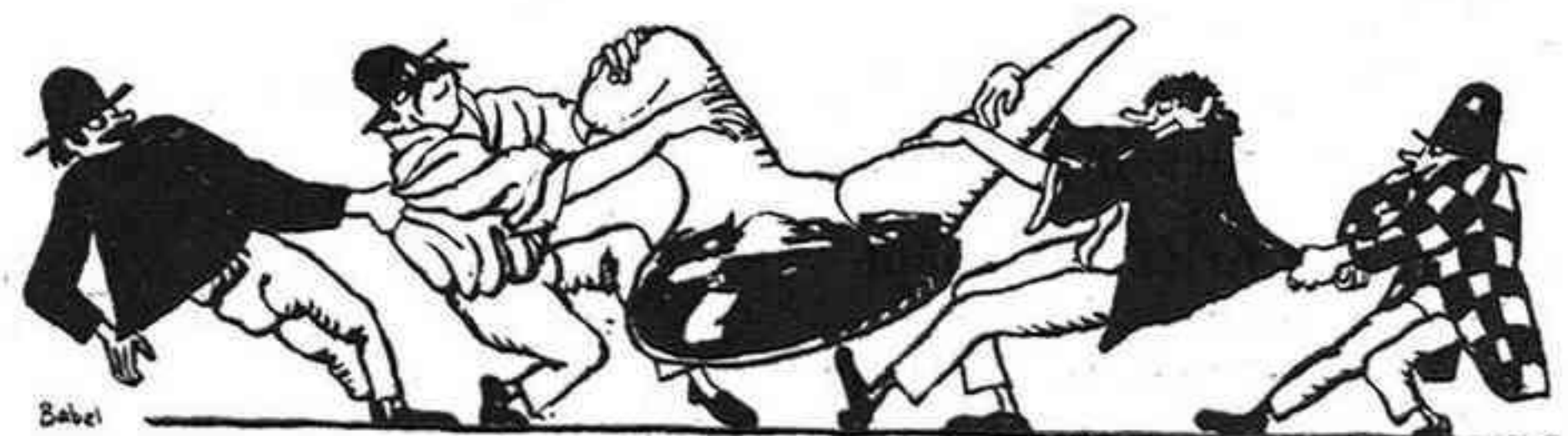
I aquell esclat de bellesa suggestidora d'imatges de felicitat, en que la dona se'ns presenta en l'aua sensual de la seva vida, és degut a la força redemptora del primer amor que ha nascut al seu cor per una gràcia especial de la Naturalesa, per a fer-nos gaudir el bé de tot lo Bell i de tot lo Gran que s'encarna en la dona quan estima.

Siguem, doncs, nosaltres, els homes, els verificadors del bell ideal de la dona, no els estúpits entorpidors dels seus esclats amorosos; siguem la reconfortadora alenada de l'amor que la faci lliure, no els escarbots del mal que l'esclavitz; siguem, nosaltres, el tronc sapat i xamós on pugui ella arrapar la seva existencia, no la bestia famolenca de carn, no els pletòrics de sensualisme, no els buscadors del goig sexual que desflora les il·lusions més pures.

Mirem a la dona com a una filla de la Santa Poesia que és germen de progrés; com a la Deesa de l'amor fecondant que enjoia la terra i ens fa alegres i alegradors, malgrat el sofriment humà que'ns aclapara. Pen-

sem que quan l'amor primer s'engendra en la dona, fa germinar en ella la idea de la bellesa per a fer concebir a l'home que la idea de lo Bell és una idea ben humana que viu amb la humanitat per a hermozejat la vida.

J. PUIG CASSANYAS

Retorn

Records de goig i alegria
d'aquell temps primaverall
en que pel cop primè oía
a Romaní i a Mistral,
i veia el sol de Mitg-dia
a la costa provençal.

Acudiu a ma memoria
com eixam de papallons,
i refeu la curta historia
de les meves il·lusions
a la terra de la gloria
de la llum i les cançons.

Avui que tras llarga ausencia
torno a l'anyorat país,
com quan venint de Valencia
jovenet, en el «Sant Lluís»,
m'hi dugué la Providencia
per mostrar-me el Paradís.

Antonieta de Bellcayse,
Anaïs de Tarascó,
Lluisa, l'àngel del trobair
de tot lo món lo millò,
Nora d'Arles, la de l'aire
del dimoni tentadò.

Ma ment ara en farandola
vos contempla al Mas del Riu,
ara que esclata la viola
i l'aureneta fa el niu
i té pàmpols la mallola
com si fossim a l'istiu.

Ja són foses les nevades,
ja no cremen els tions,
les filoses són penjades
a la vora dels escons,
i revenen a bandades
papallones i moixons.

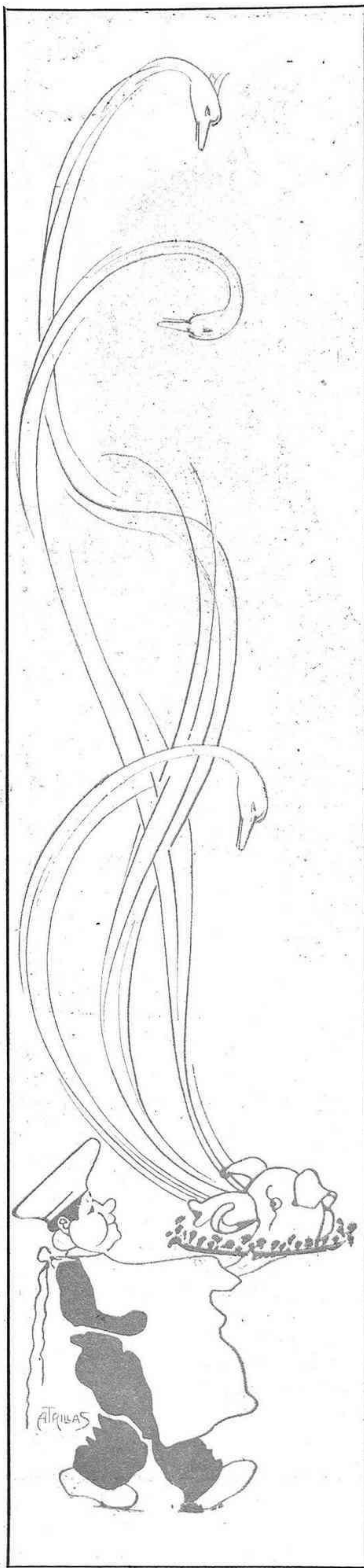
Net de boira al lluny crestegen
els cimels del Esterel,
on les àguiles ensegen
ses volades fins al cel,
on m'apar que s'hi passegen
Calendau i Reginel.

Baixo a les Santes Masies
de la vora de la mar,
com hi baixava altres dies
a l'hora del fosquejar,
més no hi trobo al vell Elías
ni al séu barquet de pescar.

Entro a Castellnou dels Papes
ple de llum i de cançons
i de les noies més guapes
que hi hà per aquells cantons,
sens trobà al quartet dels mapes
al Felibre dels patons.

Sens Roumieux veig a Bellcayre,
i Avinyó sens Romaní,
ni Aubanel, ni l'aucellaire,
ni la pobreta Zaní,
sentint tocs de morts pel aire
com si toquessin per mi.

Reveig Arlés la romana
entre musiques i clams;
jmes en và ma vèu demana
pels vells arbres dels grans sams

que vetllaven a la plana
els sepulcres d'Aliscamps!

Ja no veig cares amigues
ni els Bans ni els masos veïns,
si segueixo les martigues
no sé trobà el Mas dels Pins,
i la Creu amb ses garrigues
me fan por si em fico endins,

I avant tiro i tiro enrera
sens quedar mai satisfet,
que ho veig tot d'altra manera
de quan era jovenet
i l'alè de Primavera
me fa tremolar de fret.

D'Aigues-mortes fins al Vensa
lo que he vist prou m'ha plagut;
prou el Rhòdan i el Durenza
dalt a baix he corregut,
mes no he trobat la Provença
de la meva joventut.

Que no és als cims ni a la plana
ni a la vora de la mar;
i el cor, que'n và la demana,
no ha fet res més que plorar
fins que he ovirat de Mayana
lo panell del campanar.

F. BARTRINA

Epigramàtiques

En Pere, que encara ignora
que és trencat, troba al doctor
i li diu:—Desitjaría
que'm digués que és aquest bony
—D'això en diuen potra.

—Potra?

—I s'ha de fè operació.
—Mireu que'n tinc de desgracia!
—Doncs cregui que és ben potros!

Miserable! *Parricida!*
—deia l'Esteve al séu fill—:
anar-me a matar la parra
que'm feia els millors raims.

El vell verd senyor Canut
sofreix una afecció hepàtica
i per consell del doctor
se'n va a Cestonia a pendre aigues.

Al punt que en l'Establiment
ell i sa muller s'instalen,
en Canut veu al jardí
a una senyora molt grassa.

I com si ella fós imàn
i agulla de ferro el faune,
sempre era aquest el remolc
d'aquella carnosa masa.

Però un vespre sa muller,
lletja, seca i molt trempada,
mentres estaven sopant
i a l'intrusa ell obsequiava,
s'aixeca i li diu:—Canut:
tens la memoria molt flaca.
Que t'ha dit el metge?... *A usted
no le convienen las grasas!*

M. BADIA

L'OBSESSIÓ, per *Picarol*.

—Diantre de Joffre!... A tot arreu topo amb ell!

«AMOR A OSCURAS», per Farré.

—Cada tarde aneu al cine, i encara no heu trobat xicot?
 —Oh, precisament ens queixem de masses. Ens fem amb molts, però,
 com que és tant fosc, encara no'n coneixem cap.

Margot

Es menuda pels seus quatre anys. Cama curta y rodanxoneta, corre llisquent a ran de terra com un ratolí de càl pastisser. Porta un vestidet roig, esblaimat per les rentades, pel que treu enfòra els braços tots carn tova, finíssims, d'aquella finor immaculada de les criatures sanes.

Jo m'estic assegut i li parlo; ella se m'atansa poc a poc, amb el gest no après—i per això tan ple de gracia—dels ignoscents, que necessiten tutela i sosteniment. Un cop el cossarró abandonat al respatller de les meves cames, mig girada m'ensenya un llibre obert, sembrat de ninots colorits; coses que veiem i toquem sovint, i tota mena d'animals, que semblen passejar-se per les vores d'unes fileres de lletres gòtiques, agres i punxagudes. Són estrofes de versos alemanys, que la menuda canta amb una tonada elemental; les tres notes cardinals de les trompetes i del solfejamet. Li agrada sentir-se cantar:

MUH! MUH! MUH!

FEIA LA VACA DE LA LLET...

però no's mira pas el llibre. El savi que contava ensenyar l'idea de *vaca* o d'*ànec*, condicionada per una imatge de colors, que sugerís a la criatura el camí de les coneixenses exactes referents a aquelles besties, ha perdut la lliçó. La menuda canta una cançó molt bonica, que sa mare l'hi ha ensenyada...

I, quan li trenco la xerrameca d'aucell amb una pregunta o una observació exageradament humil, un *Nein!* autoritari i decisiu me fa callar. Es l'autoritat de la filla única contemplada, i la decisió del qui ha corregut món.

I tan com n'ha corregut la menuda, i de quina manera! La gropada de la guerra l'agafà, tan repetida, i l'ha sotragada per terres de França, fins a llençar-la aquí, an ella i als seus; nàufrecs acollits a la badia tranquil·la d'un país desconegut.

Decidida és sa vèu, forta i clara; clara com la mirada dels ulls grossos que fan llum a la cara, inflada a les galtes de satí que l'eixemplen pot-ser un xic massa. ¿Serà aqueixa amplaria de la cara, an que tan espontaniament i agradosament expressiva de la joia de viure que fa somriure no més de veure-la—serà alguna dimensió estranya de la fesomia tan aixerida, la que fereix la nostra visió habituada a una identitat de proporcions que de esma trobem a faltar?

Escoltem a la menuda, i depressa s'enfonsa a l'esperit la sensació marcada d'exotisme. Inflexions aspirades de

la parla; riure, quin riure més nou i complicat! Riure de gola que s'atenúa i s'extingeix al coll; veritable cant de tórtora. D'on vens, meravellosa criatura?

De França vé, a França va néixer; més no és pas francesa, tot i sent-ne son nom. Se diu *Margot*, que és com *Margaridó*. Parla a mitges, igualment bé, per lo que a la seva edat pertoca, *un peu français, un peu allemand*. Ha viscut a França desde que obrí els ulls, i quan els alemanys li preguntaven, ara darrerament, qui volia que guanyessin, responia, *les français*; amb fortes protestes del patriotisme teutó que no sab pendre's certes coses per lo que són, si no corresponen als seus conceptes.

Has passat, petita Margot, portada per la maror cap a terres noves. La guerra ha desfet d'una estrabada la obra secular. El terratrèmol desfà la casa d'obra; la guerra disol la casa familiar.

Ja han tornat els èxodes dels pobles expatriats; les fugides sense temps per fer llevar el pa, ni collir la verema, les caminades carretera enllà sense pa de cap mena ni rasser que os guardi de les intemperies.

Tu no ho sabs, petita Margot, franceseta adoptiva, que ets un fruit meravellós de la civilització. Ton pare, de sang barrejada d'eslaus i de mongols, súbdit de l'Austria-Hungria, porta al rostre—i t'ho ha senyalat al teu—l'estigma del antiquíssim avar, nano caparrut, de arcades fortes damunt dels ulls inflats, allunyats del naset de sigró; generacions i generacions noma-dejaren per les planes de la Pannonia, per la ipusztta de la Hungria, vivint als carros envelats, pasturant les eugassades. Ta mare, polonesa, d'ulls sempre intranquils, esma-perduts, de la blavor moguda de la mar onejanta, sembla que esperi sorpreses sempre renovades; sos avis galoparen per les pla-

nuries de l'Europa arreballant collites d'homes i de blat obrint els camins de les guerres, atapeïts de runes fumades i amarades amb sang.

Segles i segles anaren pulint i ficsant a la terra les famílies de nòmades i de guerrejadors. Uns caigueren a la servitut; als altres els ompliren arques i calaixeres la abundor i la prosperitat. Passaren anys de pau, com mai s'havien vist d'ensà que'ls primers homes vingueren al món; i vet-aquí que la dolça França acull al marit i a la muller, aplegats a la fi, després de qui sab quantes centúries de corregudes per les serres, les valls i les planuries de l'Europa. Generacions de famèlics i d'assasins, de marxants i de soldats, delmades per les pestes i per les males ànimes dels *bons temps antics*, deixaren la llavor justa per a renovar-se en primaveres esperançades, i aconseguir l'esplet.

LA FRANCESETA, per N.

—El meu pare és a la guerra;
també hi són els meus germans;
demà se n'hi và el meu novio...
i a mi no em demanaràn!

La plenitud dels temps ja és arribada. Els patiments seculars s'han esvait; el marit i la muller, de races exòtiques, fan niu prop de París... I nasqueres tu, Margot, criatura de la pau, fruita exquisida de la civilització; alemanya i francesa, eslava i mongola, tot barrejat en la gràcia que brolla de ta cara, de ton riure de tòrtora, de ta decisió ignoscenta...

Vet-aquí que ara del niu no'n queda res. La guerra se l'ha emportat. Mare i filla, que no volien fugir de França varen ser retornades a les miseries antiquíssimes: portades presoneres a un camp de concentració, jeieren a la palla humida, passaren fam i set, s'abrigaren amb flassades sense llensols, sense pentinar-se, sense rentar-se, sense mudar-se la roba, com les besavies als carros envelats.

Era la guerra, la vella guerra que tornava més furienta que mai, que's revenjava d'haver-la fet tan esperar, i que preparava a París els horrors de Bèlgica.

Tu, petita Margot, ne sortiràs mutilada del penar que ara comensa, molt aviat ja no parlaràs *un peu français*; després maleiràs pot-ser la França, que hauria enriquit la teva ànima de gracies noves; i, tancada al patriotisme de Caí, apendràs a odiar, per a acostar-te als besavis que no havien viscut mai en la pau.

Llavores te diràs *Gretchen*, i jo ja no't coneixerè.

J. MIRÓ

So qu'es le maridatge

CONTE PATOUÈS

Mifail (Fouix)

—Mamà, qu'es açò le maridatge?... toutjoun entendi dirè: le maridatge, le maridatge...

—Es trop petito encaro, at saouras pu tart.

—M'a pos pla dire desuito. A boli sapiè!

E la petito Marioun qu'ero uno maynado boulongariouso e testudo, trépéjabo e cridabo:

—A boli sapiè, a boli sapiè!

—Calo-te, maichanto, sa disio sa mayre, es encaro trop bourmeilhudo per parla d'aquelos causos.

Mes Marioun nou se caillhabo pos e cridabo toutjoun; tant e tant que sa mayre embestiado t'y lébo les coutilhous et y fico uno pernassado.

—Ac saouràs aro poulissouno ço qu'es que le maridatge.

La drollo bramec lountens e finisquec per se teni siau.

Dous ou tres ans aprets, no coucino se maridec; al moument ount les maridats se retirabon, la drollo sa diguec a la cousino:

—Tè pos prépara las pernos...

R. FRANQUEZA

Poemes en prosa

I

LA DALLAIRE

La vella dallaire arribà a la llar del pastor. La neu queia damunt la terra, amb una blanca insistència, mandrosa i espiritual.

—Pastor, bon pastor,—cridà la vella, estrafent sa vèu esquerdada.—I dintre séu sentia un plaer, imaginant-se l'angoixa del bon pastor desprevingut.

Heu's-aquí que'l pastor obre la porta:—Ah! Ets tu?...

La vella perversa li mostra la dalla per damunt de la capa tenebrosa.

El bon pastor fa una rialla grassa.

—¿On vas, seca dallaire, per aquests camins tan blancs?

—Tremola! Vinc per tu!

El pastor no tremola pas. La dallaire s'extremeix, sota la capa tenebrosa.

EL BEBEDOR ALIAT, per *Sancho*.

—Cervesa alemanya?... Cà, home!... D'ensà de la guerra és molt millor la del país!

EL TERROR DELS PEIXOS, per Picarol.

—Amb això es destrocen, els homes?

—Sí; no t'hi acostis gaire, que pot-ser sortirà l'am.

—Es la teva hora, pastor. No hi hà remei per a tu. Ara empendràs el teu darrer camí.

—Ja t'esperava, la de la dalla lluenta. Més de lo que t'imagines te conec. T'he somniada moltes vegades a la cleda, les nits serenes, sota la clara vigilancia dels estels.

El pastor no tremola pas. La dallaire s'extremeix sota la capa tenebrosa.

—I mira: parat i endomasat aquí t'espera el nostre llit de noccs. Jo sé, dallaire dels enigmes, tota la força de ton bell secret.

Sota la capa tenebrosa, la vella dallaire se va transfigurant. Li riuen uns ulls joves sota el front, i en una onada de llum, se li desfàn sobre l'espatlla uns daurats cabells, estela d'or sobre'l negre misteri de la capa.

—Vina amb mi. Passió i no abatiment, serà aquesta hora fatal que m'anuncies—diu encara el pastor.

El pastor no tremola pas. La dallaire s'extremeix sota la capa tenebrosa.

Poc a poc la capa va relliscant. La dallaire va restant tota nua. El séu còs, meravellós, superb, és d'adolescència. La seva carn és lluminosa. Damunt de la bella escultura, el rostre té la gracia de les virginitats eternament renovellades.

Amb els ulls baixos, la dallaire s'ofereix.

Fins ben entrada l'altra nit, la dallaire no deixà la llar del pastor. Tenia aleshores l'humor ferreny i l'ho-

rrible aparença qui li era habitual. D'una revolada tancà la porta amb furia, amagant la dalla sota la capa tenebrosa.

Sobre'l llit havia mort el pastor.

A fora, en el silenci de la nit olorosa, queia la neu amb blanca insistencia, mandrosa i espiritual.

II

L'ASSASINAT

Amor i Carnalitat feren sumptuosament ses noccs. Ella li deia la primera nit:

—Tu i jo ja som lligats per a sempre més.—I els ulls li reien desde'l fons de sa luxuria.

—Tu i jo serem sempre l'un de l'altre.

L'Amor, sonrient, li demanà:

—M'estimes?

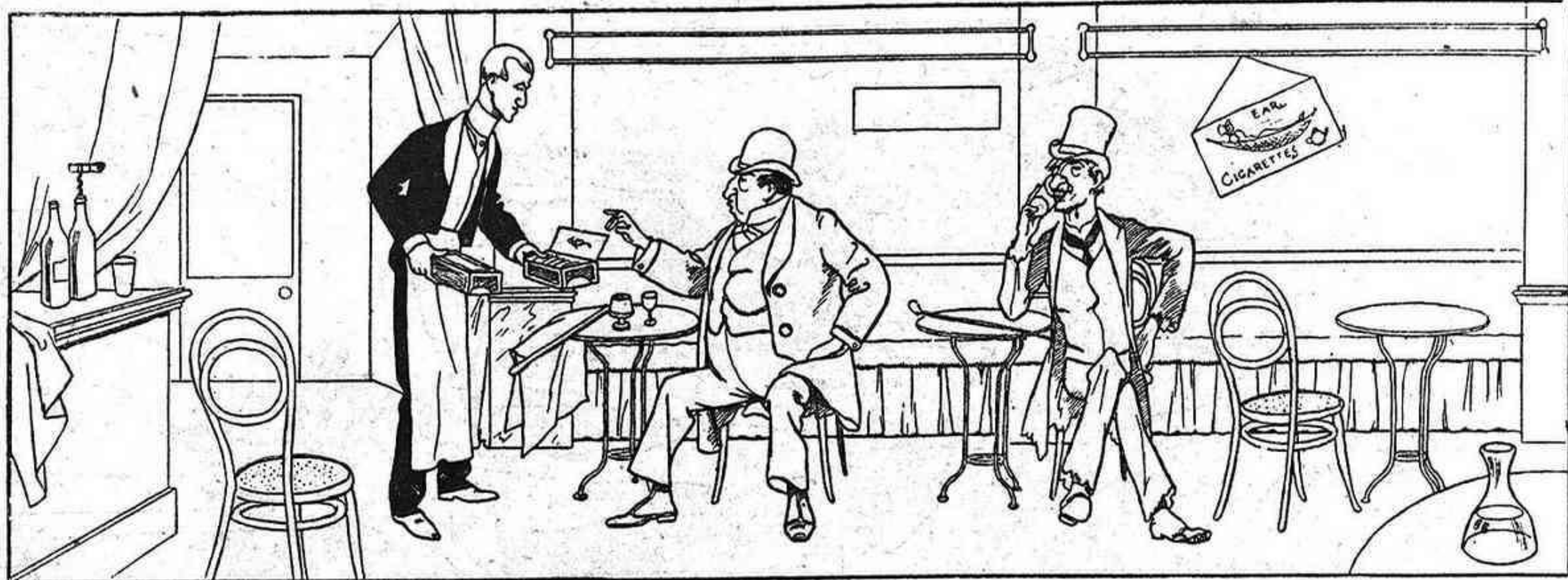
I ella:

—T'estimo; t'estimaré sempre, sempre. Si un jorn te soc infidel, màtam, màtam. Ja veus si és ferma i segura ma fidelitat.

A la tercera nit, l'Amor l'havia assassinada.

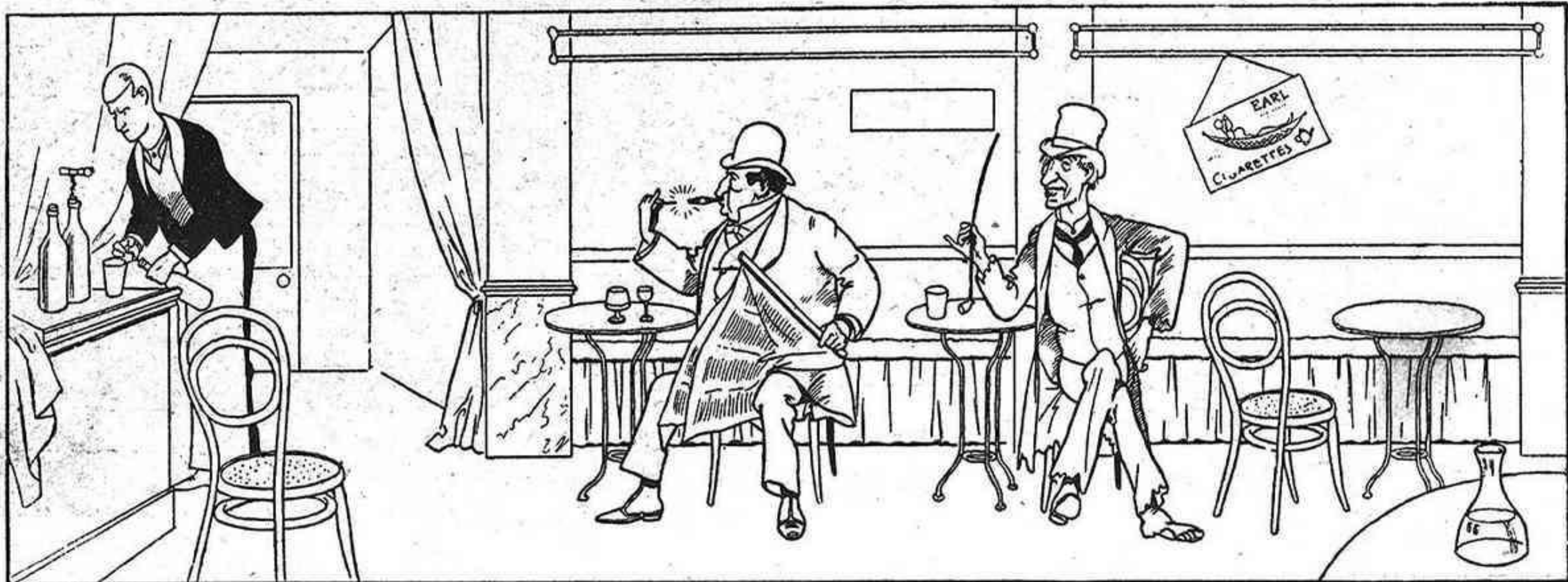
RAFEL MARQUINA

L'ENGINY D'UN FUMADOR POBRE, per René Brull.

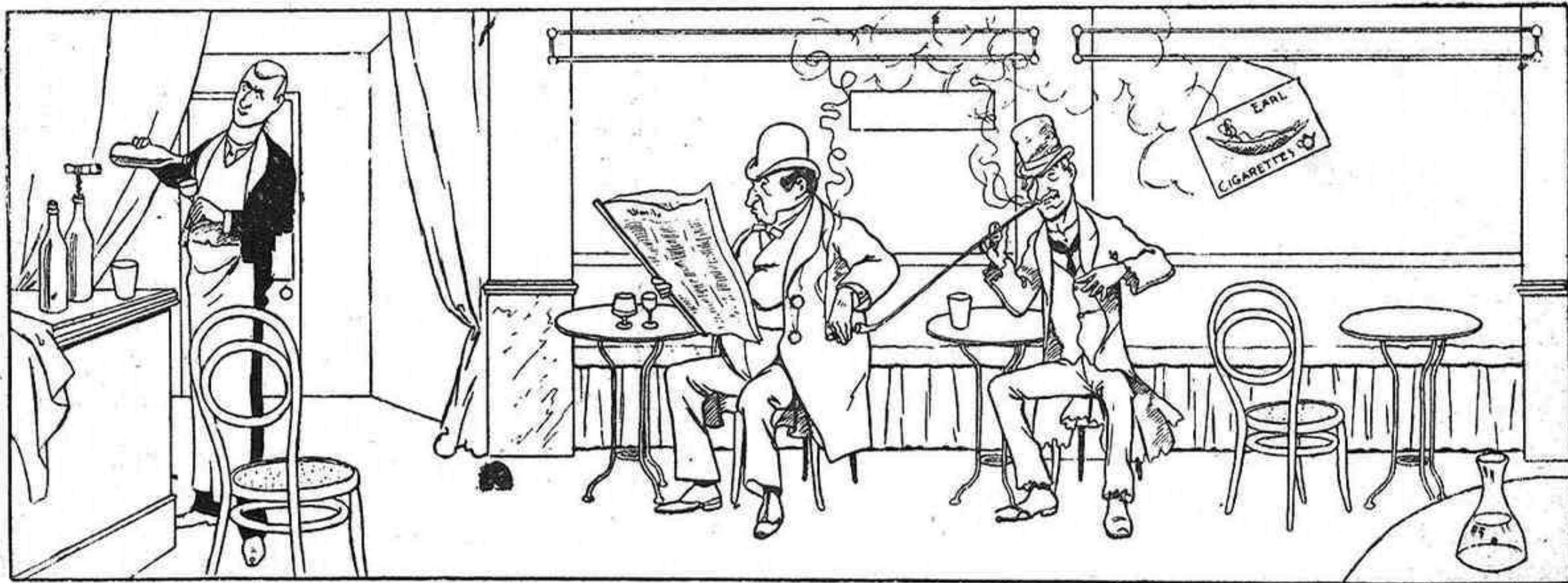
-Pendré un tabaco habano...

-(Ditxós de tu!)

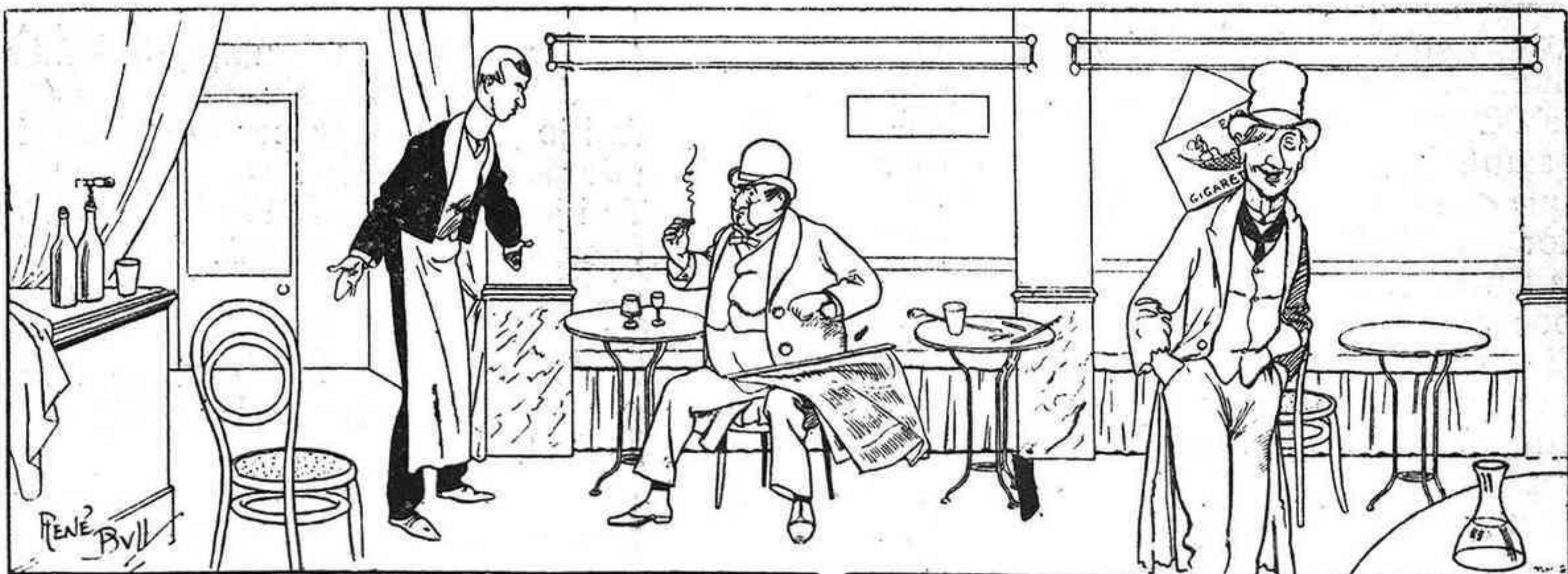
-Fa cara de tirar molt bé...

-(Se m'acut una idea!)

-No està mal!... Bon tabaco, bon tabaco...

-(Déu n'hi doret!)

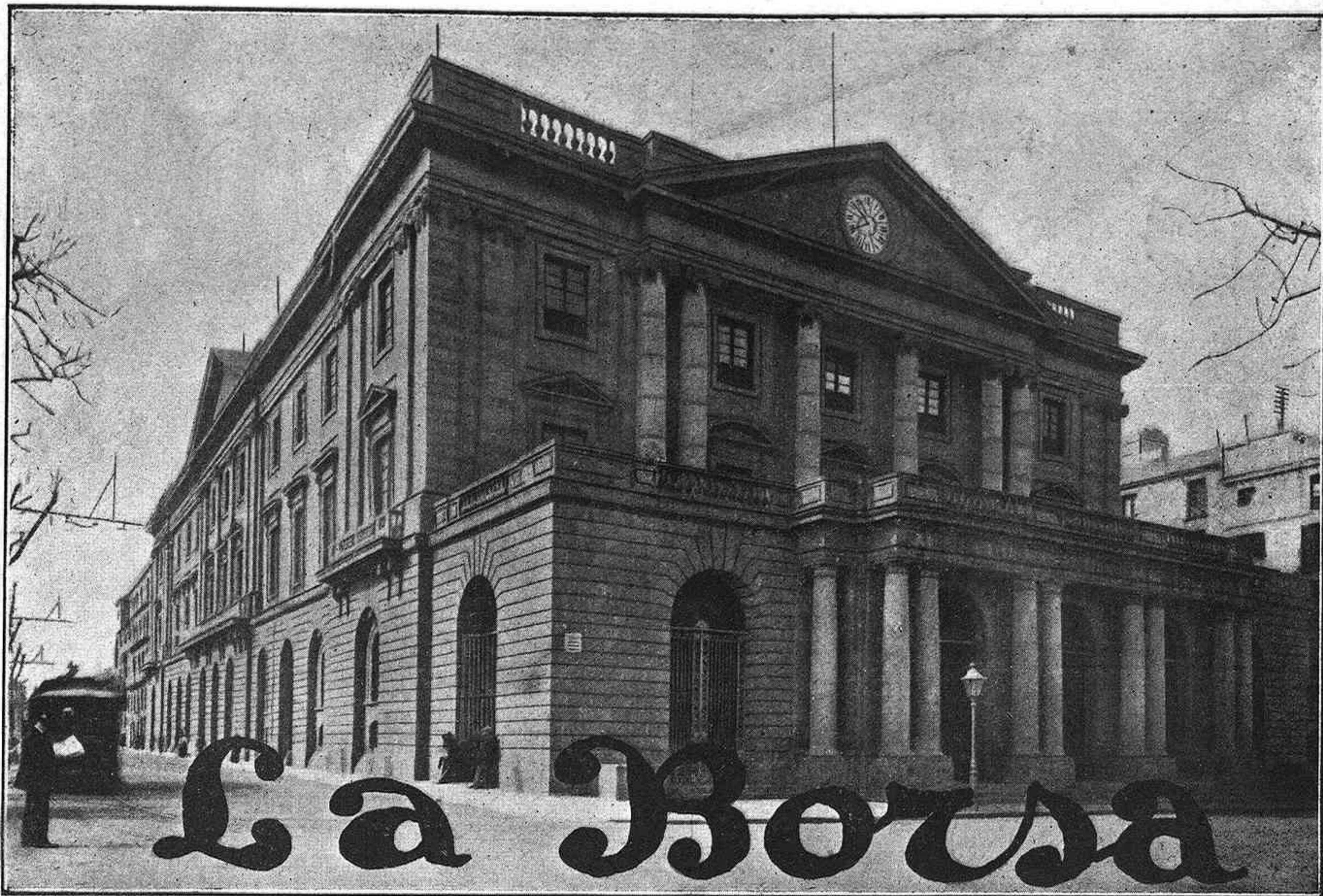

-Llàstima que s'acabin tan depressa!...

-(Veritablement, és una llàstima!)

RENÉ BRULL

11

Es una mena de cosa que no he entès mai prou bé i que encara que ho hagués entès no explicaria als lectors del ALMANAC DE L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, primer, perquè suposo que als que podria interessar-los ja ho saben, i als que no ho saben, millor.

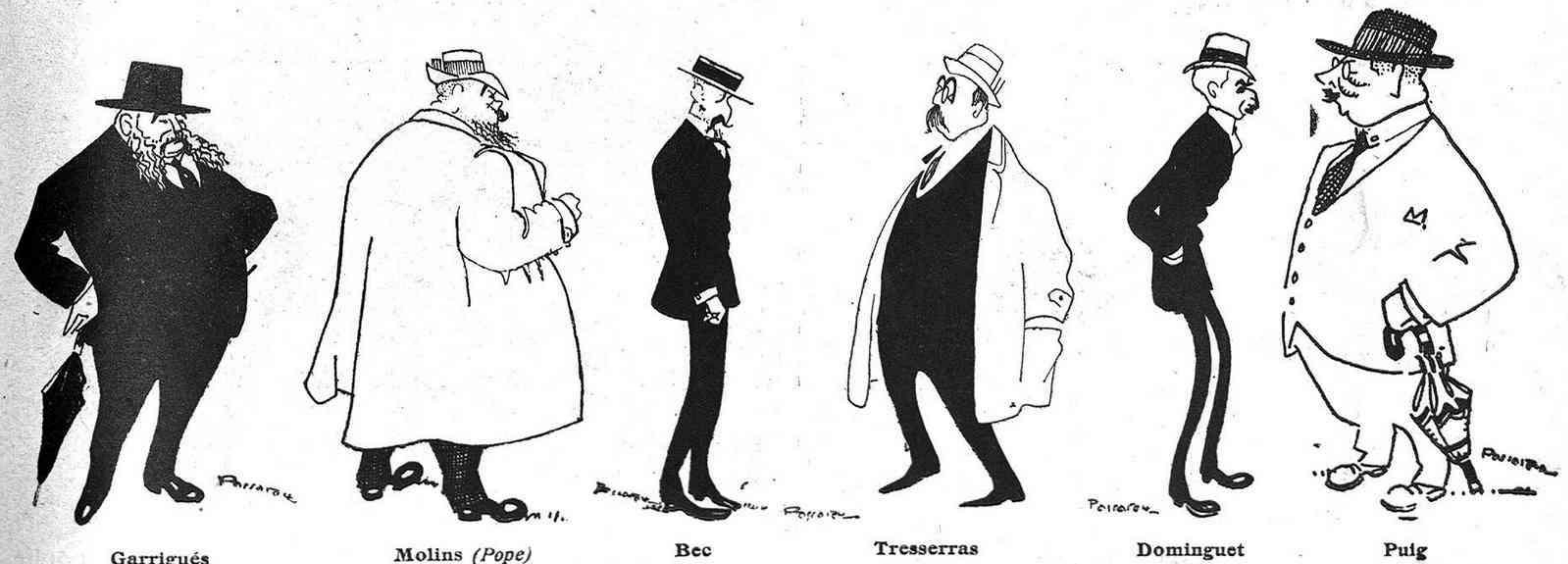
Perquè això de la Borsa és una mena de Fera Corrupcia que's menja als ignoscents, que arribaren en tal estat a majors i tenint alguns diners.

La tal fera, té coves molt ben guarnides en totes les

grans ciutats, tant a París com a Londres, a Berlín com a Madrid. En nostra ciutat hi té una cova i una coveta; la cova al pla del Palau, la coveta al carrer de l'Avinyó, allà on s'aixampla per a fer la placeta de la Verònica i entroncar-se amb la baixada de Cervantes.

La cova és ficada en un edifici gran, amb unes columnes en la fatxada tan grans, aixís mateix, que encare ho són massa per a sostenir lo que tenen d'aguantar. Això és per la banda de la entrada principal per la qual no's dei-

BORSISTES I HOMES DE BORSA, per Passarell

Garrigués

Molins (Pope)

Bec

Tresserras

Dominguet

Pulg

BORSISTES I HOMES DE BORSA, per Passarell

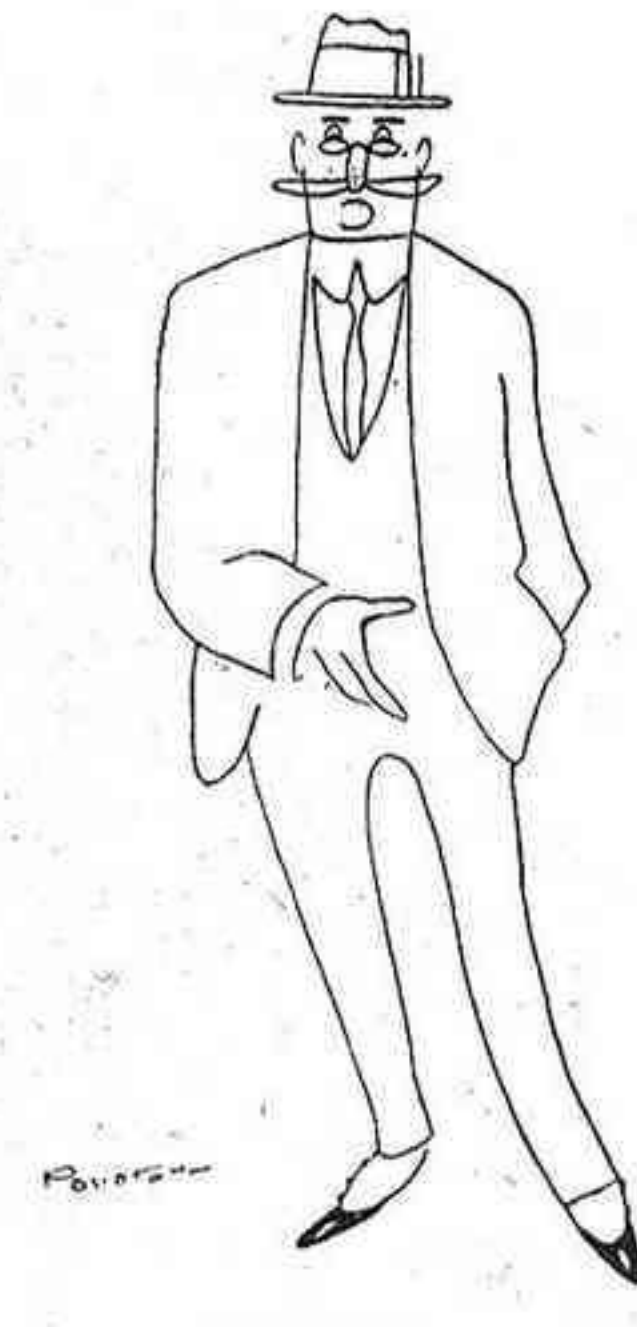
Bricall

Nonell

Pere Mir

César Torra

Max Linder

xa entrar. Per darrera no hi hà porta, pels costats sí, i per aquestes és per on entren les víctimes a ésser devorades per la bestia o diguem Borsa.

Després de entrar vos trobeu, en un pati, amb unes dones de marbre vestides bastant a la fresca, i amb uns lletreros que diuen: Europa, Asia, Africa i Amèrica i un gran brollador que presideix un Neptú, amb unes barbes com en Valentí i Camp, apoiat en un trident.

Al fons hi hà una gran escalinata de marbre blanc que serveix per unes gents que de moment, no'ns interessen.

Deixant-se de pati, d'escals i d'estatues, al entrar els homes que arriben corrent, com si els empaitessin o tinguessin por de fer tard, tomben a dreta o esquerra segons per allà on han entrat, passen per davant d'uns porters enribetats d'or, alcen una cortina de vellut, empenyen una vidriera i ja hi són.

De moment no's veu res, fòra d'una blava fumarel·la produïda per els cigars. De sota d'aquesta boira un soroll estrany: el sum-sum de mil converses, trencat a cada moment per crits salvatges pronunciats quasi bé amb rabia:

- Prenc!
- Dono!
- Vuitanta tres, set! set! set!

—Sis, prenc, sis! sis!

—Fet!

Al qui ha arribat de nou de mica en mica, se li acostumen la vista i les orelles an aquell enrenou i an aquell xivarri, aleshores s'adona de que ha entrat en una gran sala gòtica, molt alta de sostre, amb unes hermoses columnes, amb uns grans finestrals i un rellotge amb quinze esferes i tot de complicacions.

Després mira an els que'l volten i veu gent de totes menes, habillats amb vestidures diferents, preguntant-se els uns als altres coses i responent-se d'altres amb sense solta ni volta i separant-se sense donar-se les gracies:

—Què fem?

—Setanta tres quarts.

I avall.

Al foraster, si li pregunten lo primer, respón:

—Miri, bons. M'estava mirant això.

I l'altre li contesta:

—Fu!

A la nova pregunta:

—Què fan?

Respón:

—No ho sé.

—I doncs, què fa aquí parat?

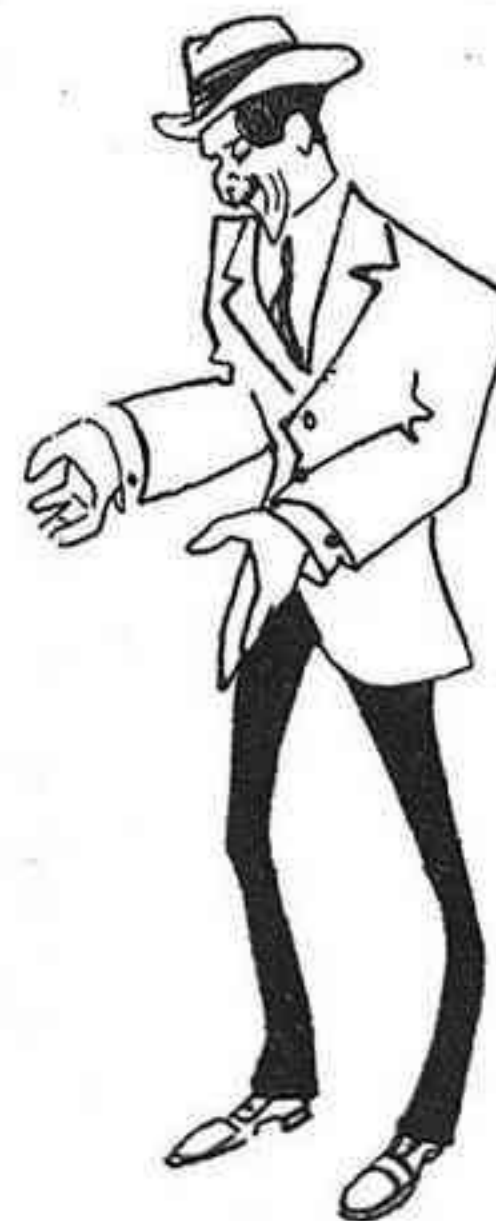
Però desseguida li agafen ganes de fugir. Ha arribat

Bonareu

Pérez Cabrero

Claveri

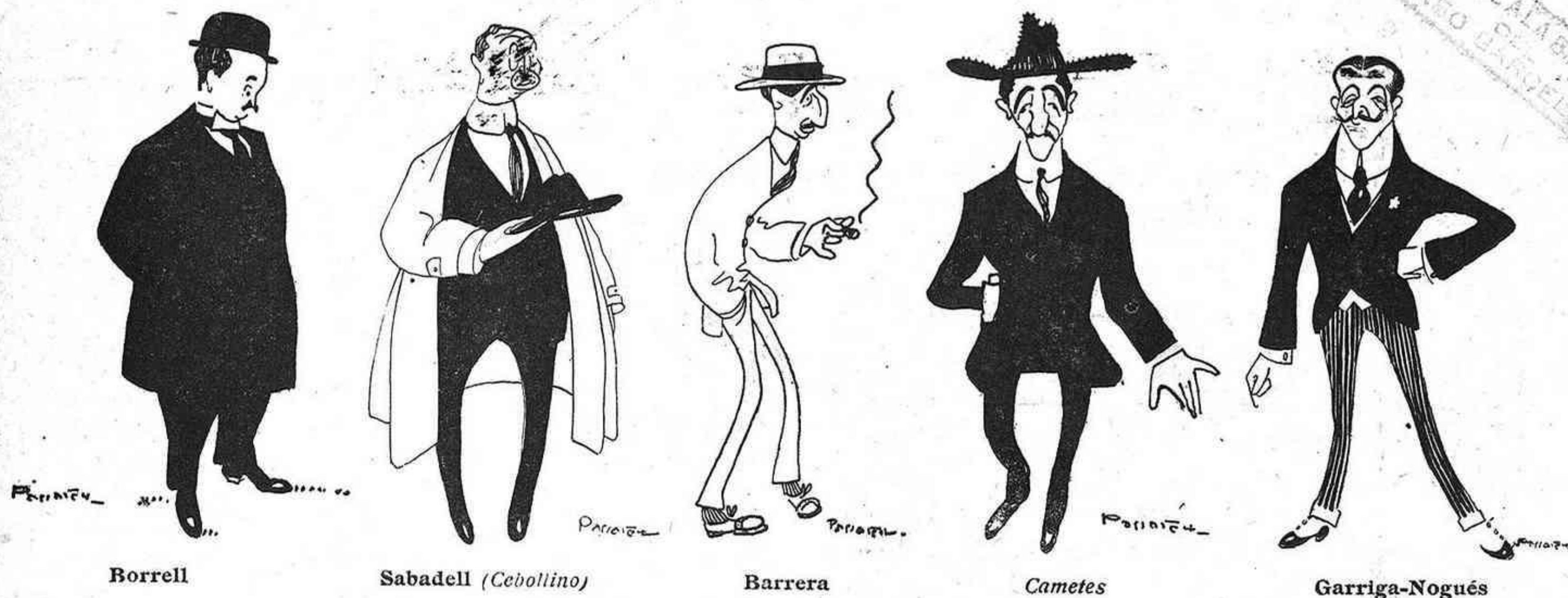

Mas

Corredor de càl Arnús

BORSISTES I HOMES DE BORSA, per Passarell

Borrell

Sabadell (Cebollino)

Barrera

Cametes

Garriga-Nogués

en dia de tràngul: a copia de cops de colze ha conseguit posar-se en tercera fila de les gents que s'estàn al darrera d'una barana rodona.

En la primera fila hi han uns senyors amb el barret al clatell, el cigarret a la boca i a les mans un llàpiç i una llibreta. Se tiren xanxes, riuen; de tant en tant un diu:

—Prenc vint cinquanta dos.

—Cinquanta cinc dono vint.

—Què feias ahir amb la Lola?

—Què se t'endona?

—Prenc vint cinquanta dos, però com sembla que hi presumeixis... prenc vint.

—De sobte s'acosten uns xicots a l'un i a l'altre i com si fossin folls comencen a cridar i a alçar els punys i els bastons i se llencen els números a la cara com escupinades i es diuen: Fet! com se dirien fill de mala mare.

I la gran generació que omple la sala se mou d'aquí cap allà com la mar, i a cada xifra s'alça un rum-rum i al arribar a un cert punt se veu al adroguer amb brusa llarga, al rentista, al que ningú sab qui és, fent signes al corredor i dient-li compri o vengui. Després segueix al executor de les seves ordres amb la vista plena d'ansia. Per fi se sent: Fet! seguit d'un geste de: ja se'n pot anar tranquil.

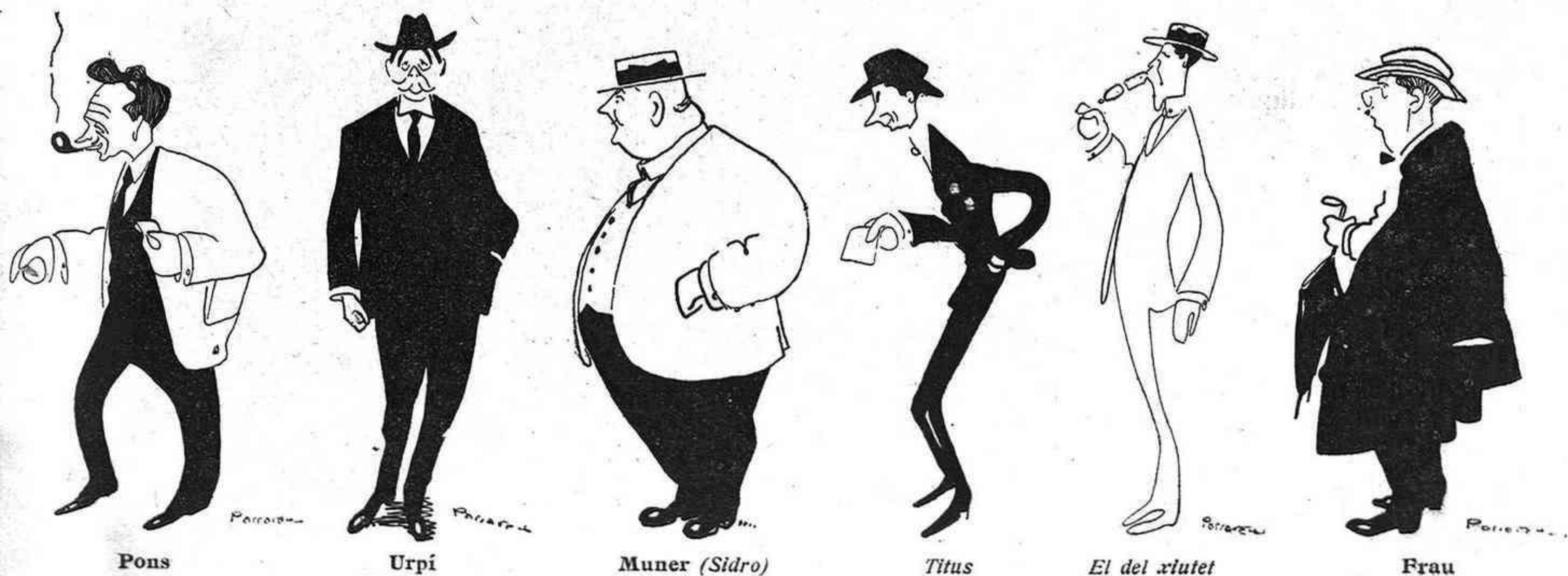
I el que ha guanyat fa un sospir de satisfacció i el

que ha perdut un altre d'alivi. Perque si l'un diu: són meus, l'altre pensa: més podí ésser.

El mal és quan no hi valen gestos ni mueques, quan els mussols no estàn pels reclams dels peixi-minuti sinó per a escoltar els recados i les ordres que'ls arriben desde aquelles cadires en que seuen aquells senyors primos o grassos, de mitja edat o ja vells, que's passen les hores obrint telegrams i donant ordres an aquells xicots tan vius perque les portin al corro. Sembla que no'ls hi vagi ni els hi vingui i són ells els qui manen allí dintre i com que són els qui manen, els qui s'emporten el guany. Ara, que quan reben també reben de debò. Però, això no passa gaire.

El gran rellotge sona hores i la comedia s'ha acabat. Amb tot la concurrència se resisteix a abandonar el local i en el pati aquell del déu dels mars i en el passeig de la Duana, encara crida i encara fa transaccions. Després en marxa cap a la coveta o sia el Borsí o si voleu el *Casino Mercantil*.

Emperò, abans d'anar-se'n alguns, tots concirosos, s'han acostat a uns senyors d'aire humil, tots campetxanos que's passegen per davant de les cases d'en Xifré. Aquests són uns bons amics dels qui perderen; els prenen el paper i sobre d'ell els adelanten fondos, no molt car, no. Molt barato. Es un negoci que no té perdua possible.

Pons

Urpí

Muner (Sidro)

Titus

El del xutet

Frau

Tot això era abans. Vingué la guerra i an aquells senyors, asseguts a les cadires, que donen ordres a n'els noiets aixerits no'ls convingué que seguís obert el saló aquell, i que lo que allí se pactés o s'hagués pactat tingués tanta força com si hagués estat fet davant d'un notari. Per a ells amb la guerra venia la de perdre. I va tancar-se el saló. Ara els pobres borsistes fan les seves operacions al pati o al carrer si fa bon dia, i, si plou, en un cafè on ballaven flamenques i avui hi ballen mil·lions.

OCHIO

REI CODRO

(FRAGMENT D'UNA LLEGENDA)

—Sinó fós per deixar-vos sol, ja hi fóra al lloc de més perill; a morí o vèncer per la Patria i pel Rei.

—Digue'm, Neleo:

¿què és la Patria per tu?

—Que... ¿què és la Patria?

Prou que'ns ho heu ensenyat, de nins, mil voltes. La patria nostra, l'invencible Atica, és la terra dels hèroes venturosos, del sol roent, dels prats verds, dels déus fets homes. La patria és el breçol de nostra ardida raça immortal...

—Es cert, fill meu, la Patria és això hermós que dius, però és, ahora, molt més: és el passat i és el pervindre; és el petó que'ns dona al front l'Historia, és el dret a la vida que reclama el seny de l'home lliure; és la natura, és l'ambient, i la llum, i la dolcíssima flaire d'amor que exala nostra terra. I... ¿el veus, el cel, allà?... Es de tots els homes, l'immensa nau; però ¿és que per ventura no hi hà un cel que és el nostre? Aquest troç, mira-te'l. La Corintia i l'Arcadia i la Laconia i tots aqueixos pobles que completen l'ambició Peloponès l'admiran aqueix cel; és igual que'l d'altres terres, però aquest, per nosaltres, és més nítid, fins ens sembla més blau perquè és el nostre. I així esdevé amb el mar, i amb les muntanyes; Tot té un caràcter distintiu... ¿No't fixes, les tradicions, l'idioma, i l'art i els cultes i les costums, com tot vé que s'impregna d'una major bellesa, éssent de casa?... Les allaus forasteres invadeixen avui nostre terrer; elles ens roben lo més sagrat: els furs, l'independencia. Al pendre'ns la reliquia, ¿qui és que atura la nostra dignitat violentada? ¿De qué'ns haurà servit, llavors, el viure amb vida propia anys i més anys?... quin mèrit ma corona tindrà, si se m'obliga a deixar-la a ses mans?... La vida... (pensa que això, per tu, és trascendental)... la vida sens llibertat, ni ideal, ni llengua propia és quelcom que repugna. Ans de rendir-vos a l'enemic, al invasor, al barbre, apureu, fillets meus, tots els recursos; moriu matant, si cal, en la defensa; vessèu del vostre cor la generosa sang que vos he donat, i que ella sia benèfica rosada en sacrifici de lo més grat als déus: de l'amor patri!

J. BURGAS

Comediografia

FINAL CÒMIC D'UN MELODRAMA

En el meu poble, i al dir *meu* me refereixo al poble on he nascut i resideixo, on guardo les més cares afecions i sensacions, caricies de l'esposa, etc., etc..., varen venir, fa molts anys, temps en que'ls melodrames feien furor i encara no sabíem ben bé lo que era l'alta comedia, ni la baixa tampoc, una colla de còmics dirigits no sé per qui, ni recordo tampoc el nom del *melo* de referència que varen representar.

Sols tinc present que als vols del final, el traïdor, de incògnit, feia portar una carta per un comparsa al primer actor, el qual se trobava sol en mig de la escena.

Aquest preguntava al comparsa esmentat, al entregar-li la susdita carta, qui era que l'hi feia portar, tenint de sortir, amb aquest toc d'atenció, el traïdor creuat de braços, dient-li que era ell. Se disputaven una estona i venia acte seguit el desafió en tota regla, del qual quedava mort el traïdor, fent una ditiràmica tercerilla amb aplauso i alegria del públic intel·ligent an aquesta classe d'entremaliadures.

Doncs bé; aquest comparsa que tenia d'ésser el més expert de la colla, varen fer-lo designar per en Jaumet, renomnat cabo de comparses del teatre on se representava dit melodrama, envejat per molts i carregat d'atencions pel séus subordinats i d'altres que aspiraven ser-ho, els quals el respectaven com un verdader cabo d'exèrcit militar.

Arribat el moment culminant o sigui el fragment que ja he referit sortí tot seriós el comparsa de confiança amb la carta de referencia, entregant-la al primer actor, fent-li un cerimoniós acatament. I aquest, naturalment, tal com tenia que resultar, després d'haver-la llegida, li preguntà, natural:

—¿Quién te envía?...

I el traïdor que tenia de sortir ràpid an aquesta pregunta no pot fer-ho, ni encarar-se amb el primer actor, matant així, un cop d'efecte preciós; el més bó de l'obra per a guanyar-se la benevolencia dels assistents.

Verge santa, quina desgracia!...

El primer actor no sabent de que và no's desentcoratja per tan poca cosa, i, repeteix amb més força, amb els ulls sortint-li del cap:

—¿Quién te envía?...

I el traïdor res, com si tal cosa no anés per ell, no surt pas de dintre, entre bastidors.

I el primer actor, disposat a no deixar decaure l'obra, repetí amb més ardor i més força que mai, esperant que els séus crits serien toc d'atenció pel séu distret company; tot agafant al comparsa portador de la carta per les espatlles, a fi de refermar més i més el cop d'efecte ideat per l'autor, repetí:

—¿Quién te envía?...

I el comparsa, pensant que anava de serio i que l'hi havien donat malament la sortida, contestà tremolant com la fulla a l'arbre.

—En Jaumet..., el cabo de comparses!...

El traïdor, causant d'aquests recursos espontanis del primer actor per a que no decaigués el *melo*, el qual com ja he dit tenia de simular que's moria en mig d'escena, després d'un desafió, estava morint-se de veres en un recó ben apartat amb un mareig tan repenti com inesperat, que no hi veia de cap ull.

LARI C. BAGES

L'ANGLESET, per Adelt.

—Veiam; què faries si't trobessis davant per davant del Kronprinz i del Kaiser?
—Doncs... an el Kronprinz li diria: que és ton pare aquest *cabàs*?... i amb el Kaiser ens les espinariem.

AHIR I AVUI

A Dolors Palau i Roura

Sol que un jorn se deixondia
escampant sa llum potent,
avui, plé de melangia,
ja va minvant i fent via
de llevant cap a ponent.
Van minvant mes energies,
ma inspiració va minvant,
les il·lusions, les follies,
els amors, les alegries,
tot fuig, tot me va deixant!
Soc una llantia esmortuida
que ningú pot revifà;
soc un arbre sens florida
amb l'arrel fonda i podrida
que'l llenyater tombarà.
¿Què pots esperar de mi
si'l cor la neu m'ha colgat?
¿que no veus que ja so'l fi
de l'entenebrat camí
que porta a l'Eternitat?
En edat en que'ls afanys
no feien presa en mon cor,
ni preveia els desenganys,
a una noia dels teus anys
li parlava aixís, d'amor:
«Tens els ulls de Dolorosa
i a voltes rebrollen foc:
tens la frescor de la rosa
i el cutis talment se't posa
com la pell de l'abercoc.

Ta boca rosada i fresca
es una bresqueta en flò,
per la mel d'aquesta bresca
¿quin cor hi hà que no apetesca
transformar-se en papelló?
T'alè dolça i perfumada
l'ambient omple de perfum,
i ta esplendent mirada
la cambra més amagada
com sol, l'inonda de llum.
Ta cabellera daurada
per l'espatlla et va lliscant
feta rulls i destrenada,
com l'aigua d'una cascada
per les roques devallant.
Ta vèu dolça i melodiosa
l'oic constant de sol a sol,
m'apar, si és matí, d'alosa,
més tart de calandria airosa,
i si és nit, de rossinyol.
Per ton bell cor ets aimada,
puig tant dolç cap més no'n sé,
per ta virtut admirada,
i pel jovent comparada
a Galatea o a Hebé.
De tu admiro la bellesa
i ton cor angelical,
ta modesta sencillesa
que com estel de puresa
llúu en el teu front virginal.»

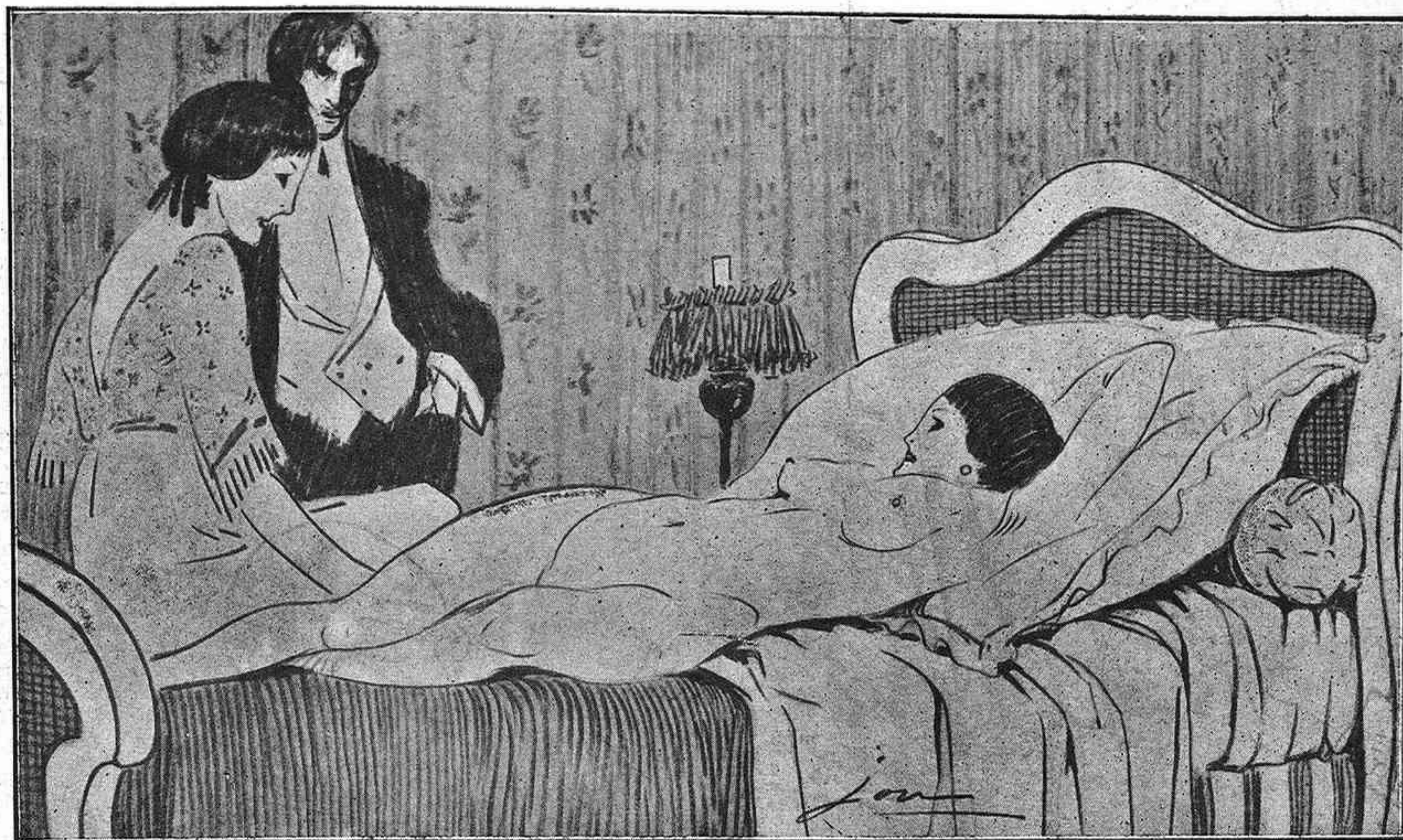
I així, per aquest estil,
parlava an aquella rosa
brotada en el mes d'abril,
que era com tu tan gentil,
que era com tu tan hermosa.
Mes a tú parlar-te així
mancant-me la joventut
fóra improcedent en mi:
dir-te jo el que no't dec dí?
primer Déu que'm deixi mut.
Noia, tu, entenimentada,
poses alt el pensament;
i de l'Art enamorada
per ell te sent subjugada,
a tot hora, en tat moment.
Sia per tu sagrada Arca
on serves dintre son cel,
recorts de Bach, de Petrarca,
Dant, Calderó de la Barca,
Miquel Angel i Rafel.
Perxó lluites amb fè vera
com els atletes forçuts;
sens guaitar mai endarrera,
no comptes mai els vençuts.
Això sols, pobre de mí,
tenint el cor tot colgat
de neu, és el que't puc dí,
tot fent via pel camí
que porta a la Eternitat.

EMILI COCA COLLADO

NOTA PARISENCA, per Meroé.

D'ensà que tenen guerra amb Alemanya, els francesos es fabriquen ells mateixos la cervesa.

EL CARÀCTER, per Jou.

—Fingiment, dieu?... Precisament jo amb les meves coses soc molt natural i no m'amago mai res.
—No,... si ja ho veiem, ja!

Al toll

Cada dia, exactament a la mateixa hora, les tres menys deu minuts, les trobava al carrer de Fontanella.

Igualment que jo, aquelles dugues xanoses xicotes devien anar a toc d'esquella i eren també puntuals.

M'havia tan acostumat a veure-les, que si algun dia, per una mica de retard o de avançament no les trobava, restava murriós fins que'm distreia de les meves cabories la feina del despaig.

El veure-les m'alegrava, i, al poc temps, semblant-nos a elles i a mi que ja erem antics coneguts, ens canviavem un somriure de simpatia.

Pel tros que va de Canaletes fins al carrer de Bilbao, caminava amb força calma per a que fos més segur l'encontre; elles portaven sempre aquest pas airós i elegant de les nostres modistetes, un xic més viu quan van al taller que quan ne tornen.

No m'havia mai preocupat l'ofici que tenien ni on treballaven. L'hora en que les trobava no'm permetia perdre temps seguint-les. Per altre part tampoc m'importava gaire, ja que aquelles dugues noies no tenien altre interès per a mi que'l constituir un dels molts petits incidents de la vida ciutadana amb els que un esperit, fàcil de contentar com el meu, omple agradósament el viure.

Cada tarde el camí del cafè fins al treball me l'omplien aquelles delicioses inconegudes. Primer amb l'ansia de trobar-les, més tart amb el goig de veure-les i després amb el record del seu deliciós somriure, feia cada jorn la meua via amb el pensament ple de la seva dolça imatge. Després ja no m'en recordava més fins al dia següent.

Aquella encisadora parella m'hauria, sens dubte, in-

teressat molt més si jo hagués tingut vint anys menys. Una d'elles sobre tot, la més joveneta, era una preciositat i a no ésser pel temor d'arrencar-li una rialla burleta,

DE LA DOLÇA CATALUNYA

Dibuix de T. Bergadà

GENERAL A LA BIBLIOTECA
DE BARCELONA

L'ASSETJAMENT, per *Porta*.

—Jo soc una plaça forta i no'm rendeixo així com així... Eit... a menys que
vostè disposi d'algun enginy de guerra formidable.

—Això deixi-ho anar!... No és cap morter de 42, pero... vaja!...

qui sab si no hauria pogut resistir al desig de tirar-li unes flors. La por al ridícol posava un judiciós fré als meus entusiasmes.

Eren segurament dugues germanes. La més gran tindria uns dinou anys i la més petita de quinze a setze. Anaven sencilles, però vestides amb un gust exquisit. Portaven la faldilla de llaneta blava, brusa blanca de seda amb solapes escoceses, sabates escotades de xarol que marcaven uns peus bufons malgrat els talons baixos, pentinat sencill i la cara neta sense polvos ni pintures. Aquells còssos ondulants, aquells rostres expresius i aquells ulls

ignoscentment maliciosos deixaven al passar un rastre de alegria.

*
*

Feia vuit dies que no trobava les meves amigues i estava neguitós. Sentia que'm faltava quelcom. M'havia tan acostumat al seu agradós somriure que, al faltar-me, la tristesa m'invadia com si anyorés alguna cosa essencial per a l'alegria del meu esperit.

Al desè dia—¡prou que'ls contava!—varen reapareixer exactament a l'hora de costum. Anaven vestides de

LA MODA, per Jou.

—No sé, avui aquest tè no'l trobo com els altres dies.

—Es clar, dòna. Com que ha d'ésser de les cinc, i no més són tres quarts...

PROJECTE, per Sancho.

—Demà prenem Dixmude, passat-demà prenem Calé... I, un cop tinguem Calé, jo ja m'en tornaria a casa.

negre. Varen mirar-me tristement com si em donguessin explicacions de la manca de somriure en els seus llavis. Jo vareig correspondre a la seva muda explicació amb una mirada pietosa que segurament varen agrair. Amb els ulls pot parlar-se més depressa i més eloqüentment que amb la boca i en dos segons varem exterioritzar sincerament i sense paraules inútils tot el sentiment pregon de les nostres ànimes.

Durant molta temporada no varem fer altre cosa que canviar, al trobar-nos, una mirada fonament impregnada de tristesa. Després, un dia, per no recordo quin còmic incident ocorregut al carrer, varen topar-se les nostres mirades encara amb un mig riure a flor de llavi. D'aquell dia en avant varem saludar-nos de nou diàriament amb l'antic somriure de simpatia que tant m'alegrava l'esperit.

Vestides de negre feien encare molt més goig. La petita semblava ja més dona i fins els seus ulls havien perdut aquella ignoscència de nena que tenien quan va començar la nostra coneixensa. La gran era ja una dona esplèndida, de formes exuberants i ulls plens de promeses.

Cada dia sentia més tentacions, al trobar-les, de buscar ocasió de fer-hi coneixensa, però la por de perdre la confiança i simpatia que'm demostraven amb aquell

agradós somriure, contenia la meva impaciència per a canviar-hi algunes paraules i esperava que qualsevol circumstància favorable dongués lloc i ocasió a convertir en dolça amistat aquella sencilla i agradosa coneixensa.

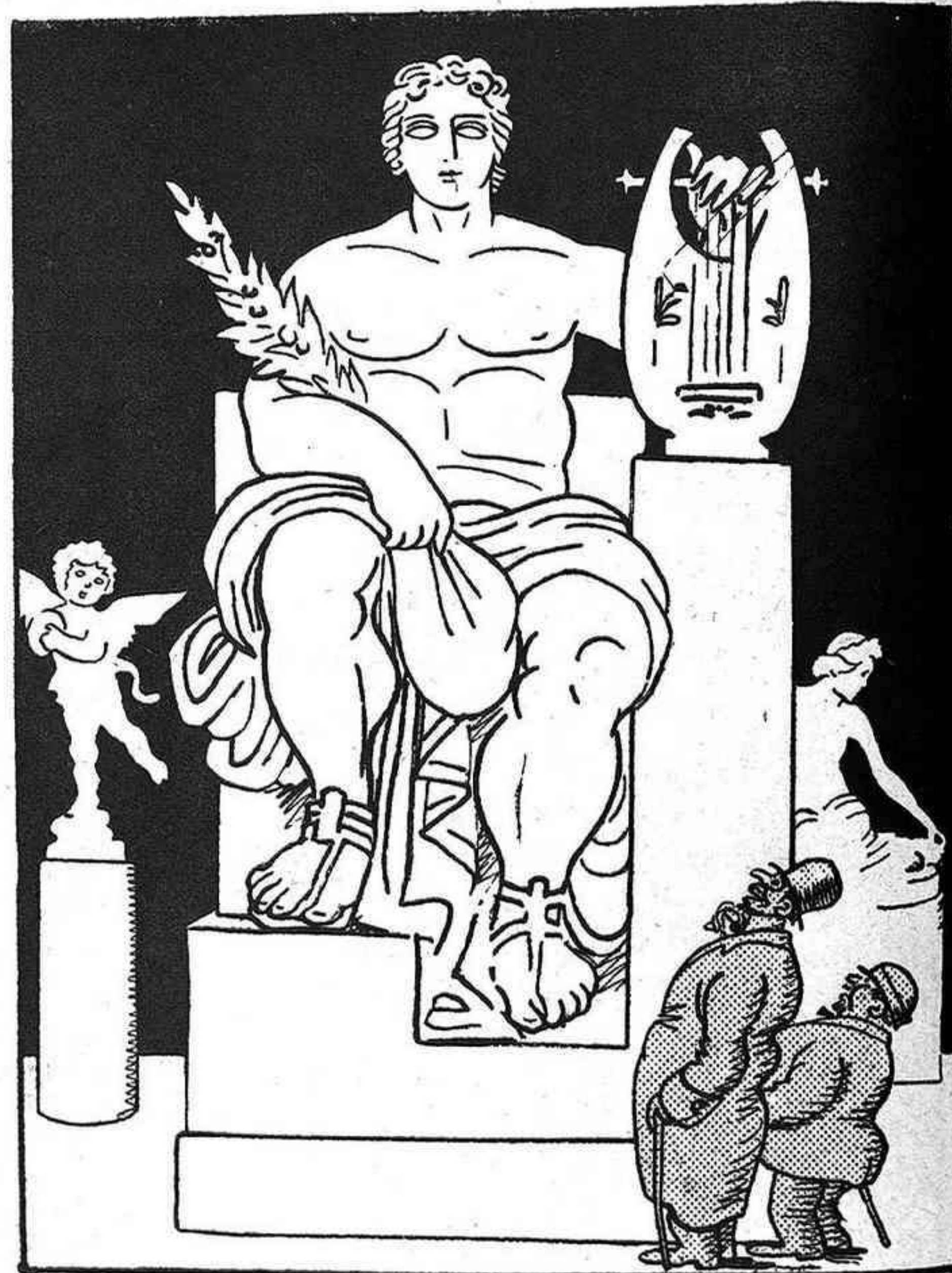
* *

Tots els castells que havia fet enlaire anaren sobtadament a terra perquè, tot d'una, deixaren de comparèixer al carrer de Fontanella, aquelles dugues germanes.

Varen passar deu, i vint i trenta dies i ja no les vareig veure més. Al principi estava verament disgustat i qui sab els pensaments i les històries que va forjar la meua fantasia. Després, més asserenat, vareig calcular que segurament haurien canviat de pis o de taller i ja no'ls era de passada el carrer de Fontanella per anar al seu treball. Al cap de tres messos apenes si m'en recordava, embabiecat amb una hermosa moreneta que cada dia, a les tres menys cinc minuts pujava al tramvia d'Horta, al carrer d'Ausias Marc.

* *

Fa pocs dies vareig anar al Teatre Nou a veure una obra que constituïa l'èxit de la temporada. El teatre estava casi ple abans d'aixecar el teló. Vaig sentar-me a una butaca de la segona fila, entretenint-me amb *El Noticiero*, mentre esperava que comencessin la obra.

L'ESTATUA EN PROJECTE, per Sancho.

—Noi, quina Pau més robusta!

—Es la Pau futura. Aquests sacsóns de vianda de les cames són de tant jugar a foot-ball.

Acabat el primer acte vaig aixecar-me per a donar un cop d'ull a la sala del Nou, sempre atapeïda de dones guapes. Al dirigir la vista a una llotgeta vareig quedar dolorosament sorprès. Les dugues *amigues* del carrer de Fontanella eren allí amb dos d'aquests tipus repugnants, barreja de senyorets i *pesses*, que tenien prou diners per a comprar virtuts i prou cinisme per a ensenyar descarament al públic el desgraciat fruit de ses hassanyes odioses.

Anaven — ¡pobretes! — estrafalariament habillades. Els vestits eran tallats segons la moda més estremada, exagerada per les mans barroeres d'una modista de cocots, i muntats amb sedes, faixes, cintes i puntes de colors cridaners; duien calçat de xarol ple de civelles i brillants, amb talons exageradíssims que'ls dislocaven el peu, mitja blanca de seda i capell monstruós ple de plomes, fruites i llaços; anaven carregades de joies aparentment riquíssimes. Ensenyaven ben clarament que eren dugues aprenentes en la vida miserable del vici i encara no sabien portar el trajo vergonyós de les venedores de l'amor a la menuda. Els seus conqueridors alçaven el cap orgullosos veien que ses conquestes cridaven tan poderosament l'atenció de tot el públic.

La més petita va adonar-se de mi i va mirar-me somrient; després, i accentuant el somriure, va tocar amb el colze a la seva germana; aquesta va mirar-me i, més conscient de la seva deshonra, va tornar-se roja.

Jo vareig abandonar el teatre sentint com si dintre meu s'hagués ensorrat tot un castell d'il·lusions, d'espe-

FERM GERMANÓFIL, per Picarol.

—El dia que no quedí cap anglès, estripo totes les factures i em menjo un pollastre.

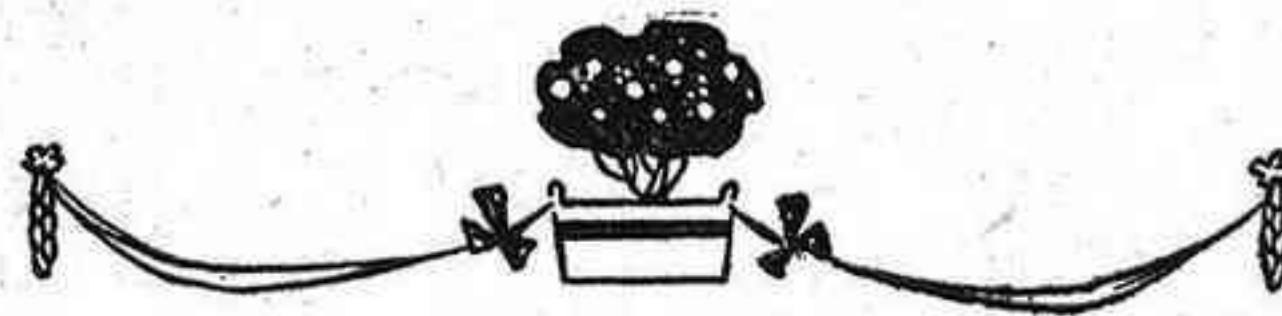
PACIFISTES, per Picarol.

—No hi hà sermó, avui. Hi han rogatives per a la pau europea.

—Me'n fum de l'europea!... La pau de casa necessito jo, que'l gendre sempre m'està fent la guerra.

rançes, de simpaties; tenia al cor una punyent ferida com si alló que havia vist arrocegat pel fang daurat de la vida viciosa, fós carn de la meua carn...

JEPH DE JESPU

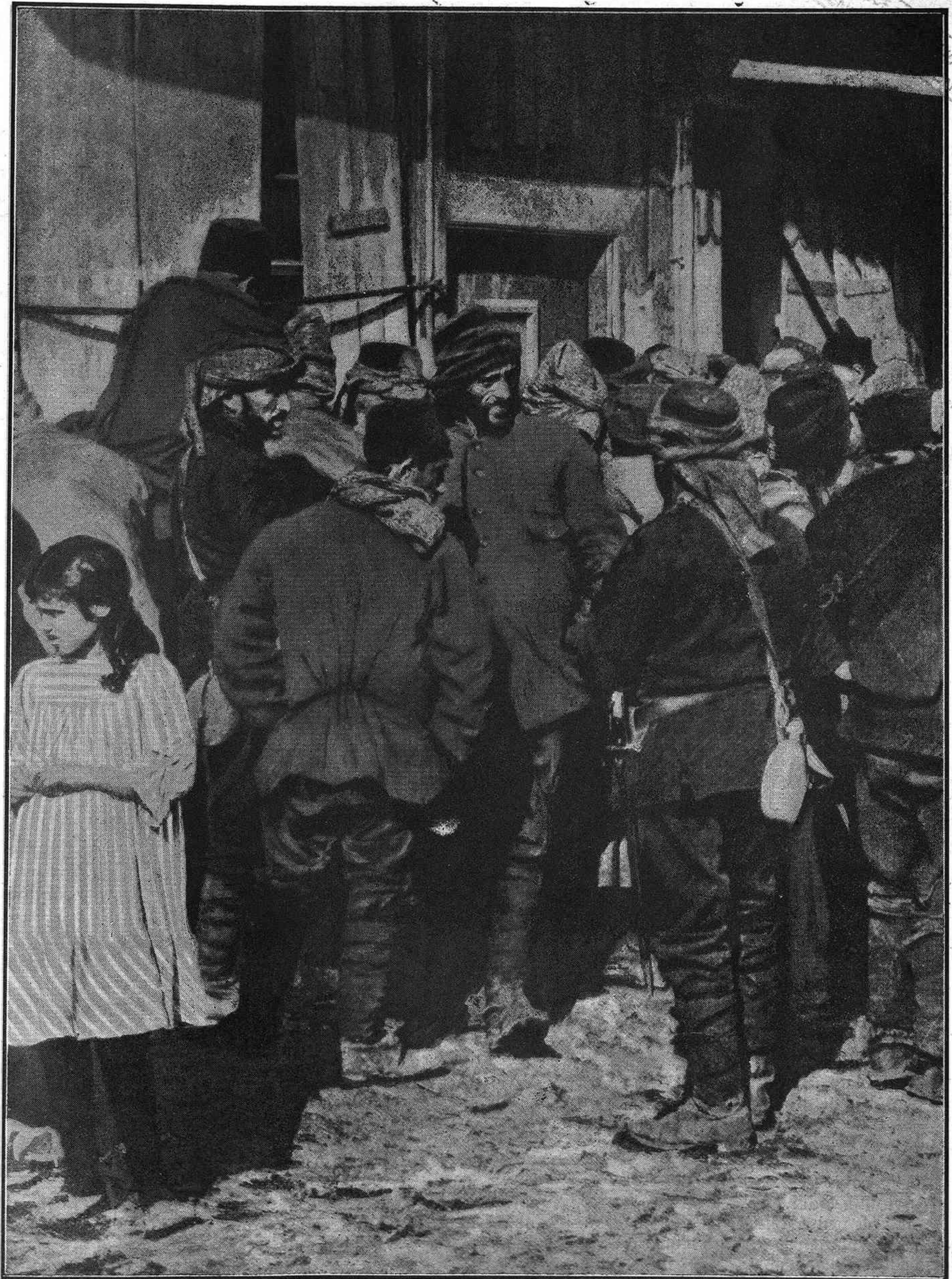

Cara i creu

Si t'han dit que t'estimo perque ets bona i bonica, han parlat amb certesa; i creu que han ben mentit si llingues atrevides, alguna volta han dit que a la teva mà aspiro perque ets de casa rica.

Que a la teva mà aspiro perque ets de casa rica, si llingues atrevides, alguna volta han dit, han parlat amb certesa i creu que han ben mentit si t'han dit que t'estimo perque ets bona i bonica.

QUIMET

ELS HORRORS DE LA GUERRA (fotografia N.)

Patrulla de soldats turcs, els quals després de dos dies de marxes forçades, entren a un poblet i s'enteren de que no hi hà ni pa per a entretenir la fam.

La dida

I

El senyor Ministre té por de tornar-se boig.

I en veritat que no li falten motius, pobre senyor.

L'esposa de Sa Excel·lència ha tingut un nen, ros i aixerit com unes Pasqües. Però la bona senyora no pot criar-se'l, i amb tot i que'l tendre infant no ha complert encara una setmana, en aquest curt espai de temps ja ha tingut set dides!...

L'una ha resultat que no tenia llet, l'altre era porca com una truja, l'altra patia una enfermetat contagiosa, l'altra... En fi, set calamitats, amb més infules que'l Sha de Persia.

—Aquest nen se'ns morirà, amb tants canvis!—clama l'infeliç mamà, verament desconsolada.—Se'ns morirà, se'ns morirà!...

El Ministre, aterrat, no sab què dir, ni què fer, ni a quin cantó acudir, ni on girar-se...

Se'ns morirà, se'ns morirà!... torna a murmurar la pobre senyora.

En aquest moment s'obra la porta del quarto.

—Hi hà una dida.

II

Vuit dies després, el Ministre i sa esposa es comuniquen les seves impressions.

—Sembla que aquesta dida ha sortit bastant bona.

—Immillorable. Té al nen com una rosa; però, fill, mai para de demanar.

—Què voldria, ara?

—Que li col·loquis al seu marit.

—Això rai!... Digue-li que me l'envii al ministeri.

—Sí, sí; convé tenir-la contenta.

III

Al cap de dugues setmanes.

—Sabs?... Ja ha tornat a demanar una altra cosa.

—Ditxosa dida!... Què vol?

—Un empleo pel seu germà.

—Digue-li que no pot ésser.

—No goso. La negativa, segurament, li ocasionaria un disgust, la llet se li espatllaria, i el nen, que cada dia és més maco, en sortiria perjudicat.

—Tens raó. No'ns emboliquem... Donarem un empleo al apreciable germanet.

IV

Passats altres quinze dies.

—Aquesta gent és insaciable.

—Parles de la tribu de la dida?...

—Sí, Avui m'ha sortit la senyora amb una nova pretensió.

—Què demana?...

—Una col·locació pel seu sogre.

—I no li has dit?...

—Ja pots pensar-t'ho. Que això era abusar; que pagant-la bé, com la paguem, no tenia dret per a molestar-nos d'aquesta manera...

—I què?...

—M'ha contestat que *bueno*... i que'm busqués una altre dida.

—Endavant!... Ficarem al senyor sogre en qualsevol recó del ministeri.

V

Als tres mesos justos.

—Ja hi tornem a ésser.

—Un altre empleo?

—No. Ara son dos els que necessita. Un per a un cosí i un altre per a el seu cunyat.

—Però això és el cinisme en persona!...

—Com vols arreglar-ho!... Es tracta de la salut, potser de la vida del nostre filllet. Repares que hermós se'ns està posant?...

—Sí, però... dos empleos més!...

—Què hi faràs!... Ens el cria tan bé!...

VI

Han passat setze, divuit, vint mesos.

La senyora del Ministre dona la gran noticia al seu marit.

—Aleluia!... Avui hem desmamat al nen.

—Ah!... I com s'ho ha pres, el nostre reietó?...

—Perfectament bé.

—Es dir que pot donar-se'l ja com a definitivament desmamat?

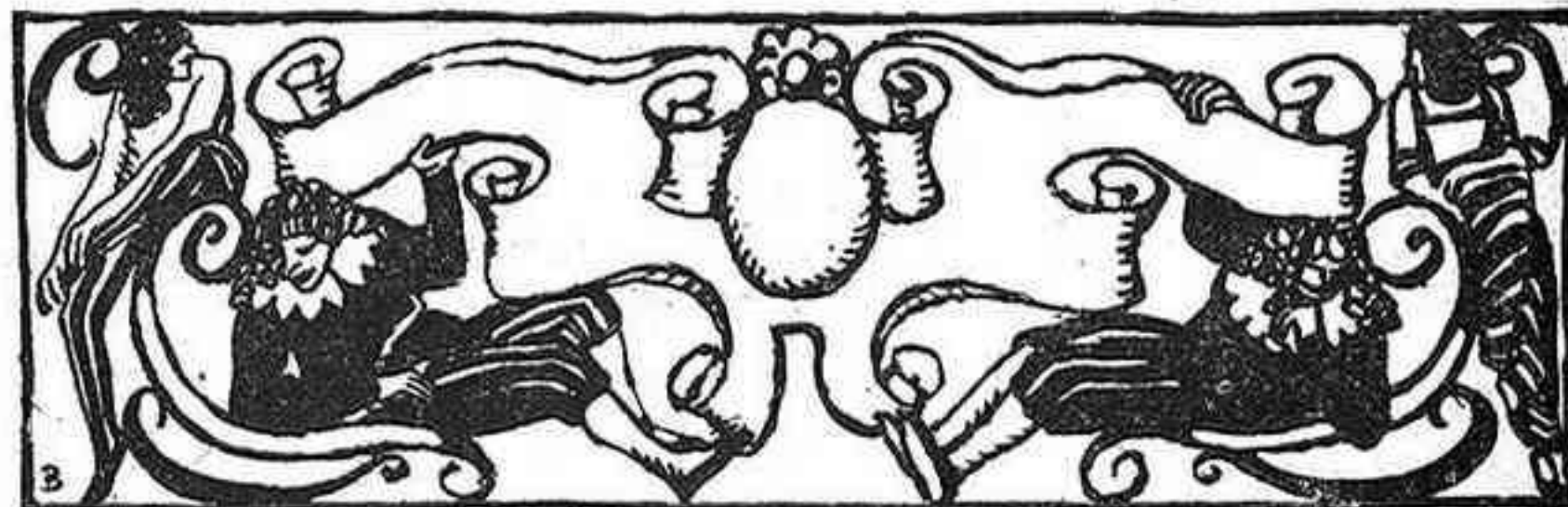
—Definitivament.

—Llavors... demà *desmamarem* també a la família d'aquesta fresca.

I, cridant a un secretari, li diu:

—Extengui immediatament la cessantia de l'home de la dida, del germà de la dida, del cunyat de la dida i de tota la parentela de la dida.

FANTÀSTIC

Postal

Amb totes les precaucions, avui, un amic de casa, m'ha assegurat formalment que estàs a punt de casar-te. Anant probant sort, al fi has trobat lo que cercaves: un home ric i elegant que, de disbauxa en disbauxa, ha passat la joventut i ara vol emmaridar-se. Diu que, pensant amb això, tot el dia rius i cantes.

«Jo n'estic molt content! quan eres meva pujaven més els plors que les rialles... Doncs, si avui ets feliç ¡ditxós el dia que de tu l'àngel bó va separar-me!»

Igual li he dit a l'amic, semblant que no m'afectava... mes, del cor, furtivament, se m'ha escapat una llàgrima.

MIQUEL ANGEL

NECROMÀNTICA, per Picarol.

—Què me'n dius del nou ofici?... Es un veinat tranquil aquest, oi?

—Sí; no més m'empipa perquè són uns veïns que per Nadal no'ls hi pots portar la dècima.

Foot-ball

PARTIT AMISTÓS ENTRE ELS TEAMS

COSSA I TRABETA

Són les quatre ben tocades; els terraplens i les grades plenes d'una concorència que demostra sa impaciència amb xiulets crits i... *patades*.

No es troba un *refrée* atrevit capaç de jutjà el partit davant d'un públic fanàtic, que'l deixarà estabornit si no guanya el *team* simpàtic.

Per fi, un jove molt després, veient que tothom esquivava un càrrec tan compromés, si bé en foot-ball no entén res, agafa el xiulet i... *arriba!*

Contra el Cossa i el Trabeta, que juga a favor de sol, ràpid s'acosta a la *meta*, passa un *mig* al *extrem dreta*, i aquest *shoota sobre goal*.

Una *carga* intencionada, d'un que juga força brut, amb *penalty* és castigada, i al *marc* del *Cossa* és entrada la pilota d'un fort *shoot*.

Part del públic amonesta al *refrée*, que no hi entent; el *Cossa* també protesta... i això ja ens diu que la festa acabarà malament.

Si bé sembla que s'imposa la raó, i com si tal cosa, continua ferm el joc, es veu que'l *Cossa* es proposa fer la *pau* a sang i a foc:

Mes, un fanàtic que ho nota, protesta d'aquest futbol i an els del *Cossa* esbalota, a l'ensemps que la pilota per un *àngul* entra al *goal*.

Nova invasió!... Més cridoria! El *refrée* llença el xiulet, mentre s'entreté la... *noria*, repartint que és una gloria castanyes a tort i a dret.

Els de l'ordre, que vigilen, an els xicots que s'enfilen per les parets del voltant, entren corrents, perquè filen que allò és un camp d'Agramant.

I si bé de sa presència no'n fa cas la concorència, ni atén concells ni raons, apoc apoc i amb paciència, *despejan* els polizonts.

Prò, el públic que paga entrada, reclama, amb raó sobrada, que continui el partit, i comença altra vegada el joc... més brut i avorrit.

Els dos bàndols s'escarrassen per poguer desfer l'*empat*, i els jogadors es propassen, i s'insulten i menacen quan se passen pel costat.

I uns fent ús de llurs sabates, i altres repartint-ne nates, armen tan terrible guerra, que tots plegats van per terra igual que sacs de patates.

El nucli fanàtic crida fins a quedar-se escanyat; i encar que sembli mentida n'hi hà algun d'aquells que oblida les regles d'urbanitat.

I entre escàndol i protestes, i paraules deshonestes d'un color vermell mol fort, dona fi una de les festes més notables del sport.

I el públic que paga i calla surt del camp ben convençut, de que tota la baralla no ha sigut sols la canalla qui amb sos crits l'ha promogut.

I si no hi hà hagut desgracies en aquest partit famós, es deu a quel's vintidós han jogat molt net i gracies a que'l joc era... *amistós!*

VICENS ANDRÉS

FILOSOFÍES CAMPEROLES, per Bon.

—Què ho deu fer que, al contemplar un xiprer, indefectiblement ens vé al magi l'idea de la mort?

—Home, perquè sempre han anat a construir els cementiris allà on hi hà xiprers.

AQUARELES VALENCIANES

L' "Esmolaor"

Fou al matí, quan pels clàssics barris de l'Escolapía va passar lo que vaig a contar-vos desseguida. No és cap història inventada; és un «sosoít», com diuen per aquí les dònnes, i si així ho diuen, conteu amb que és veritat.

Són barris, aquells, casolans, on encara s'hi sent la traça de famílies menestrals de nomenada llegendària; aquests menestrals són els famosos velluters. Carrers ombrívols, estrets, i cases amb «escaleta» on fa de porter, si és cas, l'inevitable sabater «de remendó». Allà dalt, vora les teules, als porxos, se sent tot el dia el «trac-trac» dels talers i l'oració de les filaneres.

Es l'hora de la sesta i els carrers estan solitaris, encagats per la llum d'una diada de maig. Pel cantó apareix un moment la parella de «monesipals», contempla el carrer, silenciosa, i s'allunya com si fossin dues ombres. Al darrera, immediatament al darrera, surt un goç en el mateix punt, fa ràpida requitza d'olfat, i a la paret desprecia soberanament aquelles comminacions cíviques del lletrero de «B. G. de B. G.», tan prohibidor d'humitats.

En la soletat dels carrers, surt una vèu llarga, somnolenta, que sembla l'ànima mora d'aquell barri solitari, tan somort i tan... moruno. Vèu de sesta que crida a l'ensopiment; vèu que s'acosta i que omple de melangia als cors dels nens, perquè'ls diu, als infeliços, que ja és l'hora d'anar a estudi.

D'on surt aquell plany?... Ho veieu, però no ho podeu veure. Surt de sota d'un formidable mecanisme de pals, rodes, caixes i corretges i ferros...

*Asmolaaa...r
tisores i ganivets!*

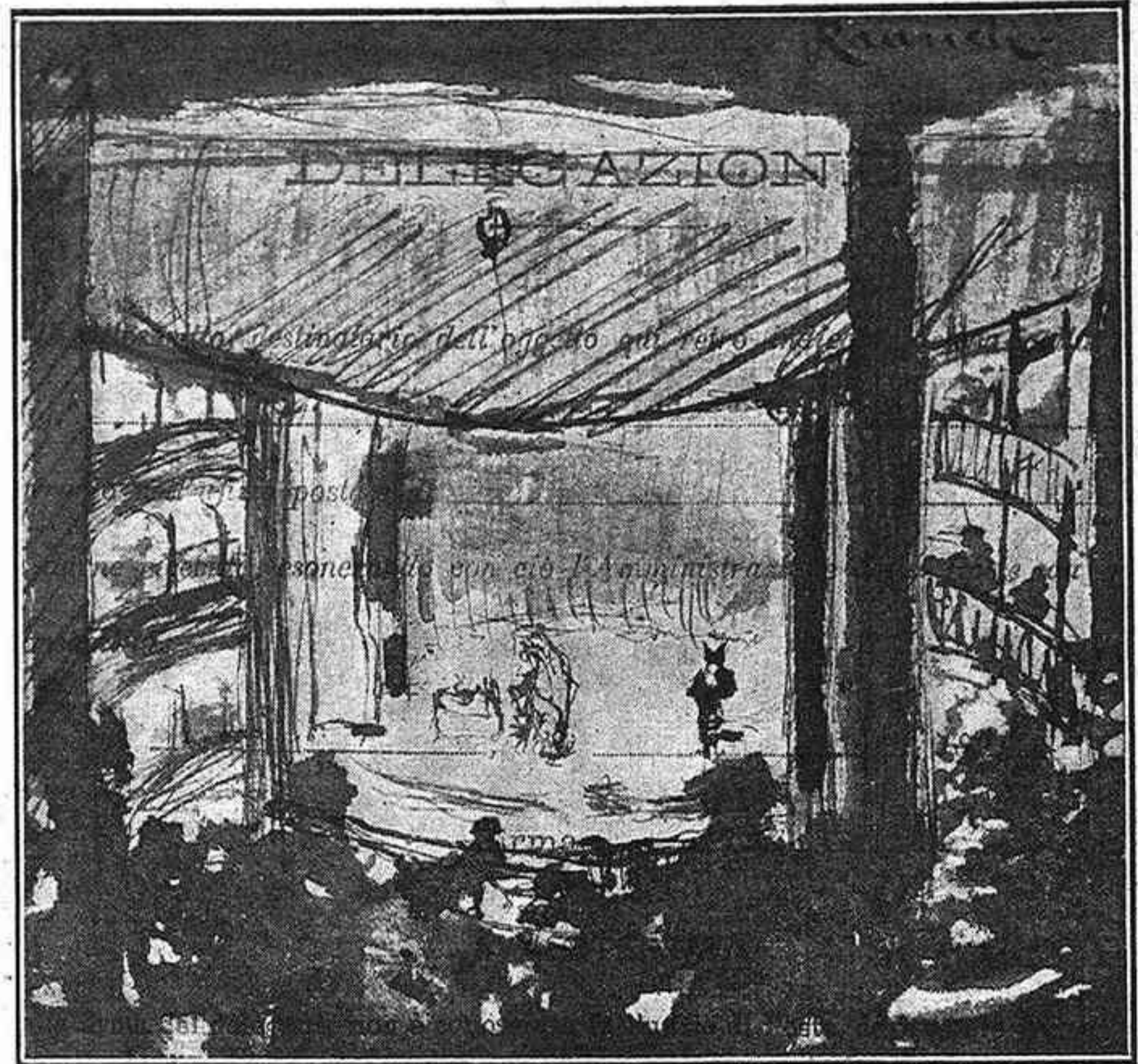
Es d'un home barbut, negre, de «sombbrero» d'ales molles, brusa blava i garrot gris, i va carregat amb aquell cataclisme de moles, moletes i rodalles... L'espant dels infantons, i el dels infants espantats, perquè amb llurs corfes per terra, més d'un esvaró li han fet fer, tirant-lo amb tota l'imponent maquinària que a sobre la testa de nit i dia.

Pobre «esmolaor»! De què li servia aquell posat terrorista si no havia menjat en moltes hores?

Els temps estan cada dia més ruïns; les minyones, amb pastes i coses «de medicina» —pensava el nostre home— sabien fer cada vegada menys cas dels industrials, com un servidor.

No s'havia desdijunat encara, i amb això penseu si tindria gana. Ni un «núbol» s'havia pogut fer, un «nu-bolet» d'eixos deliciosos, que valen per una «paella», segons com, i que's fan amb cinc cèntims de dinamita (vulgo aiguardent) i una mica d'aigua clara. Tot el dia demanant estisores i ganivets, i les estisores i els ganivets sense volguer sortir de la funda i sense volguer esmolar-se. Veiam si tot no està en decadència!

Passada la primera hora, passat el mig matí, i l'hora de la sortida dels tallers, i totes les hores, i el nostre «esmolaor» encara no s'havia estrenat. Sempre als muscles l'«establiment», sofocat per la calor i desllenguit per la gana, creia que cada moleta era una roda de molí, creia que'ls carrers eren més llargs i que la gent no vivia... Que n'és de gran Valencia, de vegades, i que n'està ben bé de deshabitada! On són aquells milers d'habitants

ROMA.—El «galliner» del Teatre Constanzi

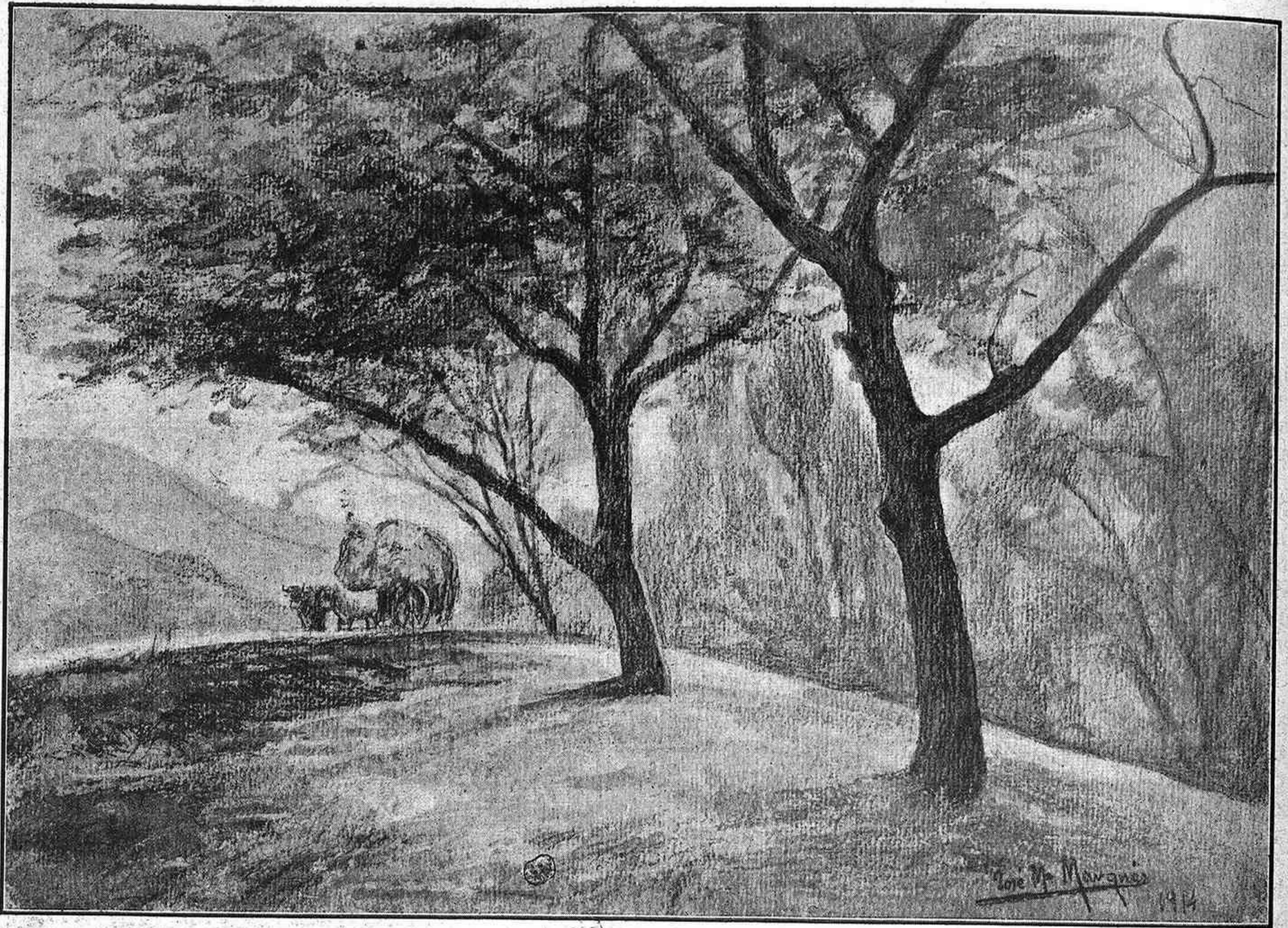
Dibuix de N. Raurich

ROMA.—Un «Guignol» improvisat

Dibuix de N. Raurich

que parlen als mitings i a les eleccions? On són les estisores per a les dònnes? Ja'n són de malfeineres en aquests temps de moltes creencies! I els ganivets, senyor? És que ningú talla res, ni tan sols hi han valents per a treure's el fetge? Veiam: és que no són una mentida dels periodistes això del «crimen siniestro» i la «doncella de-

VILADRAU.—Camí de Sant Segimon

Dibuix de Josep M.ª Marqués

gollada»? Perque, sinó, per què no s'esmola ni tan sols una navajeta de treure punta a les llapiceres?... Que per això hagi de veure's un home engaviat dintre d'aquest terrabastall de polsos, terres i pedres!...

Quan més amargues eren les reflexions del nostre amic, allà, en mig d'un carrer tranquil i solitari, un carrer amb pis sense empedrar i amb una franja de verdim per totes les socolades, carrer d'humitat i de pau, doncs vetaquí que des d'allà dalt, prop del cel, en un quint pis, sent una vèu femenina, cascada, imperativa i solemne, que llença aquestes paraules:

—Que'l crido!... Esmolaor!... Esmolaor!... pugí aquí...—

El pobre «esmolaor» va veure'l cel obert. Tot era girar-se i regirar-se per a endavinar d'on li havien fet crida. Allí prop hi havia una «escaleta» oberta: no hi cap dubte, allí era. I s'enfilà cap amunt.

Es a dir, volgué enfilarse, perque aquell trastorn de maquinaria no era fàcil d'acomodar en aquella escaleta... del dimoni. Cada giro, cada tramada, eren un problema per a fer passar amunt l'«establiment», i el nostre home començava a dir-se que era molt pesat l'ofici... Encara que no fossin més que unes estidores, l'havia de fer pagar; «a domicilio», els preus han d'ésser extraordinaris... Apa, ja tenim un altre pis!... No, lo que és deu cèntims, els paguen, o no soc jo qui soc. Senyor, per què se faràn les cases tan altes?... I ja n'és de pesada aquesta mo-

la! Respirem una mica en l'altre pis. Lo que és quinze cèntims per peça, ningú me'ls nega... Amunt encara. Quan jo crec que vint cèntims no és massa... Uf!... Ja quasi estem dalt. Quina basca!... Un ral, decididament, un ral de plata...

I, bufant i suant i encepegant amb la màquina en totes les parets, l'heròic «esmolaor» truca a la porta, darrera la qual se senten crits i llanto i controversia.

S'obrí la porta i apareix una «agüeleta» arriscada i amb ulls de cremadissa:

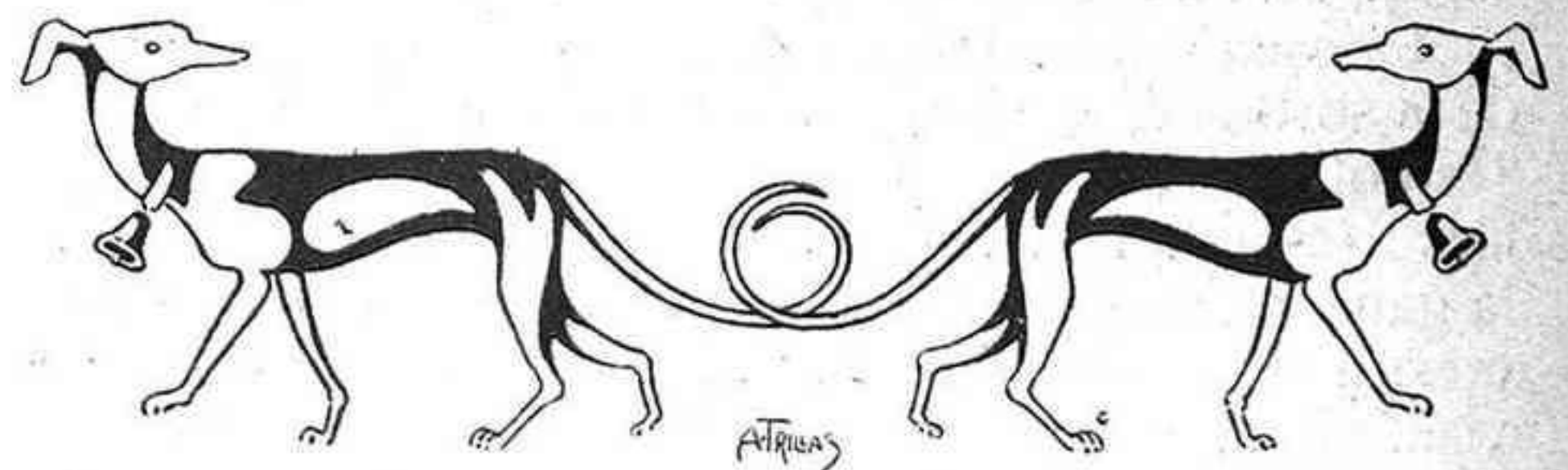
—A qui demana?

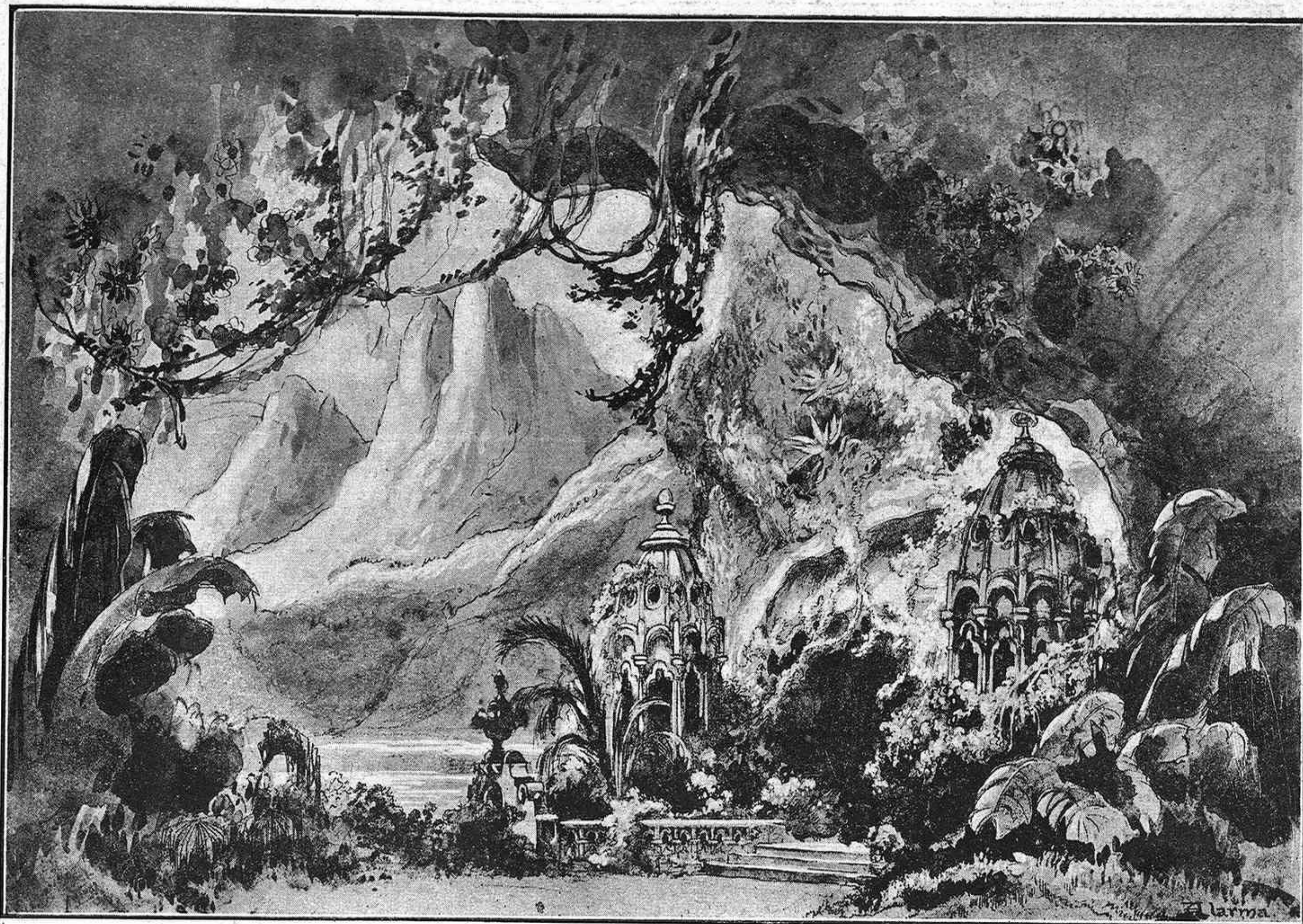
—Soc jo, el «esmolaor».

—Oi! ¿que ho ha sentit? No era per vostè, però ja que ha pujat miri, ¡fàsa-li por a este xiquet, que no vol anar a escola!!

¡Dia complet!

EDUARD L. CHAVARRI

ESCENOGRAFIA

Projecte de decoració, per Salvador Alarma

Vot

Escriure per a un almanac hauria d'equivaler, en certa manera, a cultivar la profecia; a *fer pronòstics*. Un petit Nostradamus, avui sota la malastrugancia de les tres Forces Fam, Peste i Guerra...

1915! Serà là Pau? Penseu, amb tot, que aqueixa anyada té un paralelisme sonor, cent anys enrera: Waterloo! I penseu que 1914, el Fatal, ha llaurat el camp històric d'aquella gran planura com a preparant-lo no sé a quina cullita prodigiosa i adobant-lo amb montanyes de cadavres oferts en sacrifici a un déu desconegut.

Lectors: davant l'Any Nou, jo no puc fer més que un vot: omplir la meva copa amb el vi d'aqueixa futura verema, vi de sang ufanosa de pervenir, fermentadora d'història, i brindar pel terror de Bèlgica. Per Bèlgica, la gran, patria de tot ensomni; Redemptora qui ressucitarà *al tercer dia*, i compensarà el séu martiri amb la gloria de que les seves pedres (com en el mite de Dencalió i Pirra) són llevors d'una nova i més generosa humanitat. El Rei Albert, primer monarca qui ha rescatat amb la plena ciutadania el pecat de reinat, serà el conductor pastoral i heroic d'aqueixa Arcadia, edat d'or d'una encara no sospitada cronologia.

GABRIEL ALOMAR

Sense ideal

Pelegrí etern, sempre errant, tinguent per patria els països que recorre en ràpida visita, per llar les fredes habitacions dels hostals, per família la gent trashumant que l'acompanya en el camarot o en la taula rodona, per idioma el que es parla en el país per on passa, per únic company i amic un estereòscop que l'hi conserva amb fidelitat la visió de terres llunyanes, de paisatges abandonats, de persones que va tractar amb la migrada etiqueta del estranger, o an aquells que la casualitat va col·locar front a son objectiu.

Sens predilecció per res, sens carinyos que fassin bategar son cor, sens simpatia per ningú, fret amb tot, dominat per un tedi profund, viatja a través de l'Europa caduca, de l'Asia secular, de la revolucionaria Amèrica, de la verge Oceania, sens calmar un sols moment s'ambició i son desig insaciable de trobar quelcom que'l deturi, que faci fugir sa melangia, que l'hi parli a l'esperit, que li deixi grat record, que inspiiri carinyos a son cor insensible, que desperti qualche sentiment de ternura an el fons de la seva ànima viatgera i petrificada, que li conegui algún ideal de vida.

Pelegrí etern, sempre errant...

PERE FERRER GIBERT

ROMÀNTICS D'ARA, per J. Smith.

—No, si a mi no'm fa res que't posseixi un altre, però voldria que mentres t'estàs amb l'altre pensessis en mi.

Retrat de la senyora R., per J. Smith.

L'estigmatitzada

Fixats té aquella dama sos ulls al paviment;
aquells sos ulls que maten amb son traïdor caient:
De sobretaula es troba la misteriosa dama
a dins d'un luxós quarto de cert hotel de fama;
frunzides té les celles, de tant en tant sospira:
al séu costat, deserta, hi hà un altra cadira
on ella descuidada i amb voluptuositat
un peu elegantíssim lleument hi té apoiat...
I allà tirat per terra, fet tot com un gavell,
hi té abric, manguito i els guants i el gros capell.

Un colze té a la taula. Pels seus cabells rinxats
els dits de sa mà esquerra hi té mig enfonzats,
i dels anells s'hi veuen els diamants lluir
com si es vegessen lluernes de la negror sortir.
En tant de sa mà dreta perque ocupats estiguen,
els seus dits llargs d'ivori un mós de pa peciguen,
i d'ell va fent-ne engrunes que cull i deixa anar
entre varis resquicis que queden d'un sopar.

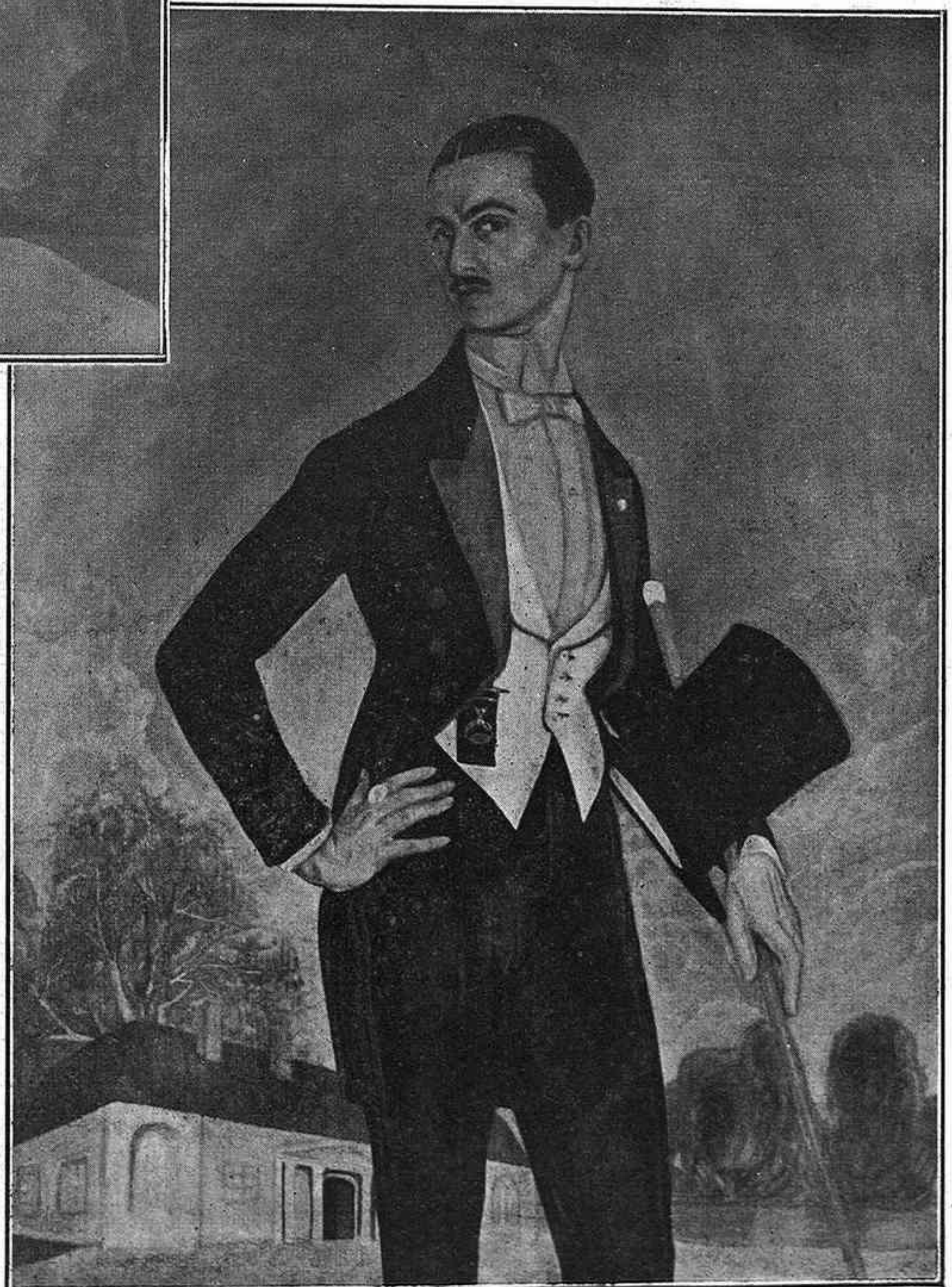
Superba és sa hermosura. Quin brill té sa mirada?
llavors de terra l'alça i apar treu flamarada,
i com acer sinistre per cert que llampagueja
amb tota la malícia del vici i de l'enveja,

a la claror somorta d'uns globos de cristall
que duplicats es veuen a dins d'un gran mirall.
Que epigrames proposa no més amb la mirada!
llavors de fer engrunes ja es deu trobar cansada,
puig de rebot les llença, bo i d'esma perque sí;
i a dintre d'una copa que encara i resta vi
son manovell hi endinza, i al treure'l li degota,
i de l'ungla rosada al tremolar la gota,
esplèndida li brilla com un encès rubí...
i aixís una altra estona se sab entreteni.

Desplega els sensuals llavis, sarcàstica, somrienta,
li lluen les dents blanques finguint estar contenta,
sos ulls un moment brillen puríssims, amorosos,
per a tornar de sopte crudels i luxuriosos,
i els fixa en el rellotje que porta a la polsera
que l'hora li senyala pot-ser d'altra fal·lera,
pot-ser l'hora esperada, temuda o presentida
i de l'estancia guaita la porta de sortida,
i va seguint la lluita quan veu que entra un criat
que sobre una açafata li porta un plec tancat,
qui silenciós saluda i al punt torna a sortir,
quan ella el plec desplega posant-se'l a llegir.

Es curt! té vuit paraules; llegit és al moment.
«Per tu ha sigut, m'aimia, mon últim pensament».

Ha fet una mueca de fastigueig visible;
i que haja dit «Que neci!» fins hà sigut possible.

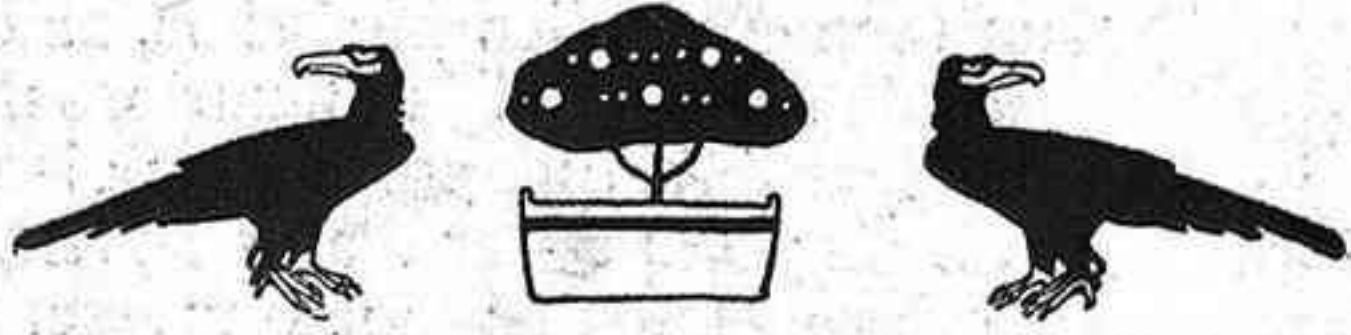

Retrat del senyor R., per J. Smith.

De sobretaula s'alça serena, somrienta,
l'abric i els guants es posa i calça indiferenta,
i del capell estufa el superbiós plómall,
posant-se'l amb l'agulla de cara an el mirall;
recull també el *manguito*, i arreboçat l'abric,
la falda estreta s'alça i ensenya el peu bonic...
Amb el passat no pensa, la vida és el present
i surt del luxós quarto altiu son continent.

I el cor li torna a batre pausat, és son estigma;
i el séu cervell, si pensa, segueix sent un enigma.

SALVADOR LLANAS RABASSA

A càl antiquari

(Escena d'un sainet inèdit)

SENYOR PEDROL, SENYOR SEBASTIÀ I CLARETA

SENYOR PEDROL

Es pot seure?

SENYOR SEBASTIÀ

Segui, segui, senyor Pedrol. An el braser hi hà un
assiento.

SENYOR PEDROL

Seiem-hi, que prou que ho necessito.

SENYOR SEBASTIÀ

Què porta de nou, o de vell?

SENYOR PEDROL

Una meravella. Un plat de reflexes meravellosos.

SENYOR SEBASTIÀ

I li ha costat molt?

SENYOR PEDROL

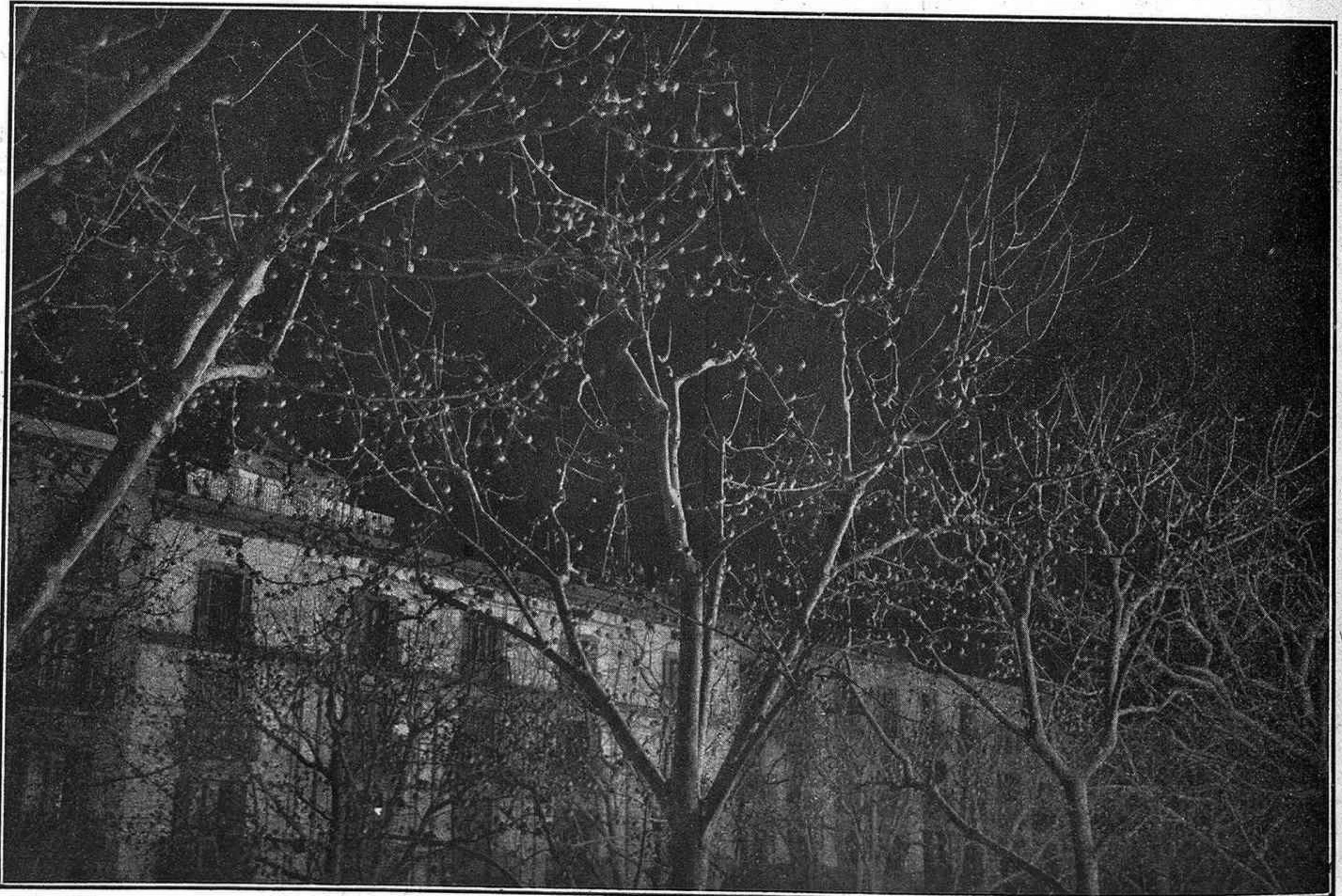
Un tip de prunes.

SENYOR SEBASTIÀ

Què diu, ara?

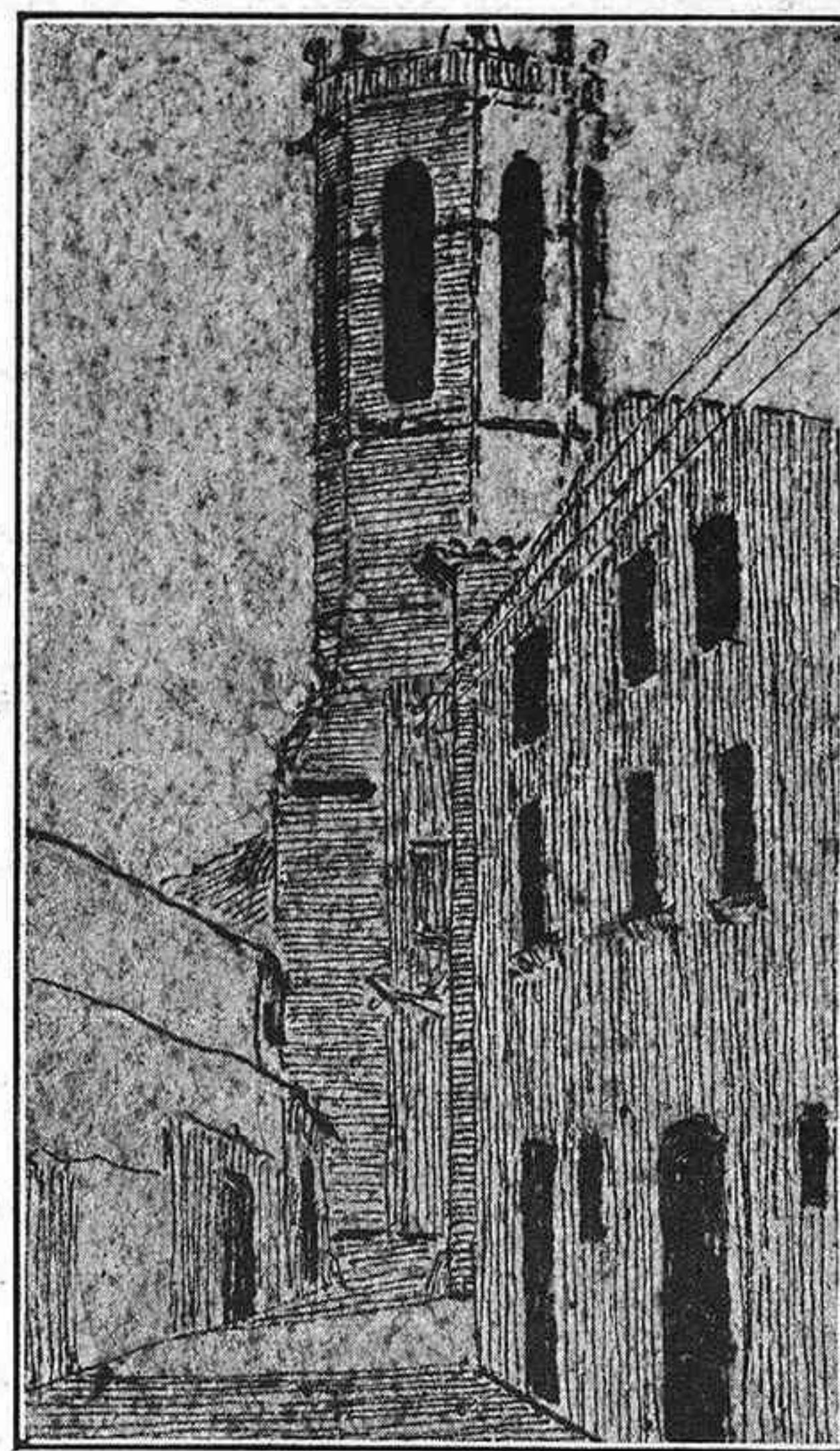
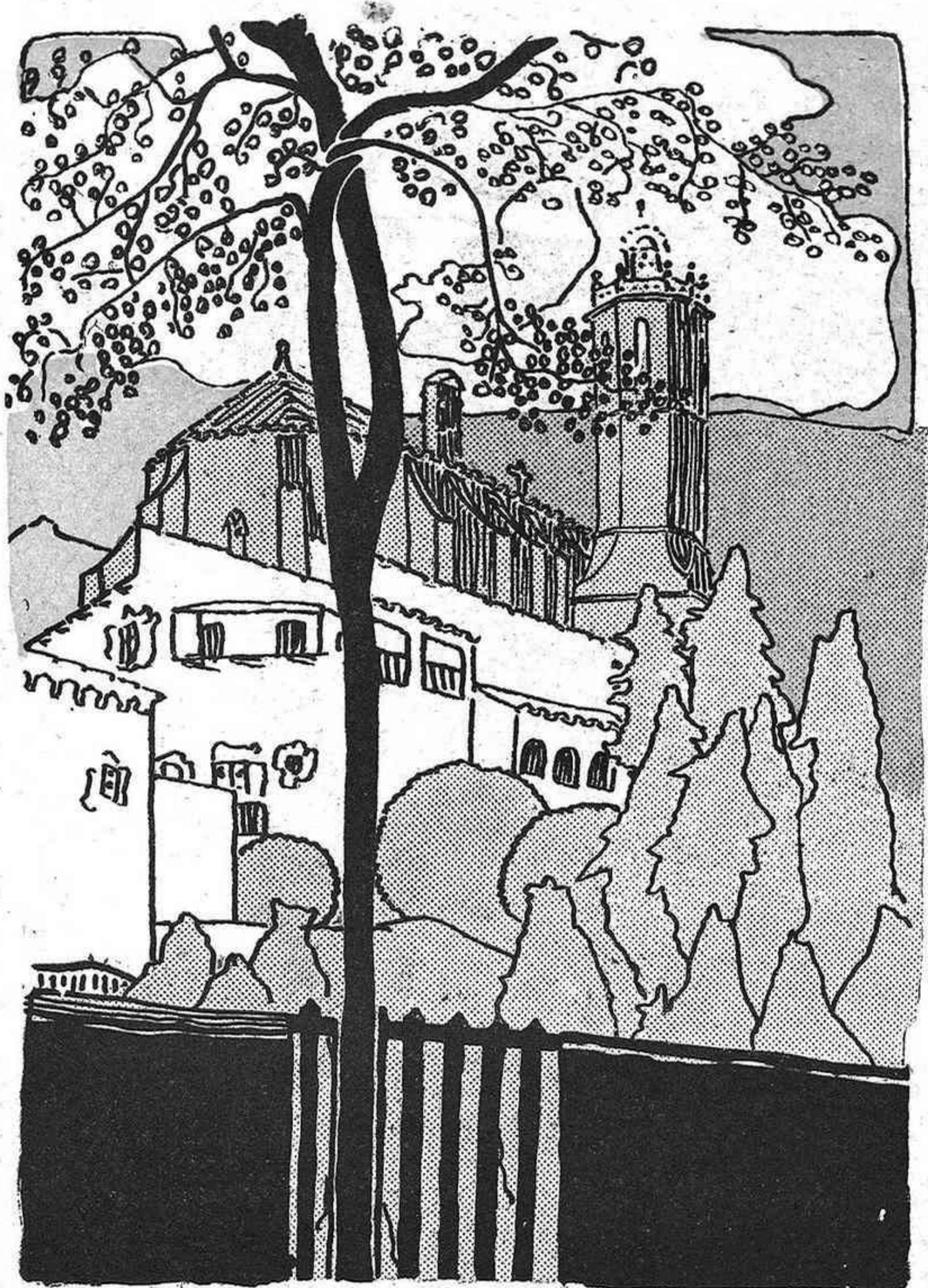
SENYOR PEDROL

Figuri's vostè. Figuri's vostè que anant cercant, com sempre cerco, per aquests poblets de muntanya, vàreig entrar en una masía. Pujo a les golfes, baixo al celler, regiro i remeno tota la casa, com s'acostuma a fer en aquests casos, quan, de sobte, allà a la cuina, veig un plat que quasi caic en basca. Quins reflexes! Quin daurat! Quina bogeria! Figuri's, vostè, un sol ponent, damunt dels fogons de la cuina.

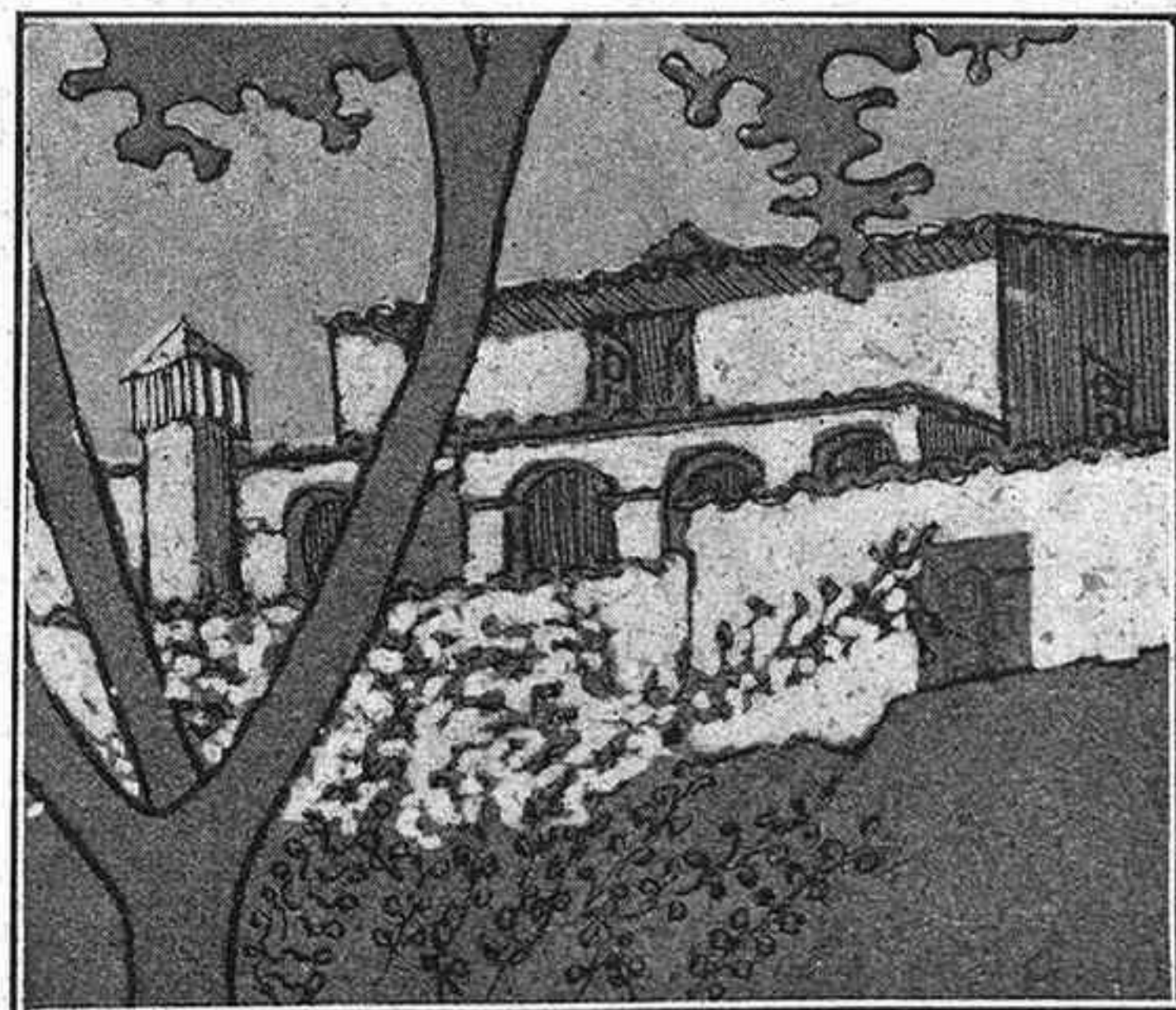

BARCELONA.—Els pardals de la Rambla.

Fotografia de Frederic Ballell

CASTELLTERSOL.—Un carrer.

CASTELLTERSOL.—Detall d'una masia.

CENTELLAS
Rectoria.

Apunts, per
Mestres, germans

CASTELLTERSOL.—Un interior.

LA RETIRADA DEL MARNE, per Picarol.

El cavall.—I doncs, que no anem a París?
El cavaller.—No, noi, que París se enciende, ara.

Segle? SENYOR SEBASTIÀ

SENYOR PEDROL

Deixi'm acabar. Com ho faràs per no alçar la llebre? penso jo, quan allà fóra, m'adono que hi hà una prunera. Cullo una dotzena de prunes i me les menjo, i dono dos duros per les prunes.

SENYOR SEBASTIÀ

Per què tants diners?

SENYOR PEDROL

Ja veurà. «Vostè està *locat*», me diu el pagès. «Sí, me he *locat*, li contesto jo. En veient una prunera em *loco*. I tant m'han agradat, que voldria emportar-me'n una dotzena». «Les que vulgui, això rai». I me les cull.

SENYOR SEBASTIÀ

Les prunes?

SENYOR PEDROL

Sí, senyor; les prunes.

No veig... SENYOR SEBASTIÀ

SENYOR PEDROL

Ara ho veurà clar. «On les posarem?», ell me pregunta. I jo, corro i dic: «An aquell platet».

SENYOR SEBASTIÀ

A l'*hispano*?

SENYOR PEDROL

A l'*hispano-àrabe*. I m'enduc les prunes i l'*hispano*.

CLARETA

Però això és enganyar!

SENYOR PEDROL

Això és una lliçó perquè'l pagès no sia tan pagès i faci un estudi de la ceràmica. (*Desembolicant-lo el plat.*) Aquí el té.

SENYOR SEBASTIÀ

Caramba! Si que és peça!

SANTIAGO RUSIÑOL

Barcelona!...

Els barcelonins—els barcelonins autèntics, que senyalant una casa d'un carrer apartat i silenciós, podem exclamar: Jo vaig nèixer aquí!—n'estem orgullosos d'haver vist la llum en aquesta ciutat admirable.

Com els vells fills de Laci, que al davant de tots els seus títols, per gloriosos que fossin, hi posaven sempre el de «ciudadà romà» per a nosaltres no hi ha res tan grat, al parlar-se d'origens i procedències, com poguer dir als que'ns escolten: Jo soc barceloní.

Vanitat?... Petulància?... No. Es que lo que Barcelona val i representa i lo que en la gran obra del progrés universal significa, sols ho sabem nosaltres, els que hi hem nascut; els que, creixent, l'hem vista creixer; els que, estimant-la com a fills, hem sigut testimonis de la seva evolució i hem contemplat les seves proeses.

Barcelona, archivo de la cortesía, albergue de extranjeros!...

Ahl... ¡Que bé s'explicava en Cervantes... a pesar de no ésser fill d'aquí!...

*
*
*

L'història de la ciutat no l'escriurem, nosaltres. Primer: perquè ja està escrita. Segon: perquè els temps no són a propòsit per a la publicació de llibres voluminosos, i encara que l'escriguessim, tampoc ne vendríem cap.

Però Barcelona, modesta i senzilla com els forasters la veuen, té coses que l'Història no ha sapigut anotar, i fets, petits fets, que, ignorats pel gran món, quedarien irremissiblement oblidats si nosaltres, amantíssim fills seus, no els reculíssim avui amb la punta de la ploma.

Barcelona, perquè ho sàpiguen—i aquí comencem de debò a entrar en matèria—fou la musa inspiradora de la obertura del canal de Suez.

Com va succeir, això? De la manera més senzilla que pot imaginar-se.

Corria l'any 1842. En Lesseps, en aquella època cònsol de França a Barcelona, i que, pot-ser amb bon fi, se havia enredat una mica massa amb els aconteixements que, contra la regència d'Espartero, s'estaven desenrotllant en la nostra ciutat, va ésser un dia cridat a capítol pel Capità general. La conversa, molt serena al principi, va començar a escalfar-se; poc a poc, varen anar-s'hi barrejant algunes persones que l'escoltaven, fins que una d'elles, perdent tota continència, va dir, encarant-se amb M. Lesseps:—En vez de meterse en lo que a usted no le importa, más valdría que se dedicase a buscar otra salida para el mar Mediterráneo.

¿Quí sigué l'autor d'aquesta frase estranya? Mai s'ha sapigut.

Lo cert és que la frase va dir-se, que poc temps després M. Lesseps va anar-se'n d'aquí i que al cap de vintiset anys, en un bell matí de novembre, el canal de Suez, ideat i construït per l'ex-cònsol de França a Barcelona, era inaugurat amb fastuosa pompa, baix la presidència de la emperatriu Eugènia.

*
*
*

L'invenció de la telegrafia sense fils tingué també el seu origen entre nosaltres.

Ens trobavem en la setmana de Corpus. En Marconi,

físic italià, arribà precisament el dimecres a Barcelona. Després de dinar, rodant, l'home, a la ventura, per la part vella de la ciutat, va entrar als claustres de la Catedral. Feia pocs moments que l'ou ballava sota el tradicional templet adornat amb flors, cireres i ginesta.

—Què és això?—preguntà en Marconi, sorprès.

Algú va procurar explicar-li.

—Això és un raig d'aigua, pura i fresca, i allò que balla, un ou.

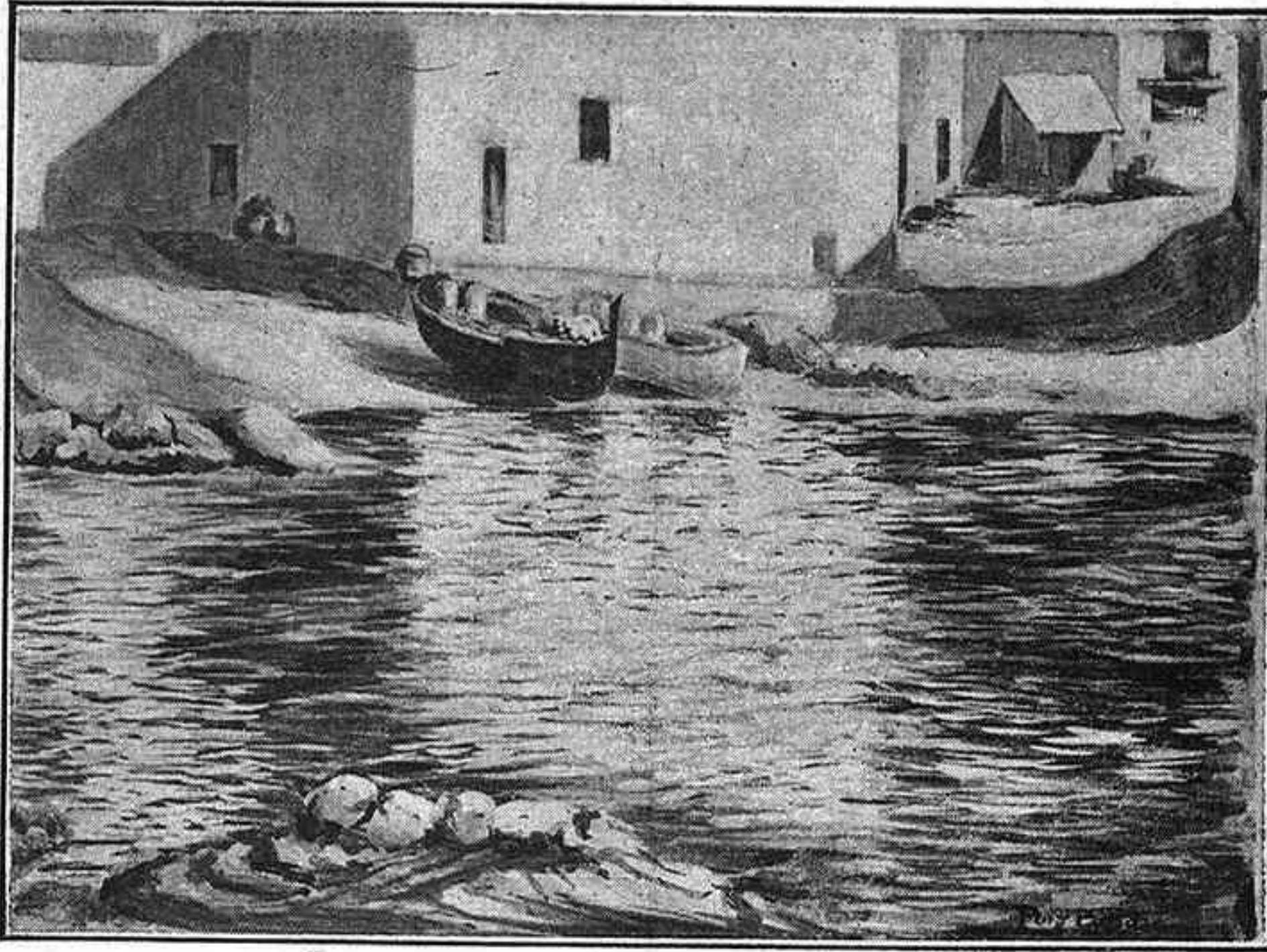
—De gallina?

—Sí, senyor.

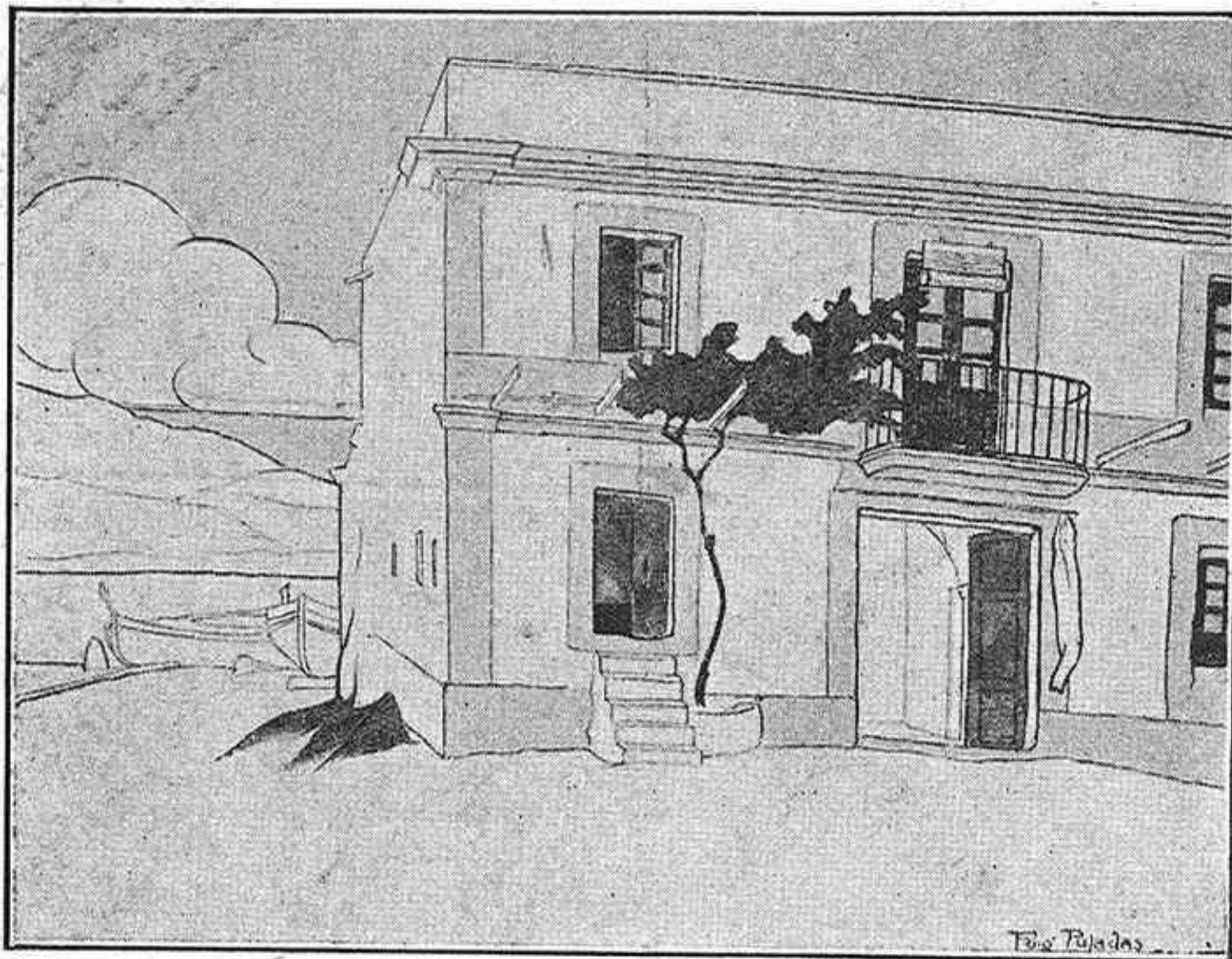
LA BASTANT «BEN PLANTADA»

Dibuix de B. Gili Roig

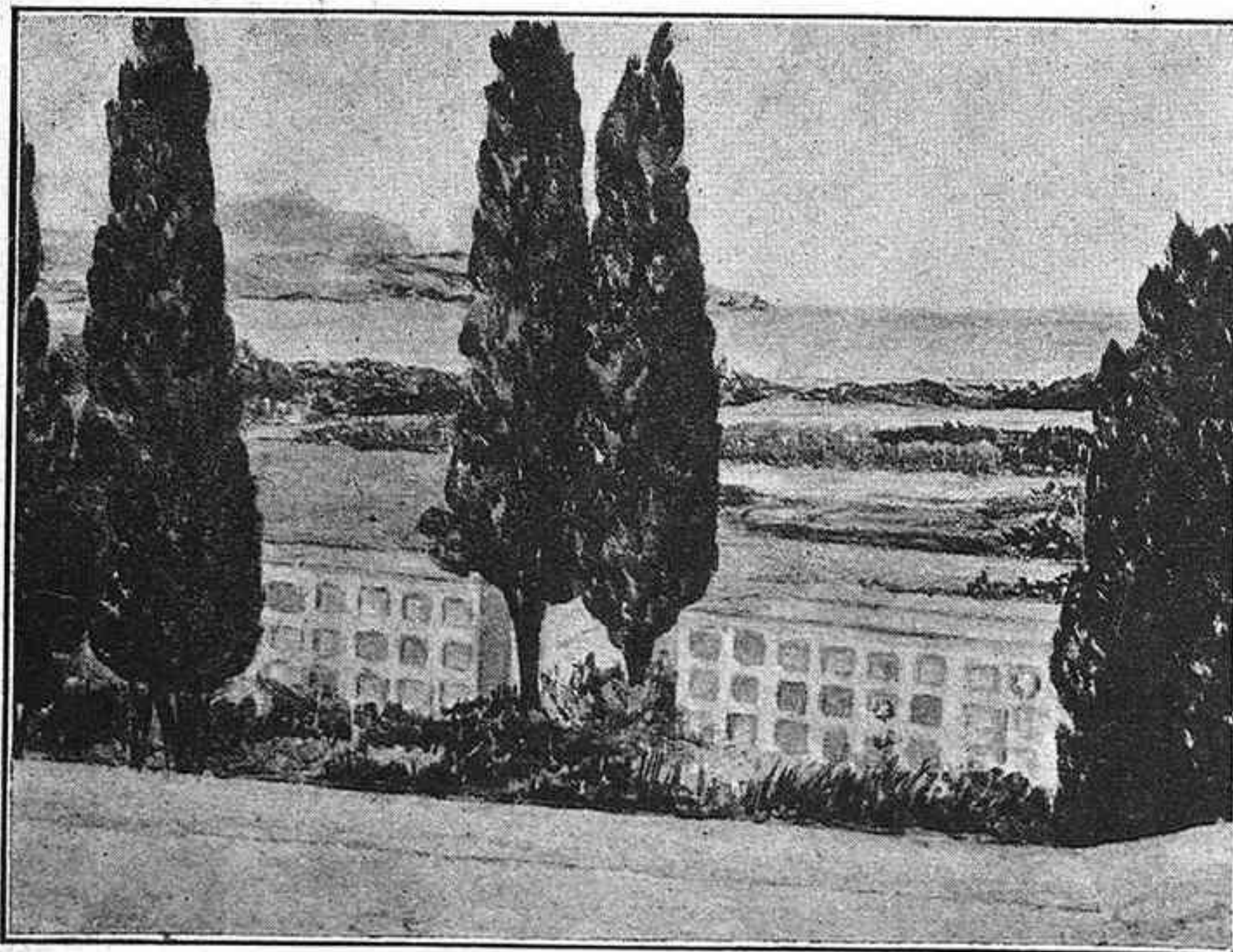
PORT DE LLANSÀ.—Reflectes

Dibuix de Puig Pujadas

PORT DE LLANSÀ.—A cà'n Felipet.

Dibuix de Puig Pujadas

LLANSÀ.—El cementiri.

Dibuix de Puig Pujadas

—Ah!—feu en Marconi, donant-se un cop al front.
En aquell suprem instant va nèixer la telegrafia sense fils. El fet semblarà estrany, però és absolutament cert. El mateix Marconi, més tart, va explicar-ho a un amic.
¡Són tan rares i incomprensibles les metamorfosis que les idees genials sofreixen, abans no maduren i granen!...

* *

Però la curiositat més estupenda de l'història ignorada de Barcelona és la que, com a ramellet final, anem a referir i de la exactitud de lo qual en queden encara no pocs testimonis.

Un dels descobriments més admirables del nostre temps és, com ningú pot ignorar, el del radi.

Fou M. Curie el qui, l'any 1898, després de llarguíssims i pacients estudis, trobà en els residus del urani aquesta misteriosa materia, dipòsit inagotable de calor i de llum, i que tan meravelloses aplicacions està ja tenint en diverses esferes. Desconegut fins llavors, el radi ocupa, desde aquella fetxa, un lloc preferent entre les modernes conquestes de la ciencia.

Doncs bé: de lo que M. Curie no va descobrir fins al 1898 a París, a Barcelona ja, desde molts i molts anys enrera se'n tenia noticia.

En efecte: a les afòres del Portal Nou, d'espatlles al Bogatell i si fa o no fa en el lloc on avui s'alça el Palau de Justicia, per allà al any 1874, hi havia un establiment, sobre la porta del qual s'hi veia un lletrero que deia això: «Taberna del *radio*.»

Què tal?... El fet d'anomenar-lo, ¿no dona lloc a suposar que'l coneixien?

STOP

El jardí trepitjat

De totes les devastacions de la guerra d'ara, la més cruel i espantable és la devastació del jardí de l'esperit humà, d'aquest jardí etern que embauma la vida. Totes les flors selectes de la civilització són avui trepitjades pels cavalls folls i pels homes furiosos i per les rodes feixugues.

Sentiments delicats, afectes suaus, generositat, respecte, totes aquestes flors odorants que vivien per virtut d'un difícil treball amorosíssim, són ara aixafades impiament. Les creacions sotils de la poesia i de l'art han de fer lloc a les coses formidables, monstruoses, colossals, grosses estrepitoses i horribles.

Quan l'onada hagi passat, el jardí serà un fossar florit de creus. Però—aquesta és l'esperança nostra—amb la Pau vindrà la Justicia. I haurà arribat l'hora de que'ls homes se posin a la feina de refer el jardí devastat, recó i refugi de l'esperit. El cor dolorós, el cor ferit dels homes, necessitarà el confort de la poesia i de l'art. Anatole France ha comprès que en aquestes hores de sang, el seu estil no serveix de res. Mes vindrà el dia gloriós en que els estils serviràn d'insubstituible remei. En el llarg repòs de la lluita, els poetes i els artistes han de mostrar-nos que'l món encara és bò i que la vida encara és amable.

Mai la poesia i l'art hauràn estat tant necessaris com després d'aquesta guerra.

A. ROVIRA I VIRGILI

ALEGORÍA CARNAVALESCA

Dibuix de Opisso

001330

Pasta infernal

A una mala dona

Si un jorn pogués tenir a ma comanda
el Regne de l'Infern...! quina alegria!
Si jo pogués manar hi sols un jorn
que feina que hi faria!

De l'eixam de les bruixes més horribles,
d'aquelles que reneguen, tan estranyes,
treuria un escorpí de la més lletja,
de dins de ses entranyes.

Del caldero infernal on sempre cremen
renegats, pecadors, jueus i heretges,
els tres més condemnats esculliria
per treure-ls'hi llurs fetges.

Del Drac, reculliria la babassa,
d'aligots i de serpents la verinada;
i del ferèstec gat lo fluid elèctric
de tota una mesada.

Cercant per dins l'estany d'aigua fangosa
el llot més pestilent, joiós treuria;
i del sutge lliscós de xemaneies,
un munt n'apilaria.

Treuria del perol de les bagasses,
lo vapor acuós que allí es condensa;
i de l'olla d'adúlteres l'escuma
que Belial ne llença.

Amb un arpiot d'acer, faria tria
de la postema vil de l'impuresa;
i aquella més espessa i més infecta
treuria per ma empresa.

Un tupí gegantí, amb pells de dona
per crisol de ma feina jo arreglara
i amb òssos cor-secats per la malura
un cullerot hi armara.

L'escorpí de les bruixes i tres fetges
d'altres tants condemnats hi bullirien,
i amb el llot dels estanys i el negre sutge
quin caldo que farien!

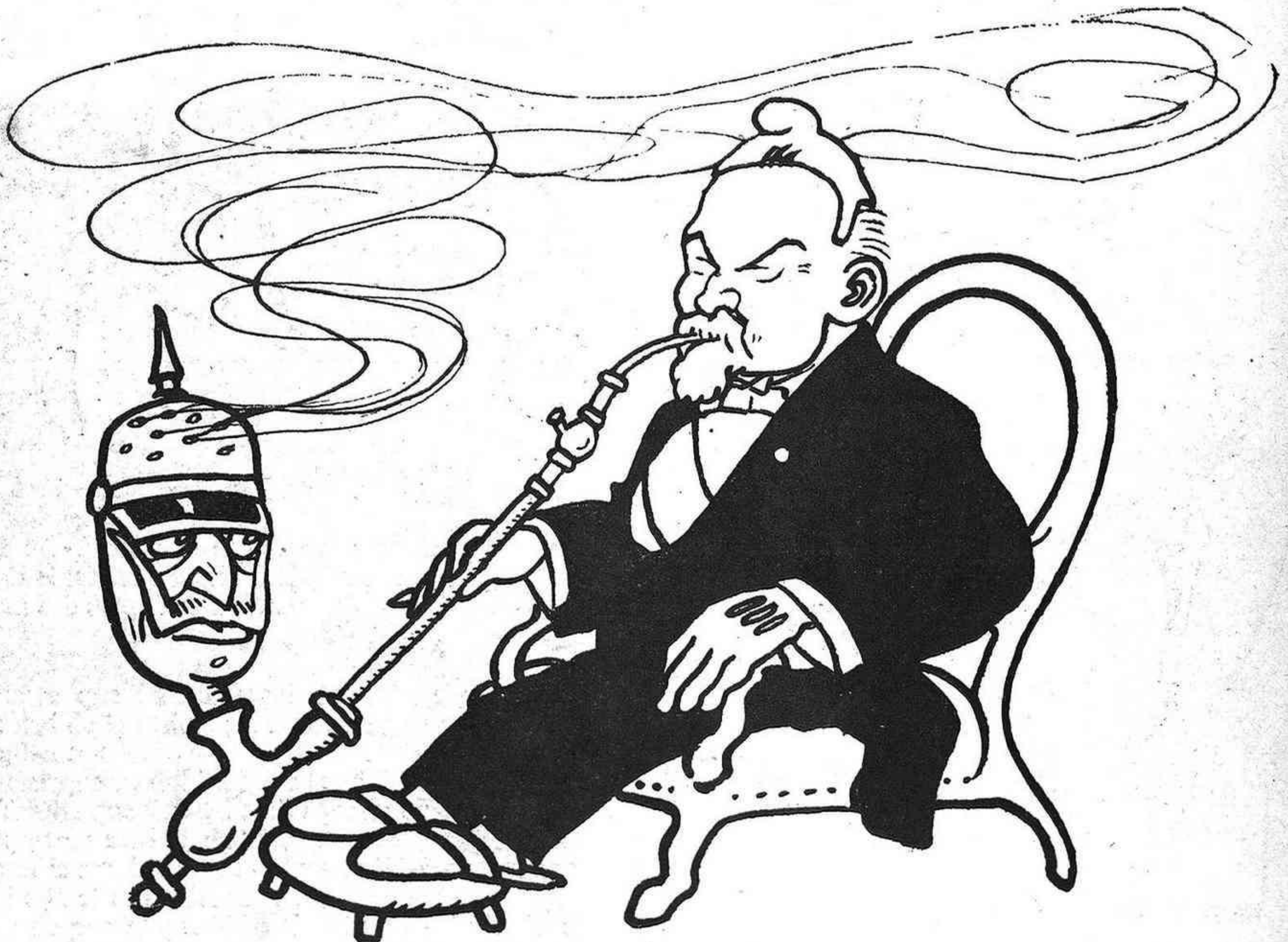
La babosa del Drac i les metzines
d'aligots i serpents i piu pestós,
farian bona pasta, si l'escencia
donava el gat furiós.

Tres dies i tres nits, remenant sempre,
boi cantant satisfet, en ta memoria
content i ple de goig, per la meva ànima
l'infern fora ma gloria.

Després de tot ben fos, dintre d'un motllo,
amanyagant-ho amb cura, i amb gran joia
ho tiraria a plé, per oferir-ho
com una gentil toia.

I al tenir-ho en tes mans ¡quina troballa!
podries baratar-hi el cor que tens
i el teu llençà a l'Infern... Tu hi guanyaries,
i els diables... ¡que contents!

PERE MANAUT

LA PIPA NOVA, per Sancho.

En Poincaré.—Al estrenar-les, tenen una mica de mal
gust, però... ja't fumaré!

BÈLGICA, DESPRÉS DE L'INVASIÓ ALEMANYA

Fotografia de Ballell

LA VIDA PRÀCTICA

Guia del fumador

Del fumador, eh? Vui dir, que'l qui no sigui fumador, obrarà molt discretament saltant aquesta plana i anant-se'n a les següents, sense vacil·lació de cap mena.

Ara, si amb tot i no ésser fumador, el lector, sigui per curiositat, sigui per afany d'instruir-se, sigui perque no's pot dir mai «d'aquesta aigua no beuré», té el capritxo d'enterar-se de lo que en aquestes ratlles va a dir-se, autoritzat queda per a fer-ho. Aquí no's tanca la porta ni es posa el *veto* a ningú.

Està entès? Doncs, *arriba*.

He dit «Guia del fumador», i pot-ser he exagerat una mica massa. Això, en rigor, no ho és una «Guia». Es simplement un aplec d'observacions i bons consells que, fruit d'una llarga experiència, ofereixo als fumadors per a que aquest facin d'ells l'ús que millor els sembli o no'n facin cap cas, que és lo que segurament deuràn fer la majoria.

Però, predicar en desert o predicar a la porta d'un estanc, ¿què més té, pel qui és predicador per temperament i que predica més pel gust de predicar que per catequitzar a l'auditori?...

Tomàs de Quincey considera l'assassinat com una de les Belles Arts. Jo no diré tant del fumador, però sí que m'atreviré a sostenir que entre fumar un cigarro o matar a algú, opto resoltament per lo primer.

I hi opto, no per por ni per prudència, sinó perque,

incapàs d'aplaudir ni criticar lo que no conec, jo, mal me està el dir-ho, no recordo haver assassinat mai a ningú, i, en canvi, he fumat moltes, de molt menes de tabaco i en varies i ben oposades latituts.

¿L'escriptor anglès opina que l'assassinat és una de les Belles Arts?... Ell sabrà per què.

Jo trobo, en canvi, que'l fumar és una de les arts més belles.

Que'l tabaco té en sí, *per se*, com diria un erudit, quelcom sobrenatural i extraordinari, res ho demostra més clarament que la paraula amb que l'home designa una de les «labors» que amb ell se fabriquen.

Puro!...

Ja podeu buscar, ja podeu escudriñar, ja podeu remoure cel i terra. Entre els milers i milers de productes naturals o artificials que l'home emplea per a la seva alimentació o el seu recreo, no n'hi hà cap més que porti aquest nom.

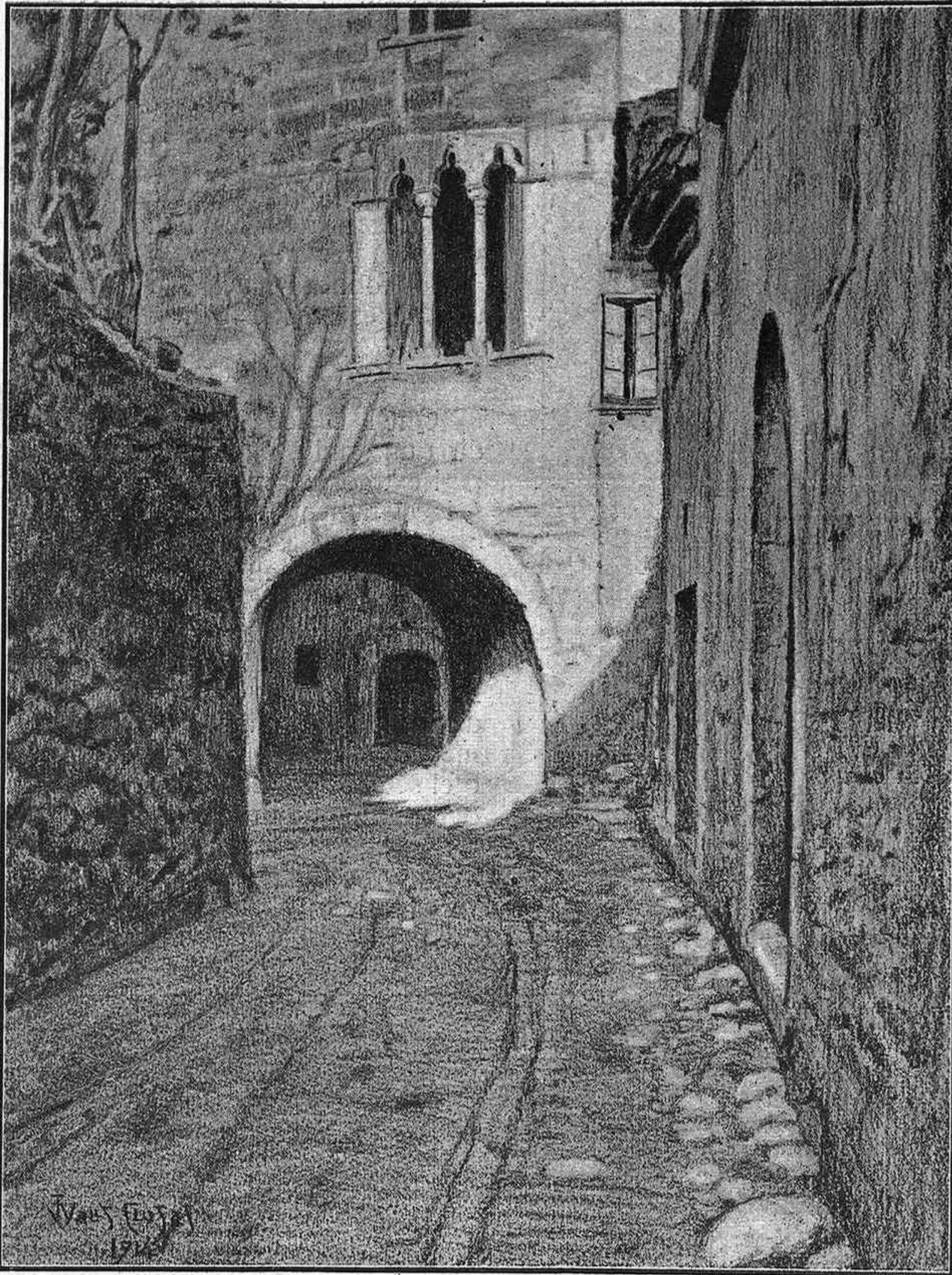
Gireu-vos pel cantó que volguen.

Si—per exemple—se us ocorre referir-vos al «formatge superior», abans que tot heu de citar el *formatge*; si desitgeu alabar un vi «meravello-

LA «RICITOS»

Quadro al oli, per B. Gili Roig

SANT PERE DE RIUEVITLLES.—A càl Marquès

Dibuix de J. Valls Clusas

sament bò», necessiteu, primer usar la pa-raula *vi*.
Amb el tabaco això no succeeix. Dieu no més: *puro*,
i tothom sab de què es tracta.

Sempre que fumeu, sigui cigarrets, sigui *puro*, no
passeu mai de la meitat. En sent a mig, per saborós que'l
trobeu, llenceu-lo.

Es clar que us doldrà i que'l sacrifici us serà dolorós.
—Tan bé que tira!... I amb aquesta cendra tan blan-
ca!—pensareu amb fonda tristesa.

No hi fa res. Llenceu-lo sense vacil·lar, que en aquest
sacrifici està el mèrit del acte.

Heu de pensar que hi hà al món un exèrcit de des-
dixats que viuen arreplegant puntes, i si us el fumessiu
tot, si apuessiu «hasta las heces» la copa del plaer, di-
gueu, què cullirien, els pobres?

Un dels aspectes més interessants
del art de fumar és l'elecció del ta-
baco.

Fi, suau, aromàtic, el de l'Havana
és el millor de tots. Diguin lo que
vulguin els partidaris de la musica
d'en Wagner, no hi hà fragment del
gran compositor que pugui compa-
rar-se amb un *puro* de les *vegas* del
Yumurí, saviament fumats fins a la
meitat. Però té un inconvenient: és
car, i en els temps que còrrem, les
exigencies del gust deuen sempre
subordinar-se a les possibilitats de la
butxaca.

El tabaco filipí no és dolent, pe-
rò adoleix de certa picantor que amb
freqüència el perjudica.

El d'Holanda és excessivament
fluix.

El de Virginia és ordinari.

El que's cull a l'Àfrica es fort com
la pólvora.

Fet i fet, el tabaco més conve-
nient—tots els intel·ligents ho saben
—és el que s'extreu de les petaques
i cigarreras dels amics i companys
generosos.

Es grat al paladar, d'aroma deli-
cadíssim i no molesta el coll ni el
portamonedes del qui el fuma.

Generalment, se'n diu tabaco de
gorra.

MITU

Epigrama

La Sila, desde'l balcó,
va regant les clavellines
i ensenyant amb molt descuit
els garrons de les faldilles.
Passa en Pere pel carrer
i diu, cridant: —Què veig, Sila?—
Mes la Sila li respón:
—¿Què crides, beneit, què crides?
si al cap-de-vall no has vist res
que no hagués estat a missa.

M. BADIA

Camperola

En el marjal del hort hi hà un esbarzer
on viuen els cargols i sargantanes;
si en primavera és un florit verger
en hivern es redós de tramontanes.

Un fumador un dia, tot passant,
llença distret el misto amb que encenguera
la pipa, i s'hi pren un foc tan gran
que converteix en cendres la vorera.

Les sargantanes al sentir el foc
prou s'han salvat ardidament la vida;
però els cargols,—ara'm moc—ara no'm moc—
han tingut de sufrir crüel rostida.

Dotats d'un pas tan lleu
no han pogut escapar malgrat les ganes;
jñs crec que en llur dolor cruent i greu
tot babejant han escupit a Déu
perque no'ls feia néixer sargantanes!

LL. BARCELÓ

GRANADA.—Xipers del Generalife

Quadro al oli, per *Santiago Rusiñol*

Planys d'un gendre

Si voleu escoltar-me
amb un xic d'atenció
vos pintaré la sogra
que tinc un servidô.
Obriu bé les orelles
i aguanteu's tots l'alè
perque val molt la pena
de que us hi fixeu bé.

El dia que vaig casar-me
del cel va caure un ruixat
i ja van pronosticar-me
que fóra un desgraciat.
Quan sortíem de l'esglesia
vaig començà a dur la creu:
va agafà un tropell la sogra...
ai, valgam Déu!...
i vaig dur-la fins a casa
carregada al damunt meu.

Com que soc molt esplèndit
va haver-hi un tec de l'hu
i dels trentacinc que erem
no hi va mancar ningú.
Jo donava la dreta
a la meva muller
i a l'esquerra la sogra
hi feia el séu paper.

Si alguna volta a ma esposa
jo volia acariciar
sa mare, molt reganyosa
no'm deixava disfrutar.
De tants plats com vàren treure
jo no vaig pas menjar rê,
mentres la sogra famèlica,
fixeu-s'hi bé,
si em descuido, a mossegades
fins se'm menja a mi també.

Si un dia la senyora
al teatre vui portar
tinc d'anar-hi amb la sogra
si no vui mala mar.
A mig camí ja's cansa
li agafa ofec i tos
i tinc d'acompanyar-la
com qui acompanya un goç.

Un cop a dintre el teatre
la sòn la vé a dominar
i com si estigués al catre
aviat es posa a roncar.
Tot roncant li cau la baba
i en el mig de la funció
molt esverada es desperta,
i a lo millô
crida que somnia lladres
i diu que'l lladre soc jo.

Un dia que va caure
de dalt d'un pis primer
per més desgracia meva
de mal gens se'n va fê.
Sortint de tal caiguda
sense cap ôs trencat
va fê una prometença
i ens va dû a Montserrat.
A la Verge sens obstacle
va prometre un bon record
per haver fet el miracle

de lliurar-la de la mort.
L'obsequi que va prometre,
no me l'atreveixo a dî:
era pujà a Sant Geroni
i un cop allí...
desde'l cim de la muntanya
llènçar-me a baix a mi!

Una nit de verbena
van fer ball al carrê
i ella sentint-se jove
volgué ballar també.
Jo prou li aconsellava
que això no provés pas,
però, nois, si no m'aparto
crec que m'aixafa el nas.
I agafant-me pels bigotis
vinga voltà i donar salts:
l'orquestra tocava el xotis
i ella em feia ballà el vals.
Veient la nostra parella
reien tots els balladors
i entre-mig d'un mar d'empentes,
va sê horrorós!
de nassos a una botiga
vam anà a parar tots dos!

No fa gaires setmanes
que tots vàrem anà
a passar una estona
a dintre'l «Cine Smart».
Vam veure una pel·lícula
que un gendre molt toçut
va sortir de la lluita
amb un ull de vellut
al veure tal xafarranxo,
jo, és clar, m'anava indignant,
i amb una agulla de ganxo
ella m'anava punxant.
Quan vàrem tornar a casa
vaig optar per fê el mut
i quan las calces me treia,
ai, se m'acut
mirar-me... i em vareig veure
tot una anca de vellut!

A l'hora de la teca
mai d'acord hêm estat;
sab que la sal no'm prova?..
doncs, fa el menjar salat.
El metge m'aconsella
que res fort me convé?...
doncs, ella en lloc de sucre,
tira pebre al cafè.

Si en havent dinat a casa
vui anar a descansar
amb una vèu com d'un ase
ja se'm posa allí a cantar.
I si acàs un dia em queixo
del gargamellô o del cap
o bé em sento dins el ventre
com un trip-trap,
per a complaure an ella
tinc de rosegar un tap.

L'infeliç que té sogra
com la d'un servidô,
és ben digne de planyer,
tingueu-li compassió.
Jo per a veure'm lliure

d'aquesta mala pell
creguin que la vendria
a preu de ferro vell.
Jovent que teniu casera
i xicota haveu triat
abans de viure amb pantera
convé estar ben preparat!
Estudieu bé la dòna
que per sogra us tocarà
i el dia abans de casar-vos,
si no és *comme ça*,
la lligueu amb una corda
i després la feu penjâ.

J. STARAMSA

* * *

En el passatge ombrívol
s'hi filtra un raig de sol
que del xalet imperi
endaure ja un bell troç.

En la quietut que hi regna
s'hi esflora una visió
que porta a la memòria
records d'un temps que fou.

Seguint el troç d'acera
que alegre el tebi sol,
s'hi passeja una dama
de rostre bondadós.

Sa cabellera és blanca
com neu del Canigó:
ses mans són també blanques,
el séu somriure és dolç.

I quan del sol la besen
els raigs confortadors,
al blanc vestit que porta
li donen més blancor.

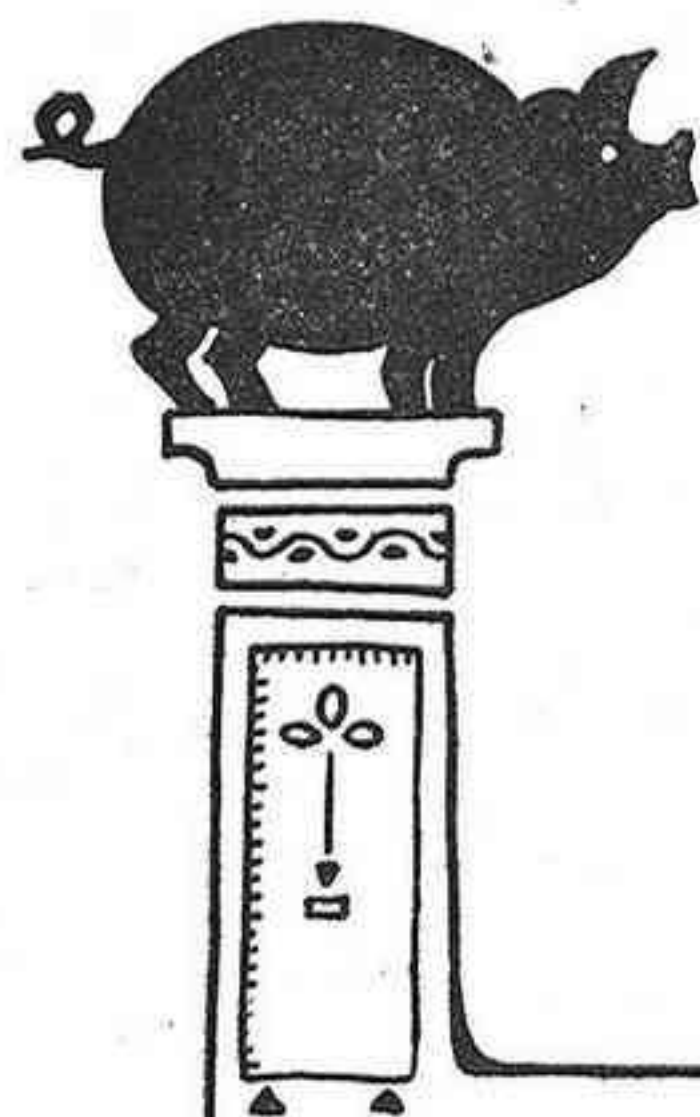
I els vianants la miren
i ella se'ls mira a tots,
i apar que s'hi rumbegi
amb aire coquetó.

Quan al passatge ombrívol
s'hi filtra un raig de sol,
a mi me plau passar-hi
per veure la visió.

Quan del xalet imperi
endaure ja un bon troç,
i volatitza l'aire
que envolta el caparró
d'aquella bona dama,
que al ser a la tardor
me conta un munt d'histories
tan riques de colors,

llavors sento confosos
murmuris de petons,
sortits d'uns jardins grissos
nascuts d'una il·lusió.

JOSEP ALEMANY I BORRÀS

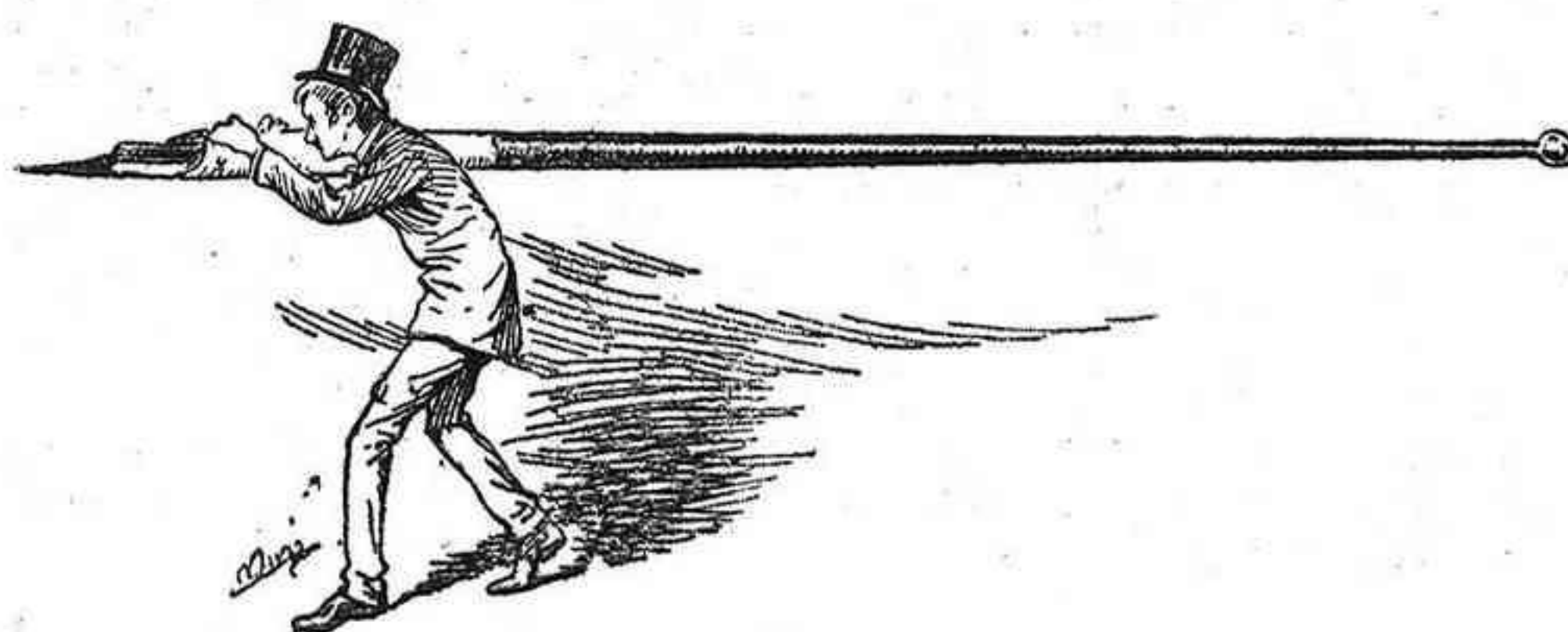
INDEX

TEXT

PERTENECENT A LA BIBLIOTECA
ATENCIO DE LES BIBLIOTECES

	PLANES
Alemaný (Xavier).—Calaverada trágica..	40
Alemaný i Borrás (Josep).—*	96
Alomar (Gabriel).—Vot.	83
Andrés (Vicens).—Foot-ball..	79
Angel (Miquel).—Postal.	78
Astor (Adam).—Cameloterapia..	23
Ayné Rabell (J.).—Visió de mar.	39
Badía (M.).—Epigramàtiques.	58 i 94
Bages (Llari C.).—Comediografia..	68
Barbany (Josep).—Contrasantit.	47
Barceló (Ll.).—Camperola.	94
Bartrina (F.).—Retorn.	58
Bonafé (Matias).—Sense títol.	33
Bosch i Romaguera (J.).—Medalló.	28
Burgas (J.).—Rei Codro.	68
Català (P.).—Situació fatal.	49
Coca Collado (Emili).—Ahir i Avui.	70
Costa i Pomés (J.).—La colònia escolar..	18
Chavarrí (Eduard L.).— <i>L'Esmolaor</i> .	81
Espatec.—La dançatriu de Montmartre i les aigües del Vístula.	44
Fantàstic.—La dida.	78
Ferrer Gibert (Pere).—Sense ideal.	83
Foyé (R.).—Gramàtica parda..	35
Franqueza (R.).—So qu'es le maridatge.	62
Guasch Tombas (A.).—Prop de l'abisme.	53
Jespus (Jeph de).—Al toll.	71
Llanas Rabassa (S.).—L'estigmatitzada.	85
Llaveiol (F.).—L'escala amoinosa.	32
Manaut (Pere).—Pasta infernal.	92
March (A.).—Del natural.	28

	PLANES
Marquina (Rafel).—Poemes en prosa.	62
Mas i Jornet (Claudi).—L'espill.	45
Massip (Ramón).—Pensaments	26
Mata de Bosch (Mercè).—L'envelat..	30
Mega (O.).—En Pinós.	46
Miró (Josep).—Margot.	61
Mitu.—Guia del fumador.	93
Moret de Gracia (J.).—Un sofoco anglès.	56
Novellas de Molins (J.).—Primaveral.	24
Ochío.—La Borsa.	65
Olives (Francesc).—Triptie..	32
Paradox.—Crònica de l'any.	17
<i>Pepet del Carril</i> .—Neutralitat amorosa.	32
Pepis.—En Currutaco..	39
Planas de Taverne (Lluís).—Saltimbanqueries.	54
Puig Cassanyas (J.).—L'amor primer.	56
Quimet.—Cara i creu..	75
Ramón i Vidales (R.).—El Sant Matrimoni.	20
Redondo (Joan).—A uns dançaires.	42
Reventós (Ramón).—Historia d'en Quinze.	3
Revoltós (Martí).—Protesta.	32
Ribera Llovet (R.).—Versos a unes belles gironines.	25
Rovira i Virgili (A.).—El jardí trepitjat.	90
Rusiñol (Santiago).—A cal antiquari.	86
Saleta i Llorens (Emili).—El molí.	32
Salvador (Lluís G.).—Passeig de Gracia amunt..	76
Staramsa (J.).—Planys d'un gendre.	96
Stop.—Barcelona!...	89
Sucre (Josep M.ª de).—Emoció de la casa nova.	26
Vallmitjana (Juli).—El meu jardí..	50
Xim.—Una manifestació d'elefants.	48

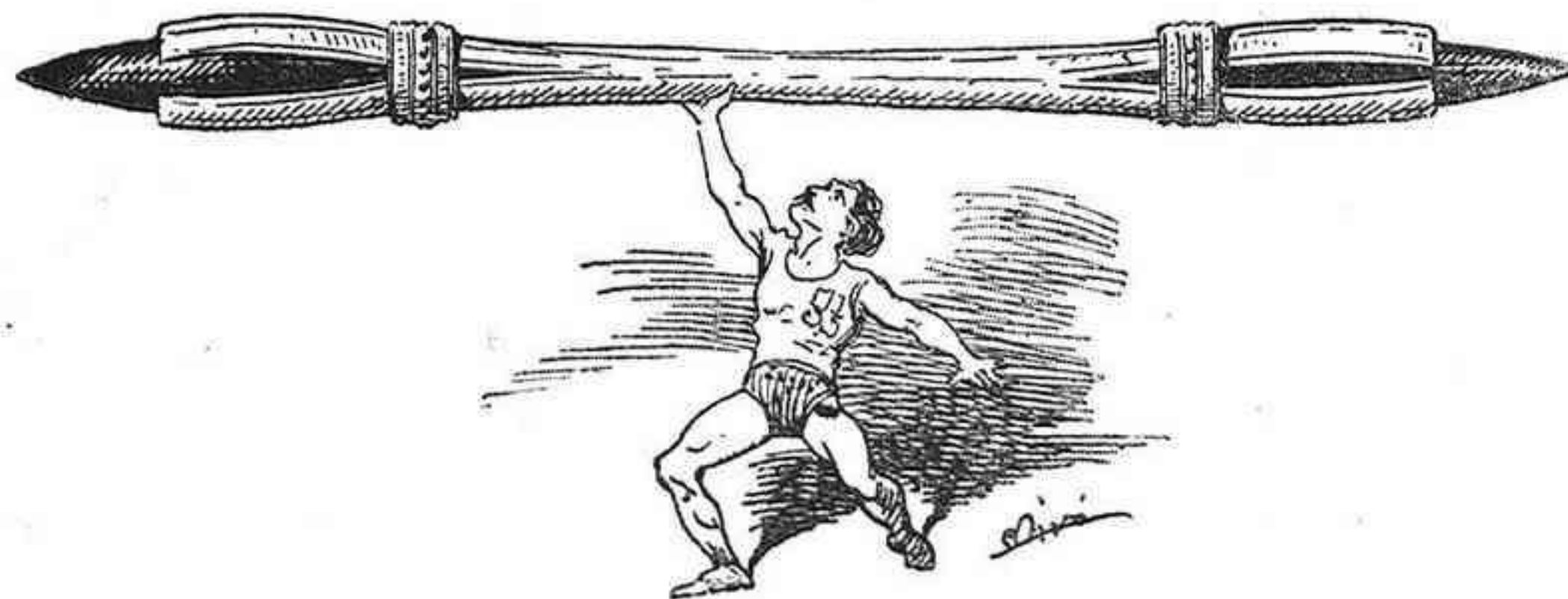
INDEX

IL·LUSTRACIÓ

	PLANES
Adelí.—L'angleset.	69
Alarma (Salvador).—Escenografia.	83
Angoletta.—La gran il·lússió.	33
Anònim.—Manifestació d'elefants.	48
Atché (Rafel).—La temptació.	20
Balash (Mateu).—Fulles caigudes.	36
Ballell.—La Borsa (fotografia).	65
» Barcelona. Els pardals de la Rambla.	86
» Bèlgica, després de l'invasió alemanya.	93
Bergadà (T.).—De la dolça Catalunya.	71
Bon.—Comentant el crim.	31
» L'amor higiènic.	45
» Filosofies camperoles.	80
Brull (René).—L'enginy d'un fumador pobre.	64
Capuz.—Tardoral.	43
» Marit diplomàtic.	57
Caray d'H.—La caça del mussol.	49
Cardunets (A.).—La gitaneta.	19
Farré (Antò).— <i>Amor a oscuras</i>	60
Foix (Marian) †.—La prosa barcelonina.	23
Gili Roig (B.).—La bastant «ben plantada».	89
» La «Ricitos».	93
Jou.—Modes.	21
» Parisencs.	38
» Plet entre atletes.	52
» El caràcter.	71
» La moda.	73
Kint.—L'anglès supervivent.	55
Lata.—Caps de casa.	51
Marqués (Josep M.*).—Viladrau.	82
Mercè.—Fotografia popular.	30
» Nota parisenc.	70
Mestres, germans.—Centelles i Castelltersol.	87
Moliné (M.).—Orla.	17
N.—Adorno.	2
» Adorno.	24
» Adorno.	35
» Vinyeta. 42, 53, 56, 57, 75, 76, 78, 86, 90, 94 i 96	
» La toilette del picador.	50
» La franceseta.	61
» Els horrors de la guerra.	77
Opisso.—A la platja.	29
» La Prússia Oriental.	44
» Alegoria carnavalesca.	91
P.—Taverna aristocràtica.	22
Passarell.—Portada.	1
» Portadel·la.	3
» Els mesos.	5 a 16

	PLANES
Passarell.—Borsistes i homes de Borsa.	65 a 67
Picard.—Vinyeta.	18
» La guitarra muda.	26
» Vinyetes.	32
» Els invasors.	34
» Pobre Alsacia!	34
» Un austriac.	35
» Vincitor.	35
» Canvi de papers.	37
» El Noi.	40
» Dança futurista.	41
» La renyina.	54
» L'obsessió.	59
» El terror dels peixos.	63
» Ferm germanòfil.	75
» Pacifistes.	75
» Gent conservadora.	76
» Necromàntica.	79
» La retirada del Marne.	88
Pitus.—Drames de món.	24
» Impaciència.	26
» Santa Inocència.	27
Porta.—Imprudència temeraria.	56
» L'assetjament.	72
Prat.—Escoles de bosc.	47
Puig Pujadas.—Port de Llansà.	90
» Llansà.	90
R.—Un papà previsor.	27
» A la Rambla.	38
» Sant Matrimoni.	47
Raurich (N.).—Roma.	81
Riera (Rosa)—Les delícies de la pau.	25
Rusiñol (Santiago).—Granada.—Jardins del Generalife.	95
Sancho.—Figuri.	53
» El bebedor aliat.	62
» Projecte.	74
» L'estatua en projecte.	74
» La pipa nova.	92
Smith (Ismael).—Romàntics d'ara.	84
» Retrats.	85
Torrent (Emili).—La Caritat.	46
Tot.—Poti-poti.	39
» Dignitat.	44
Trillas (A.).—Adorno.	58
» Vinyeta.	82
Valls Clusas (J.).—Sanf Pere de Riudevitlles.	94
Vidi.—Poti-poti.	39

Vista de la fachada del establecimiento

Muebles
Decoración
Tapicerías

THONET-HERMANOS

40, CALLE DE PELAYO, 40

Fabricación especial de muebles americanos
EBANISTERIA Y TAPICERIA

... ..

TALLERES: Ronda de San Pablo, núm. 44 y Amalia, núms. 12, 14 y 16

DESPACHO: Calles de Pelayo 40, y Jovellanos, 9

TELÉFONO 23-20

BARCELONA

Casa Bastida

Passeig de Gracia, 18

Trajos i abrics, models anglesos, amb panyeria de gran xic
a 15, 20, 30 y 35 pessetes els més superiors

Faci el favor d'enviar-nos la seva direcció i rebrà un Catàleg amb mostres i figurins, i un sistema especial que li permetrà pendre's la mida vostè mateix. Adjuntant un segell de quinze cèntims li incluirem un centímetre.

La casa adopta el compromís formal de retocar qualsevol trajo o abric que no estiga ben perfeccionat.

Ermilles de fantasia desde 2'95 :-: Pantalons amb vora baix desde 4'95
Impermeables anglesos desde 25 pessetes

Camises de frac i de sport, 3 per 5 pessetes

Una capsa amb 12 colls i 12 punys, 5 Ptes.

Corbates le dernier cri du Boulevard, a 0'50

Gorres angleses desde 1'45

Berrets anglesos desde 4'95 i de roba desde 2'95

La casa regala als seus parroquians: mirallets, col·leccions de postals, cigarreres, carteres, làmpares elèctriques de butxaca, màquines d'afeitar amb brotxa i sabonera, segons l'importancia de les compres.

La modicitat dels preus d'aquesta casa i els regals i beneficis que ella ofereix, s'explica per la raó de que sols ven a la vestreta, condició precisa per a la major limitació dels preus i nivellació dels negocis. Se contesta la correspondencia després de fet el negoci.

HORES DE VENDA:

Desde les nou del matí fins a dos quarts de vuit de la tarde

NOTA.—Atenent a que la publicació d'aquest anunci és per a tot l'any, la casa manifesta que en els articles de la temporada d'estiu també compta amb novitats superables a les temporades anteriors, lo mateix en qualitats que en els preus.

AGUAS MINERO-MEDICINALES

BICARBONATADAS, SÓDICAS, LITÍNICAS de

VILLAZA

RECOMPENSAS OBTENIDAS

Diplomas de gran premio con medallas de oro en las Exposiciones de Madrid 1907 y 1913, Londres y Barcelona 1914

ÚNICA PARA LA MESA

Sin rival por su probada eficacia en las enfermedades del aparato digestivo, gastralgias, dispepsias, catarros gástricos intestinales, hígado, riñones y aparato urinario

NO IRRITAN NI DEBILITAN

RECOMENDADAS EFICAZMENTE POR TODAS LAS EMINENCIAS MÉDICAS

De venta en Farmacias y Droguerías

Depósito: Balmes, 153

NUCLEIKOL

(NOMBRE REGISTRADO)

LÍQUIDO : GRANULAR : INYECTABLE

Medicación a base de ácido nucleínico, arrhenal, glicerofosfato sódico y nuez de Kola.

PREPARADO POR

F. SIRERA Y PONT

Farmacéutico y Licenciado en Ciencias

□ □ □

INDICACIONES:

Tuberculosis, Neurastenia, Clorosis, Anemia, Raquitismo, Inapétencia, etc., etc.

□

Es insustituible en cuantos casos esté indicada la medicación fosfo-arrhénica.

□

Por su gusto exquisito los enfermos lo toman fácilmente

Precio: 5 pesetas frasco o caja de inyectables

Depósito principal: Farmacia del autor

Bruch, 64

BARCELONA

Sin Benefactor

TIRANTE BENEFACTOR

Patentes núms. 19,429 - 50,709 - 53,582

Para el desarrollo del pecho de las señoras, caballeros y niños

Con Benefactor

Indispensable a toda persona que aprecie y practique la higiene en el vestir :: Con el uso del **Tirante-Benefactor**, las señoras conseguirán el desarrollo de sus senos pudiendo prescindir así de medicinas y ungüentos perjudiciales muchas veces a la salud :: De venta en casa de los señores **EDUARDO SCHILLING, S. en C.** (Barcelona Madrid-Valencia) y en la del fabricante de Ligas y Tirantes

Antiguo

AMADOR ALSINA

Riera de San Juan, 8

: BARCELONA :

que remitirá folleto gratis a quien lo solicite

Con Benefactor

VIVÓ TORRAS Y C^A

Borrell, 71 y 73 - BARCELONA - Teléfono 984

Talleres de Construcción

— DE —

Electromotores trifásicos de gran rendimiento, de $\frac{1}{4}$ de caballo hasta 300 caballos; a precios reducidos : Electromotores de corriente continua, dinamos transformadores y alternadores Reostatos, aparatos de arranque, amperímetros voltímetros, disyuntores automáticos y demás material eléctrico : Ascensores electro-mecánico-automáticos, de maniobra por pulsadores de una gran seguridad personal : Ventiladores eléctricos de varios modelos para toda clase de corriente : Reparaciones de todas clases

PÍDANSE CATÁLOGOS, PRESUPUESTOS
:: Y LISTAS DE REFERENCIAS ::

REUMATISMO

EN TODAS SUS FORMAS

GOTA Y CIÁTICA

POR REBELDES QUE SEAN

SE CURAN siempre radicalmente con el

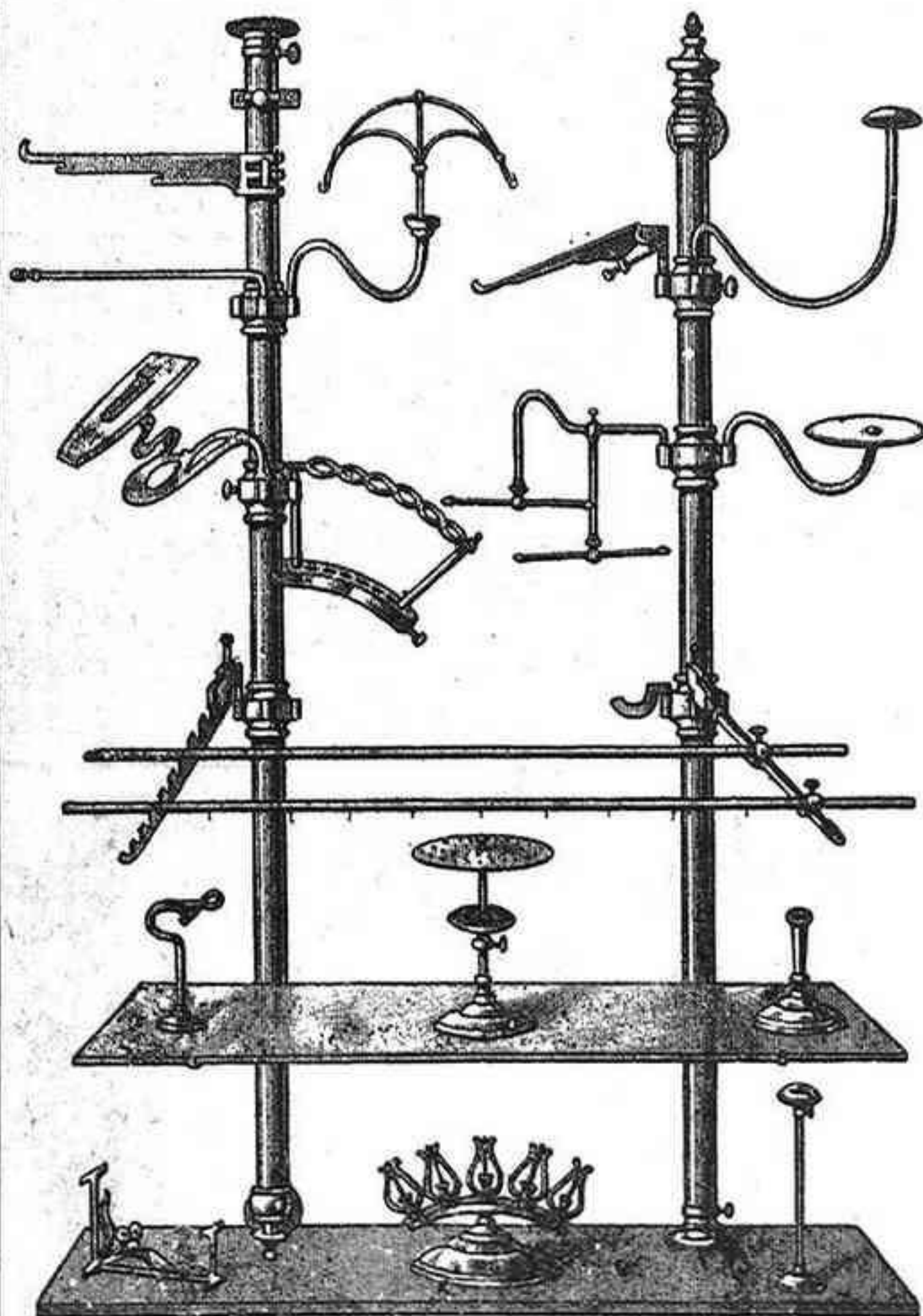
ANALGÉSICO SOLER ARANDAS

Medicamento granulado
a base de Salofeno, Saloquinina y Acido acetil-salicílico

FRASCO: 5 PESETAS

DE VENTA: Farmacias y Centros de Especialidades, y en la del autor:
Rambla de Cataluña, 12.—BARCELONA

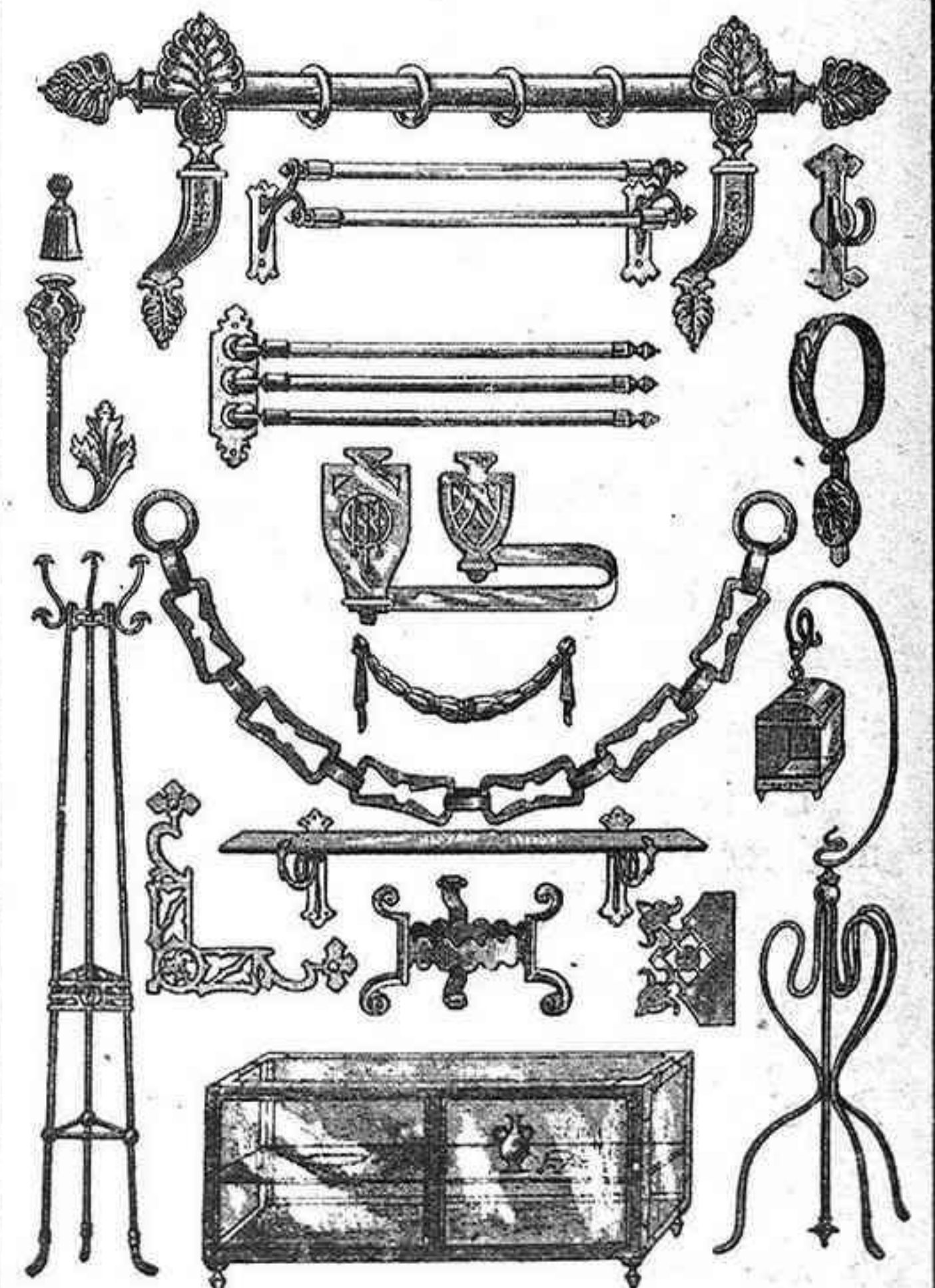
MARCELO VILÁ

Montures d'aparador
per a
tota classe d'articles

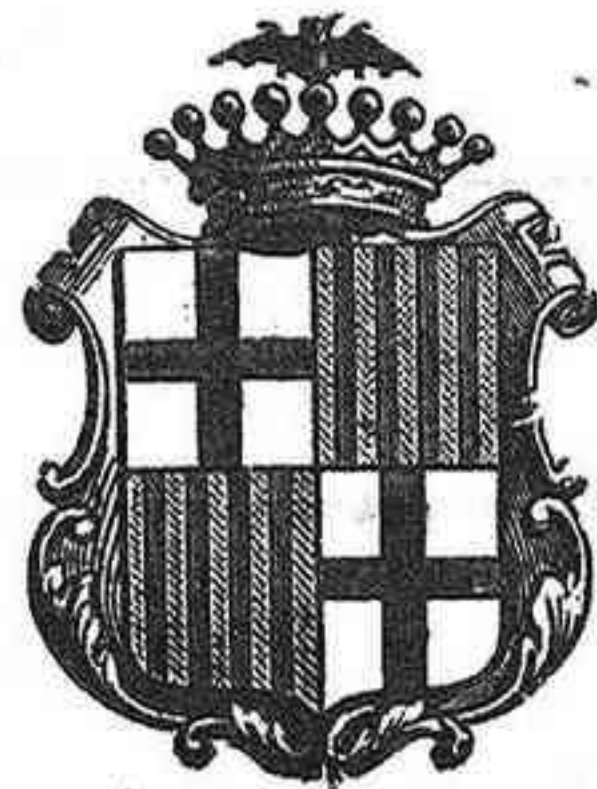
Metalls per a mobles

Corts Catalanes, 570
Elisabets, 3 i 7 - Notariat, 10
BARCELONA

Unión Empresarios
de
Pompas Fúnebres
de **Barcelona**

Servicio

municipalizado

CENTRAL

Oficinas, Talleres y Fábrica
Calle Campo Sagrado, núm. 24

Hules-Linoleums PLUMEROS

ANTIGUA CASA **ROVIRA**
★ ★ ★ JUAN R.

16 - FERNANDO - 16

TELÉFONO 2801 — CERCA LA RAMBLA

Sucursal: CALLE DE SALMERÓN, número 131

TELÉFONO NÚM. 7477 — CERCA LA RAMBLA PRAT

BARCELONA

La superioridad de los

TIPOS GANS

es indiscutible sobre todos los demás en el mercado de
la Península Ibérica

FUNDICIÓN TIPOGRÁFICA RICHARD GANS

Princesa, 63-MADRID : BARCELONA-Aribau, 83

PETRÓLEO HAHN

Creación de
F. VIBERT
LYON
(Francia)

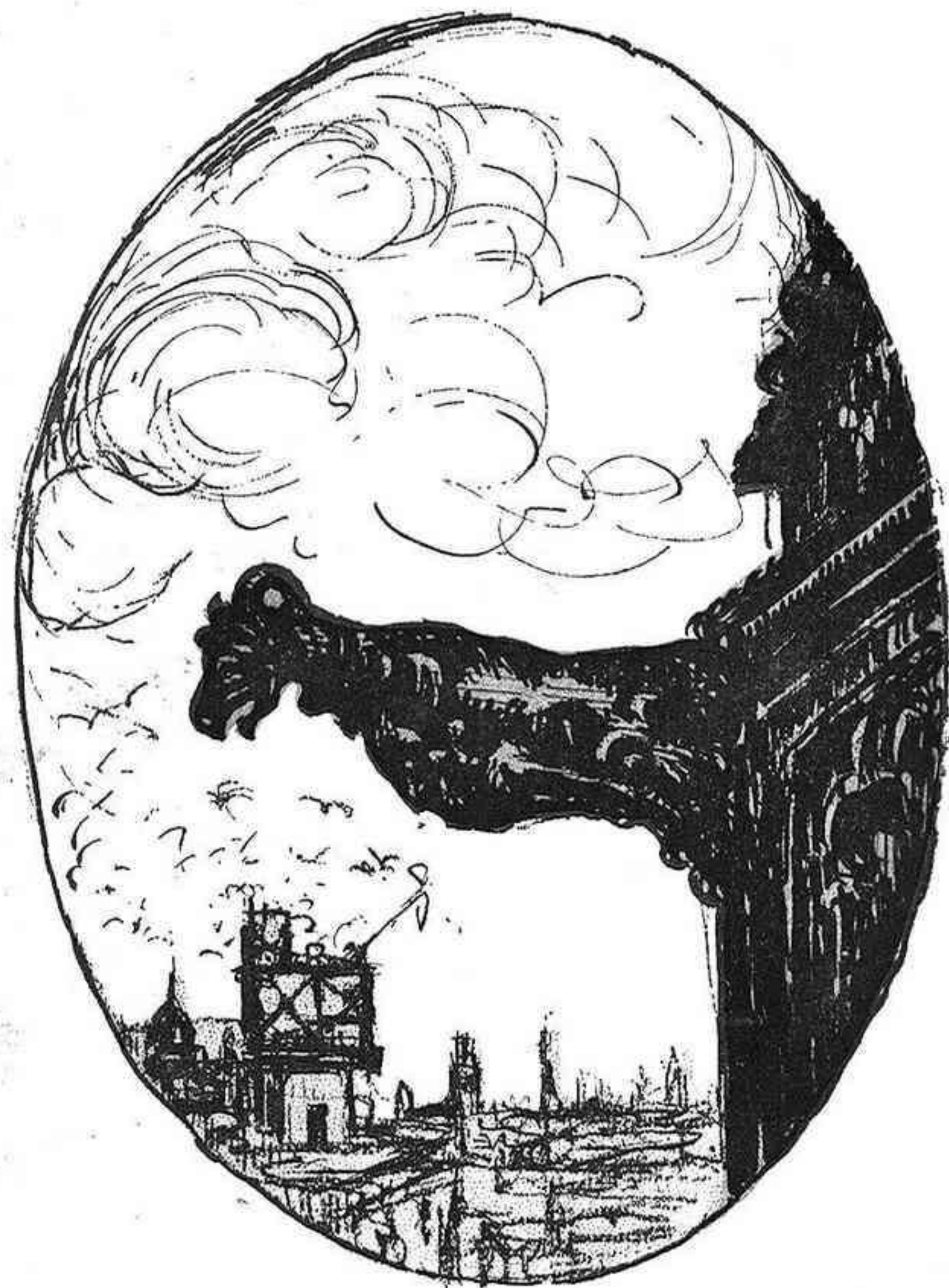
Representante:
A. AMBROA,
Círculo 80
BARCELONA.

BELLEZA de la CABELLERA

M. REYNAL ANUNCIOS RADUM

ES VEN EN PERFUMERÍES, FARMACIES,
DROGUERÍES, ETZ.

PREUS	}	Flasc petit	2'50 pessetes
		> gros	4'—
		> de luxe	10'—

Preu: UNA pesseta

